

Rovaniemi

Lukion opetussuunnitelman perusteet

Sisältö

1.	Lukion opetussuunnitelma	6
1.1.	Lukiokoulutuksen tehtävä ja arvoperusta	6
1.1.1.	Urheilun erityisen tehtävän lukio (Urheilulukio)	7
	Urheiluvalmennuksen arvoperusta	7
	Urheiluvalmennuksen järjestäminen	8
	Toimintatapa	8
	Lukio-opetuksen aihekokonaisuudet urheiluvalmennuksessa	8
1.1.2.	Englanninkielisen opetuksen erityistehtävän lukio (IB- lukio)	10
	IB-organisaatio	10
	IB-tutkinnon ohjelma	10
1.1.3.	Kuvataidelinja	12
1.2.	Koulutuksen järjestäjän hyväksymä lukion tuntijako	12
1.3.	Lukion kieliohjelma	14
1.4.	Opetuksen toteuttaminen	14
1.4.1.	Lukion opiskeluympäristöt ja menetelmät	14
1.4.2.	Lukion toimintakulttuurin pääpiirteet	14
1.4.3.	Vieraskielinen opetus	15
1.4.4.	Etäopetus	15
1.4.5.	Lukiodiplomit	15
1.5.	Itsenäisen opiskelun periaatteet lukiossa	16
1.6.	Kodin ja lukion yhteistyö	16
1.7.	Lukion yhteistyö ammatillisten oppilaitosten ja muiden lukioiden kanssa	16
1.7.1.	Yhteistyö ammatillisen oppilaitosten kanssa	16
1.7.2.	Ammattilukiokoulutus	16
1.7.3.	Yhteistyö lukioiden kesken	17
1.8.	Lukion yhteistyö yliopistojen, ammattikorkeakoulujen, muiden oppilaitosten ja tahojen kanssa	17
1.9.	Lukion tieto- ja viestintäteknologian opetuskäytön suunnitelma	17
1.9.1.	Tietoverkot	18
1.9.2.	Työasemat ja päätelaitteet opetuksessa	18
1.9.3.	Opiskelijoiden omat laitteet	18
1.9.4.	Opetuksen verkkopalvelut, ohjelmistot, E-oppimateriaalit ja oppimisalustat	18
1.10.	Opiskelijan ohjaus ja tukeminen	18

Kannen kuvat:

- Rovaniemen kaupunki / Laaksomies Jouni
- Alvar Aalto, Poronsarvikaava 1945

Nimi Lukion opetussuunnitelman perusteet

Kunta Rovaniemi

Koulu Lyseonpuiston lukio Ounasvaaran lukio

Rovaniemen kaupungin koulutuslautakunta hyväksynyt 23.6.2016

1.11. Lukion ohjaussuunnitelma	18
1.11.1. Ohjaustoiminta ja sen tavoitteet	18
1.11.2. Ohjauksen työnjako	19
1.11.3. Yhteistyö jatko-opintopaikkojen, työelämän ja muiden ulkopuolisten tahojen kanssa	21
1.12. Oppimisen ja opiskelun tukea tarvitsevien opiskelijoiden opetus lukiossa	22
1.12.1. Tiedottaminen	22
1.12.2. Tuen tarpeen arviointi	22
1.12.3. Tuen järjestäminen	23
1.12.4. Erityisjärjestelyt ylioppilaskirjoituksissa	24
1.13. Kieli- ja kulttuuriryhmien opetus lukiossa	24
1.14. Opiskeluhoolto lukiossa	24
1.14.1. Opiskeluhyvinvoinnin keskeiset periaatteet	25
1.14.2. Opiskeluhooltosuunnitelmat ja niiden laatiminen	26
1.14.3. Rovaniemen kaupungin lukioiden opiskeluhyvinvointisuunnitelma Opiskeluhoollon kokonaistarve ja käytävissä olevat opiskeluhooldopalvelut	29
Yhteisöllinen opiskeluhyvinvointi ja sen toimintatavat	29
Yksilökohtaisen opiskeluhoollon järjestäminen	35
Yhteistyö opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa	40
Oppilashuoltosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen	42
1.15. Opiskelijan oppimisen arviointi lukiossa	43
1.16. Lukion toiminnan jatkuva kehittäminen ja arviointi	43
1.17. Muut suunnitelmat	43
1.17.1. Suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä	43
1.17.2. Suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista	43
Kurinpitokeinot ja niiden käyttö lukiossa	43
Ohjaava keskustelu (koulun työntekijä)	43
Oppitunnilta tai tilaisuudesta poistaminen oppitunnin jäljellä olevaksi ajaksi (opettaja)	44
Dokumentoitava nuhtelu (rehtori tai apulaisrehtori)	44
Kirjallinen varoitus (rehtori, jos delegoitu)	44
Epääminen määrääjäksi tai erottaminen määrääjäksi (rehtori ja koulutuslautakunta)	44
Henkilöstön osaamisen varmistaminen ja tiedottaminen	45

1.17.3. Tasa-arvosuunnitelma	45
1.17.4. Yhdenvertaisuussuunnitelma	45
2. Oppimistavoitteet ja opetuksen keskeiset sisällöt	46
2.1. Opetuksen yleiset tavoitteet	46
2.2. Aihekokonaisuudet	47
2.3. Äidinkieli ja kirjallisuus	52
2.3.1. Suomen kieli ja kirjallisuus	53
2.3.2. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus	63
2.4. Toinen kotimainen kieli, ruotsi	71
2.4.1. Ruotsi, A-oppimäärä	74
2.4.2. Ruotsi, B1-oppimäärä	77
2.5. Toinen kotimainen kieli, suomi (finska)	80
2.6. Vieraat kielet	82
2.6.1. Vieraat kielet, A-oppimäärä	85
2.6.2. Vieraat kielet, B2-oppimäärä	89
2.6.3. Vieraat kielet, B3-oppimäärä	91
2.6.4. Vieraat kielet, englanti, A-oppimäärä	94
2.7. Matematiikka	97
2.7.1. Matematiikan yhteinen opintokokonaisuus	98
2.7.2. Matematiikan pitkä oppimäärä	100
2.8. Biologia	115
2.9. Maantiede	122
2.10. Fysiikka	129
2.11. Kemia	135
2.12. Filosofia	140
2.13. Psykologia	144
2.14. Historia	149
2.15. Yhteiskuntaoppi	157
2.16. Uskonto	163
2.16.1. Evankelis-luterilainen uskonto	164
2.17. Elämäkatsomustieto	167
2.18. Terveystieto	173
2.19. Liikunta	178
2.20. Musiikki	182
2.21. Kuvataide	185
2.22. Opinto-ohjaus	192
2.23. Urheiluvalmennus ja valmennusoppi	196

1. LUKION OPETUSSUUNNITELMA

1.1. Lukiokoulutuksen tehtävä ja arvoperusta

Lukiokoulutuksen tehtävä

Rovaniemen kaupunki järjestää opetusministeriön myöntämän erityistehtävän perusteella Lyseonpuiston lukiossa IB-lukiokoulutusta ja Ounasvaaran lukiossa urheilulukio-koulutusta. Lisäksi Lyseonpuiston lukiossa toimii kaupungin omalla päätöksellä kuvataidelinja. Opetusministeriön erityistehtäväpäätöksen perusteella IB-lukion ja urheilulukion opiskelijoilla on oikeus poiketa valtakunnallisista lukion opetussuunnitelman perusteista ja suorittaa lukio-opintoja toisin kuin muut lukiolaiset.

Rovaniemen lukioissa valmistaudutaan muutoksiin tulevaisuuden yhteiskunnassa ja työelämässä: Opiskelijoita kannustetaan avoimuuteen, rohkeuteen, joustavuuteen ja positiiviseen asennoitumiseen. Opiskelijoiden uskoa omiin kykyihinsä ja itseluottamusta lukiolaisena tuetaan. Lukiokoulutuksen tavoitteena on edistää opiskelijan itse-tuntemusta, rohkeutta löytää oma polkunsä ja tehdä päätöksiä, jotta nuori voisi tavoitella merkityksellistä elämää.

Keskeisenä tavoitteena ovat tulevaisuuteen suuntautuvat taidot ja elinikäinen oppiminen. Opiskelijaa ohjataan tunnistamaan taitonsä ja kehittämään niitä, jotta hän voi joustavasti reagoida ympärillä tapahtuviin muutoksiin.

Rovaniemen kunnan asettamissa tavoitteissa kansainvälistyminen ja kansainvälisyys nähdään edellytyksenä alueen kehittymiselle ja kasvulle. Tärkeänä tavoitteena pidetään sitä, että lapset ja nuoret oppivat toimimaan kansainvälisessä ympäristössä. Kansainvälisyyteen kasvetaan ja globaaleja kysymyksiä opitaan ymmärtämään kansainvälisessä yhteistyössä, kuten ystävyyskoulu- ja opiskelijavaihtotoiminnassa.

Kansainvälistymisen perusedellytys on kielitaito. Opetettavan kielivalikoiman tulee olla riittävän monipuolinen ja opetuksen tulee olla pitkäjänteistä niin, että valitun kielin opiskelua voi jatkaa lukioon ja ammatilliseen peruskoulutukseen. Kansainvälisessä maailmassä kielitaidon merkitystä on korostettava, joten opiskelijoita rohkaistaan opiskelemaan kieliä. Rovaniemellä ymmärretään, että pelkkä englannin taitaminen ei riitä. Monipuolinen kielitaito on tärkeä edellytys kansainvälistymiseen.

Arvoperusta

”Tunne oma arvosi, anna arvo toisellekin!”

Arvoperustaa toteutetaan läpäisyperiaatteella eri oppiaineiden kursseilla ja teemaopinnoissa sekä koulun tapahtumissa, juhliissa, perinteissä ja tapakasvatuksessa. Kouluyhteisön arvoina korostuvat avoimuus, vuorovaikutteisuus, luovuus, yhteisöllisyys, turvallisuus ja oikeudenmukaisuus. Arvope-

rustaa vahvistavat lisäksi lappilainen kulttuuriperintö, koulun historia, kansainvälinen yhteistyö ja UNESCO-koulun periaatteet.

Lukiokoulutuksessa ohjataan arvostamaan kulttuurien moninaisuutta ja suvaitsemaan erilaisia näkökulmia ja elämäntapoja. Kun opiskelija tuntee omat juurensä, välittää

ihmisistä, ympäristöstä ja luonnosta sekä pystyy arvioimaan oman toimintansa vaikutuksia, hänen on helpompia tuntea ja kantaa vastuuta sekä paikallisesti että globaalisti. Esimerkiksi Vihreä lippu -toiminnalla tuetaan vastuullista, kestävän kehityksen periaatteita noudattavaa elämäntapaa, jonka tavoitteena on ekologisesti turvallinen maailma.

1.1.1. Urheilun erityisen tehtävän lukio (Urheilulukio)

Urheilun erityisen tehtävän lukion eli urheilulukion tehtävänä on mahdollistaa opiskelun ja hui-pulle tähtäävän urheilun yhdistäminen. Urheilun erityistä tehtävää toteutetaan niissä lukioissa, joille Opetusministeriö on myöntänyt urheilun erityisen tehtävän. Urheilulukion opiskelijat suorittavat vähintään 12 kurssia oppilaitoksen opetussuunnitelmassa määritetyjä erityisen koulutusteh-tävän mukaisia opintoja ts. urheilualmennusta tai valmennuksen teoriaopintoja (dnro 172/430/2003). Enimmäismäärä määritetään koulukohtaisesti. Urheilulukiossa urheilijalla on poislukuoikeus kahdeksaan pakolliseen kurssiin, jos hän on suorittanut vähintään 12 erityistehtäväkurssia.

Suomalaisen urheilun strategiset tavoitteet ovat kansainvälinen menestys, korkeatasoinen osaaminen ja arvostettu urheilu. Toisen asteen urheilun erityisen tehtävän saaneet oppilaitokset ovat tärkeä osa suomalaista urheilujärjestelmää ja siksi niiden toiminta tähtää näihin samoihin tavoitteisiin. Urheiluoppilaitosten toimintaa koordinoi valtakunnallisesti Suomen Olympiakomitean Huippu-urheiluyksikön Urheiluakatemiaohjelma. Kaikissa erityisen tehtävän saaneissa urheilulukioissa noudatetaan samaa urheilualmennuksen opetussuunnitelmaa. Urheilulukiot toimivat kiinteässä yhteistyössä oman alueensa urheiluakatemian kanssa.

Urheilualmennuksen arvoperusta

Urheilualmennuksen arvoperustassa huomioidaan urheilu, urheilijan polku ja urheilijan kaksois-ura.

Suomalaisen urheilun ja urheiluoppilaitosten arvoperustan muodostavat eettisyys, kunnioitus, vastuullisuus ja rehellisyys. Tätä arvoperustaa ohjaavat arvot ovat innostus, intohimo, pyrkimys erinomaisuuteen ja yhdessä tekeminen. (urheilu)

Urheilijan polku on kokonaisuus, josta urheiluoppilaitosvaihe muodostaa merkittävän osan. Hyvään kansainväliseen urheilutulokseen pääsemiseksi tämä polun valintavaiheen osa on ratkaiseva. Menestyksen mahdollistajana ovat toiminnan yksilöllisyys ja kokonaisvaltaisuus, jossa urheilijaa kasvatetaan ottamaan vastuuta omasta urastaan. (ikä)

Suomalaisen urheilun yhteinen arvovalinta on urheilijan kaksoisura –ajattelu. Jo urheilu-uran aikana valmistaudutaan urheilu-uran jälkeiseen aikaan huomioimalla urheilu-uran tuomat työelämän valmiudet ja jatko-opintomahdollisuudet. (kaksoisura)

Urheiluvalmennuksenjärjestäminen

Valmennuksen järjestämisen tavoitteena on luoda kansainvälisesti kilpailukykyinen toimintaympäristö.

- Valmennuksesta vastaavat ammattitaitoiset valmentajat yhteistyössä mahdollisten henkilökohtaisten valmentajien kanssa.
- Valmennus järjestetään mahdollisimman hyvissä olosuhteissa hyödyntäen asianmukaisia ja nykyaikaisia välineitä sekä menetelmiä.
- Valmennus on suunniteltua ja siinä on huomioitu yksilöllisen kehittymisen tarpeet.
- Lajiharjoittelun lisäksi urheilulukiovalmennus sisältää monipuolisen taidon ja fyysisten ominaisuuksien harjoittelua sekä kannustaa oma-toimiseen harjoitteluun.
- Urheilulukiovalmennus on kiinteä osa urheilijan henkilökohtaista valmennussuunnitelmaa. Joissakin tapauksissa urheilulukiovalmennus voi vastata kokonaisuudessaan urheilijan harjoittelusta.
- Urheilulukio tarjoaa valmennusta vähintään kolmesti viikossa pääsääntöisesti aamupäivisin lukuvuoden jokaisessa jaksossa.
- Valmennusryhmien koot ovat tarkoituksenmukaisia ja ryhmiä muodostettaessa huomioidaan lajien erityispiirteet sekä eroavaisuudet urheilijoiden yksilöllisessä kehityksessä.
- Urheilulukio mahdollistaa urheilijan elämää tukevia tukipalveluita, kuten terveellisen kouluruoan ja välipalan sekä mahdollisuuksien mukaan asumispalveluita.
- Urheilulukio mahdollistaa yhdessä urheiluakatemiaan kanssa urheilijan tarvitsemia asiantuntijapalveluita.
- Urheilulukio vastaa urheilun ja opiskelun koordinoinnista resursoimalla oppilaitoksen tai paikallisen urheiluakatemiaan urheilukoordinaattorille riittävän työajan tehtävän laadukkaaseen hoitamiseen.

Toimintatapa

Urheilulukion toimintatapa kannustaa jatkuvaan itsensä kehittämiseen, yhdessä tekemiseen ja yhteisöllisyyteen reilun pelin hengessä.

- Opinto-ohjaus on kiinteä osa urheilulukion valmennusta ja se tukee urheilijan kaksoisuraa.
- Urheilulukio mahdollistaa yksilölliset opintosuunnitelmat ja lukiokurssien monimuotoiset suoritushetköt kuten itsenäiset suoritukset sekä verkko- ja etäopinnot, mahdollisuuksien mukaan myös kesäaikoina.
- Opiskelu urheilulukiossa mahdollistaa urheilijan elämäntapaa tukevan päivärytmin.
- Urheilulukiolaisen on mahdollista suorittaa opinnot joustavasti 2-4 vuodessa.
- Urheilulukio on kiinteä osa paikallista urheiluakatemiaa.
- Urheilulukio tekee aktiivisesti yhteistyötä paikallisella ja valtakunnallisella tasolla muun muassa urheiluseurojen, henkilökohtaisten valmentajien, amatillisten urheiluoppilaitosten, muiden urheilulukioiden, urheiluopistojen, lajiliittojen sekä Suomen Olympiakomitean ja Paralympiakomitean kanssa. Toimivasta tiedonkulusta eri toimijoiden välillä on jokainen toimija vastuussa.
- Toimiva yhteistyö mahdollistaa valmennuksen vastuista sopimisen ja kouluvalmennuksen roolin määrittämisen osana urheilijan kokonaisuharjoittelua.
- Laji- ja koulukohtaisesti tehdään myös kansainvälistä yhteistyötä.

Lukio-opetuksen aihekokonaisuudet urheiluvalmennuksessa

Lukion arvoperustaa syventävät opetussuunnitelman perusteissa esitettävät aihekokonaisuudet, jotka ovat kannanottoja ajankohtaisiin kasvat- ja koulutushaasteisiin. Käytännössä aihekokonaisuudet ovat lukion toimintakulttuuria jäsentäviä toimintaperiaatteita ja oppiainerajat ylittäviä, ope-

tusta eheyttäviä painotuksia. Yhteiseksi nimittäjäksi aihekokonaisuuksissa urheiluvalmennuksen näkökulmasta nousee urheilijan oman vastuun, aktiivisuuden ja itseohjautuvuuden merkitys.

Aktiivinen kansalaisuus, yrittäjyys ja työelämä

Aihekokonaisuuden tavoitteena on kasvattaa urheilijoita osallistuviksi ja vastuuta kantaviksi kansalaisiksi. Tavoite toteutuu, kun urheilija ottaa vastuuta omasta ja harjoitteluryhmänsä urheiluvalmennuksesta osallistumalla aktiivisesti ja positiivisesti asennoituen valmennustapahtumiin. Aktiivinen kansalaisuus merkitsee myös osallistumista ja vaikuttamista paikallisella ja valtakunnallisella tasolla tai jopa globaalisti urheilun kilpailu- ja järjestötoimintaan. Toiminta voi tapahtua aktiiviurheilijana tai muissa urheilun tehtävissä, esimerkiksi seuratoiminnan kautta hallinto-, tuomari-, ohjaus- ja valmennustehtävissä. Urheilija oppii monia työelämässä tarvittavia taitoja valmennuksessa. Tällaisia ovat esimerkiksi tavoitteen asettaminen ja vastuunottaminen.

Hyvinvointi ja turvallisuus

Lukioyhteisössä tulee luoda edellytykset osallisuuden, keskinäisen tuen ja oikeudenmukaisuuden kokemuksille. Aihekokonaisuus kannustaa toimimaan hyvinvoinnin ja turvallisuuden puolesta. Urheiluvalmennus kykenee toteuttamaan tätä aihekokonaisuutta luomalla harjoitustilanteet yhteistoiminnallisiksi eri työtapoja vaihdellen; pienryhmä- ja ryhmätyöskentelyt sekä joukkueharjoitukset tarjoavat luonnollisen sosiaalisen ympäristön tavoitteiden toteuttamiseksi. Kaikessa toiminnassa korostetaan sekä yksilön että toimintaympäristön psyykkistä ja fyysistä turvallisuutta. Tärkeintä on luoda harjoitustilanteisiin arvostava ja toisia kunnioittava toimintaympäristö, joka mahdollistaa urheilijan kokonaisvaltaisen kehittymisen.

Kestävä elämäntapa ja globaali vastuu

Kestävän elämäntavan ja globaalin vastuun päämääränä on turvata nykyisille ja tuleville sukupolville hyvän elämän mahdollisuudet. Urheiluvalmennuksessa keskitytään siihen, että urheilijan omilla eettisillä, käytännön ja ammatillisilla valinnoilla on merkitystä hänen omalle ja hänen lähiympäristönsä sekä koko maapallon tulevaisuudelle. Reilun pelin periaatteet, antidopingtoiminta ja muu päiheteettömyys korostuvat jatkuvana ”avaimena” kohti nuoren opiskelun, urheilun ja elämän hallintaa.

Kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys

Lukion tulee vahvistaa opiskelijan myönteistä kulttuuri-identiteettiä sekä kulttuurien tuntemusta. Toimintakulttuuria kehitettäessä kiinnitetään huomiota lukioon kulttuuriympäristönä ja hyviin tapoihin sekä lukion omiin traditioihin, juhliin ja muihin tapahtumiin. Opiskelija itse pyrkii toimimaan aktiivisesti liikuntakulttuurin edistämiseksi paikallisesti, alueellisesti ja jopa valtakunnallisesti. Lisäksi urheiluvalmennuksen tavoitteena on kannustaa urheilijoita monikulttuuriseen vuorovaikutukseen ja kansainväliseen yhteistyöhön.

Monilukutaito ja mediat

Monilukutaito ja medioiden toiminnan ymmärtäminen ovat urheilijalle tärkeitä taitoja. Käytännön harjoituksissa, kilpailutilanteissa ja muissa edustustehtävissä urheilija tarvitsee mediataitoja. Varsinkin edustaessaan koulua, urheiluseuraansa tai maajoukkueissa Suomea, urheilija vaikuttaa viestintätaitoillaan median kautta suurempiinkin kansalaisryhmiin. Opiskelijan on ymmärrettävä, miten erilaisissa tilanteissa viestitään ja miten eri välineitä käytetään. Urheiluvalmennus antaa mahdollisuuden harjoittaa taitoja turvallisessa sosiaalisessa ympäristössä, jossa palaute toiminnasta on välitöntä ja helposti saatavaa. Lisäksi valmennusryhmä luo otollisen ympäristön oppia mediataitoja toistuvissa vuorovaikutustilanteissa.

Teknologia ja yhteiskunta

Aihekokonaisuuteen liittyviä kysymyksiä konkretisoidaan tutustumalla eri alojen teknologioihin. Urheiluvalmennuksessa voidaan harjoitteluun liittyen tutustua hyvinvointiteknologian mahdollisuuksiin fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin ylläpitäjänä, terveystietoihin ja -kyselyihin sekä yleensä fyysisen kunnon eri osa-alueiden arviointiin joko suorilla tai epäsuorilla mittaustekniikoilla. Oman harjoittelun seuranta, lajiansalyysi ja lajiohjelmoimisen mittaaminen antavat lisäksi oivan mahdollisuuden teknologian hyväksikäyttöön.

1.1.2. Englanninkielisen opetuksen erityistehtävän lukio (IB- lukio)

IBO:n (International Baccalaureate Organization)

Englanninkielisen erityisen tehtävän lukion eli IB-lukion tavoitteena on kasvattaa opiskelijoita aktiiviseen maailmankansalaisuuteen. Maailmankansalaisuudella tarkoitetaan kykyä toimia taitavasti ja rauhanomaisesti monikulttuurisessa yhteiskunnassa, jossa otetaan huomioon kansalaisuudesta, kielestä, uskonnosta, ihonväristä, sukupuolesta ja muista inhimillisistä tekijöistä johtuva erilaisuus. Aktiivinen kansalainen on tietoinen ihmisten erilaisuudesta viriävistä ongelmista ja on valmis hyväksymään henkilökohtaisen vastuun näiden ongelmien rauhanomaisesta ratkaisemisesta.

Opiskelijan mahdollisimman hyvä omien kykyjensä ja mahdollisuuksiensa tunteminen luo pohjan vakaalle itsetunnolle ja avaa ovia myös muiden ymmärtämiseen. Erikoisesti korostetaan jokaisen opiskelijan itse rakentavan arvomaailmansa ja siten luovan pohjan omaan moraaliseen ja eettiseen päätöksentekoonsa.

IB-ohjelma on akateeminen opiskeluohjelma, joka antaa erinomaiset jatko- opiskelumahdollisuudet kotimaassa ja ulkomailla.

IB-organisaatio

IB-tutkinnon järjestämisestä vastaa International Baccalaureate Organisation (IBO). Se on riippumaton kansainvälinen järjestö, jolla on neuvotteleva yhteistyösuhde UNESCO:n kanssa. Sveitsissä rekisteröidyllä järjestöllä on päämaja Genevessä ja alueelliset toimistot kaikissa maanosissa. Opetussuunnitelmien ja tutkintotehtävien laadinnasta sekä opiskelijoiden suoritusten arvioinnista vastaa IB Curriculum and Assessment Centre (IBCA), joka on sijoitettu Cardiffiin Walesiin. Järjestöä johtaa johtokunta apunaan eri jäsenmaiden hallitusten edustajien kokous ja IB-lukioiden johtokunta. Järjestön virallisina kielinä ovat englanti, ranska ja espanja, joista ensiksi mainittu on opetuskielenä suurimmassa osassa maita.

International Baccalaureate Organisation perustettiin 1960-luvun puolivälissä edistämään ulkomaalaisten opiskelijoiden mahdollisuuksia jatkaa opintojaan kotimaansa ulkopuolella. Tällä hetkellä suurin osa IB-opiskelijoista opiskelee kuitenkin kotimaansa IB-oppilaitoksissa. IB-lukiossa toimii IB-koordinaattori, joka pitää yhteyttä järjestöön ja huolehtii IB-koulutuksen periaatteiden toteutumisesta omassa koulussaan.

Akateemisen opiskelun lisäksi IB-opetusohjelmaan kuuluu säännöllinen koulun ulkopuolella tapahtuva luova toiminta, liikunta ja vapaaehtoisuus.

IB-tutkinnon ohjelma

Opinnot, joiden päätteeksi suoritetaan IB-tutkinto, kestävät kaksi vuotta ja niihin osallistuvat oppilaat ovat yleensä 16–19-vuotiaita. Lyseonpuiston luki-

ossa (niin kuin muissakin suomalaisissa IB-lukioissa) IB-opintoja edeltää valmistava vuosi, jolloin opiskellaan soveltuvin osin suomalaisen lukion ensimmäisen vuoden kursseja englannin kielellä.

IB-tutkinnon hyväksyttävästi suorittaneelle annetaan tutkintotodistus (IB Diploma). Yksittäisen oppiaineen suorittaneelle annetaan erillinen todistus (Certificate). IB-tutkintoon sisältyy kuusi oppiainetta, joista vähintään kolme ja enintään neljä suoritetaan laajan oppimäärän (Higher level) ja loput yleisen oppimäärän (Standard level) mukaan. IBO edellyttää, että HL-oppimäärän suorittajat ovat saaneet kahden IB-vuoden aikana opetusta tässä aineessa vähintään 240 x 60 minuuttia (noin 9 lukiokurssia) ja SL-oppimäärän suorittajat vähintään 150 x 60 minuuttia (noin 5,5 lukiokurssia). Opetuksen tarkoituksena on antaa opiskelijoille sellainen yleissivistys ja sellaiset perustiedot, joita tarvitaan millä tahansa uralla ja korkeakouluopinnoissa. IB-linjalla opiskellaan tasapuolisesti kieliä, yhteiskunnallisia aineita, luonnontieteitä, matematiikkaa ja tietoteoriaa. Opiskelijalla on mahdollisuus valita oppiaineet koulun tarjonnasta omien kykyjensä ja harrastuneisuutensa pohjalta sekä paneutua opintoihinsa syvällisesti. Ohjelmaa ovat olleet suunnittelemassa eri kansallisuuksia edustavat asiantuntijat. Pyrkimyksenä on ollut rakentaa akateemisesti kilpailukykyinen opiskeluohjelma, jonka arvoperustana on globaalinen ajattelu ja kulttuurinen suvaitsevaisuus. IB:n opetussuunnitelma on kompromissi joissakin maissa noudatetun kapea-alaisen (3 ainetta) ja toisissa maissa noudatetun laaja-alaisen (jopa yli 20 ainetta) opetussuunnitelman välillä.

IBO on hyväksynyt seuraavat oppiaineet, joista koulu voi valita tarjoamansa oppiaineet. Lyseonpuiston lukiossa voi valita vahvennetulla tekstillä merkittyjä oppiaineita. Useimmissa aineissa on joko laaja (HL) tai yleinen (SL) oppimäärä. Lyseonpuiston lukiossa tarjotaan pääsääntöisesti vahvennetulla tekstillä merkityt oppiaineet.

1. Ryhmä 1: A1-kieli (oppilaan paras kieli, yleensä äidinkieli), jonka opiskeluun kuuluu myös maailmankirjallisuuden teoksia.
2. Ryhmä 2: A2-kieli tai B2-kieli: **englanti**, muu nykykieli (**ruotsi**), klassiset kielet.
3. Ryhmä 3: Humanistiset ja yhteiskunnalliset aineet: **historia**, maantiede, **taloustiede**, filosofia, **psykologia**, sosiaali- ja kulttuuriantropologia, informaatioteknologia, liiketalous.
4. Ryhmä 4: Kokeelliset luonnontieteet: biologia, fysiikka, kemia, tekniikka ja ympäristötiede.
5. Ryhmä 5: **Matematiikka HL, Matematiikka SL, Lyhyt matematiikka**, Matematiikan erikoiskurssi (Further Mathematics).
6. Ryhmä 6: Valinnaiset aineet: kuvataide/ muotoilu, musiikki, teatteritaide, **toinen aine ryhmästä 2-3** tai koulun suunnittelema oma opetusohjelma.

IB-linjan suorittajan tulee valita jokaisesta ryhmästä yksi oppiaine. Poikkeuksellista ainevalintaa voi anoa, mikäli suunnitellut jatko-opinnot edellyttävät esimerkiksi useamman luonnontieteellisen aineen opiskelua. Tutkinto- ja opiskelukieli on englanti kaikissa muissa aineissa paitsi suomen ja ruotsin kielessä.

IB-opiskeluohjelmaan kuuluu lisäksi tietoteorian kurssi (Theory of Knowledge), loppututkimuksen laadinta (Extended Essay) ja osallistuminen koulun ulkopuoliseen luovaan toimintaan, liikuntaan ja vapaaehtoistyöhön (Creativity, Action and Service, CAS).

Tiedon teorian opinnot (Theory of knowledge), joiden laajuus on vähintään 100 x 60 minuuttia eli noin neljä lukiokurssia, johtavat opiskelijat pohtimaan tietämisen perusteita sekä tiedon eri alojen ominaispiirteitä ja pyrkivät saamaan oppilaat suhtautumaan kriittisesti sekä koulussa että koulun ulkopuolella hankittuun tietoon.

Extended Essay on laajahko, noin 4000 sanan loppututkielma, jonka oppilaat laativat jostain IB-tutkintoon kuuluvasta oppiaineesta opettajansa ohjauksessa. Tutkielman laatiminen vaatii noin 40 tunnintyömäärän.

IBO:n päämääränä on akateemisen opiskelun ohella koko persoonan kasvattaminen ja toisia ihmisiä kohtaan liittyvän huolenpidon ja sosiaalisen vastuun lujittaminen. CAS-ohjelma (vähintään 150 tuntia) liittyy erittäin läheisesti näihin päämääriin. Jokainen opiskelija suunnittelee oman CAS-ohjelmansa, joka sisältää vapaa-ajalla harrastettavaa luovaa toimintaa (C=Creativity), liikuntaa (A=Action) ja ennen kaikkea vapaaehtoistyötä (S=Service), kaikkea yhteensä 3-4 tuntia viikossa. CAS-toimintaa organisoii ja valvoo CAS-ohjaaja (CAS Coordinator).

1.2. Koulutuksen järjestäjän hyväksymä lukion tuntijako

Oppiaine tai aineryhmä	Pakolliset	Valtak. Syv.	Kuntak.
Äidinkieli ja kirjallisuus	6	3	6
S2	6	3	0
A-kieli	6	2	4
* perusop. vlk 1-6 alkava kieli			
B-kieli	5	2	6
*perusop. vlk 7-9 alkava kieli			

1.1.3. Kuvataidelinja

Kuvataidelinjan kurssien monipuolisiin sisältöihin kuuluu laajasti kuvallisen ilmaisun ja kuvaviestinnän eri alueita sekä kuvien tulkintaa ja taiteen tuntemusta. Opiskelijan oman ilmaisun kehittymistä tuetaan mm. portfolioyöskentelyn ja erilaisten keskustelujen avulla.

Kurssit kattavat laajan kirjon taiteen perinteisistä menetelmistä digitaalisiin kuvantekotapoihin, installaatioon, nykyaiteeseen ja ympäristö- ja yhteisötaiteeseen. Opetukseen sisältyy luokatyöskentelyn lisäksi museo- ja näyttelykäyntejä, oppilastöiden näyttelyitä sekä koulun ulkopuolisten tahojen kanssa yhteistyössä toteutettavia projekteja.

Kuvataidelinjan opintoihin kuuluu vähintään neljätoista kuvataiteen kurssia sekä kaksi taidehistorian kurssia.

Kuvataidelinjalla opiskelu syventää ja vahvistaa tiedollisia ja taidollisia valmiuksia, joita tarvitaan muotoilu-, taide- ja kulttuurialan jatko-opinnoissa.

Muut kielet		8	2
Matematiikka			
*yhteinen kurssi	1		1
*lyhyt	5	2	2
*pitkä	9	3	5
Ympäristö- ja luonnontieteet			
*biologia	2	3	4
*maantiede	1	3	3
*fysiikka	1	6	5
*kemia	1	4	3
Uskonto tai elämäkatsomustieto	2	4	2
Humanistis- yhteiskunnalliset tieteet			
*filosofia	2	2	2
*psykologia	1	4	3
*historia	3	3	6
*yhteiskuntaoppi	3	1	4
Terveystieto	1	2	3
Taito- ja taideaineet			
*liikunta	2	3	14
*musiikki	1-2	2	5
*kuvataide	1-2	2	14
Opinto-ohjaus	2		7
Teemaopinnot		3	
8Urheilulukio			
*valmennusoppi	1		3
*urheiluvalmennus	11		7

1.3. Lukion kieliohjelma

Lukiassa opiskelija opiskelee pakollisena oppiaineena peruskoulun 3. vuosiluokalla alkaneen kielen A1-oppimäärää. A1-kielenä Rovaniemen perusopetus tarjoaa ainoastaan englantia. Peruskoulun 4. tai 5. vuosiluokalla alkaneena valinnaisena A2-kielenä Rovaniemen kaupungin lukiassa tarjotaan niitä kieliä, joita Rovaniemen perusopetus tarjoaa: saksa, ranska, venäjä, italia, espanja, saame ja ruotsi. Jos opiskelija on valinnut toinen kotimainen kieli ruotsin A2-oppimäärän, opinnot korvaavat kyseisen aineen kaikille yhteiset B1-tason opinnot, jotka alkavat peruskoulun

6. vuosiluokalla vuodesta 2016 alkaen, sitä ennen ne ovat alkaneet peruskoulun 7. vuosiluokalla. Muussa tapauksessa opiskellaan kaikille yhteistä toisen kotimaisen kielen B1-oppimäärää.

Lukiassa on mahdollista jatkaa peruskoulun 8. vuosiluokalla alkaneen valinnaisen B2-kielen opintoja. Kielivalikoimaan kuuluvat saksa, ranska ja venäjä. Lukioaikana on vielä mahdollista opiskella yhden tai useamman valinnaiskielen B3-oppimäärä, jonka opiskelu aloitetaan lukiassa. B3-oppimäärää tarjotaan valittavaksi kielissä: saksa, ranska, venäjä, italia ja espanja. Mahdollisuuksien ja kysynnän mukaan voidaan järjestää kättelykurssiluontoisesti 1-4 kurssin alkeisoppimääriä muissakin kielissä.

1.4. Opetuksen toteuttaminen

1.4.1. Lukion opiskeluympäristöt ja menetelmät

Rovaniemen kaupungin lukioiden käytetään monipuolisia opiskeluympäristöjä, jotka tukevat oppimista ja hyvinvointia. Laadukkailla ja monipuolisilla opiskeluympäristöillä vahvistetaan opiskelijoiden luovuutta, sosiaalisia taitoja, innovatiivi-

suutta ja ongelmanratkaisukykyä sekä iloa oppia. Samalla kehitetään yhdessä oppimista ja tiedonhallinnan taitoja. Kestävän kehityksen eri ulottuvuuksilla (ekologinen, taloudellinen, sosiaalinen ja kulttuurinen) luodaan hyvinvointia turvallisessa, yhteisöllisessä, osallisuutta edistävässä ja moniarvoisuuden tunnustavassa lukiassa. Monipuoliset opiskeluympäristöt avaavat opetusta ja opiskelua ympäröivään yhteiskuntaan. Samalla ne tukevat koulu yhteisön jäsenten osallisuutta, toisten arvostamista sekä kulttuurista moninaisuutta ja kielitietoisuutta.

Lukiolaisia kannustetaan itsenäiseen ja kriittiseen ajatteluun. Esimerkiksi tutkielman tekeminen mahdollistaa keskustelu- ja argumentaatiotaitojen harjoittamisen. Vuosittain työsuunnitelmassa päätetään, missä oppiaineessa tai aineryhmässä tutkielma tehdään. Tutkielman teko kytketään siten osaksi lukuvuoden painopistealueita ja teemaopintoja.

Tieto- ja viestintäteknikka mahdollistaa tarvittaessa aikaan ja paikkaan sitomattoman opiskelun. Tieto- ja viestintäteknologian opetuskäytön suunnitelmassa tavoitteita ja menetelmiä tarkennetaan säännöllisesti.

1.4.2. Lukion toimintakulttuurin pääpiirteet

Rovaniemen lukiokoulutuksessa vastataan uuden vuosituuhannen haasteisiin tekemällä monipuolista yhteistyötä koulun ulkopuolisten yhteistyökumppaneiden kanssa. Aktiiviseen vuorovaikutukseen työelämän ja muun ympäröivän yhteiskunnan kanssa kannustetaan ja rohkaistaan. Lisäksi otetaan huomioon suomalaisessa yhteiskunnassa ja työelämässä sekä maailmalla tapahtuvat muutokset. Koulun ilmapiiri ja kulttuuri edistävät oppimista ja tavoitteellista työskentelyä. Koulu yhteisön kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistämiseksi on tärkeää, että jokainen tuntee olevansa yhteisönsä

täysivaltainen jäsen. Koulu yhteisö on kaikille turvallinen, ja sen jokainen jäsen vaikuttaa paitsi omaan työhönsä tai opiskeluunsa myös koko koulun toimintaan ja sen onnistumiseen. Jokapäiväinen toiminta perustuu yhteisön jäsenten keskinäiseen kunnioitukseen ja avoimeen vuorovaikutukseen.

Myönteinen palaute sekä opettajilta että vertaisryhmältä auttaa opiskelijaa löytämään omat vahvuutensa sekä kehittämään omia taitojansa ja kykyjensä. Opiskelijoita kannustetaan vaikuttamaan opiskelijakunnan avulla koulu yhteisön kehittämiseen ja kouluviihtyvyyteen; opiskelijakunnan edustajat toimivat koulun työryhmissä ja osallistuvat palavereihin. Tärkeä yhteistyökumppani koulun ulkopuolella on nuorisovaltuusto.

Kunkin koulun historia luo pohjan koulun toimintakulttuurille. Hyväksi koetut perinteet siirtyvät vuosiluokalta toiselle arkipäivän toiminnoissa, juhlassa ja koulun ulkopuolisessa yhteistyössä. Lukio koulutuksessa korostuvat erityisesti ahkera työnteke, toisten ihmisten kunnioittaminen ja hyvät käytöstavat.

Turvallisuutta ja hyvinvointia kehitetään useiden eri hallinnonalojen ja ammattiryhmien sekä kodin ja koulun välisellä yhteistyöllä. Kouluissa toimitaan varhaisen ja avoimen yhteistyön sekä ennakoivan ja ennaltaehkäisevän toiminnan näkökulmasta. Tieto- ja nettiturvallisuuteen kiinnitetään huomiota.

Vuosisuunnitelmassa tarkennetaan toimintakulttuurin arviointimenetelmiä sekä sitä, miten toimintakulttuuria kehitetään ja uudistetaan.

1.4.3. Vieraskielinen opetus

Lyseonpuiston lukiolla on erityinen koulutustehävä: englanninkielinen IB-opetus (The International Baccalaureate Diploma Programme), joka tähtää kansainväliseen ylioppilastutkintoon. Opetusta antavat sekä syntyperäiset englantilaiset että suomalaiset opettajat. Koulu toimii yhteistyössä Oulun Lyseon lukion kanssa. Muutoin oppiaineiden kursien sisällä voi olla joitain osioita, jotka opetetaan vieraalla kielellä.

1.4.4. Etäopetus

Etäopetus, monimuoto-opetus ja verkko-opetus ovat lukion toimintaan liittyviä ja yhä lisääntyviä menetelmiä. Sähköistyvien oppimateriaalien ja kokeiden lisääntyessä myös opiskelu näissä ympäristöissä lisääntyy. Toiminnasta tulee vakiintunutta käytäntöä, kuten yhteistyöstä muutenkin. Tarvittaessa etäopetuspalveluita hankitaan yhteistyökumppaneilta. Etäopetuksen perusteita on kuvattu tarkemmin lukion tieto- ja viestintäteknologian opetuskäytön suunnitelmassa.

Lyseonpuiston lukion IB-linjalle annetaan etäopetusta Oulun Lyseosta.

1.4.5. Lukiodiplomit

Rovaniemen lukioiden on mahdollisuus suorittaa lukiodiplomi seuraavissa oppiaineissa: Kuvataide, liikunta ja musiikki.

Lukiodiplomien suorittaminen on kuvattu tarkemmin oppiaineiden kurssikuvauksissa.

1.5. Itsenäisen opiskelun periaatteet lukiossa

Kurssin itsenäinen opiskelu vaatii pitkäjänteistä ja vastuullista työntekoa. Siitä on aina neuvoteltava aineenopettajan kanssa. Itsenäiseen opiskeluun voi kuulua sekä sovittuja opiskelutehtäviä että kurssikoe tai joku muu päättötyö. Sovitusta aikataulusta on pidettävä kiinni. Jos sovitun aikataulun mukainen suorittaminen keskeytyy, kurssista annetaan keskeytysmerkintä. Opinto-oppaassa tai oppiaineiden kurssiesittelyssä on mainittu, mitkä kurssit soveltuvat itsenäisesti opiskeltavaksi. Itsenäisesti opiskellusta kurssista edellytetään hyväksytty arvosana.

1.6. Kodin ja lukion yhteistyö

Nuorten kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemisessa korostetaan kodin ja oppilaitoksen sekä lähiyhteisön yhteistyötä. Kodin ja koulun yhteistyö on monipuolista, säännöllistä ja riittävää suhteessa opiskelijoiden yksilöllisiin tarpeisiin. Yhteistyössä huomioidaan aikuistuvan nuoren ja täysi-ikäisen opiskelijan itsenäisyys ja oma vastuu. Yli 18-vuotiaan opiskelijan huoltajiin otetaan yhteyttä hänen suostumuksellaan.

Onnistunut yhteistyö edellyttää kaikkien osapuolten sitoutumista. Rovaniemen lukioissa huoltajien ja koulun väliseen yhteydenpitoon kuuluu yhteisten tilaisuuksien lisäksi henkilökohtaisia tapaamisia.

Yhteisiä tilaisuuksia, kuten vanhempainiltoja, järjestetään säännöllisesti useita kertoja vuodessa. Ensimmäisen vuosikurssin vanhemmat perehdytetään lukion toimintaan: ohjaukseen työnjakoon ja opiskeluhuvinvointitoimintaan sekä opiskelijan oppimisen tukemiseen, opintojen edistymiseen ja omien vahvuuksien löytämiseen. Toisen

ja kolmannen vuosikurssin vanhempainillat käsittelevät ajankohtaisia koulukysymyksiä. Huoltajille annetaan tietoa myös ylioppilaskirjoituksista.

Huoltajia tiedotetaan säännöllisesti koulun toiminnasta ja tapahtumista. Heidän asiantuntijuutta hyödynnetään muun muassa Ammattien aamupäivä –tapahtumassa. Yhteistyötä huoltajien kanssa tarkennetaan vuosisuunnitelmassa.

Yksittäisen opiskelijan asioissa yhteistyötä huoltajien kuvataan tarkemmin opetussuunnitelman luvussa 4 Opiskelijan ohjaus ja tukeminen.

1.7. Lukion yhteistyö ammatillisten oppilaitosten ja muiden lukioiden kanssa

1.7.1. Yhteistyö ammatillisen oppilaitosten kanssa

Lukio-opintoja voidaan suorittaa ammatillisen perustutkinnon yhteydessä ja ammatillisia opintoja lukio-opintojen yhteydessä. Lukio-opiskelijat voivat suorittaa esimerkiksi yrittäjyysopintoja Lapin ammattiopiston Yrittäjyyskoulussa

1.7.2. Ammatilukiokoulutus

Ammatilukiokoulutuksella tarkoitetaan ammatillisesta koulutuksesta käsin lukion opetussuunnitelman mukaan suoritettavaa lukiokoulutusta, joka tähtää ylioppilastutkintoon.

Rovaniemen koulutuskuntayhtymän tilaama lukiokoulutuksen määrä kirjataan vuosittain Rovaniemen kaupungin kanssa tehtävään sopimukseen. Lukio-opintojen laajuus perustuu opiskelijan valintoihin. Suppeimmat lukio-opinnot ja ylioppi-

lastutkinto voidaan toteuttaa kolmessa vuodessa. Jos opiskelija suorittaa lukion päättötodistukseen vaadittavat kurssit, opinnot kestävät noin 4 vuotta. Valintoihin perustuva opetustarjonta määritellään lukuvuosittain lukion työsuunnitelmassa.

1.7.3. Yhteistyö lukioiden kesken

Opiskelijat voivat valita kursseja muista lukioista ja siten lisätä valintamahdollisuuksiaan. Koulujen työsuunnitelmaan sovitaan koodit, joiden aikana opiskelija voi siirtyä opiskelemaan toiseen oppilaitokseen opintoja, joita ei omassa koulussa tarjota. Koulut sopivat keskenään työnjaosta.

Monimuoto-opetuksella ja verkko-opinnoilla lisätään opiskelijan mahdollisuuksia opiskella toisessa koulussa omasta oppilaitoksesta käsin. Työnjaosta sovitaan koulujen kesken.

Opiskelijat voivat opiskella myös aikuislukioissa ja kesälukioissa lukion kursseja.

1.8. Lukion yhteistyö yliopistojen, ammattikorkeakoulujen, muiden oppilaitosten ja tahojen kanssa

Yliopistojen, ammattikorkeakoulujen muiden oppilaitosten ja muiden tahojen välisellä yhteistyöllä edistetään ja lisätään opiskelijoiden yksilöllisiä opiskelumahdollisuuksia sekä tuetaan opiskelijoiden jatko-opinto- ja urasuunnitelmia.

Yhteistyö tehdään mm. Lapin yliopiston ja Lapin ammattikorkeakoulun kanssa eri oppiaineissa, opinto-ohjauksessa ja muussa toiminnassa esimerkiksi osallistumalla erilaisiin yhteisiin projekteihin. Lapin yliopisto ja Lapin ammattikorkeakoulu tarjoavat tiettyjä kursseja opiskelijoille, jotka voidaan liittää lukion oppimäärään. Lisäksi mm. taiteiden tiedekunnan opiskelijat tekevät opetusharjoittelua Rovaniemen kaupungin lukioissa.

Eri lukiot tekevät yhteistyötä työelämän, eri kulttuurilaitosten, harrastustoiminnan ja kolmannen sektorin mm. vapaaehtoisjärjestö Neuvokkaan ja SPR:n kanssa.

Yhteistyö eri oppiaineissa on kuvattu kurssikuvausten yhteydessä. Opinto-ohjaukseen liittyvä yhteistyö on kuvattu tarkemmin ohjaussuunnitelmassa. Yhteistyötahot ja -muodot kuvataan tarkemmin vuosisuunnitelmassa.

1.9. Lukion tieto- ja viestintä-tekniikan opetus- ja viestintäsuunnitelma

Lukiossa tieto- ja viestintätekniikan käyttö on arkipäivää. Opiskelijoiden TVT-taitoja syvennetään ja heitä ohjataan hyödyntämään digitaalisia opiskelu- ja työympäristöjä, oppimateriaaleja ja työvälineitä eri informaation hankintaan ja arviointiin sekä uuden tiedon tuottamiseen ja jakamiseen. Yksilöllistä etenemistä, henkilökohtaisia oppimispolkuja ja verkko-opiskelutaitoja kehitetään tarjoamalla opiskelijoille etäopetusta (vähintään yksi kurssi etäopiskeluna / lukuvuosi) ja monimuoto-opetusta. Opitaan erilaisia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä mediassa toimimisen taitoja.

Erilaisilla opiskelu- ja työympäristöillä mahdollistetaan oppiminen erilaisissa tilanteissa ja paikoissa. TVT:tä hyödyntäen opiskelu- ja työympäristöjä laajennetaan oppilaitoksen ulkopuolelle.

Opetuksen tavoitteena on, että opiskelija soveltaa osaamistaan ja kehittää tieto- ja viestintätekniikan taitojaan käytännön toiminnassa. Opetus ohjaa opiskelijaa syventämään ymmärrystään tieto- ja viestintätekniikasta sekä käyttämään sitä tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja turvallisesti niin itsenäisessä kuin yhteisöllisessäkin työskentelyssä.

Sähköistä arviointia kehitetään (itse- ja vertaisarviointi), sähköisiä kurssikokeita järjestetään erilaisilla sähköisillä oppimisympäristöillä. Valmistautaan sähköisiin ylioppilaskirjoituksiin

1.9.1. Tietoverkot

Lukioilla 1 Gb/s verkkoyhteydet. Avoimet langattomat verkkoyhteydet. Langattoman verkkokapasiteetin tulee olla riittävä myös oppilaiden omien laitteiden käyttöä varten.

1.9.2. Työasemat ja päätelaitteet opetuksessa

Luokissa opettajan käytössä tietokone tai vastaava. Oppilaiden käyttöön tarkoitettuja laitteita 10% suhteutettuna lukion oppilasmäärään.

1.9.3. Opiskelijoiden omat laitteet

Opiskelija vastaa itse henkilökohtaiseen opiskelukäyttöön tarkoitettujen työvälineiden, laitteiden ja materiaalien hankinnasta.

1.9.4. Opetuksen verkkopalvelut, ohjelmistot, E- oppimateriaalit ja oppimisympäristöt

Opettajien ja oppilaiden käytössä Google Apps For Education palvelu. Tarvittaessa otetaan lisää erilaisia sähköisiä ympäristöjä ja palveluja käyttöön ja huolehditaan siitä, että sähköiset oppimisympäristöt, digitaaliset oppimateriaalit ja oppimisympäristöt toimivat joustavasti eri tilanteissa ja laitteissa

1.10. Opiskelijan ohjaus ja tukeminen

Opiskelijan ohjauksessa Rovaniemen kaupungissa noudatetaan Opetushallituksen hyvän ohjauksen kriteereitä ja opinto-ohjaajan työn eettisiä periaatteita:

http://www.oph.fi/download/158918_hyvan_ohjauksen_kriteerit.pdf <http://www.sopo.fi/yhdistys/eettiset%20periaatteet>

1.11. Lukion ohjaussuunnitelma

ROVANIEMEN KAUPUNGIN LUKIOIDEN OHJAUSSUUNNITELMA

Ohjaussuunnitelma tarkistetaan ja tarkennetaan vuosittain työsuunnitelmassa. Ohjaussuunnitelmaa käytetään koulun ohjaustyön kehittämisen välineenä.

1.11.1. Ohjaustoiminta ja sen tavoitteet

Opinto-ohjauksen tavoitteena on auttaa opiskelijaa suunnittelemaan omaa opiskeluohjelmaansa, tukea häntä lukio-opintojen eri vaiheissa sekä kehittää hänen valmiuksiaan tehdä koulutusta ja elämänuraa koskevia suunnitelmia ja valintoja. Ohjauksen tehtävänä on edistää koulutuksellista, etnistä ja sukupuolten välistä tasa-arvoa sekä opiskelijoiden hyvinvointia ja elämäntaitoja. Lisäksi tehtävänä on ehkäistä syrjäytymistä. Ohjaustoiminta on koko lukiokoulutuksen kestävä jatkumo: opinto-ohjauksen kurssit tarjoavat opiskelijoille mahdollisuuden hankkia perustiedot ja – taidot suunnitella jatko-opintoja ja ammatillista suuntautumista. Lukion opinto-ohjaus on osa elinikäistä ohjausta.

Ohjauksen ensisijaisena tavoitteena on saada opiskelijat aktiivisesti pohtimaan, tiedostamaan ja jäsentämään omaan kehitykseensä, oppimiseensa ja uravalintaansa liittyviä kysymyksiä sekä tunnistamaan omat kykynsä, osaamisensa ja kiinnostuksensa. Onnistunut ohjaus edellyttää sekä opiskelijan että ohjaajan aktiivista osallistumista. Ohjauksessa ja opiskelijan seurannassa hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa.

Lukio-opintojen aikana jokainen opiskelija laatii itselleen yhteistyössä ohjaushenkilökunnan kanssa opiskelu- ja yo-tutkintosuunnitelman sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman. Suunnitelmia tarkistetaan säännöllisesti.

Lukioissa lisätään nuorten henkilökohtaista fakta- ja kokemustietoa jatko- opintomahdollisuuksista, työelämästä ja yrittäjyydestä. Verkostoitumista ja tutustumista sekä ohjausmalleja kehitetään jatkuvasti jatko-opintopaikkojen, työvoimaviranomaisten ja työelämän kanssa.

Ohjauksessa kiinnitetään erityistä huomiota koulutuspolun nivelvaiheisiin ja siihen, että opiskelijat pystyvät opiskelemaan yksilöllisten ja joustavien opintopolkujen mukaisesti.

Päävastuu opinto-ohjauksesta on opinto-ohjaajalla, mutta ohjaus on kaikkien koulussa toimivien tehtävä. Ohjaukseen osallistuvat lukion opinto-ohjaajan lisäksi rehtori, kaikki koulun opettajat ja vertaisohjaajat eli tutorit. Kullakin opiskelijaryhmällä on ryhmänohjaaja, jonka ryhmä tapaa säännöllisesti ryhmänohjaustuokiossa.

1.11.2. Ohjauksen työnjako

Opinto-ohjaajat

- ohjauksen suunnittelu ja organisointi
- ryhmänohjaajien konsultointi
- henkilökohtainen ohjaus
- ohjauksen oppitunnit
- pienryhmäohjauksen suunnittelu ja toteuttaminen
- ylioppilastutkinnon ohjaus
- jatko-opintojen ohjaus ja työelämään tutustuttaminen
- yhteydenpito yhteistyökumppaneihin (**mm. työelämä, korkeakoulut, ammatilliset oppilaitokset, alueen opinto-ohjaajat, mielenterveys- ja sosiaalialan toimijat, nuorisotalon toimijat**)
- osallistuminen opiskeluhuvinvointityöhön
- opiskelijoiden opintojen etenemisen ja opiskeluhuvinvoinnin seuraaminen ryhmänohjaajan kanssa
- yhteistyö ja tiedonsiirto nivelvaiheissa
- avoimet ovet
- lukio-opinnoista tiedottaminen 9. luokkalaisille
- lukio-opinnoista tiedottaminen 9. luokkalaisille
- lukio-opinnoista tiedottaminen 9. luokkalaisille
- opiskelijapalaverit yhdessä ryhmänohjaajan, erityisopettajan, kuraattorin ja huoltajien kanssa
- tiedottaminen lukio-opinnoista yläkoulujen opinto-ohjaajille
- opiskelun tukeminen yhteistyössä erityisopettajan, kuraattorin, terveydenhoitajan ja huoltajien kanssa
- oman osaamisen päivittäminen ja kouluttautuminen

Ryhmänohjaaja

- ryhmäyttäminen
- yksilön ja ryhmän lähiohjaus
- opiskelijoiden henkilökohtaiset haastattelut
- opiskelusuunnitelman seuranta jaksoittain
- ylioppilastutkintosuunnitelman seuranta yhdessä opinto-ohjaajien ja ainevastaavien tai aineenopettajan kanssa
- yksittäisen opiskelijan huoleen tarttuminen
- heikkenevän menestyksen seuranta
- poissaolojen ja keskeytyneiden kurssien seuranta ja jatkotoimenpiteet
- yhteydenpito huoltajiin opiskeluun liittyvissä asioissa
- opiskelijoiden opintojen etenemisen ja opiskeluhyvinvoinnin seuraaminen opinto-ohjaajan kanssa
- osallistuminen pedagogisen suunnitelman tekemiseen mahdollisuuksien mukaan
- opiskelijapalaverit yhdessä opinto-ohjaajan, erityisopettajan, kuraattorin, terveydenhoitajan ja huoltajien kanssa

Rehtori

- opiskelijaksi ottaminen
- opiskelijan koulutuslinjan vaihtaminen
- suoritusohjeista poikkeaminen
- vapautukset eri oppiaineista
- itsenäisten suoritusten vahvistaminen
- muissa oppilaitoksissa suoritettujen kurssien tai muuten suoritettujen opintojen hyväksyminen
- vaihto-oppilaiden ulkomailla suorittamien kurssien vastaavuuksien hyväksyminen

Apulaisrehtori

- opiskeluhyvinvointityö
- poissaolo-ongelmien selvittely
- keskeytyneiden kurssien seuranta
- koeviikko- ja uusintakoejärjestelyt
- ylioppilastutkinto- ja tenttijärjestelyt

IB-koordinaattori

- pääsykokeen valmistelu
- opiskelijavalinnan valmistelu
- IB-lukion opiskeluohjeiden ja opetussuunnitelman ylläpito yhdessä opinto-ohjaajien ja opettajien kanssa
- opintojen valmistumisen seuraaminen
- IB-opiskeluhyvinvointi
- opiskelijoiden, opettajien ja vanhempien perehdyttäminen IB-lukion toimintaan

Aineenopettajat

- oman oppiaineen opiskelun ohjaus
- oman oppiaineen opiskelutaitojen ohjaus
- ylioppilaskirjoituksiin ohjaaminen
- opiskelijoiden yksilöllisten oppimispolkujen ohjaus
- heikkenevän menestyksen seuranta
- yksittäisen opiskelijan huoleen tarttuminen
- itsenäisten suoritusten vastaanottaminen
- työelämän ja jatko-opintojen ohjaus oman oppiaineen näkökulmasta
- muissa oppilaitoksissa suoritettujen kurssien tai muuten suoritettujen opintojen vastaavuuksien tarkistaminen
- vaihto-oppilasvuonna suoritettujen kurssien vastaavuuksien tarkistaminen

Kanslia

- opintotuki
- eroamiset
- matkaliput, todistukset yms.
- ilmoittautumiset ylioppilaskirjoituksiin: kirjaaminen ja tekninen tarkistaminen

Erityisopettaja

- opiskelutaitojen ohjaus yksilöllisesti tai ryhmässä
- opiskelijan ohjaaminen tarvittavaan opinto-ohjaukseen ja/tai kuraattorille
- osallistuminen tarvittaessa asiantuntijajäsenenä opiskelijapalaveriin tarvittaessa ryhmänohjaajan, opinto-ohjaajan, kuraattorin, terveydenhoitajan ja huoltajien kanssa
- yhteydenpito huoltajiin opiskeluun liittyvissä asioissa yhdessä ryhmänohjaajan kanssa
- osallistuminen opiskeluhyvinvointityöhön
- yhteistyö ja tiedonsiirto nivelvaiheissa
- opiskelutaitojen ohjaus tarvittaessa opintojen alussa: pohjana perusopetuksen oppimissuunnitelma-, hojks- ja muut oppimis- ja keskittymisvaikeuksia kuvaavat asiakirjat tai muuta kautta saatu tieto opiskelijan oppimis- ja keskittymisvaikeuksista

Keinoemo (Ounasvaaran lukio)

- toimii tukena ja turvana ulkopaikkakuntalaisille
- tehtävä kuuluu ensimmäisen vuoden urheiluliolaisten ryhmänohjaajalle

Tutorit

- uusien opiskelijoiden ryhmäyttäminen yhteistyössä roppojen ja opojen kanssa
- perehdyttäminen koulutyöhön ja luokattoman lukion toimintatapoihin yhdessä kaikkien koulun toimijoiden kanssa
- lukion esittely omalla koululla, yläkouluissa ja erilaisissa messutapahtumissa kouluttautuminen tehtäväänsä

Muita auttajia

Opinto-ohjausta tukee opiskelijahyvinvointiryhmä, jossa ovat mukana rehtori, apulaisrehtori, opinto-ohjaajat, erityisopettaja, terveydenhoitaja, kuraattori, opiskelijajäsen sekä tarvittaessa muita asiantuntijoita. Ryhmä voi olla yhteydessä Rovaniemellä toimiviin tukiyksikköihin ja – henkilöihin.

1.11.3. Yhteistyö jatko-opintopaikkojen, työelämän ja muiden ulkopuolisten tahojen kanssa

Rovaniemen lukiot hyödyntävät kullekin koululle sopivalla tavalla erilaisia yhteistyötapoja. Yhteistyön muodot tarkennetaan vuosittain koulukohtaisissa työsuunnitelmissa.

- vierailijat eri aineiden oppitunneilla jatko-opintopaikoista tai työelämästä
- vierailijat jatko-opintopaikoista tai työelämästä joustotunneilla
- vierailukohteet eri oppiaineissa
- asiantuntijaverkoston hyödyntäminen eri oppiaineissa
- ammattien aamupäivä tai muut vastaavat tapahtumat
- tutustuminen Lapin ammattikorkeakouluun, Lapin yliopistoon ja Lapin ammattiopistoon
- Oulun yliopiston abi-päivät
- Lapin yliopiston ja Lapin ammattikorkeakoulun abi-päivät
- työelämäpäivä
- jatko-opintopaikkoihin, työelämään ja yrittäjyyteen liittyvät teemapäivät
- puolustusvoimat
- osallistuminen erilaisiin hankkeisiin, jotka tukevat nuorten uravalintaa ja osallisuutta
- yhteiset jatko-opintoihin, työelämään ja yrittäjyyteen liittyvät kurssit eri lukioiden, ammatillisen koulutuksen, korkeakoulujen ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa

1.12. Oppimisen ja opiskelun tukea tarvitsevien opiskelijoiden opetus lukiossa

Lukion oppimisen ja opiskelun tuki on ensisijaisesti pedagogista tukea. Tuen tarkoituksena on auttaa ja tukea opiskelijaa siten, että hänellä on tasavertaiset mahdollisuudet suorittaa lukio- opintonsa. Aineenopettajan, ryhmäohjaajan, opinto-ohjaajan ja erityisopettajan rooli varhaisen tuen antajana on merkittävä.

Opetusmenetelmät, tukitoimet ja opetusjärjestelyt mahdollistavat esteettömän oppimisen opiskeluvaikeuksista riippumatta. Esteettömyyttä lisätään tarvittaessa mahdollistamalla osaamisen osoittaminen monin eri keinoin. Käytännön työtävissä osoitettu osaaminen, suullinen koe, suulliset ja toiminnalliset tentit, kotiesseet, projektityöt ja portfolion tekeminen ovat esimerkkejä mahdollisuuksista antaa näyttöjä osaamisesta. Esteettömyyttä voi lisätä myös antamalla tukea tarvitsevalle opiskelijalle lisäaikaa tehtävien ja kokeiden suorittamiseen sekä yleensä opinnoissa etenemiseen. Opettajat motivoivat, kannustavat ja ohjaavat opiskelijoita omista oppiaineistaan.

Oppimisen vaikeudet voivat muodostua oppimisen ja opiskelun esteiksi, jos niitä ei tunnista tai oteta huomioon opintojen ohjauksessa ja oppimisen suunnittelussa. Myös kuraattorin ja terveydenhoitajan tehtäviin kuuluu opiskelijan oppimisvaikeuksien ja terveydentilan tai toimintakyvyn muutoksista johtuvien vaikeuksien tunnistaminen ja niihin puuttuminen yhteistyössä opiskelijan kanssa.

1.12.1. Tiedottaminen

Oppimisen ja opiskelun tuesta tiedotetaan opiskelijoille ja heidän huoltajilleen lukion alkaessa ja ensimmäisessä vanhempainillassa. Aineenopettajat, ryhmäohjaaja, opinto-ohjaaja ja erityisopettaja kertovat lukion erilaisista oppimisen ja opiskelun tukimuodoista sekä erityisjärjestelyistä kokeissa ja ylioppilaskokeissa oppitunneillaan.

1.12.2. Tuen tarpeen arviointi

Tavoitteena on oppimisvaikeuksien varhainen tunnistaminen ja mahdollisten tukitoimien jatkaminen/aloittaminen lukioaikana. Näin opiskelija voi hakea Ylioppilastutkintolautakunnalta oikeutta erityisjärjestelyihin ylioppilaskirjoituksissa.

Peruskoulun erityisopettaja luovuttaa, pääsääntöisesti huoltajan suostumuksella, perusopetuksessa oppimisen ja koulunkäynnin tukea saaneiden oppilaiden oppimista koskevat tiedot lukion käyttöön. Opiskelijan oppimisen ja opiskelun tuen tarpeesta saadaan tietoa lukion alussa myös lomakkeella (Kysely lukion aloittavalle nuorelle ja hänen huoltajilleen).

Jokaiselle lukion aloittavalle opiskelijalle tehdään luku- ja kirjoitustaitojen seula-arvio ja tarvittaessa lukuvaikeuden toteamiseksi luku- ja kirjoitustaitojen yksilöarvio. Yksilöllisen lukiarvion avulla voidaan kartoittaa alustavasti myös muita mahdollisia oppimiseen liittyviä ongelmia, esimerkiksi keskittymisen pulmia, joiden arviota jatketaan edelleen opiskeluterveydenhuollossa.

Matematiikan oppimisvaikeuksien tunnistamiseksi voidaan tehdä matematiikan perustaitojen arvio.

1.12.3. Tuen järjestäminen

Lukiolaissa (629/1998) määrätään, että vammaisella ja muusta syystä erityistä tukea tarvitsevalla opiskelijalla on oikeus

- opiskelun edellyttämiin avustajapalveluihin
- muihin opetus- ja oppilashuoltopalveluihin
- erityisiin apuvälineisiin.

Oppimistilanteet, oppimateriaalit ja kokeet tulee järjestää siten, että opiskelijan yksilölliset tarpeet otetaan huomioon. Työskentelyn ja kokeiden aikana opiskelijalle tulee

- antaa lisäaikaa
- antaa mahdollisuus käyttää teknisiä apuvälineitä, avustajaa ja tulkkipalveluja
- laatia yksilölliset koe- ja oppimistehtävät
- järjestää suullinen koe ja antaa mahdollisuus täydentää kirjallista koetta suullisesti sekä
- järjestää muu tarvittava tuki.

Pedagoginen suunnitelma

Erytisjärjestelyt ja tukitoimet kirjataan yhdessä opiskelijan ja alaikäisen opiskelijan huoltajan kanssa laadittavaan pedagogiseen suunnitelmaan. Tukitoimet suunnitellaan tarvittaessa moniammatillisena yhteistyönä ja mukaan kutsutaan tarvittaessa ryhmäohjaaja, opinto-ohjaaja, kuraattori tai muita asiantuntijoita. Suunnitelmaa toteuttavat kaikki opiskelijaa opettavat opettajat sen mukaan, miten kunkin opiskelijan tarpeiden perusteella sovitaan. Opiskelija osallistuu suunnitelman tekoon ja sitoutuu toimimaan suunnitelman mukaisesti.

Pedagogisen suunnitelman tekoa ja seuranta koordinoi opiskelijahyvinvointiryhmä, ja suunnitelman toinen kappale arkistoidaan.

Opi-kurssi

Lukioissa järjestetään oppimisvaikeuksia ennaltaehkäisevä Opi-kurssi, joka hyväksytään yhdeksi lukion soveltavaksi kurssiksi, joka arvioidaan suorituserkinnällä. Kurssi voidaan toteuttaa opiskelijan tarpeiden mukaan yksilöllisesti räätälöitynä, esimerkiksi aineenopettajan tai kuraattorin kanssa.

Tukiopetus

Opiskelijalla on mahdollisuus saada tukiopetusta eri oppiaineissa. Tukiopetus annetaan oppituntien ulkopuolella.

Erytisopetus

Lukion erityisopetus on ensisijaisesti pedagogista tukea, joka kohdistuu oppimaan oppimiseen, erilaisten oppimisstrategioiden löytämiseen ja itsetunnon vahvistamiseen oppijana. Erytisopettaja tukee opiskelijaa, jolla on kielellisiä, matemaattisia tai hahmotuksellisia erityisvaikeuksia tai muita oppimisvaikeuksia. Tuen järjestäminen kirjataan tarvittaessa pedagogiseen suunnitelmaan. Erytisopettaja tekee yhteistyötä tarvittaessa huoltajan kanssa. Hän työskentelee yhdessä aineenopettajien, ryhmäohjaajien ja opinto-ohjaajien kanssa opiskelijan ohjaukseen ja arviointiin liittyvissä asioissa.

Erytisopetus voidaan toteuttaa yksilö- tai pienryhmäopetuksena sekä kurssimuotoisesti. Konsultaatio ja samanaikaisopetus ovat myös mahdollisia.

Erytisopettaja on lukion opiskeluhyvinvointiryhmän jäsen ja tekee tarvittaessa, opiskelijan luvalla, yhteistyötä opiskeluterveydenhuollon ja kuraattorin kanssa.

1.12.4. Erityisjärjestelyt ylioppilaskirjoituksissa

Ylioppilaskokeiden erityisjärjestelyt pohjautuvat pääsääntöisesti opiskelijan lukioaikana saamaan tukeen. Erityisjärjestelyjä voidaan suunnitella opiskelijalle, jolla on erityisopettajan toteama vähintään keskivaikea lukuvaikeus tai lääkärin toteama muu oppimista haittaava vaikeus, kuten tarkkaavaisuushäiriö. Erityisjärjestelyt haetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, ja opiskelija voi käyttää erityisjärjestelyjä lukio-opintojen aikaisissa kokeissa soveltuvin osin koko opiskeluajan.

1.13. Kieli- ja kulttuuriryhmien opetus lukiossa

Opiskelijoiden kielitausta selvitetään heti opiskelupaikkaa vastaanottaessa, jotta vieras- ja monikielisiä opiskelijoita voidaan alkaa tukea heti opintojen alkuvaiheessa. Koulun alkaessa kartoitetaan eri lukioissa olevat vieras- tai monikieliset opiskelijat, joille järjestetään kootusti suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetusta.

Opintojen ohjauksessa huomioidaan kieliryhmien erityistarpeet esimerkiksi keskittämällä kuskakin lukiossa ohjaus yhdelle opinto-ohjaajalle, joka järjestää tapaamisia ryhmänohjaajien ja tarvittaessa aineenopettajien kanssa. Näin myös opiskelumahdollisuuksista ja tukijärjestelyistä tiedottaminen on tasapuolista ja eri koulujen opiskelijat pääsevät kurssimuotoiseen opetukseen. Vieras- ja monikielisiä opiskelijoita voidaan alkaa tukea heti opintojen alkuvaiheessa.

Kieli- ja kulttuuriryhmien osallisuutta sekä yksittäisten opiskelijoiden monikielisyyttä ja oman kielen ja kulttuuritaustan arvostusta tuetaan tuomalla esille kulttuurien moninaisuutta ja yhteisiä piirteitä koulun tapahtumissa. Opiskelijoille järjestetään mahdollisuuksia tutustua monikulttuurisuuteen esimerkiksi ruoka- ja juhlakulttuuria esittelevissä tapahtumissa.

Opiskelijan suorituksia arvioitaessa kielitaidon mahdollinen epätasaisuus tulee ottaa huomioon. Kurssin aikaisten tukitoimien lisäksi voi olla hyvä järjestää mahdollisuus täydentää kirjallista suoritusta suullisesti tai lisätehtävin.

1.14. Opiskeluhoolto lukiossa

Lukion opiskeluhoollon tavoitteena on edistää opiskelijoiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia ja huolehtia oppilaitosyhteistyön hyvinvoinnista sekä opiskeluympäristön terveellisyydestä ja turvallisuudesta. Opiskeluhoollon toteutetaan sekä yhteisöllisenä että yksilökohtaisena opiskeluhoollona.

Rovaniemen kaupungissa käytetään opiskeluhoollon rinnalla opiskeluhyvinvointi-käsitettä. Käsite antaa kokonaisvaltaisemman ja tarkemman kuvan opiskelijan hyvinvointiin ja opiskelun tukemiseen liittyvästä toiminnasta ja yhteistyömuodoista eri toimijoiden välillä.

Lukion opiskeluhyvinvoinnin kokonaisuuteen sisältyvät Rovaniemen kaupungin hyväksymän opetussuunnitelman mukainen opiskeluhoolto sekä opiskeluhoollon palvelut, joita ovat psykologin ja kuraattoripalvelut sekä opiskeluterveydenhuollon palvelut. Palveluiden järjestämisestä vastaa oppilaitoksen sijaintikunta. Opiskelijalla on oikeus saada maksutta sellainen opiskeluhoolto, jota koulutuksen osallistuminen edellyttää lukuun ottamatta yli 18-vuotiaiden opiskelijoiden sairaanhoitopalveluja. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 3 ja 9 §).

Opiskeluhyvinvointi järjestetään monialaisessa yhteistyössä opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen kanssa siten, että siitä muodostuu toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus. Opiskeluhyvinvointia toteutetaan yhteistyössä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa. Opiskeluhyvinvointi on kaikkien oppilaitoksessa työskentelevien ja opiskeluhoollon palveluista vastaavien työntekijöiden tehtävä. Ensisijainen vastuu opiskeluyhteisön hyvinvoinnista on oppilaitoksen henkilökunnalla. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013) 3§).

1.14.1. Opiskeluhyvinvoinnin keskeiset periaatteet

Yhteisöllinen opiskeluhoolto

Yhteisöllinen opiskeluhoolto on osa oppilaitoksen toimintakulttuuria ja toimia, joilla edistetään opiskelijoiden osallisuutta, oppimista, hyvinvointia ja terveyttä. Lisäksi edistetään ja seurataan opiskeluyhteisön hyvinvointia sekä opiskeluympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 4§).

Yhteisöllisen opiskelijahyvinvoinnin lähtökohdaksi on opiskelijan ja huoltajien osallisuus ja kuuluksi tuleminen. Toteuttamisessa otetaan huomioon sekä aikuistuvan nuoren itsenäisyyden tukeminen että huoltajien osallistuminen. Yhteisöllisten toimintatapojen kehittämisessä otetaan huomioon yhteistyö myös kunnan muiden nuorten hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta edistävien viranomaisten ja toimijoiden kanssa.

Opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön [Lukiolaki 21§ (629/1998)]. Siihen kuuluu fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen turvallisuus. Opetuksen järjestämisen lähtökohdaksi on opiskelijoiden ja henkilökunnan turvallisuuden takaaminen kaikissa tilanteissa. Opiskelijoiden osallisuus opiskeluyhteisön turvallisuuden edistämiseksi tukee hyvinvointia ja tarkoituksenmukaista toimintaa tur-

vallisuutta vaarantavissa tilanteissa. Turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistäminen on osa oppilaitoksen toimintakulttuuria ja se otetaan huomioon kaikessa oppilaitoksen toiminnassa.

Yksilökohtainen opiskeluhoolto

Yksilökohtaisella opiskeluhoollolla tarkoitetaan opiskelijalle annettavia opiskeluhoollon palveluja, joita ovat opiskeluterveydenhuolto, opiskeluhoollon psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä yksittäistä opiskelijaa koskeva monialainen opiskeluhoolto. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013: 5§). Yksilökohtaisen opiskeluhoollon tehtävänä on edistää hyvinvointia, terveyttä ja opiskelukykyä sekä tunnistaa näihin ja opiskelijan elämäntilanteeseen liittyviä yksilöllisiä tarpeita. Tavoitteena on myös varhaisessa vaiheessa ehkäistä ongelmia ja huolehtia tarvittavan tuen järjestämisestä.

Yksilökohtaista opiskeluhoollon toteutetaan yhteistyössä opiskelijan kanssa ja hänen suostumuksellaan. Lähtökohdaksi on opiskelijaa arvostava, hänen mielipidettään kuunteleva ja luottamusta rakentava vuorovaikutus. Toiminnassa otetaan huomioon opiskelijan itsenäinen asema opiskeluhoollon liittyvissä kysymyksissä. Opiskelijalle ja hänen huoltajalleen annetaan tietoa yksittäisen opiskelijan oikeuksista opiskeluhoollon sekä asioiden käsittelyyn liittyvistä lain edellyttämistä menettelytavoista ja tietojen käsittelystä. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 18§).

Opiskeluhoolloryhmät monialaisessa yhteistyössä

Opiskeluhoollon monialaiseen yhteistyöhön kuuluvien opiskeluhoolloryhmien toiminta on osa opiskeluhoollon kokonaisuutta. Opiskeluhoolloryhmiä ovat 1) opiskeluhoollon ohjausryhmä, 2) oppilaitoskohtainen opiskeluhoolloryhmä sekä 3) tapauskohtaisesti koottava asiantuntijaryhmä. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 14§).

Koulutuksen järjestäjä asettaa opiskeluhoollon ohjausryhmän ja oppilaitoskohtaisen opiskeluhoolloryhmän. Yksittäistä opiskelijaa koskevat asiat käsitellään tapauskohtaisesti koottavassa asiantuntijaryhmässä. Jokaisella kolmella ryhmällä on omat tehtävät ja niiden perusteella määrittyvä kokoonpano. Kaikki opiskeluhoolloryhmät ovat monialaisia, mikä tarkoittaa, että ryhmässä on opetushenkilöstön lisäksi opiskeluterveydenhuoltoa sekä psykologi- ja kuraattoripalveluja edustavia jäseniä sen mukaan kuin käsiteltävä asia edellyttää.

Opiskeluhoollon ohjausryhmä vastaa koulutuksen järjestäjäkohtaisen opiskeluhoollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista. Rovaniemellä monialainen ohjausryhmä on usean koulutuksen järjestäjän yhteinen: siinä on kaupungin koulutuspalveluiden, koulutuskuntayhtymän, Lapin yliopiston harjoittelukoulun, esiopetuksen sekä sosiaali- ja terveystieteiden edustus. Tapauskohtaisesti ryhmään kutsutaan muita yhteistyökumppaneita. Ryhmän toiminnasta vastaa Rovaniemen kaupungin koulutuspalvelut.

Oppilaitoskohtaisen yhteisöllisen opiskeluhoolloryhmän tehtävänä on vastata oppilaitoksen opiskeluhoollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista. Rovaniemellä ryhmästä käytetään nimitystä opiskeluhyvinvointiryhmä ja sitä johtaa rehtori tai apulaisrehtori. Edellä mainitun lisäksi opiskeluhyvinvointiryhmään voivat kuulua opinto-ohjaaja, erityisopettaja, IB-koordinaattori, vieraspaikkakuntalaisten keinoemo, koulukuraattori, terveydenhoitaja ja oppilaskunnan edustaja kutsuttaessa. Opiskeluhyvinvointiryhmän kokoonpano määrittyy käsiteltävien yhteisökohtaisten asioiden mukaisesti ja ryhmä voi tarvittaessa kuulla asiantuntijoita. Ryhmän keskeinen tehtävä on oppilaitosyhteisön terveellisyden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen sekä muun yhteisöllisen opiskeluhoollon toteuttaminen ja kehittäminen. Ryhmä ei käsittele yksittäisen opiskelijan hyvinvointiin liittyviä asioita.

Tapauskohtaisesti koottavaa asiantuntijaryhmää kutsutaan Rovaniemellä opiskelijapalaveriksi. Se koostuu yksittäisen opiskelijan tai opiskelijaryhmän opiskeluhoollon tuen tarpeen selvittämiseksi ja palvelujen järjestämiseksi. Ryhmän kokoo se opetushenkilöstön tai oppilashuollon palvelujen edustaja, jolle asia työtehtävien perusteella kuuluu. Opiskelijapalaverin monialaisuus ja tapauskohtainen kokoonpano perustuu yksilölliseen harkintaan, käsiteltävään asiaan ja siinä vaadittavaan osaamiseen. Opiskelijapalaveriin voidaan kutsua asiantuntijoita jäseneksi vain opiskelijan, tai, ellei hänellä ole edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä, hänen huoltajansa suostumuksella. Opiskelijapalaverissa sovitaan jäsenten kesken vastuuhenkilö.

1.14.2. Opiskeluhoollon suunnitelmat ja niiden laatiminen

Paikallisella tasolla opiskeluhyvinvoinnin suunnittelua ja toteuttamista ohjaa kolme eri suunnitelmaa. Suunnitelmat ovat 1) lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, johon sisältyy opiskeluhoollon koskeva osuus, 2) paikalliseen opetussuunnitelmaan sisältyvä kuvaus opiskeluhoollon sekä 3) oppilaitoskohtainen opiskeluhoollon suunnitelma. [Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 12§ ja 13§, Lastensuojelulaki 12§ (417/2007), Lukiolaki 10§ (629/1998)].

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on kunnan tai useamman kunnan yhdessä laatima kunnan tai kuntien toimintaa koskeva suunnitelma lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi, lastensuojelun järjestämiseksi ja kehittämiseksi. Rovaniemen kaupungin lapsi- ja nuorisopoliittinen kehittämissuunnitelma on laadittu vuoteen 2015. Se hyväksytään kunkin kunnan kunnanvaltuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. [Lastensuojelulaki 12§ (1292/2013)]. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma sekä muut kunnan lasten ja nuorten hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta koskevat linjaukset otetaan huomioon valmisteltaessa paikallisen opetussuunnitel-

man opiskeluhoollon koskevaa osuutta sekä oppilaitoskohtaisia opetussuunnitelmia. Lukion opiskeluhyvinvointityö pohjautuu Rovaniemen kaupungin arvoihin ja strategiaan. Alla olevassa kuviossa on esitelty Rovaniemen kaupungin arvot lapsi- ja nuorisopoliittisen kehittämissuunnitelman vuoteen 2015 mukaisesti.

Luovuus	Osallisuus	Turvallisuus	Yhteisöllisyys
Etsimme uusia tapoja toimia tavoitteena tasapainoinen ja kestävä kehitys. Toimimme tavalla, joka vahvistaa lasten ja nuorten omien tietojen ja taitojen sekä voimavarojen hyödyntämistä. Huomioimme luovuuden, toiminta- ja oppimisympäristöjen rakentamisessa.	Kasvamme ja kasvatamme osallisuuden. Lapsilla ja nuorilla on oikeus omaan elämään osana laajempaa yhteisöä, joka edistää kasvua vastuullisuuteen. Rakennamme lapsille ja nuorille kanavia, joiden kautta heillä on mahdollisuus tulla kuulluksi ja vaikuttaa.	Otamme ekologisuuden huomioon turvallisen elinympäristön rakentamisessa sekä edistämme fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista turvallisuutta. Toimimme pitkäjänteisesti ja johdonmukaisesti.	Edistämme yhtäläisiä hyvän elämän mahdollisuuksia lapsille ja nuorille. Toimimme tasa-arvoisuutta edistäen. Arvostamme avoimuutta ja yhdessä tekemistä. Rakennamme kumppanuutta ja verkostoidumme. Huolehdimme myös henkilöstön hyvinvoinnista ja koulutautumismahdollisuudesta

(Kuvio 1: Lapsi- ja nuorisopoliittinen visio Rovaniemellä.

Lähde: Rovaniemen kaupungin lapsi- ja nuorisopoliittinen kehittämissuunnitelma vuoteen 2015)

Lapsi- ja nuorisopoliittisen kehittämissuunnitelman arvopohjasta on johdettu strategiset periaatteet, jotka otetaan huomioon kaikessa lapsille, nuorille ja perheille suunnatussa toiminnassa. Toimintaa ohjaavat seuraavat periaatteet:

1. **Ennaltaehkäisevyys** = ennaltaehkäisevyys on lapsen, nuoren ja perheen hyvinvointia edistävää ja tukevaa toimintaa. Se vaatii yhteiskunnan rakenteiden ja toimintatapojen muuttamista sellaisiksi, että ne tukevat perheitä. Tämä edellyttää yhteiskuntaa turvaamaan laadukkaat ja riittävät peruspalvelut. Hyvinvoinnin edistäminen ehkäisee ongelmien syntymistä ja edesauttaa lasten, nuorten ja perheiden arkielämän sujuvuutta.
2. **Varhainen avoin yhteistyö** = tavoitetaan lapset, nuoret ja perheet ajoissa ennen ongelmien syntymistä / kärjistymistä. Puututaan tilanteeseen rohkeasti ja välittömästi huolen syntyessä. Ohjataan ja neuvotaan pienen huolen vyöhykkeellä. Tunnistetaan lapsen ja nuoren kasvua uhkaavat tekijät ja puututaan niihin ajoissa.
3. **Yhteisöllisyys ja vertaistoiminta** = Yhteisöllisyys on yhteisön ominaisuus, jonka ansiosta kuuluminen yhteisöön ja toimiminen siinä koetaan hyvänä. Se on ihmisten välisen yhteyden kokemista ja siitä voimaantumista. Vertaistoiminta on samassa elämäntilanteessa olevien kokemusten jakamista ja toinen toisille vertaistukena toimimista.
4. **Saavutettavuus** = palvelujen saavutettavuudella eli esteettömyydellä turvataan erilaisien käyttäjien mahdollisuus saada tarvitsemiin palveluihin oikea-aikaisesti riippumatta asiakkaan/perheen sosiaalisesta, taloudellisesta, alueellisesta tai muusta yhteiskunnallisesta tilanteesta. Myös tieto palveluista ja miten nopeasti niitä saa, liittyy saavutettavuuteen.
5. **Osallisuus ja vaikuttaminen** = lapsilla ja nuorilla on mahdollisuus osallisuuteen ja heitä koskeviin asioihin vaikuttamiseen eri menetelmin. Aito osallisuus ja tasa- arvoiset mahdollisuudet vaikuttavat omaan elämysympäristöön ja ne ehkäisevät syrjäytymistä ja antavat voimaantumisen ja valtautumisen kokemuksen.

Rovaniemen kaupungin lukioissa noudatetaan kaikessa toiminnassa varhaisen avoimen yhteistyön -periaatetta. Näin toimien ehkäistään ongelmien syntymistä ja lisätään kouluyhteisöjen hyvinvointia ja yhteisöllisyyttä. Kaikki lukioissa työskentelevät ovat velvollisia seuraamaan ja edistämään opiskelijoiden hyvinvointia sekä ottamaan huolet puheeksi heti niiden ilmaantuessa. Lukioiden opiskelijoita tuetaan opiskeluun ja kaikkeen aikuistuvan nuoren elämään liittyvissä asioissa, ja heitä ohjataan tarvittaessa hakemaan asiantuntija-apua esimerkiksi erityisopettajalta, koulukuraattorilta tai terveydenhoitajalta. Myös perheitä tiedotetaan aktiivisesti nuorille tarjottavasta tuesta. Kotien ja vanhempien kanssa tehdään tiiviisti yhteistyötä nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi esimerkiksi keskustelemalla vanhempainilloissa nuorten ajan-kohtaisista elämänhallintaan liittyvistä asioista.

Oppilaitoskohtaisen opiskeluhyvinvointisuunnitelman laatiminen

Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että opiskeluhoollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten laaditaan oppilaitoskohtainen opiskeluhoollon suunnitelma. Rovaniemen kaupungissa opiskeluhoollon suunnitelmasta käytetään nimitystä opiskeluhyvinvointisuunnitelma ja se on Rovaniemen lukioiden yhteinen. Suunnitelma laaditaan yhteistyössä oppilaitosten henkilöstön, opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa. Se on tarkistettava vuoden kuluessa siitä, kun kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on tarkistettu. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13§).

Oppilaitoksen opiskelijakuntaa kuullaan ennen suunnitelman vahvistamista.[Lukiolaki 27§ (629/1998)]. Suunnitelmaa laadittaessa tehdään tarvittaessa yhteistyötä myös muiden viranomais-ten ja yhteistyökumppaneiden kanssa.

1.14.3. Rovaniemen kaupungin lukioiden opiskeluhyvinvointisuunnitelma

Opiskeluhoollon kokonaistarve ja käytettävissä olevat opiskeluhoollon palvelut

Psykososiaaliset opiskeluhoollon palvelut Rovaniemellä on resursoitu perusopetuksen järjestämisperiaatteissa seuraavasti: 600–800 oppilasta/koulupsykologi tai -kuraattori sekä 2-3 koulua/työntekijä. Lukiot noudattavat opiskeluhoollon kokonaistarvearvioinnissa samaa periaatetta soveltuvin osin. Lukioille nimetään oma kuraattori, joka huolehtii lukio-opiskelijoiden kuraattoripalveluista. Psykososiaalisten opiskeluhoollon palveluiden tarvearvioinnissa on huomioitava kuraattori- ja psykologipalveluiden sekä nuorten mielenterveyspalveluiden muodostama kokonaisuus. Psykologipalvelut tuotetaan opiskeluterveydenhuollon kautta. Toisen asteen opiskelijoiden opiskeluhoollon palveluista rakennetaan palvelumuotoilun kautta yhtenäinen kokonaisuus riippumatta siitä, missä oppilaitoksessa opiskelija opiskelee.

Opiskeluterveydenhuollon palvelut on järjestetty Rovaniemen kaupungissa keskitetysti Nuorten terveyspalveluissa. Resurssi: 600–800 opiskelijaa/terveydenhoitaja. Lääkärinpalveluita opiskelijoille järjestetään opiskeluterveydenhuollossa (terveystarkastukset ja opiskelukykyisyys) sekä opiskelijan asuinalueen mukaisten hoitotiimien vastaanotolla (sairaanhoido).

Yhteisöllinen opiskeluhyvinvointi ja sen toimintatavat

Toimenpiteet opiskeluyhteisön ja ympäristön terveyden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämiseksi

Kasvu- ja oppimisympäristön terveyden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistämiseksi, seurannassa ja arvioinnissa noudatetaan Rovaniemen kaupungissa valtioneuvoston asetukseen 338/2011 perustuvaa yhteistä toimintaohjelmaa opiskelijaterveydenhuollossa. Nykyistä toimintaohjelmaa toteutetaan kunnes valmistumassa oleva uusi toimintaohjelma on käytössä. Lapin nuorisopolitiikan kehittämissuunnitelmassa 2015 on asetettu tavoitteeksi lasten ja nuorten osallisuuden vahvistaminen, palveluiden saatavuuden paraneminen, sujuva eteneminen eri koulutusasteille ja työelämään sekä riittävät valmiudet, palvelut ja tukiverkostot nuorten itsenäiseen elämään.

Lukioissa toteutetaan VNA:n 338/2011 tarkoittama Oppilaitosympäristön fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen terveyden ja turvallisuuden arviointi joka 3. vuosi. Arviointiin osallistuu koulun henkilökuntaa, opiskelijoita, huoltajia, terveydenhoitajia, terveystarkastajia, henkilöstön työterveyshoitajia, työsuojeluhenkilö ja tarvittaessa muita asiantuntijoita, kuten koulukuraattori, koulupsykologi, fysioterapeutti tai suun terveydenhuollon edustaja. Arviointitiedot kootaan erilliselle seurantalomakkeelle, joka arkistoidaan koululle. Arviointien tulokset annetaan tiedoksi perusturvalautakunnalle ja koulutuslautakunnalle. Koulutuspalveluiden johtaja ja koulun rehtori vastaavat siitä, että arviointi tulee suoritettua. Tarkastuksessa todettujen puutteiden korjaamista on seurattava vuosittain. Seurantavastuu on koulun rehtorilla.

Yhteistyö ja toimenpiteet opiskelijoiden osallisuuden vahvistamiseksi

Opiskelijoita kannustetaan olemaan aktiivisia niin koulun kuin laajemminkin yhteiskunnan toiminnassa. Lukioissa opiskelijoilla on mahdollisuus vaikuttaa asioihin mm. osallistumalla aktiivisesti oppilaitoksen eri työryhmiin ja opiskelijakunnan toimintaan. Opiskelijakunnalta pyydetään kannanottoja koulun toimintaan liittyviin asioihin, ja niihin reagoidaan mahdollisuuksien mukaan. Opiskelijakunta voi järjestää koko koulun väelle yhteisiä tapahtumia ja tilaisuuksia, joiden yhtenä tavoitteena on osallisuuden vahvistaminen.

Yhteistyö ja toimenpiteet huoltajien yhteistyön ja osallisuuden vahvistamiseksi

Opiskelijoiden vanhemmille ja kotiväelle järjestetään lukuvuoden aikana useita tilaisuuksia kohdata toisia vanhempia, koulun henkilökuntaa sekä opiskeluhyvinvointipalveluiden henkilökuntaa. Vanhempainilloissa myös vanhemmat voivat antaa palautetta koulun toiminnasta ja edistää näin opiskelijoiden hyvinvointia yhdessä koulun kanssa.

Oppilaitoskohtaisen opiskeluhooltoryhmän toimintatavat ja käytännöt

Lukion yhteisöllisestä opiskeluhyvinvoinnista, sen kehittämisestä ja koordinoinnista vastaa monitoimijainen opiskeluhyvinvointiryhmä. Se on keskustelevalle ryhmä, jonka tehtävänä on moniammatillisesti paneutuen edistää opiskelijoiden ja koko opiskeluyhteisön hyvinvointia vahvistavia asioita ja toimintamalleja.

Opiskeluhyvinvointiryhmä koordinoi, kehittää ja arvioi opiskeluhyvinvointityötä oppilaitoskohtaisen opiskeluhooltosuunnitelman sekä koulun lukuvuosisuunnitelman mukaisesti. Sen toiminnan kokonaisvastuu on rehtorilla/apulaisrehtorilla, joka huolehtii siitä, että koulun opiskeluhyvin-

vointityössä ja- ryhmässä noudatetaan laeissa, asetuksissa ja opetussuunnitelmassa määritellyjä tavoitteita ja toimintatapoja. Ryhmässä käsitellään yleisellä tasolla esimerkiksi oppimiseen vaikuttavia asioita, terveyttä edistäviä toimenpiteitä, erilaisten tukipalvelujen kehittämistä ja yhteisöllisyyttä lisääviä toimintoja. Opiskeluhyvinvointiryhmä kokoontuu säännöllisesti, esimerkiksi kerran kuukaudessa. Lisäksi ryhmällä on valmius kokoontua pikaisesti, jos tilanne sitä vaatii, esimerkiksi yhteisöä kohdanneessa kriisitilanteessa. Kokouksessa käsitellyistä asioista laaditaan muistio (LIITE 3). Opiskeluhyvinvointiryhmä laatii lukuvuoden alussa työskentelyä ohjaavan suunnitelman, jossa määritellään kokouskäytännöt ja vastuuhenkilöt sekä opiskeluhyvinvoinnin painopistealueet. Toiminta arvioidaan aina kevätlukukauden päättyessä.

Yhteistyö nuoristoimen, lastensuojelun ja poliisin sekä muiden opiskeluhoollon kehittämiseen tarvittavien tahojen kanssa

Lukiot tekevät opiskeluhyvinvointiin liittyen yhteistyötä mm. kaupungin nuorisopalveluiden, poliisin ja muiden oppilaitosten kanssa. Kouluilla järjestetään asiantuntijaesityksiä opiskeluhyvinvointiin liittyen, ja eri kursseilla tehdään yhteistyötä mm. erilaisten nuorten hyvinvointia edistävien kolmannen sektorin toimijoiden kanssa.

Rovaniemen lukioissa järjestetään lukuvuosittain opiskelijoiden hyvinvointiin liittyviä teemapäiviä/ tapahtumia, joissa on mukana eri tahoja. Näin opiskelijoille tulevat tutuksi esimerkiksi poliisin ja nuorisopalveluiden toiminta. Eri oppiaineiden opiskeluun voi myös liittyä vierailuja/ tutustumiskäyntejä yllämainituissa tahoissa.

Lisäksi opiskeluhyvinvointiryhmä voi kutsua tarvittavia eri alojen asiantuntijoita kokouksiinsa keskustelemaan yhteistyöstä tai koululla esiintulleista ilmiöistä. Yhteistyötahot voivat vieraila oppitunneilla, pitää yleisiä infotilaisuuksia tai osallistua vanhempainiltoihin.

Terveysneuvonnan ja terveystiedon opetuksen välinen yhteistyö

Terveysneuvonnalla tarkoitetaan terveyttä tai sairautta koskevaa neuvontaa, johon sisältyy yksilöllisen ohjaus- ja ongelmanratkaisuprosessin lisäksi vuorovaikutus ihmisen ja ammattilaisen välillä sekä psykososiaalisen tuen välittyminen. Neuvonta kohdistuu terveydentilan edistämiseen ja ylläpitämiseen ja se toteutuu kummankin osapuolen ehdoilla.

Lukion terveystieto on monitieteiseen tietoperustaan nojautuva oppiaine, jonka tarkoitus on edistää terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta tukevaa osaamista. Tämä osaaminen ilmenee tiedollisina, sosiaalisina, tunteiden käsittelyä ohjaavina, toiminnallisina, eettisinä taitoina sekä tiedonhankintavalmiuksina. Terveysosaamiseen kuuluu valmius ottaa vastuuta oman ja toisen terveyden edistämisestä. Lukion terveystiedon opetuksessa terveyttä ja sairautta sekä terveyden edistämistä ja sairauksien ehkäisyä ja hoitoa tarkastellaan yksilön, perheen, yhteisön ja yhteiskunnan näkökulmasta. Terveys ymmärretään fyysisenä, psyykkisenä ja sosiaalisena työ- ja toimintakyknä. Lukion terveystiedon opiskelussa terveyteen ja sairauksiin liittyviä ilmiöitä tarkastellaan tutkimus- ja kokemustiedon perusteella.

Yhdessä opiskeluterveydenhuollon antaman terveysneuvonnan ja terveystiedon opetuksen avulla vahvistetaan terveyden edistämistä. Tällöin ei vain muuteta ihmisten käyttäytymistä vaan myös parannetaan mahdollisuuksia hallita ja edistää omaa terveyttään sekä vaikuttaa samalla ympäristöönsä. Terveyden edistämistä johdattavat

ihmisarvon ja itsenäisyyden kunnioittaminen, voimavaralähtöisyys, oikeudenmukaisuus, osallistuminen, yhteistyö, kestävä kehitys ja asiakasnäkökulma sekä kulttuurisidonnaisuus.

Opiskeluterveydenhuollossa tavoitteena on nuoren fyysisen ja psyykkisen kasvun tukeminen nuoreksi aikuiseksi edistämällä opiskelijan terveitä elämäntapoja. Kodin, koulun ja opiskeluterveydenhuollon yhteistyö on merkittävä. Terveystenhoitajat toimivat yhteistyössä opiskeluhoolltohenkilöstön kanssa. Varhainen puuttuminen ja yhteistyön tekeminen on tärkeää esim. opiskeluvaikeuksissa, koulukiusaamisessa, koulusta poissaoloista sekä päihteiden käytössä.

Opiskeluun osallistumisen seuranta, poissaolojen ehkäiseminen ja niihin puuttuminen

Lukio-opiskelu ja kurssien suorittaminen edellyttää säännöllistä läsnäoloa oppitunneilla. Opiskelu lukiossa on tiivistä ja poissaolot vaikeuttavat merkittävästi opiskelua ja kurssien suorittamista.

Huomattava poissaolojen määrä voi johtaa kurssien arvostelematta jättämiseen. Myös kurseilla vaadittujen erillisten tehtävien laiminlyönti voi johtaa keskeytymiseen ja arvostelematta jättämiseen. Kurssin keskeytymisen ja arvostelematta jättämisen yhteydessä opiskelijaa kuullaan ja tarvittaessa tieto välitetään huoltajalle.

Poissaololuvan anominen

Etukäteen tiedossa olevia poissaoloja varten on anottava aina lupa koulun määrittelemällä tavalla. Opiskelija on itse vastuussa ottamaan selvää poissaolotuntien tehtävistä ja käsitellyistä asioista.

Työssäkäyntiä varten ei poissaololupaa anneta. Lomamatkat tulee järjestää koulun lomien aikana. Rehtori voi kuitenkin myöntää poissaololuvan opiskelijalle erityisen perustellusta syystä.

Poissaolojen selvittäminen

Kaikki poissaolot opiskelusta on selvitettävä. Jos opiskelijalle tulee pakottavan syyn takia poissaoloja, poissaolojen syyt on selvitettävä niille opettajille, joiden kursseilta opiskelija on ollut pois. Selvitys on tehtävä Wilman kautta välittömästi. Alaikäisen opiskelijan puolesta selvityksen antaa hänen huoltajansa. 18 vuotta täyttänyt selvittää poissaolonsa itse, elleivät opiskelija, huoltaja ja koulu yhdessä ole toisin sopineet.

Terveyssyiden lisäksi tavallisimmat hyväksyttävät poissaolon syyt ovat:

- opinto-ohjaajalle, erityisopettajalle, koulukuraattorille tai terveydenhoitajalle ennalta sovittu vastaanottoaika (kirjallinen poissaololappu oppitunnille mentäessä)
- lääkäri- tai hammaslääkäriaika, jota ei saa sovittua oppituntien ulkopuolelle
- kutsunnat
- autokoulun insinööriajo tai liukkaan kelin ajotunti (ei normaali ajotunti)
- musiikkiopiston kurssikokeet tms. harrastukseen liittyvät kokeet
- tutorointiin ja oppilaskuntatyöhän liittyvät velvollisuudet
- kilpailu- ja leirimatkat
- edustustehtävät

Sairaus ja terveyssyyt

Yli kolme päivää kestävästä sairaudesta on toimittava kirjallinen huoltajan / terveydenhoitajan tai lääkärin antama todistus. Jos opiskelijalle kertyy kurssin mittaan useampia yksittäisiä sairauspoissaoloja tai pidempiä sairausjaksoja, opiskelija ohjataan terveydenhoitajalle. Mikäli opiskelijan

terveydentila estää säännöllisen opiskelun ja läsnäolon oppitunneilla, on meneillään olevaa kurssia ja opinto-ohjelmaa tarkistettava.

Käytäntö koeviikolla

Jos sairastuminen estää kokeeseen osallistumisen, opiskelijan on ilmoitettava asiasta kurssin opettajalle ennen kokeen alkamista. Sairaudesta on tuotava opettajalle huoltajan tai terveydenhoitajan / lääkärin allekirjoittama selvitys välittömästi kouluun palattaessa, jotta opiskelijalla säilyy oikeus suorittaa koe myöhemmin. Lupa poissaoloon koeviikolla annetaan vain poikkeustapauksissa. Tällöin opiskelijan on ennen luvan hakemista sovittava opettajien kanssa kokeiden suorittamisesta, ja ajat merkitään poissaolonomukseen.

Esteetön opiskeluympäristö, tapaturmien ehkäiseminen, ensiavun järjestäminen ja hoitoonohjaus oppilaitoksessa

Rovaniemen kaupunki on vakuuttanut opiskelijat niin kouluajalla kuin matkalla kouluun ja koulusta kotiin. Vakuutettuina ovat rovaniemeläisten lisäksi ulkopaikkakuntalaiset silloin, kun he opiskelevat kaupungin oppilaitoksissa. Myös oppilaitoksen ulkopuolella tapahtuvassa opetuksessa ja muussa vastaavassa toiminnassa vakuutus on voimassa silloin, kun toiminta on lukuvuosisuunnitelman mukaista. Vakuutuksesta korvataan tapaturmasta aiheutuneet hoitokulut julkisessa terveydenhuollossa, mm. lääkärinpalkkiot, lääkekulut. Lisäksi vakuutuksesta korvataan tapaturman aiheuttamat välittömät matkat hoitoon ja takaisin. Tapaturmasta on aina välittömästi ilmoitettava koulun kansliaan.

Kun huoltaja on huolehtinut vahinkoon liittyvästä laskun maksusta, vakuutusyhtiöstä valvotaan suoritus huoltajan tilille.

Kaupungin terveydenhuollon hammaslääkärit on ohjeistettu niin, että he lähettävät lausunnon ja laskun (alle 18-vuotiaille hoito on ilmaista) suoraan vakuutusyhtiölle.

Kouluympäristön terveys- ja turvallisuustarkastuksessa esille nousseiden puutteiden korjaamista on seurattava kouluissa vuosittain. Ensiapuun liittyvä toiminta on kuvattu valmiussuunnitelmassa. Äkillisissä ensiapua vaativissa tilanteissa otetaan yhteys yleiseen hätänumeroon. Lukioissa huolehditaan henkilökunnan ensiaputaitojen ylläpidosta koulutuksilla ja harjoituksilla.

Lukioissa suoritetaan joka 3.vuosi oppilaitosympäristön fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen terveyden ja turvallisuuden arviointi, jossa kiinnitetään huomiota esteettömään ympäristöön ja turvallisuuteen.

Tupakkatuotteiden, alkoholin ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen

Päihteetön toimintaympäristö

Rovaniemi on savuton kaupunki/työnantaja. Päiväkodeissa ja kouluissa noudatetaan tupakkalakiä, joka tuli voimaan 1.10.2010. Tarkoituksena on vähentää lasten ja nuorten tupakoinnin aloittamisen edellytyksiä ja rajoittaa tupakointia heidän kasvuympäristössään. Tupakkatuotteiden esilläpitoa ja saatavuutta lasten ja nuorten arkielämän piirissä rajoitetaan. Tupakointikielto koskee lasten ja nuorten ympäristöä päiväkotien ja koulujen lähellä. Tupakan välittäminen yksityishenkilönäkin alaikäiselle on rikos. Alle 18-vuotias ei saa pitää hallussaan eikä tuoda maahan tupakkaa. Päihteiden käyttöä säätelee alkoholilaki.

Opetushenkilöstöllä on oikeus tarkastaa opiskelijan mukana olevat tavarat, opiskelijan hallinnassa olevat oppilaitoksen säilytystilat sekä päällisin puolin opiskelijan vaatteet, jos on ilmeistä, että opiskelijalla on hallussaan kiellettyjä aineita, ja opiskelija kieltäytyy pyynnöstä huolimatta luovuttamasta niitä tai osoittamasta, ettei hänen hallussaan niitä ole.

Oppilaitoksen alueella nuoren hallussa olevat, tupakka- ja alkoholituotteet sekä muut päihteet voidaan takavarikoida (Laki lukiolain muuttamisesta 1268/2013, 26 -> Lukiolaki 629/1998:26§). Opiskelijan tarkastaminen ja aineiden haltuun ottaminen tulee kirjata, ja asiasta on ilmoitettava alaikäisen opiskelijan huoltajalle mahdollisimman pian.

Haltuun otetut aineet voidaan luovuttaa vain alaikäisen opiskelijan huoltajalle tai muulle lailiselle edustajalle tai täysi-ikäiselle opiskelijalle itselleen. Täysi-ikäisille itselleen tupakkatuotteen voidaan luovuttaa työpäivän päätyttyä.

Poliisille on tehtävä välittömästi ilmoitus aina silloin, kun on kyse huumausaineista.

Päihteiden käytön ehkäiseminen

Koulun päihteiden käyttöä ehkäisevä työ muodostuu ohjeista päihteetöntä kouluaikaa ja tapahtumia varten sekä ohjeiden noudattamisen seurannasta. Päihteettömyyteen liittyviä teemoja käsitellään erityisesti terveystiedon opetuksessa ja oppilaitoksen tapahtumissa ja tilaisuuksissa, joissa käsitellään yleensäkin aikuistuvan nuoren elämäntaitoihin liittyviä asioita.

Päihteiden käyttöön puuttuminen

Kun alaikäisen opiskelijan päihteidenkäyttö havaitaan oppilaitoksen alueella, asiasta ilmoitetaan saman päivän aikana oppilaan huoltajalle. Huoltajan ja nuoren kanssa sovitaan opiskelijapalaverin kokoontumisesta, jossa sovitaan jatkotoimenpiteistä. Täysi-ikäisen opiskelijoiden kanssa asiasta käydään henkilökohtainen keskustelu.

Yhteistyö ja käytänteet oppilaitoksen terveellisyys- ja turvallisuuden sekä yhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa

Lukioissa toteutetaan opiskeluterveydenhuollon laatusuosituksen ja asetuksen 338/2011 tarkoittama Oppilaitosympäristön fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen terveyden ja turvallisuuden arviointi joka 3. vuosi. Arviointiin osallistuu koulun henkilökuntaa, opiskelijoita, huoltajia, terveydenhoitajia, terveystarkastajia, henkilöstön työterveyshoitajia, työsuojeluhenkilö ja tarvittaessa muita asiantuntijoita, kuten koulukuraattori, koulupsykologi, fysioterapeutti tai suun terveydenhuolto. Arviointitiedot kootaan erilliselle seurantalomakkeelle, joka arkistoidaan koululle. Arviointien tulokset annetaan tiedoksi perusturvalautakunnalle ja koulutuslautakunnalle. Koulutuspalveluiden johtaja ja koulun rehtori vastaavat siitä, että arviointi tulee suoritettua. Tarkastuksessa todettujen puutteiden korjaamista on seurattava vuosittain. Seurantavastuu on koulun rehtorilla.

Suunnitelma opiskelijan suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa

Opiskeluhyvinvointityö on myös osa oppilaitoksen turvallisuutta edistävää toimintaa. Oppilaitoksen turvallisuus- ja kriisisuunnitelmassa määritellään toimenpiteet opiskelijan suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa.

Kaikissa häiriötilanteissa noudatetaan ensisijaisesti Rovaniemen kaupungin valmiussuunnitelmia: varhaiskasvatuspalvelujen valmiussuunnitelmaa ja opetuspalveluiden valmiussuunnitelmaa. Lisäksi Rovaniemen turvallisuussuunnitelmaan on laadittu kaikkia oppilaitoksia koskevat oppilaitosten turvallisuuden edistämisen toimenpideesitykset. Valmiussuunnitelmissa kuvataan toimintaohjeiden lisäksi kriisitilanteen johtaminen, psykososiaalinen tuki ja jälkihoito, sisäisen ja ulkoisen tiedottamisen, koulujen ja opetuksen järjestäjän välisen tiedottamisen sekä viestinnän periaatteet äkillisissä kriisitilanteissa. Valmiussuunnitelmat tulee päivittää kolmen vuoden välein.

Oppilaitoksen pelastussuunnitelman päivittäminen ja harjoittelu kuuluvat vuosittaiseen toimintaan. Oppilaitoksen pelastussuunnitelma ja opetuspalveluiden valmiussuunnitelma tulee käydä läpi oppilaitoksen henkilökunnan kanssa vuosittain syyslukukauden alkaessa. Poistumisharjoituksia pidetään säännöllisesti, vähintään joka kolmas vuosi. Oppilaitoksen luokkatiloissa on poistumishoje näkyvällä paikalla. Ensiapukaappien tulee olla merkittyinä pohjapiirroksen ja niistä tulee löytyä tarvittava välineistö.

Oppilaitoksissa pitää olla turvallisuuskansio, jonka tulee sisältää tarvittavat valmiussuunnitelmat ja muut mahdolliset oppilaitoskohtaiset ohjeet. Toimivan suunnitelman perusteella jokainen tietää roolinsa kriisin kohdatessa ja osaa toimia taroituksenmukaisesti. Jokaisen oppilaitoksen henkilökuntaan kuuluvan tulee tietää, mitä pitää tehdä kriisin kohdatessa, kuka tekee mitään ja mistä saa lisäapua. Jokaisella vastuuhenkilöllä tulee olla saatavilla ohjeet siitä, mitä hänen tehtäviinsä kuuluu (vastuuhenkilöluettelo). Vastaavasti jokaisen henkilön tulee tietää, jos hänelle on ajateltu jokin erityinen tehtävä kriisi- ja tai poikkeustilanteessa.

Koska tilanteen voi ensimmäisenä kohdata myös opiskelija, tulee heidän tietää, mistä koulussa saa apua. Tämän vuoksi koulun pelastussuunnitelmaa tulee soveltuvin osin käydä läpi lukuvuosittain myös opiskelijoiden kanssa.

Oppilaitoksissa tulee olla nimettynä kriisitilanteiden valmiusryhmä, joka voi olla sama kuin opiskeluhyvinvointiryhmä. Tämä ryhmä päättää kriisitilanteen hoitamisesta sekä sen jälkeistä tukitoimista ja tiedottamisesta. Valmiusryhmän jäsenten yhteystiedot löytyvät koulujen pelastussuunnitelmista. Valmiusryhmän tulee kokoontua tarvittaessa mahdollisimman nopeasti, mielellään muutaman tunnin kuluessa tapahtumasta.

Tavoitteena on vahvistaa mahdollisesti järkkynyttä turvallisen työskentelyn ilmapäiriä. Toimintatapoina ovat esimerkiksi huolenpito, puhuminen, kuunteleminen ja läsnäolo. Tuki toteutetaan suunnitellusti yhteisön, ryhmän ja oppilaan tasolla. Häiriötilanteen luonne ja laajuus määrittävät tuen kohdentumista.

Oppilaitosten työrauhaa, turvallisuutta ja tasa-arvoa koskevissa ohjeistuksissa on lisäohjeita opiskelijan suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä toimintaohjeet äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa.

Yksilökohtaisen opiskeluhuollon järjestäminen

Opiskeluhuollonpalveluiden järjestäminen ja keskinäinen työn- ja vastuunjako sekä palveluiden järjestämisessä tarvittava yhteistyö

Yksilökohtaisella opiskeluhyvinvointityöllä tarkoitetaan opiskelijalle annettavia opiskeluhuollon palveluita, joita ovat: opiskeluterveydenhuolto, psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä yksittäistä opiskelijaa koskeva monialainen opiskeluhyvinvointityö. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 5§). Yksilökohtaisen opiskeluhyvinvointityön lähtökohtana on opiskelijaa arvostava, hänen mielipiteitään kuunteleva ja luottamusta rakentava vuorovaikutus. Toiminnassa otetaan huomioon opiskelijan itsenäinen asema opiskeluhooltoon liittyvissä kysymyksissä. Opiskelijalle ja hänen huoltajalleen annetaan tietoa opiskelijan oikeuksista opiskeluhoollissa sekä asioihin liittyvistä lain edellyttämistä menettelytavoista ja tietojen käsittelystä. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 18§).

Koulukuraattori- ja koulupsykologityön lainsäädännöllinen perusta on kirjattu lastensuojelulakiin ja oppilas- ja opiskeluhooltolakiin. Lastensuojelulain (417/2007) 9§:n mukaan kunnan tulee järjestää kunnan oppilaille riittävät tuki ja ohjaus sekä muut tarpeelliset toimet koulunkäyntiin ja oppilaiden kehitykseen liittyvien sosiaalisten ja psyykkisten vaikeuksien poistamiseksi sekä koulun ja kodin välisen yhteistyön kehittämiseksi. Oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) 7§:n mukaan psykologi- ja kuraattoripalveluilla tarkoitetaan opiskeluhoollon psykologin ja kuraattorin antamaa opiskelun ja koulunkäynnin tukea ja ohjausta, jolla:

1. edistetään koulu- ja opiskeluyhteisön hyvinvointia sekä yhteistyötä opiskelijoiden perheiden ja muiden läheisten kanssa;
2. tuetaan opiskelijoiden oppimista ja hyvinvointia sekä sosiaalisia ja psyykkisiä valmiuksia.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) 15§:n mukaan opiskelijalle on järjestettävä mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti opiskeluhuollon psykologin tai kuraattorin kanssa viimeistään seitsemäntenä oppilaitoksen työpäivänä, sen jälkeen kun opiskelija on tätä pyytänyt. Kii-reellisestä tapauksessa mahdollisuus keskusteluun on järjestettävä samana tai seuraavana päivänä. Mahdollisuus henkilökohtaiseen keskusteluun on järjestettävä opiskelijalle myös opiskelijan huoltajan tai muun henkilön yhteydenoton perusteella, jolloin kyseessä on yhteydenottajan neuvonta ja ohjaus tai jos keskustelun järjestäminen on muusta syystä ilmeisen tarpeetonta.

Opiskeluhuollon psykologin tai kuraattorin arvion perusteella opiskelijalla on oikeus saada riittävä tuki ja ohjaus hänen opiskeluunsa ja kehitykseensä liittyvien vaikeuksien ehkäisemiseksi ja poistamiseksi. Tarvittava tuki ja ohjaus suunnitellaan yhteistyössä opiskelijan ja tarvittaessa hänen huoltajiensa kanssa. Opiskeluun liittyvissä vaikeuksissa arvio tehdään opiskelijan suostumuksella asiantuntijaryhmässä. Psykososiaalisissa ja kehitykseen liittyvissä vaikeuksissa psykologi/ kuraattori tekee yhteistyötä tarvittaessa koulun ulkopuolisten asiantuntijoiden kanssa.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 16§:n mukaan jos oppilaitoksen tai opiskeluhuollon työntekijä arvioi, että opiskelijan opiskeluvaikeuksien tai sosiaalisten tai psyykkisten vaikeuksien ehkäisemiseksi taikka poistamiseksi tarvitaan opiskeluhuollon psykologi- tai kuraattoripalveluja, hänen on otettava viipymättä yhteyttä opiskeluhuollon psykologiin tai kuraattoriin yhdessä opiskelijan kanssa ja annettava tiedossaan olevat tuen tarpeen arvioimiseksi tarvittavat tiedot.

- Jos oppilaitoksen tai opiskeluhuollon työntekijän arvion mukaan opiskelijan vaikeuksien ehkäisemiseksi tai poistamiseksi tarvitaan opiskeluhuollon psykologi- tai kuraattoripalveluja, hän ottaa välittömästi opiskelijan kanssa tai tämän suostumuksella yhteyttä psykologiin tai kuraattoriin ja antaa tuen tarpeen arvioimiseksi tarvittavat tiedot. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013:5§)

Jos oppilaitoksen työntekijällä ei ole mahdollista tehdä yhteydenottoa psykologiin/kuraattoriin yhdessä opiskelijan kanssa, psykologin/kuraattorin on annettava opiskelijalle tieto yhteydenotosta ja mahdollisuus keskustella yhteydenottoon liittyvistä syistä. Psykologin/kuraattorin on tarjottava tilaisuus keskusteluun viimeistään seitsemäntenä oppilaitoksen työpäivänä. Myös muu kuin oppilaitoksen tai opiskeluhuollon työntekijä, joka ammatillisessa tehtävässään on saanut tietää opiskelijan tuen tarpeesta, voi salassapito säännösten estämättä ottaa yhteyttä opiskeluhuollon psykologiin tai kuraattoriin. Opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle on annettava tieto edellä mainitusta yhteydenotosta.

Asiantuntijaryhmän toimintatapojen ja –käytäntöjen sopiminen ja yksilöllisten tukitoimien järjestämisen periaatteet

Asiantuntijaryhmä eli opiskelijapalaveri kootaan yhdessä opiskelijan kanssa ja hänen suostumuksellaan. Opiskelijapalaverissa on läsnä opiskelija ja yleensä alaikäisen huoltaja. Ryhmän kokoaa se oppilaitoksen opetushenkilöstön tai oppilashuollon palvelujen edustaja, joka on huolestunut opiskelijan hyvinvoinnista. Opiskelijapalavereissa etsitään yhdessä ratkaisuja ja sovitaan tukitoimista.

Yhteistyö opintojen ohjauksessa ja jatko-opintojen suunnittelussa

Erytisoaaminen opintojen ohjauksessa ja jatko-opintojen suunnittelussa on oppilaitoksen opinto-ohjaajilla. Opinto-ohjaaja tapaa yksilöllisesti jokaisen oppilaitoksen opiskelijan ja seuraa heidän opiskeluaan ja ohjaa opiskelujen edelleen etene- mistä yhdessä ryhmänohjaajan, aineenopettajan ja erityisopettajan kanssa. Kun opiskelija käy kuraattorin tai terveydenhoitajan luona ja esille tulee opintojen etenemiseen tai suunnittele- seen liittyviä asioita, sovitaan opiskelijan kanssa yhteistyöstä opinto-ohjaajan, aineenopettajan, ryh- mänohjaajan ja erityisopettajan kanssa.

Opiskeluhuoltokertomuksen laatiminen ja säilytys

Yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi tarpeelliset tiedot kirjataan opiskelijahuoltokertomukseen (opiskeluhuoltoker- tomus). Terveystietojen henkilöstö ja psykologit kirjaavat yksilökohtaisen opiskelijahuoltotyön sää- detysti potilaskertomukseen ja muihin potilasasia- kirjoihin. Vastaavasti kuraattorit kirjaavat asiakas- tiedot kuraattorin asiakaskertomukseen.(Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 20 § 2 mom., laki potilaan asemasta ja oikeuksista (785/1992) 12 § ja laki sosi- aalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000)

Yksittäistä opiskelijaa koskevan asian käsitte- lystä monialaisessa asiantuntijaryhmässä laadi- taan opiskelijahuoltokertomus (LIITE 2). Yksittäisen nuoren asiaa selvittävän asiantuntijaryhmän vas- tuuhenkilö kirjaa ryhmän toimintatavoitteiden kan- nalta välttämättömät tiedot opiskeluhuoltokerto- mukseen. Myös muut ryhmän jäsenet voivat tehdä kirjauksia. Opiskelijahuoltokertomus laaditaan jat- kuvaan muotoon aikajärjestyksessä eteneväksi. (Oppilas- ja opiskeluhuoltolaki 20§)

Opiskelijahuoltokertomukseen kirjattavat asiat

1. Opiskelijan nimi, henkilötunnus, kotikunta ja yhteystiedot sekä alaikäisen opiskelijan huoltajan nimi ja yhteystiedot
2. Kirjauksen päivämäärä sekä kirjauksen tekijä ja hänen ammatti- tai virka-asemansa
3. Kokoukseen osallistuneet henkilöt ja heidän asemansa
4. Asian aihe ja vireille panija
5. Opiskelijan tilanteen selvittämisen aikana toteutetut toimenpiteet, kuten arviot, tutki- mukset ja selvitykset
6. Toteutetut toimenpiteet, kuten yhteistyö eri tahojen kanssa sekä aiemmat ja nykyiset tukitoimet
7. Tiedot asian käsittelystä asiantuntijaryh- män kokouksessa, kokouksessa tehdyt päätökset, päätösten toteuttamissuunni- telma sekä toteuttamisesta ja seurannasta vastaavat tahot
8. Jos sivulliselle annetaan opiskeluhuolto- kertomukseen sisältyviä tietoja, asiakirjaan on lisäksi merkittävä, mitä tietoja, kenelle sivulliselle ja millä perusteella tietoja on luovutettu.

Paperiset oppilashuoltokertomukset säilytetään koululla 5 vuotta, jonka jälkeen ne siirretään kaupungin arkistoon. (Oppilas- ja opiskelija-huoltolaki 20 § 4. mom & 5 mom)

Opiskelijahuollon rekisterit

Laki edellyttää seuraavien rekistereiden ylläpitoa: yksilökohtaisen oppilashuollon rekisteriä ylläpitää koulutuksen järjestäjä (=koulutuslautakunta), joka nimeää rekisterille vastuuhenkilön (=koulutuspalveluiden johtaja). Koululla säilytettävät yksilökohtaiset opiskelijahuoltokertomukset muodostavat sivurekisterin, jonka ylläpitäjä on rehtori. Koulukuraattorin ja koulupsykologin asiakasrekisterin ylläpitäjänä toimii koulutuslautakunta, joka nimeää rekisterille vastuuhenkilöksi vastaavan kuraattorin ja vastaavan psykologin.

Opiskelijahuoltorekisteriin sisältyvien tietojen salassapito

Laissa säädetään oppilashuoltorekisteriin sisältyvien tietojen salassapidosta sekä oikeudesta eräissä tapauksissa poiketa salassapitovelvollisuudesta. Opiskelijahuoltorekisteriin talletetut tiedot, jotka koskevat yksittäistä lasta tai muuta henkilöä, ovat salassa pidettäviä (Oppilas- ja opiskeluhuoltolaki 20§). Salassa pidettäviä tietoja ei saa luovuttaa sivullisille, ellei siihen ole asianomaisen henkilön tai hänen laillisen edustajansa kirjallista, yksilöityä suostumusta tai tiedon luovuttamiseen oikeuttavaa lain säännöstä. Sivullisella tarkoitetaan henkilöä, joka ei osallistu ao. opiskelijan yksilökohtaisen oppilashuollon tarpeen selvittämiseen tai sen toteutukseen taikka niihin liittyviin tehtäviin. Salassapidolla tarkoitetaan sekä asiakirjasalaisuutta että vaitiolo-velvollisuutta ja hyväksikäyttökieltoa. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 22§)

Sairauden vaatiman hoidon, erityisruokavalion tai lääkityksen järjestämiseen liittyvä yhteistyö oppilaitoksissa

Opiskelupäivän aikaisesta sairauden hoidosta ja lääkityksestä on vastuussa opiskelija itse (alikäisen opiskelijan huoltaja). Oppilaitoksella ei ole lääkevarastoa. Erityisruokavalion ilmoittaminen oppilaitoksen keittiöön on opiskelijan/huoltajan vastuulla. Todistuksen ruokavaliosta opiskelija saa tarvittaessa opiskeluterveydenhuollosta.

Opiskeluterveydenhuollon sairaanhoito- palveluiden järjestämistapa ja ohjaus niihin hakeutumiseksi sekä tarvittava yhteistyö oppilaitoksen ulkopuolisten palveluiden ja yhteistyökumppaneiden kanssa

Opiskelijalla on oikeus opiskeluterveydenhuoltoon. Opiskeluterveydenhuollonpalveluita ovat opiskeluterveydenhoitajan ja lääkärin palvelut. Koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta säädetään terveydenhuoltolaissa (2010/1326). Sen 17 §:n mukaan kunnan tulee järjestää terveyden- ja sairaanhoitopalvelut opiskelijoille, mielenterveys- ja päihdetyö, seksuaaliterveyden edistäminen ja suun terveydenhuolto mukaan lukien. Opiskeluterveydenhuoltoon kuuluu myös oppilaitosten terveydellisten olojen valvonta sekä opiskelijan erityisen tuen tai tutkimusten tarpeen varhainen tunnistaminen sekä opiskelijan tukeminen ja tarvittaessa jatko-tutkimuksiin tai -hoitoon ohjaaminen. Opiskelijoiden terveyden ja hyvinvoinnin sekä opiskelukyvyyn seuraaminen ja edistäminen toteutuvat mm. määräaikaisissa terveystarkastuksissa: ensimmäisenä opiskeluvuonna terveydenhoitajan terveystarkastus sekä lääkärin terveystarkastus ensimmäisenä tai toisena opiskeluvuonna. Opiskelijalle tulee järjestää kerran opiskeluaikana suun terveystarkastus, jossa selvitetään suun terveysneuvonnan ja palvelujen tarve.

Nuoren fyysisen ja psyykkisen kasvun tukeminen nuoreksi aikuiseksi on opiskeluterveydenhoidon tärkeä tehtävä. Tämä työ sisältää paitsi nuoren myös hänen huoltajansa tukemisen ja neuvomisen kasvua koskevista kysymyksistä. Opiskelijan sujuminen, päihteet, ihmissuhteet, seksuaaliterveys ja mielenterveydelliset häiriöt korostuvat nuorten parissa tehtävässä työssä. Moniammatillisuus ja yhteistyö eri tukiverkoston kanssa ovat tärkeitä väyliä nuorten auttamisessa. Yhteistyö eri hoitoyksiköiden ja muiden nuorten palveluiden työntekijöiden kanssa tapahtuu opiskelijan ja hänen huoltajien kanssa yhteistyössä. Lastensuojeluviranomaisten kanssa yhteistyötä tehdään tarpeen mukaan.

Opiskeluterveydenhuolto seuraa ja edistää koulun terveydellisiä oloja sekä terveen koulu yhteisön rakentamista. Terveystietäjä toimii koulun opiskeluhuvinvointiryhmän jäsenenä.

Opiskelijoilla on mahdollisuus ottaa yhteyttä opiskeluterveydenhuoltoon puhelimitse (virka-aikana) ja sähköisten kanavien kautta (nettivastaanotto tai Wilma-viestit). Sairaanhoitoa järjestetään opiskeluterveydenhuollossa hoitajan ajanvarausvastaanotolla ja ilman ajanvarausta päivittäin erikseen ilmoitettuna aikana. Lääkärin kiireellistä sairaanhoitoa opiskelijoille annetaan terveyskeskuksen yhteispäivystyksessä. Kiireetön sairaanhoito lääkärin osalta järjestetään terveyskeskuspäivystyksessä joko opiskeluterveydenhuollossa tai opiskelijan asuinalueen mukaisten hoitotiimien vastaanotolla, jonne aika varataan tiimistä suoraan soittamalla.

Tarvittava yhteistyö oppilaitoksen ulkopuolisten palveluiden ja yhteistyökumppaneiden kanssa (erikoissairaanhoito, sosiaalitoimi, poliisi, nuorisotoimi)

Etsivän nuorisotyön kohderyhmänä ovat yläasteikäiset ja peruskoulunsa päättäneet nuoret (13-29v), jotka ovat päättäneet tai keskeyttäneet opiskelun, ovat työmarkkinoiden ulkopuolella ja vaarassa syrjäytyä. Etsivä nuorisotyö toimii nuoren apuna, jotta nuori löytää tarvitsemansa palvelut. Tietojen luovuttamista etsivää nuorisotyötä varten säätelee Nuorisolaki 7a-c §(2006/72) . Laissa todetaan, että tietojen luovuttamisen edellytyksenä etsivää nuorisotyötä varten on nuoren suostumus, jollei tässä laissa tai muualla toisin säädetä. Koulutuksen järjestäjän on luovutettava nuoren yksilöinti- ja yhteystiedot on sen estämättä, mitä tietojen salassapidosta säädetään, nuoren kotikunnalle etsivää nuorisotyötä varten sellaisissa tilanteissa, joissa alle 25-vuotias nuori keskeyttää opinnot ammatillisessa tai lukiokoulutuksessa. Opetuksen tai koulutuksen järjestäjä, voi jättää tiedot nuoresta luovuttamatta, jos se arvioi käytettävissään olevien tietojen pohjalta sekä nuoren tilanne ja tuen tarve kokonaisuudessaan huomioon otettuna, ettei nuori ole etsivän nuorisotyön tai muun tuen tarpeessa.

Yksilökohtaisessa opiskelijahuollossa yhteydenotto lastensuojeluun tehdään tilanteissa, joissa havaitaan tai saadaan tietää sellaisia seikkoja nuoresta, joiden vuoksi nuoren lastensuojelun tarve on syytä selvittää. Ilmoitusvelvollisuus koskee sitä tietoa, jonka koulun työntekijä on saanut omassa työssään. [Lastensuojelulaki 25§ (2007/417)]. Jos työntekijällä on vaikeuksia arvioida, onko nuoresta herännyt huoli riittävää lastensuojeluilmoituksen tekemiseksi voi asiassa konsultoida nuoren asuin-kunnan sosiaaliviranomaisia ilman nuoren henkilötietoja.

Nuppi eli nuorten mielenterveyspalvelut toimii yhdessä nuorten terveyspalveluiden kanssa. Nupin tehtävänä on 15–21-vuotiaiden nuorten ennaltaehkäisevä mielenterveyden ja päihteidenkäytön arviointi ja hoito. Ajan voi varata nuori itse, vanhemmat, kouluterveydenhoitajat ja lääkärit. Alle 18-vuotiaiden kanssa työskentely on aina perhe- ja verkostokeskeistä. Nupissa työskentelee kaksi hoitajaa ja psykologi.

Jokaiselle oppilaitokselle on nimetty koulupoliisi, joka toimii laillisuuskasvatuksen yhteyshenkilönä ja tarvittaessa poliisin toimivaltaan kuuluvien asioiden asiantuntijana esimerkiksi oppilashuolto-työryhmässä.

Lapin nuorisoasema Romppuun voi hakeutua kuka tahansa nuori, joka on huolissaan omasta tai vanhempiensa päihteiden käytöstä tai pelaamisesta. Romppuun voivat ottaa yhteyttä myös vanhemmat, muut läheiset, eri viranomaiset sekä lasten ja nuorten parissa toimivat, joilla on huolta nuoren päihteiden käytöstä ja hyvinvoinnista. Lähetettä ei tarvita.

Yhteistyö opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa

Opiskelijan ja huoltajan osallisuus ja yhteistyö opiskeluhuollon suunnittelussa, kehittämisessä ja arvioimisessa

Opiskeluhyvinvointityötä toteutetaan yhteistyössä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa. Opiskeluhyvinvointiin liittyviä teemoja pohditaan ja arvioidaan yhdessä vanhempainilloissa ja muissa koulun yhteisissä tilaisuuksissa ja tapahtumissa. Koteja tiedotetaan opiskeluhyvinvointityön käytännöistä ja muista yksityiskohdista Wilman kautta ja kirjallisilla tiedotteilla. Tarvittaessa koulun ja kotien välistä yhteyttä pidetään puhelimitse. Opiskelijakunta on mukana opiskeluhyvinvointityössä aktiivisesti.

Lukioissa toteutetaan säännöllisesti kouluterveyskysely, -> Lukiot osallistuvat säännöllisesti – joka toinen vuosi – THL:n järjestämään kouluterveyskyselyyn, jonka tuloksia analysoidaan yhdessä opiskelijoiden ja koulun henkilökunnan sekä vanhempien kanssa. Kyselystä saatujen tulosten perusteella oppilaitokset määrittelevät opiskeluhyvinvointia koskevat painopistealueet ja kehittämisalueet. Lisäksi lukiot osallistuvat kaupungin koulutuspalveluiden järjestämiin sekä muihin opiskeluhyvinvointia koskeviin kyselyihin. Rehtorin tehtävä on huolehtia koulun ja kotien yhteistyöntoteutumisesta.

Opiskelijalle ja hänen huoltajalle annettava tieto yksittäisen opiskelijan asioiden käsittelyyn liittyvistä lain edellyttämistä menettelytavoista ja tietojen käsittelystä

Opiskelijoita ja koteja tiedotetaan yksittäisen opiskelijan asioiden käsittelyyn liittyvistä lain edellyttämistä menettelytavoista ja tietojen käsittelystä henkilökohtaisissa tapaamisissa, vanhempainiloissa, Wilman kautta ja kirjallisilla tiedotteilla.

Opiskelijan itsenäinen asema opiskelijahuollon asiakkaana ja suostumuksen hakeminen opiskelijalta ja tarvittaessa hänen huoltajalta yksilökohtaisessa opiskelijahuollossa

Opiskeluhyvinvoinnin palvelut ovat opiskelijalle vapaaehtoisia, mutta kaikilla opiskelijoiden kanssa työskentelevillä työntekijöillä on velvollisuus antaa tieto palveluista opiskelijoille. Yksittäisen opiskelijan asioita käsiteltäessä opiskelijapalaverissa opiskelijalta / huoltajalta pyydetään lupa asioidensa käsittelyyn ja palaveriin osallistuvien henkilöiden osallistumiseen.

Jos oppilaitoksen tai opiskeluhuollon työntekijä arvioi, että opiskelijan opiskeluvaikeuksien tai sosiaalisten tai psyykkisten vaikeuksien ehkäisemiseksi taikka poistamiseksi tarvitaan opiskeluhuollon psykologin tai kuraattorin palveluja hänen on otettava viipymättä yhteyttä opiskeluhuollon psykologiin tai kuraattoriin yhdessä opiskelijan kanssa ja annettava tiedossa olevat tuen tarpeen arvioimiseksi annettavat tiedot. Jos yhteydenottoa ei ole mahdollista tehdä yhdessä, opiskelijalle on annettava tieto yhteydenotosta ja mahdollisuus keskustella yhteydenottoon liittyvistä syistä.

- < > Jos oppilaitoksen tai opiskeluhuollon työntekijän arvion mukaan opiskelijan vaikeuksien ehkäisemiseksi tai poistamiseksi tarvitaan opiskeluhuollon psykologi- tai kuraattoripalveluja, hän ottaa välittömästi opiskelijan kanssa tai tämän suostumuksella yhteyttä psykologiin tai kuraattoriin ja antaa tuen tarpeen arvioimiseksi tarvittavat tiedot. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013:55)

Käytänteet opiskelijan toiveiden huomiomisessa häntä koskevissa toimenpiteissä ja ratkaisussa sekä huoltajien kanssa tehtävässä yhteistyössä

Opiskelijahuvinvointipalvelut ovat opiskelijalle vapaaehtoisia ja opiskelijan toiveet huomioidaan ratkaisuja tehtäessä. Alaikäinen voi painavasta syystä kieltää huoltajaansa osallistumasta itseään koskevan opiskeluhyvinvointiasian käsittelyyn sekä antamasta itseään koskevia salassa pidettäviä tietoja huoltajalle, jollei se ole selvästi hänen etunsa vastaista. Arvion edun toteutumisesta tekee opiskeluhuollon henkilöstöön kuuluva sosiaali- ja terveydenalan ammattihenkilö. Huoltajalla ei ole oikeutta kieltää huollettavaltaan opiskeluhuollon palveluja. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 18§)

Käytänteet opiskelijan kehitystason ja edun toteuttamisen arvioimiseksi opiskeluhuollon henkilöstöön kuuluvan sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilön toimesta

Arvion vajaavaltaisen edun toteutumisesta tekee opiskeluhuollon henkilöstöön kuuluva sosiaali- tai terveydenhuollon ammattihenkilö. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 18§) Lukioissa sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilö on opiskeluterveydenhoitaja, kuraattori tai koulupsykologi.

Menettelytavat yksittäistä opiskelijaa

koskevan asian käsittelyssä monialaisessa asiantuntijaryhmässä

Asian käsittely yksittäisen opiskelijan tueksi koottavassa opiskelijapalaverissa perustuu opiskelijan tai, jollei hänellä ole edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä, hänen huoltajansa suostumuksella.

Opiskelijan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella (LIITE 1) hänen asiansa käsittelyyn voi osallistua tarvittavia opiskeluhuollon yhteistyötoimia taikka opiskelijan läheisiä. Jos alaikäisellä ei ole ikänsä tai kehitystasonsa vuoksi edellytyksiä arvioida itsenäisesti asian merkitystä, huoltaja voi antaa siihen suostumuksensa hänen sijastaan.

Opiskelijapalaverin jäsenillä on lisäksi oikeus pyytää neuvoa opiskelijan asiassa tarpeelliseksi katsomiltaan asiantuntijoilta ja ilmaista heille siinä tarkoituksessa salassa pidettäviä tietoja siten kuin viranomaisten toiminnasta annetun lain (621/1999) 26§ 3 momentissa säädetään.

Oppilashuoltosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen

Oppilashuoltosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen

Koulutuksen järjestäjä vastaa yhteistyössä oppilaitoksen sijaintikunnan opetustoimen sekä sosiaali- ja terveystoimen kanssa opiskeluhuollon kokonaisuuden omavalvonnan toteutumisesta. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 26§). (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13§ 2 mom. 5-kohta)

Opiskeluhyvinvointisuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen ovat osa koulutuksen järjestäjän omavalvontaa koskevaa tehtävää. Koulutuksen järjestäjä vastaa yhteistyössä koulupalveluiden ja sosiaali- ja terveyspalveluiden oppilashuoltopal-

veluista vastuussa olevien viranomaisten kanssa opiskeluhyvinvoinnin toteuttamisesta. (Oppilas- ja opiskeluhoitolaki 26§ 1 mom) Opiskeluhyvinvointipalveluiden kokonaisuuden omavalvontaa toteutetaan esi-, perus- ja toisen asteen kuntakohtaisen ohjausryhmän sekä Lapsi- ja nuorisopoliittisen ohjelman ohjausryhmän yhteistyönä. Arvioinnin ja seurannan välineinä ovat hyvinvointikertomuksen, Lapsi- ja nuorisopoliittisen ohjelman sekä palvelusopimusten seurantatiedot. Tärkeänä uutena seurannan kohteena tulee olla se, kuinka yksilökohtaisessa opiskeluhyvinvoinnissa pystytään noudattamaan lain edellyttämiä aikarajoja.

Lukiokohtaiset opiskeluhyvinvointisuunnitelmat toimenpiteineen ovat osa oppilaitoksen lukuvuosisuunnitelmaa ja niiden toteutumista arvioidaan aina lukuvuoden ja toimintakauden päättyessä. Arvioinnin ja seurannan toteuttamisesta vastaa yksikön opiskeluhyvinvointiryhmä rehtorin/apulaisrehtorin johdolla. Seuranta on osa oppilaitoksen vuotuista laadunarviointityötä ja itsearviointia. Koulutuspalveluissa toteutettavaan laadun arviointiin sisällytetään opiskeluhyvinvointia kuvaavia mittareita koulupalveluiden painopistealueiden mukaisesti ja kyselyt kohdennetaan vuorovuosin henkilöstölle ja opiskelijoille. Oppilaitokset voivat myös hyödyntää arvioinnissaan kouluterveyskyselyä. Kyselyn tuloksia analysoidaan opiskeluhyvinvointiryhmässä sekä henkilöstön ja opiskelijoiden kanssa. Tuloksista määritellään painopistealueet, joita käsitellään seuraavan lukuvuoden opiskeluhyvinvointityössä. Tarvittaessa mukaan kutsutaan eri alojen asiantuntijoita. Tuloksia ja teemoja käsitellään vanhempainilloissa.

1.15. Opiskelijan oppimisen arviointi lukiossa

1.16. Lukion toiminnan jatkuva kehittäminen ja arviointi

Opetussuunnitelma ymmärretään jatkuvana prosessina. Yhteiskunnan muutokset ja lukion sisällä havaitut muutostarpeet vaikuttavat siihen, että toimintaa on jatkuvasti kehitettävä. Lukion on arvioitava toimintaansa ja tehtävä tarvittavia muutoksia. Arvioinnin kohteet valitaan sekä omista että koulutuksen järjestäjän tarpeista. Oppilaitoksen oman itsearvioinnin ja koulutuksen järjestäjän arviointiperusteiden tulee tukea toisiaan. Keskeisiä arvioitavia asioita ovat esimerkiksi opetussuunnitelma ja sen toteutuminen, toimintakulttuuri ja johtaminen, opetukseen liittyvät käytännön järjestelyt, resurssien riittävyys sekä henkilöstön jakaminen, hyvinvointi ja kehittyminen. Arviointiin osallistuvat kaikki koulussa työskentelevät: rehtori, opettajat, opiskelijat ja muu koulun henkilökunta sekä huoltajat. Arvioinnin kautta saadaan tietoa lukion toimivuudesta, tehokkuudesta ja taloudellisuudesta. Lukiossa toteutetaan arviointia systemaattisesti ja sen toteuttamista tarkennetaan tarvittaessa oppilaitoksen vuosisuunnitelmassa.

1.17. Muut suunnitelmat

1.17.1. Suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Suunnitelma on kirjattu oppilaitosten opiskeluhyvinvointisuunnitelmiin tai kriis- ja turvallisuus-suunnitelmiin.

1.17.2. Suunnitelma kurinpitokeinojen käytämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista

Kurinpitokeinot ja niiden käyttö lukiossa

Kurinpitokeinot ovat ohjaava keskustelu, dokumentoituva nuhtelu, kirjallinen varoitus ja erottaminen määräajaksi. Käytettävissä olevia keinoja pyritään noudattamaan edeten lievimmästä vahvempaan, ellei moitittavan teon luonne muuta vaadi.

Keinoista kirjallinen varoitus ja erottaminen määräajaksi ovat lukiolain tarkoittamia kurinpitorangeistuksia.

Ohjaava keskustelu (koulun työntekijä)

Vastuu koulun työrauhan ylläpitämisestä ja edistämisestä kuuluu kaikille. Suulliseen ohjaavaan keskusteluun on oikeutettu ja velvoitettu jokainen koulun työntekijä. Työntekijä itse harkitsee, milloin kynnys ohjaavaan keskusteluun on täyttynyt. Samoin työntekijä harkitsee, milloin keskustelu kohdistuu suurempaan ryhmään (esim. luokka) ja milloin yksittäiseen opiskelijaan. Keskustelu käydään sen joukon kanssa, johon se kohdistuu.

Mikäli suullinen keskustelu ei tuota toivottua tulosta tai teon luonne sitä edellyttää, työntekijä ilmoittaa asiasta rehtorille tai apulaisrehtorille. Ilmoituksen yhteydessä työntekijä lyhyesti kirjaa teon tai tapahtuman, tapahtuma-ajan ja -paikan. Kirjaamisen tavoite on, että se täyttää lukiolain 26. a §:n vaatimuksen teon selvityksestä.

Oppitunnilta tai tilaisuudesta poistaminen oppitunnin jäljellä olevaksi ajaksi (opettaja)

Mikäli keskustelu ei ole tuottanut toivottavaa tulosta, opettaja voi pyytää opiskelijaa poistumaan oppitunnin jäljellä olevaksi ajaksi. Mikäli opiskelija ei noudata kehotusta, opettaja voi harkintansa mukaan jatkaa määräyksen toimeenpanoa, keskeyttää oppitunnin tai siirtää sen toiseen tilaan.

Oppitunnilta poistaminen tulee tarvittaessa ilmoittaa rehtorille, kirjata tuntimerkintöihin tai opettajan päiväkirjaan.

Dokumentoitava nuhtelu (rehtori tai apulaisrehtori)

Rehtori tai apulaisrehtori käy tarvittaessa keskustelun työntekijän ilmoittamasta asiasta. Keskustelu dokumentoidaan liitteenä olevalle lomakkeelle.

Opiskelijan kuuleminen lukiolain 26. a §:n mukaisesti: opiskelijalle ilmoitetaan ennalta keskustelun syy, ja hän voi antaa asiasta kirjallisen selvityksen tai kertoa tilaisuudessa suullisesti oman näkemyksensä.

Rehtori voi pyytää keskusteluun ilmoituksen tehneen työntekijän tai harkitsemansa koulun työntekijän.

Kirjallinen varoitus (rehtori, jos delegoitu)

Jos nuhtelun kohteena ollut käyttäytyminen jatkuu, voi rehtori antaa asiasta kirjallisen varoituksen. Kirjallinen varoitus voidaan antaa myös ilman ennakoivia toimenpiteitä, jos teko tai käyttäytyminen katsotaan luonteeltaan poikkeukselliseksi. Opiskelijan kuuleminen toteutetaan vastaavalla tavalla kuin edellä nuhtelun yhteydessä. Mikäli opiskelija on alaikäinen, myös huoltajaa kuullaan asiassa ennen päätöksen tekemistä.

Kirjallisesta varoituksesta tehdään päätös, josta voi valittaa 14 vrk:n kuluessa tiedoksi saamisesta hallinto-oikeuteen.

Kirjallisen varoituksen voi koulutuslautakunnan niin päättäessä antaa rehtori.

Epääminen määräajaksi tai erottaminen määräajaksi (rehtori ja koulutuslautakunta)

Rehtori voi evätä opiskelijan osallistumisen opetukseen enintään kolmen työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että hänen käyttäytymisensä voi aiheuttaa vaaraa tai kohtuuttomasti vaikeuttaa koulun toimintaa. Opiskelijan kuuleminen toteutetaan kuten edellä kirjallisen varoituksen yhteydessä.

Mikäli lievemmät kurinpitokeinot eivät ole tuottaneet toivottua tulosta, tai jos opiskelijan teon luonne sitä edellyttää, hänet voidaan erottaa oppilaitoksesta määräajaksi enintään yhdeksi vuodeksi.

Rehtori kuulee opiskelijaa vastaavalla tavalla kuin varoituksen antamisen yhteydessä. Päätöksen asiassa tekee koulutuslautakunta koulun valmistelun pohjalta.

Lautakunnan päätöksestä voi valittaa 14 vrk:n kuluessa tiedoksi saamisesta hallinto-oikeuteen. Erottamispäätös voidaan toimeenpanna opiskelijan valituksesta huolimatta.

Henkilöstön osaamisen varmistaminen ja tiedottaminen

Suunnitelma käsitellään ja tarkistetaan vuosittain koulun toimintasuunnitelman käsittelyn yhteydessä.

1.17.3. Tasa-arvosuunnitelma

Tasa-arvosuunnitelma on osa Rovaniemen lukioiden lukuvuosisuunnitelmaa.

1.17.4. Yhdenvertaisuussuunnitelma

Yhdenvertaisuussuunnitelma on osa Rovaniemen lukioiden lukuvuosisuunnitelmaa.

2. OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

2.1. Opetuksen yleiset tavoitteet

Lukion opetus ja muu toiminta järjestetään valtioneuvoston asetuksessa (942/2014) määriteltyjen lukiokoulutuksen yleisten valtakunnallisten tavoitteiden mukaan siten, että opiskelijalla on mahdollisuus kasvaa sivistyneeksi yhteiskunnan jäseneksi, hankkia muuttuvan toimintaympäristön edellyttämiä tietoja ja taitoja sekä kartuttaa elinikäisen oppimisen taitoja. Tavoitteet korostavat laaja-alaisen yleissivistyksen ja kokonaisuuksien ymmärtämisen merkitystä sekä kannustavat eettisesti vastuulliseen ja aktiiviseen toimijuuteen paikallisesti, kansallisesti ja kansainvälisesti.

Lukio-opetus vahvistaa opiskelijan tietoisuutta ihmisen toiminnan vaikutuksista ympäristön tilaan. Opetus ohjaa opiskelijaa ymmärtämään kestävästi elämäntavan välttämättömyyden ja moniulotteisuuden. Opetus kannustaa opiskelijaa tunnistamaan ja käsittelemään eettisiä kysymyksiä, ristiriitoja ja jännitteitä monista näkökulmista. Se rohkaisee opiskelijaa vaikuttamaan ja toimimaan nykyistä oikeudenmukaisemman, kestävämmän ja ihmisoikeuksia paremmin kunnioittavan yhteiskunnan ja maailman puolesta.

Lukioaikana opiskelija saa monipuolisia kokemuksia uuden tiedon ja osaamisen rakentamisesta myös oppiainerajat ylittäen. Opiskelija kehittää tiedonhankinta- ja soveltamistaitojaan sekä ongelmanratkaisutaitojaan. Opiskelija saa kokemuksia tutkivasta oppimisesta sekä osallisuudesta tieteen ja tutkimuksen tekoon. Opetus vahvistaa opiskelijan monilukutaitoa niin, että hän ymmärtää tieteen- ja taiteenaloille ominaista kieltä sekä osaa tuottaa ja tulkita erilaisia tekstejä. Opiskelija tottuu arvioimaan tiedon luotettavuutta. Lukio-opetuksessa arvostetaan ja tuodaan näkyväksi kieliä

monipuolisesti. Opiskelija harjaantuu toimimaan sekä molemmilla kotimaisilla kielillä että vierailta kielillä. Opetus ohjaa opiskelijaa syventämään ymmärrystään tieto- ja viestintäteknologiasta sekä käyttämään sitä tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja turvallisesti niin itsenäisessä kuin yhteisöllisessäkin työskentelyssä.

Lukio-opiskelu rakentaa yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja hyvinvointia vahvistamalla vuorovaikutus-, yhteistyö- ja ilmaisutaitoja. Opiskelussa saadaan kokemuksia tavoitteellisesta toiminnasta ja vertaisoppimisesta tiimeissä ja projekteissa. Lukio-opetus kannustaa opiskelijoita eri taiteenaloille ominaiseen ilmaisuun ja toimintaan sekä taide- ja kulttuurielämään osallistumiseen. Fyysinen aktiivisuus ja terveelliset elämäntavat ymmärretään terveyden ja hyvinvoinnin perusedellytyksiksi.

Lukioaikana opiskelijan oppimaan oppimisen taidot kehittyvät ja monipuolistuvat. Opiskelija oppii tuntemaan vahvuuksiaan ja kehittymistarpeitaan oppijana sekä luottamaan mahdollisuuksiinsa oppia. Opiskelija ymmärtää sitoutumisen merkityksen oppimiselleen, mikä vahvistaa hänen itseohjautuvuuttaan. Lukio-opetus auttaa opiskelijaa tunnistamaan hänelle sopivia opiskelustrategioita ja kehittymään niissä taitavaksi. Lukioaikana opiskelijalle muodostuu vankka elinikäisen opiskelun taito ja tahto.

Lukio-opetus lujittaa opiskelijan identiteettiä ja ohjaa oman ainutlaatuisuuden ymmärtämiseen ja arvostamiseen. Sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuuden ymmärtäminen luo edellytyksiä sukupuoli- ja tasa-arvotietoiselle opetukselle. Opetus antaa opiskelijalle koulutusmahdollisuuksista, yhteiskunnasta ja työelämästä tietoja ja kokemuksia, joiden avulla hän

osaa suunnitella omaa tulevaisuuttaan, jatkokoulutustaan ja tulevaa ammattiaan. Opetus vahvistaa opiskelijoiden yhdenvertaisia ja tasa-arvoisia mahdollisuuksia kehittää osaamistaan sekä tehdä opiskeluaikaisia ja tulevaisuutta koskevia valintoja.

Lukion toimintakulttuuri ja erilaisten oppimisympäristöjen monipuolinen hyödyntäminen tukevat yleisten tavoitteiden toteutumista. Rovaniemen lukiokoulutuksessa tavoitteena on, että opiskelija saa kokemuksia paikallisista toimijoista, työelämästä, yrityksistä, yhdistyksistä, oppilaitoksista, asiantuntijoista, vierailijoista, ilmiöistä ja tapahtumista. Lisäksi tuetaan lukiolaisen elämänhallintaa ja käytännön elämän kansalaistaitoja, kuten Verohallinnossa tai Kansaneläkelaitoksessa asiointia. Kaupungin lapsi- ja nuorisopoliittisen kehittämissuhteen mukaisesti arjenhallinta on yksi tärkeimmistä tavoitteista. Samalla kannustetaan positiiviseen uteliaisuuteen sekä positiiviseen asennoitumiseen elämään ja tulevaisuuteen. Muun muassa ryhmätyöskentelyssä korostetaan työnteon merkityksen ymmärtämistä, vastuun kantamista ja käytöstapoja.

2.2. Aihekokonaisuudet

Aihekokonaisuudet ovat yhteiskunnallisesti merkittäviä kasvatus- ja koulutushaasteita. Samalla ne ovat ajankohtaisia arvokannanottoja. Käytännössä aihekokonaisuudet ovat oppiainerajat ylittäviä teemoja ja laaja-alaisia osaamisalueita. Aihekokonaisuudet on otettu huomioon perusteiden oppiainekohtaisissa osuuksissa sekä toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavissa teemoissa.

Kaikkien aihekokonaisuuksien yhteisinä tavoitteina on, että opiskelija

- havainnoi ja analysoi nykyajan ilmiöitä ja toimintaympäristöjä
- ymmärtää asioiden välisiä yhteyksiä, vuorovaikutussuhteita ja keskinäisriippuvuuksia sekä osaa jäsentää laaja-alaisia kokonaisuuksia tiedon- ja taidonalat ylittävästi ja yhdistävästi
- saa mahdollisuuksia osaamisen jakamiseen, vertaisoppimiseen, ratkaisujen yhdessä ideointiin ja tuottamiseen sekä luovaan ongelmanratkaisuun ja ajatteluun
- osaa esittää perusteltuja käsityksiä toivotavista muutoksista sekä rohkaistuu toimimaan hyvän tulevaisuuden puolesta.
- Kaikille lukioille yhteisiä aihekokonaisuuksia ovat
- aktiivinen kansalaisuus, yrittäjyys ja työelämä
- hyvinvointi ja turvallisuus
- kestävä elämäntapa ja globaali vastuu
- kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys
- monilukutaito ja mediat
- teknologia ja yhteiskunta.

Näiden aihekokonaisuuksien lisäksi koulutuksen järjestäjä voi hyväksyä opetussuunnitelmaan muita aihekokonaisuuksia.

Aihekokonaisuuksia täydennetään ja konkretisoidaan opetussuunnitelmassa. Aihekokonaisuudet otetaan huomioon kaikkien oppiaineiden opetuksessa ja lukion toimintakulttuurissa. Tee- ja projektiopintojen sisältöjä voidaan valita aihekokonaisuuksista. Vapaaehtoisuus, työharjoittelu tai jokin muu lukion ulkopuolinen toiminta voivat olla osa aihekokonaisuuden toteutusta.

Aihekokonaisuudet ovat osa jokapäiväistä koulutyötä. Ne nähdään tärkeinä opetuksen ja oppimisen työkaluina, joiden avulla tuetaan opetuksen yleisiä tavoitteita. Aihekokonaisuudet tukevat ja kehittävät koulun toimintakulttuuria, joten ne ovat näkyvästi esillä jokapäiväisessä koulutyössä, kuten tapahtumissa ja juhlissa.

Vuosittain työsuunnitelmaan valittavat aihekokonaisuudet muodostavat kussakin lukiossa painotettavan teeman ja valitusta teemasta järjestetään kurssi. Aihekokonaisuudet mahdollistavat yhteistyön sekä koulun sisällä että yhteistyökumppaneiden kanssa. Työskentelyssä hyödynnetään erilaisia oppimisympäristöjä.

(Suunnittelutyössä kehitetään Rovaniemen lukioille jokin oma aihekokonaisuus – esimerkiksi kansalaistaidon kurssi.)

Aktiivinen kansalaisuus, yrittäjyys ja työelämä

Aihekokonaisuuden tavoitteena on vahvistaa opiskelijoiden tahtoa ja taitoa toimia aktiivisina kansalaisina sekä lisätä heidän työn, työelämän ja yrittäjyyden tuntemustaan. Aihekokonaisuus antaa opiskelijoille oppimiskokemuksia, jotka kannustavat aloitteellisuuteen, yrittäjämäiseen toimintaan, yhteistyöhön, vastuullisuuteen sekä rakentavaan ja tietoperustaiseen kriittisyyteen. Osallistumis-, vaikuttamis- ja työkokemukset sekä niiden reflektointi ovat aihekokonaisuuden keskeistä sisältöä.

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kansalaisyhteiskunnan, yritysten ja julkisen vallan toimintaperiaatteita, analysoi yhteiskunnallisia kysymyksiä ja laajentaa työelämän tuntemustaan

- ymmärtää työelämän ja yrittäjyyden lähtökohtia sekä perehtyy yrittäjyyden ja työn tekemisen eri muotoihin, talouden toimintaperiaatteisiin ja tulevaisuuden näkymiin
- saa kokemuksia toimijuudesta kansalaisyhteiskunnassa sekä työ- ja yritys-elämässä sekä löytää omia kiinnostuksen kohteita, toimintatapoja ja -kanavia
- kehittää ja käyttää kansalaisyhteiskunnan sekä työelämän edellyttämiä taitojaan, kuten kieli-, viestintä- ja vuorovaikutustaitoja
- osaa käyttää sananvapauttaan sekä analysoida ajankohtaisten esimerkkien valossa vastuullisen sananvapauden rajoja
- harjaantuu suunnittelemaan omaa toimintaansa, oppii ennakoivaa ajattelua ja tilannearviointia sekä ottamaan kohtuullisia riskejä ja kestävänsä myös epäonnistumista ja pettymyksiä
- rohkaistuu ideoimaan, tekemään aloitteita, käynnistämään keskusteluita ja vaikuttamaan eri yhteisöissä
- tunnistaa omia taipumuksiaan, vahvuuksiinsa ja kiinnostuksen kohteitaan sekä osaa tehdä opintoihin ja työhön liittyvät valintansa harkiten.

Aihekokonaisuuden toteuttamista tukevia opiskelu-ympäristöjä kehitetään yhteistyössä opiskelijoiden sekä muiden toimijoiden, kuten erilaisten järjestöjen ja yritysten kanssa. Lähidemokratia, media eri muodoissaan sekä nuorten toimintaryhmät tarjoavat väyliä aktiiviseen kansalaisuuteen. Elinkeino- ja työelämän sekä yrittäjyyden tuntemusta opiskelijat rakentavat perehtymällä näihin elämänalueisiin käytännössä ja erilaisten tietolähteiden avulla. Harjoitusyritystoiminta sekä yritysten, korkeakoulujen ja muiden oppilaitosten kanssa tehtävät yhteiset projektit voivat olla osa aihekokonaisuuden toteutusta.

Hyvinvointi ja turvallisuus

Aihekokonaisuuden tavoitteena on luoda yleiskuva hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen vaikuttavista psyykkisistä, sosiaalisista, fyysisistä, yhteiskunnallisista ja kulttuurisista tekijöistä. Elämänhallinnan taidot ja itsetuntemus sekä terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta edistävät tiedot, taidot, asenteet, arvot ja tahto ovat aihekokonaisuuden keskeisiä sisältöjä. Aihekokonaisuudella edistetään liikunnallisen elämäntavan omaksumista, vahvistetaan mielenterveyden suojatekijöitä ja opitaan tunnistamaan mahdollisia riskitekijöitä.

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa kuvata psyykkistä, sosiaalista, fyysistä ja kulttuurista hyvinvointia ymmärtäen inhimillistä moninaisuutta sekä ihmisten erilaisia tarpeita ja elämäntilanteita
- ymmärtää omaan, lukioyhteisön ja yhteiskunnan hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavia tekijöitä ja osaa pohtia, miten niiden ylläpitämiseen voi osallistua
- tunnistaa hyvinvointia heikentäviä tekijöitä, kuten kiusaamisen, häirinnän, rasmin ja yhteisön ulkopuolelle jättämisen, sekä osaa puolustaa itseään ja muita näiltä
- osaa käsitellä ristiriitoja ja konflikteja rakentavasti ja myös sovittelun keinoin
- osaa toimia ongelma- ja poikkeustilanteissa sekä tarvittaessa hakeutua ja ohjata toisia hakeutumaan palvelujärjestelmän tarjoaman avun piiriin
- osaa toimia oman ja toisten hyvinvoinnin ja turvallisuuden hyväksi lukiossa, lähiyhteisössä ja yhteiskunnallisesti
- tuntee hyvinvoinnin ja turvallisuuden yhteiskunnallisia edistämiskeinoja sekä osaa kohdata muuttuvan maailman epävarmuutta.

Aihekokonaisuus on osa lukion hyvinvointia ja turvallisuutta ylläpitävää toimintakulttuuria, jossa yhteisöllisyys ja keskinäinen huolenpito korostuvat. Hyvinvointi- ja turvallisuusnäkökulmat liittyvät myös opiskelijakunnan toimintaan, kodin ja oppilaitoksen yhteistyöhön, oppilaitosruokailuun sekä opiskeluhuoltoon. Aihekokonaisuuden toteuttamiseksi lukio voi tehdä yhteistyötä nuoriso-, liikunta-, kulttuuri- ja sosiaalitoimen sekä poliisin ja pelastuslaitoksen kanssa.

Kestävä elämäntapa ja globaali vastuu

Aihekokonaisuuden tavoitteena on kannustaa opiskelijoita kestävänsä elämäntapaan ja toimintaan kestävänsä kehityksen puolesta. Kestävänsä kehityksen päämääränä on turvata nykyiselle ja tuleville sukupolville hyvän elämän mahdollisuudet paikallisesti, alueellisesti ja globaalisti. Lähtökohtana on ihmisen toiminnan sopeuttaminen luonnonympäristöjen kantokykyyn ja luonnonvarojen rajallisuuteen sekä ekosysteemipalveluiden toimivuudesta huolehtiminen. Pyrkimyksenä on opiskelijoiden kasvaminen vastuullisiksi toimijoiksi, joilla on taito ja tahto toimia kestävänsä tulevaisuuden puolesta omassa elämässään.

Tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee perusasiat kestävänsä elämäntavan ekologisesta, taloudellisesta sekä sosiaalisesta ja kulttuurisesta ulottuvuudesta sekä ymmärtää, että vasta niiden yhteensovittaminen tekee elämäntavasta kestävänsä
- osaa analysoida ja arvottaa luonnonympäristöissä, rakennetuissa ympäristöissä ja sosiaalisissa ympäristöissä tapahtuvia muutoksia sekä rohkaistuu toimimaan myönteisten ratkaisujen puolesta
- tuntee ilmastomuutokseen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen vaikuttavia tekijöitä sekä tiedostaa niiden merkityksen ympäristölle ja ihmisen toiminnalle

- osaa analysoida globalisoitumista ja sen vaikutuksia kestäväan elämäntapaan paikallisesti ja maailmanlaajuisesti sekä tuntee keinoja köyhyyden ja eriarvoisuuden lievittämiseksi
- osaa analysoida kestäväan elämäntavan, tuotanto- ja kulutustapojen sekä poliittisten päätösten välisiä yhteyksiä
- osaa noudattaa luontoperustastaan ja kulttuuriperinnöstään ylisukupolisesti huolehtivaa elämäntapaa
- osaa tehdä yhteistyötä eri tahojen kanssa edistääkseen yhteisvastuullisesti kestäväa ja oikeudenmukaista kehitystä.

Aihekokonaisuuden toteuttamisessa luodaan yleiskuva muutostarpeista ja niiden mittavuudesta sekä tuodaan esiin jo tehtyjä korjauksia ja muutosmahdollisuuksia. Kasvaakseen kestäväan kehityksen aktiiviseksi edistäjäksi opiskelija tarvitsee kokemuksia siitä, että hänen omilla valinnoillaan ja teoillaan on merkitystä.

Globaalin vastuun näkökulman sisällyttäminen lukion toimintaan edistää kestäväan elämäntavan oppimista. Lukio voi tukea kestäväan kehityksen toteutumista laatimalla oman kestäväan kehityksen ohjelman. Keskeistä kestäväan kehityksen ohjelman toteuttamisessa on opiskelijoiden osallisuus sekä yhteistyö järjestöjen ja muiden toimijoiden kanssa.

Kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys

Aihekokonaisuuden tavoitteena on kartuttaa opiskelijoiden kulttuurien tuntemusta ja monikielisyttä, antaa aineksia kulttuuri-identiteettien rakentamiseen sekä vahvistaa heidän toimijuuttaan kulttuurisesti moninaisissa toimintaympäristöissä. Aihekokonaisuuden keskeisenä lähtökohana on lukion opiskelijoiden oma kokemusmaailma, jossa erilaiset identiteetit, kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja vuorovaikutuksessa keskenään. Opiskelijoille tarjotaan mahdol-

lisuuksia tutkia, mistä osallisuus ja toimintakykyisyys muodostuvat kulttuurisesti moninaistuvassa yhteiskunnassa, kansainvälistyneessä työelämässä ja monitulkintaisessa, keskinäisriippuvuuksien muovaamassa maailmassa.

Tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee ihmisoikeuksia ja osaa pohtia ihmisoikeuksien edistämistä kulttuurisesti ja katsomuksellisesti moninaisissa yhteisöissä
- osaa reflektoida kulttuuriperintöjä, arvoja, taloudellisia toimintaympäristöjä ja muita seikkoja, joiden pohjalle kulttuuri-identiteetit ja elämäntavat rakentuvat omassa arjessa, suomalaisessa yhteiskunnassa ja maailmassa
- vahvistaa myönteisiä kulttuuri-identiteettiä ja kulttuurien tuntemustaan sekä oppii näkemään asioita toisten elämäntilanteista ja olosuhteista käsin ja harjaantuu toimimaan kulttuuritulkkina
- ymmärtää, miten aineellinen ja aineeton kulttuuriperintö ovat muodostuneet sekä mikä voi olla hänen ja hänen yhteisöjensä tehtävä kulttuuriperinnön vaalimisessa ja uusintamisessa
- vahvistaa kielitietoisuuttaan, monikielisyttään ja monilukutaitoaan
- osaa toimia kulttuurisesti moninaisissa verkostoissa ja toimintaympäristöissä pyrkien keskinäiseen kunnioitukseen ja aitoon vuorovaikutukseen
- saa tilaisuuksia harjoitella ja kartuttaa maailmankansalaisen osaamistaan tehden luovaa, monenkeskistä yhteistyötä hyvän tulevaisuuden rakentamiseksi.

Aihekokonaisuuden teemoja käsitellään mahdollisuuksien mukaan autenttisissa ja monikielissä opiskeluympäristöissä. Opiskeluympäristöjen rakentamisessa lukio voi hyödyntää kansainvälisen toiminnan verkostojaan ja kotikansainvälisyyden keinovalikoimia. Yhteistyötä tehdään eri toimijoi-

den kanssa. Toimintakulttuuria kehitettäessä kiinnitetään huomiota lukioon kieli- ja kulttuuriympäristönä sekä hyvien tapojen edistämiseen. Lukion traditiot, juhlat ja muut tapahtumat voivat olla osa aihekokonaisuuden toteutusta.

Monilukutaito ja mediat

Aihekokonaisuus syventää opiskelijoiden ymmärrystä monilukutaidosta ja medioista sekä niiden keskeisestä asemasta ja merkityksestä ihmisenä kasvamiselle ja kulttuurille. Monilukutaidolla tarkoitetaan taitoja tulkita, tuottaa ja arvottaa tekstejä eri muodoissa ja konteksteissa. Medialukutaito on osa monilukutaitoa. Monilukutaito perustuu laaja-alaiseen tekstikäsitteeseen, jonka mukaan tekstit ovat sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen tai kinesteettisten symbolijärjestelmien tai niiden yhdistelmien muodostamia kokonaisuuksia. Monilukutaito tukee ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymistä sekä syventää kriittistä lukutaitoa ja kielitietoisuutta. Erilaiset lukutaidot kehittyvät kaikessa opetuksessa ja kaikissa oppiaineissa.

Tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ja kehittää monilukutaitoaan, erityisesti monimuotoisten tekstien tulkintaa, tuottamista ja arvottamista
- syventää käsitystään eri tieteen- ja taiteenalojen kielten merkityksestä opiskelussa ja työelämässä
- harjaantuu hakemaan, valitsemaan, käyttämään ja jakamaan monenlaisia tekstiaineistoja tiedonhankinnassa ja opiskelussa
- syventää vuorovaikutus- ja vaikuttamistaitojaan kehittämällä yhteisen mediatuottamisen osaamistaan yhdessä muiden kanssa eri viestintäympäristöissä ja eri välinein
- harjaantuu mediakriittisyyteen perehtymällä medioiden toimintaan vaikuttaviin yhteiskunnallisiin, taloudellisiin ja kulttuuriin tekijöihin

- tuntee tekijänoikeuksia ja sananvapautta koskevia keskeisiä normeja sekä osaa analysoida medioihin liittyviä eettisiä ja esteettisiä kysymyksiä
- osaa käyttää monilukutaitoa ja medioita itseilmaisussa ja vuorovaikutuksessa sekä toimia vastuullisesti sisällön tuottajana, käyttäjänä ja jakajana.

Opiskelijoiden monilukutaidon kehittymistä tukee oppiaineiden välinen yhteistyö, opiskelu monipuolisissa opiskeluympäristöissä, opiskelijoiden omien ideoiden ja toimintaympäristöjen hyödyntäminen sekä yhteistyö esimerkiksi medioiden, kirjastojen sekä tutkimus- ja kulttuurilaitosten kanssa. Opiskelijat oppivat erilaisia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä mediassa toimimisen tapoja esimerkiksi osallistamalla mediamateriaalin laatimiseen. Lukion tieto- ja viestintäteknologian opetuksen suunnitelma voi tukea aihekokonaisuuden toteutusta.

Teknologia ja yhteiskunta

Aihekokonaisuuden tavoitteena on syventää opiskelijan ymmärrystä teknologisen ja yhteiskunnallisen kehityksen vuorovaikutteisuudesta. Teknologian avulla ihminen rakentaa maailmaa tarpeidensa pohjalta uusia ratkaisuja etsien ja luoden. Teknologisten ratkaisujen perustana on tietämys luonnonlaeista ja #ilmiöistä. Luovuus ja ongelmanratkaisu, tarkoituksenmukaisuus ja toimivuus sekä kestävä tulevaisuus ovat näkökulmia teknologian kehittämiseen. Tieto- ja viestintäteknologian kehityksen keskeisiä sisältöjä ovat elämäntapojen, toimintaympäristön ja yhteiskunnan muuttuminen. Aihekokonaisuutta voidaan lähestyä historiallisista, ajankohtaisista ja tulevaisuuden näkökulmista.

Tavoitteena on, että opiskelija

- käyttää eri oppiaineiden tietoja ja taitoja arvioidessaan teknologian eri ilmentymiä sekä pohtiessaan teknologisten innovaatioiden vaikutuksia ja teknologian moninaisia kehittämismahdollisuuksia
- ymmärtää ihmisen suhdetta teknologiaan sekä osaa pohtia teknologian osuutta ja merkitystä elämäntapojen muotoutumisessa, yhteiskunnan muutoksissa ja ympäristön tilaan vaikuttavana tekijänä
- ymmärtää tieteen, taiteen ja teknologian kehityksen keskinäistä vuorovaikutusta
- rohkaistuu käyttämään omia mahdollisuuksiaan, luovuuttaan ja ongelmanratkaisutaitojaan hakiessaan ratkaisuja käytännöllisiin ongelmiin sekä oppii suhtautumaan erehdyksiin luovaan prosessiin kuuluvana kokemuksena
- oppii yhteistyön taitoja ja yrittäjyyttä sekä tutustuu teknologisilta ratkaisuiltaan kiinnostaviin yrityksiin ja innovatiivisiin työelämän toimijoihin
- osaa tehdä järkeviä teknologiaa koskevia valintoja kansalaisena ja kuluttajana
- osaa pohtia teknologian, talouden ja politiikan vuorovaikutusta sekä teknologisten vaihtoehtojen vaikutusta työpaikkojen kehitykseen, työn sisältöön ja työllisyyteen

Ihmisen suhdetta teknologiaan pohditaan kodin, työelämän ja vapaa-ajanvieton näkökulmista. Teknologisen kehityksen suuntia ja vaihtoehtoja arvioidaan eettisin ja taloudellisin perustein sekä hyvinvointi- ja turvallisuusnäkökulmista. Opiskelijoita kannustetaan ottamaan kantaa teknologian kehittämiseen ja osallistumaan sitä koskevaan päätöksentekoon pitäen esillä pyrkimyksiä kestävään elämäntapaan. Aihekokonaisuuteen liittyviä kysymyksiä konkretisoidaan tutustumalla teknologioiden soveltamiseen eri aloilla. Työskentely digitaalisissa ympäristöissä ja teknologia-alan eri toimijoiden kanssa voi olla osa aihekokonaisuuden toteutusta. Ohjauksella voidaan edistää tasa-arvoa opiskelijoiden valinnoissa.

2.3. Äidinkieli ja kirjallisuus

Oppiaineena äidinkieli ja kirjallisuus on lukio-opetuksen keskeinen taito-, tieto-, kulttuuri- ja taideaine. Se tarjoaa aineksia kielellisen ja kulttuurisen yleissivistyksen sekä oman identiteetin rakentamiseen. Opetus kehittää ajattelemisen taitoja ja vahvistaa sekä arjessa että opiskelussa tarvittavia oppimaan oppimisen taitoja ja vuorovaikutusosaamista. Se saa sisältöjä kieli-, kirjallisuus- ja viestintätieteistä sekä kulttuurin tutkimuksesta. Oppiaine on osa lukion kieli-, kulttuuri-, media- sekä kansalais- ja demokratiakasvatusta.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteena on taito ilmaista itseään suullisesti ja kirjallisesti eri tilanteiden vaatimalla tavalla. Opetus tähtää sellaiseen kielen ja kirjallisuuden tuntemukseen sekä kielenkäyttö-, teksti-, moniluku-, vuorovaikutus- ja mediataitoihin, joita jatko-opinnot, työelämä ja yhteiskunnassa toimiminen edellyttävät. Opetus perustuu laajaan tekstikäsitykseen, jonka mukaan tekstit voivat koostua sanoista, kuvista, äänistä, numeroista tai niiden yhdistelmästä tai muista symbolijärjestelmistä. Opetus ohjaa aktiiviseen tiedon hankkimiseen, tiedon kriittiseen käsittelyyn, tulkintaan ja eettiseen pohdintaan.

Kirjallisuudenopetuksen tavoitteena on sekä kauno- että tietokirjallisuuden ymmärtäminen, lukukokemusten syventäminen sekä tekstien erittelemisen ja tulkitsemisen eri näkökulmista. Kirjallisuus tarjoaa elämyksiä ja tukee kriittisen ajattelun, empatian ja identiteetin sekä eettisen ja esteettisen pohdinnan kehittymistä ja kulttuuriperintöön tutustumista. Kirjallisuuden lukeminen monipuolistaa omaa ilmaisua.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus mahdollistaa omasta kielellisestä ja kulttuurisesta taustasta lähtevän identiteetin rakentamisen moninaisessa ja medioituneessa yhteiskunnassa. Tavoitteena on oppia arvostamaan monikielisyttä, kulttuurista monimuotoisuutta, kielellisiä ihmisoikeuksia, tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.

Opetuksessa pyritään oppiaineen sisäiseen integraatioon, sillä eri tieto- ja taitoalueet ovat yhteydessä toisiinsa. Opiskelussa käytetään monipuolisia menetelmiä ja vaihtelevia opiskeluympäristöjä, kuten verkkoympäristöjä, kirjastoja ja kulttuurilaitoksia, sekä opiskelijoille merkityksellisiä, elämyksellisiä ja oppimisen iloa tuottavia tehtäviä. Tekstejä tuotetaan, tulkitaan ja jaetaan sekä yksin että yhdessä, myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen. Äidinkielen ja kirjallisuuden eri oppimäärien opetuksessa tehdään yhteistyötä oppimäärien välillä ja muiden oppiaineiden kanssa.

2.3.1. Suomen kieli ja kirjallisuus

Oppiaineen tehtävä

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on syventää suomen kielen taitoa, moniluku- ja vuorovaikutustaitoja sekä erityisesti suomalaisen kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemusta. Opetus syventää opiskelijan käsitystä kielitaidon, kielitietoisuuden, omien kielten ja kulttuurien merkityksestä yksilön identiteetille ja yhteisöille. Opetuksessa otetaan huomioon suomen ja ruotsin kielen asema kansalliskielinä sekä suomen kielen asema Suomen enemmistökielenä ja opetuksen kielenä sekä saamen kielen maan alkuperäiskansan kielenä. Suomen kieli on sekä opetuksen kohde että väline muiden oppiaineiden opiskelussa. Opetuksessa ohjataan pohdittamaan kieli- ja vuorovaikutustaitojen merkitystä jatko-opintojen kannalta sekä tutustutaan mahdollisuuksiin jatkaa suomen kielen ja kirjallisuuden opintoja korkea-asteella.

Opetuksessa toteutetaan oppimäärän sisäistä integraatiota: lukeminen, kirjoittaminen, puhuminen, vuorovaikutus, kieli, tekstit, kirjallisuus ja media kytkeytyvät jokaisen kurssin tavoitteisiin ja sisältöihin siten, että tietojen ja taitojen opiskelu on jatkuvassa vuorovaikutuksessa keskenään. Kaikilla kursseilla kehitetään kirjoitetun yleiskielen hallintaa ja teksti-, puhe- ja vuorovaikutustaitoja sekä luetaan kaunokirjallisia ja muita tekstejä kunkin kurssin näkökulmasta. Kokonaisteosten lukeminen ja laajojen tekstien kirjoittaminen kuuluvat kurssien sisältöihin.

Tärkeänä osana oman identiteetin rakentumisessa huomioidaan paikallisuus, etenkin pohjoisuus ja sen erityisyys.

Oppimaan oppimisen taitoihin kuuluvat muun muassa erilaiset lukutekniikat.

Opetuksen tavoitteet

Suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ja monipuolistaa suomen kielen taitoaan sekä teksti- ja vuorovaikutustaitojaan niin, että hän pystyy tavoitteelliseen ja tarkoituksenmukaiseen itsensä ilmaistamiseen ja vuorovaikutukseen
- syventää ja monipuolistaa tietojensa kielestä, kauno- ja tietokirjallisuudesta, mediasta sekä vuorovaikutuksesta ja osaa hyödyntää niihin liittyviä käsitteitä
- syventää monilukutaitoaan siten, että hän osaa eritellä, tulkita, arvioida, hyödyntää ja tuottaa erilaisia tekstejä ja tekstikokonaisuuksia tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista
- monipuolistaa vuorovaikutusosaamistaan siten, että osaa eritellä ja arvioida erilaisia vuorovaikutustilanteita ja -suhteita tietoisena niiden konteksteista, niihin liittyvistä vuorovaikutusilmiöistä ja -taidoista sekä vuorovaikutusetiikasta

- ymmärtää yhteisen kirjakielen tarpeellisuuden, tiedon- ja tieteenalojen kielen merkityksen ja hallitsee yleiskielen normit
- syventää kielen ja kirjallisuuden tuntemustaan ja kehittää siten ajatteluaan, laajentaa yleissivistystään, mielikuvitustaan ja eläytymiskykyään ja rakentaa maailmankuvaansa ja identiteettiään
- osaa kriittisesti arvioida erilaisia tietolähteitä, tiedon luotettavuutta, käyttökelpoisuutta ja tarkoitusperiä sekä etsiä ja valikoida tilanteeseen sopivan tietolähteen
- ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia ja käyttää lähteitä oikein
- osaa hyödyntää tieto- ja viestintäteknologiaa monipuolisesti kaikilla oppimäärän osa-alueilla sekä ymmärtää digitaalisuuden vaikutuksia kieleen, teksteihin ja vuorovaikutukseen
- nauttii kielestä ja kulttuurista ja arvostaa niiden monimuotoisuutta sekä ymmärtää niiden historiallisten juurten merkityksen ja näkyvyyden nykykulttuurissa.

Arviointi

Suomen kielen ja kirjallisuuden oppimäärän arviointi kohdistuu oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin kurssikohtaisiin tavoitteisiin. Kurssin tavoitteet kerrotaan opiskelijalle, jotta sekä opettaja että opiskelija voivat seurata kurssilla edistymistä. Oppimisprosessin aikainen arviointi, henkilökohtainen tavoitteenasettelu, itsearviointi, vertaisarviointi ja palaute tukevat opiskelijaa kehittämään osaamistaan. Kurssiarvosanaan vaikuttavat monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset sekä aktiivinen työskentely kurssin aikana. Arviointi on monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Itsearviointitaitojen avulla opiskelija rakentaa myönteistä ja realistista käsitystä itsestään puhujana, tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Arvioinnin läpinäkyvyyteen, selkeyteen ja täsmällisyyteen kiinnitetään erityistä huomiota ja oppilaille annetaan mahdollisuuksien mukaan jo työskentelyvaiheessa arviointikriteerit (esimerkiksi arvioitavan työn piirrearviointi).

Valtakunnalliset pakolliset kurssit

7. Tekstit ja vuorovaikutus (ÄI1)

Opiskelijan käsitys monimuotoisista teksteistä ja vuorovaikutuksesta syvenee. Hänen monilukutaitonsa sekä kykynsä toimia vuorovaikutustilanteissa tavoitteellisesti ja tarkoituksenmukaisesti lisääntyvät. Hän harjaantuu tarkkailemaan ja kehittämään omia taitojaan kuuntelijana, puhujana, lukijana ja kirjoittajana erilaisissa ympäristöissä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii hahmottamaan tekstejä merkityksiä rakentavina kokonaisuuksina
- kehittää taitoaan tulkita, tuottaa ja arvioida erilaisia tekstejä ja niiden ilmaisutapoja
- monipuolistaa käsitystään kirjoittamisesta, lukemisesta ja puhumisesta vuorovaikutuksellisenä, yhteisöllisenä ja yksilöllisenä ilmiönä
- syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana
- lisää tietojaan ja taitojaan puhumisesta ja ryhmäviestinnästä.

Keskeiset sisällöt

- oman viestijäkuvan kehittyminen puhujana, kuuntelijana, kirjoittajana ja lukijana
- tekstin käsite ja tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit ja niiden yhdistelmät

Tavoite

- tutustua paikallisiin yhteistyökumppaneihin

Sisältö

- Voidaan tutustua paikallisiin kulttuurilaitoksiin ja tiedekeskuksiin, kuten teatteriin, kirjastoon, Arktikumiin, Pilkkeeseen ja Korundiin
- kirjaston media- ja kirjavinkkaukset
- Lapin kirjaston verkkosivut
- keskustelutilaisuuksien ja yleisöluentojen seuraaminen

- tekstikokonaisuuden rakentuminen, tekstien tavoitteen, kontekstin, sisällön, rakenteen ja näkökulmien erittely sekä tiedon soveltaminen omaan ilmaisuun
- tekstien monimuotoisuus, erityisesti mediatekstit ja kuvat mediassa
- tekstien moniäänisyys
- proosan erittely ja tulkinta: fiktiiviset ja faktatekstit, erityisesti romaanien ja novellien analyysi
- tiedonhankinnan ja arvioinnin taidot, verkkolukeminen, lähdekritiikki, lähdeviittaukset
- tekstien referointi, kommentointi ja aineiston pohjalta kirjoittaminen sekä yhdessä kirjoittaminen
- ryhmäviestintätaidot ja ryhmädynamiikka tavoitteellisessa ryhmäkeskustelussa

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Tavoite

- tutustua paikallisiin yhteistyökumppaneihin

- opetuksen integrointi koulun omiin painopistealueisiin ja tilaisuuksiin
- voidaan verkostoitua myös muiden oppilaitosten kanssa
- voidaan integroida opetusta myös muiden oppiaineiden kanssa
- keskeinen käsite monilukutaito
- monipuoliset viestintätaidot
- yhteistyökumppani paikallinen media
- aihekokonaisuuksista korostuu monilukutaito ja media

Sisältö

- voidaan tutustua paikallisiin kulttuurilaitoksiin ja tiedekeskuksiin, kuten teatteriin, kirjastoon, Arktikumiin, Pilkkeeseen ja Korundiin
- kirjaston media- ja kirjavinkkaukset
- Lapin kirjaston verkkosivut
- keskustelutilaisuuksien ja yleisöluentojen seuraaminen
- opetuksen integrointi koulun omiin painopistealueisiin ja tilaisuuksiin
- voidaan verkostoitua myös muiden oppilaitosten kanssa
- voidaan integroida myös toisiin oppiaineisiin
- keskeinen käsite monilukutaito
- monipuoliset viestintätaidot
- yhteistyökumppani paikallinen media
- aihekokonaisuuksista korostuu monilukutaito ja media

8. Kieli, kulttuuri ja identiteetti (ÄI2)

Opiskelijan käsitys kielen ja muiden ilmaisutapojen merkityksiä rakentavasta luonteesta, kielen vaihtelusta, kulttuurin merkityksestä ja vuorovaikutuksesta monipuolistuu. Opiskelija saa yleiskuvan siitä, mikä merkitys kielellä ja kulttuurilla on yksilön identiteetille ja yhteiskunnalle.

Tavoite

- pohtia omaa paikallista identiteettiä

Sisältö

- kiinnostuksen kohteena paikallinen, pohjoinen identiteetti
- lappilaiset kirjailijat
- saamelaiset kirjailijat, saamelaiskulttuuri
- pohjoinen tietokirjallisuus
- paikalliseen identiteettiin voidaan syventyä paikallisten kulttuuritoimijoiden avulla
- teatteriyhteistyö
- Lapin Kirjallisuusseura, Timo K. Mukka-seura
- voidaan pohtia, millaisena Lappi näyttyy kuvien kautta esimerkiksi paikallisessa mediassa
- aihekokonaisuuksista korostuvat onilukutaito ja media, kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys sekä kestävä elämäntapa ja globaali vastuu

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kieli- ja tekstitietoisuuttaan sekä ymmärtää kielen ja kirjallisuuden yhteiskunnallisen, yksilöllisen, yhteisöllisen ja merkityksiä rakentavan tehtävän
- oppii ymmärtämään kielen rakenteita ja käyttämään kieliopillisia käsitteitä tekstejä eritellessään
- ymmärtää suomen kielen aseman maailman kielten joukossa
- ymmärtää Suomen kulttuurisen ja kielellisen

sen moninaisuuden, äidinkielen ja kielitaidon sekä tiedon- ja tieteenalojen kielten merkityksen

- oppii suunnittelemaan, muokkaamaan ja laatimaan puhuttuja ja kirjoitettuja asiatekstejä, antamaan ja vastaanottamaan palautetta sekä arvioimaan puhe- ja kirjoitustaitojaan.

Keskeiset sisällöt

- kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin merkitys identiteetin rakentamisessa
- kielen rakenteiden ja muiden merkityksiä rakentavien ilmaisutapojen analyysi, kielen metaforisuus
- suomen kielen vertailu muihin kieliin, kielen vaihtelu ja muuttuminen, kirjakielen normit, kehittäminen ja ohjailu, Suomen kielellinen ja kulttuurinen moninaisuus, kielen ja kulttuurin yhteys, monikielisyys, kielten elinvoimaisuus
- kurssin teemaan liittyviä fiktiivisiä ja faktatekstejä
- kirjoittaminen prosessina: ideointi, suunnittelu, aiheen rajaaminen ja näkökulman valinta, jäsentely, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, muokkaaminen, tyylin hionta, otsikointi ja viimeistely
- informatiivisen puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen sekä palautteen antaminen ja vastaanottaminen

9. Kirjallisuuden keinoja ja tulkintaa (ÄI3)

Opiskelijan käsitys kaunokirjallisuudesta, kielen taiteellisesta tehtävästä ja sen kulttuurisesta merkityksestä syvenee. Opiskelija harjaantuu tulkitsemaan kaunokirjallisia tekstejä ja nauttimaan kaunokirjallisuudesta sen eri muodoissaan.

Tavoite

- ymmärtää kaunokirjallisuuden lukemisen ja tulkinnan yhteisöllinen luonne

Sisältö

- käsitystä kaunokirjallisuudesta eri muodoissaan voidaan syventää käymällä esimerkiksi teatterissa, tiedekeskuksissa, taidemuseoissa tai kirjastossa
- sosiaalinen media voi tuoda erilaisia mahdollisuuksia lukemiseen ja kirjoittamiseen
- esimerkiksi kirjallisuuteen liittyvät videologit
- analysointi- ja tulkintataitojen lisäksi korostuu eläytyvä lukutapa
- syvennetään ymmärrystä kirjallisuuden monitulkintaisuudesta ryhmätyöskentelyn avulla
- aihekokonaisuuksista korostuvat monilukutaito ja media sekä kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu lukemaan fiktiivisiä tekstejä analyttisesti ja eläytyen sekä omaa lukemistaan reflektoiden
- syventää käsitystään kaunokirjallisuudesta ja sen vaikutuskeinoista
- monipuolistaa taitoaan eritellä ja tulkita kaunokirjallisuutta sopivaa käsitteistöä ja lähestymistapaa hyödyntäen ja oppii perusteellaan tulkintaansa
- oppii ymmärtämään kielen poeettista luonnetta
- syventää ryhmäviestintätaitojaan.

Keskeiset sisällöt

- kaunokirjallisuuden lajit sekä niiden moninaisuus ja muuttuvuus
- monitulkintaisuus, kielen kuvallisuus ja tekstuaaliset keinot kaunokirjallisuudessa ja omissa teksteissä
- proosan, lyriikan ja draaman erittely ja tulkinta, erityisesti näytelmien ja runojen analyysi
- monimuotoisten tekstien kerronnan ja ilmaisun tarkastelua, esimerkiksi teatterin, elokuvan ja taidekuvien erittelyä ja tulkintaa
- kirjallisuuden pohjalta kirjoittaminen
- tavoitteellinen kirjallisuuskeskustelu sekä keskustelun erittelyä ja arviointia ryhmätöiden näkökulmasta

10. Tekstit ja vaikuttaminen (ÄI4)

Opiskelija oppii tarkastelemaan monimuotoisia tekstejä ja niiden ilmaisutapoja sekä vuorovaikutusta erityisesti vaikuttamisen ja osallisuuden näkökulmista. Hän perehtyy vaikuttamisen ja argumentoinnin keinoihin sekä syventää niihin liittyviä tietoja ja taitoja.

Tavoite

- kehittyä aktiiviseksi lukijayhteisönsä jäseneksi

Sisältö

- monilukutaidon kehittymistä voidaan tukea analysoimalla esimerkiksi videokskeitsien ja tv-mainosten vaikuttamiskeinoja
- paikallisuus voi näkyä kurssilla esimerkiksi Lappi-brändiin tai paikallisiin ajankohtaisiin ilmiöihin tutustumisena
- kirjallisuuden yhteiskunnallisuutta, ideologisuutta ja kantaaottavuutta voidaan lähestyä esimerkiksi scifi- ja dystopiakirjallisuuden kautta

- aihekokonaisuuksista korostuvat aktiivinen kansalaisuus, yrittäjyys ja työelämä, kestävä elämäntapa ja globaali vastuu, hyvinvointi ja turvallisuus, monilukutaito ja mediat sekä teknologia ja yhteiskunta

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan
- osaa perustella niin kirjoittajana kuin puhujanakin monipuolisesti näkemyksiään
- oppii tarkastelemaan ja arvioimaan tekstejä ja niiden välittämiä arvoja esimerkiksi ideologisista ja eettisistä lähtökohdista
- osaa tarkastella kirjallisuuden, muun taitteen ja median yhteiskunnallista vaikutusta ja kulttuurista merkitystä.

Keskeiset sisällöt

- vaikuttamisen ja argumentoinnin tavat sekä retoriset keinot
- vaikuttamisen kielelliset ja visuaaliset keinot
- tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot, tiedon- ja tieteenalojen puhettavat ja näkökulmat, tiedonhankinta ja -hallinta, viestinnän eettisyys
- sananvapaus, sensuuri, lähdekritiikki, teki- ja väkivallat, mediakritiikki
- kantaa ottavan ja vaikuttavan kauno- ja tietokirjallisuuden keinoja ja lajeja
- argumentointitaidot, kantaa ottavien kirjoitusten ja puheenvuorojen harjoittelu

11. Teksti ja konteksti (ÄI5)

Opiskelija oppii tarkastelemaan tekstejä ja niiden konteksteja. Opiskelija harjaantuu erittelemään, tulkitsemaan ja tuottamaan erityyppisiä ja -laisia tekstejä.

Tavoite

- syventää tietoisuutta pohjoisesta kirjallisuudesta

Sisältö

- pohjoisuus kirjallisuudessa eri aikoina
- kirjastovinkkaukset
- kirjailijavieras
- pohjoisen kirjallisuuden erilaiset tulkinnat (esimerkiksi elokuvat, teatterisovitukset)
- integroituminen toisiin oppiaineisiin
- aihekokonaisuuksista korostuu kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii tarkastelemaan tekstejä niiden maantieteellisissä, kielellisissä, ajallisissa ja kulttuurisissa konteksteissa ja suhteessa muihin teksteihin
- oppii erittelemään tekstien tyyli- ja laajentaa omia suullisia ja kirjallisia ilmaisutapojaan
- tuntee suomalaisen kaunokirjallisuuden ja maailmankirjallisuuden keskeisiä teoksia sekä teemoja ja osaa sijoittaa ne kulttuuri- ja kontekstiinsa.

Keskeiset sisällöt

- tekstien tarkastelua ihmiskuvan, maailmankuvan, arvo- ja aatemaailman ilmentäjinä sekä tekstin ilmestymisajankohdan että nykyajan kontekstissa
- tyylin vaikutus tekstiin ja kielenhuoltoa tyylin näkökulmasta
- suomalaisen ja maailmankirjallisuuden keskeisiä teoksia
- kirjallisuusaiheisia kirjoitus- ja puhetehtäviä, esimerkiksi puheenvuoro, draama, esse

12. Nykykulttuuri ja kertomukset (ÄI6)

Opiskelija oppii tarkastelemaan nykykulttuurin ilmiöitä erityisesti kertomusten ja kertomuksellisuuden näkökulmasta. Opiskelijan käsitys suomalaisesta nykykulttuurista ja sen moninaisuudesta syvenee. Opiskelija syventää tietojensa vuorovaikutusetiikasta.

Tavoite

- ymmärtää kertomuksellisuus kaunokirjallisuuden lisäksi osana tietokirjallisuutta, mediatekstejä ja liikkuvaa kuvaa

Sisältö

- voidaan lukea pohjoisuutta ja pohjoista aluetta käsittelevää ajankohtaista kirjallisuutta, katsoa dokumenttielokuva tai tehdä yhteistyötä esimerkiksi kirjaston ja yliopiston sekä pohjoisen tiedekeskus Arktikumin kanssa
- voidaan verrata kauno- ja tietokirjallisuuden ja median tapoja käsitellä erilaisia ilmiöitä, esimerkiksi myyttejä
- keskeinen käsite kertomuksellisuus
- aihekokonaisuuksista korostuvat kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys, monilukutaito ja mediat sekä teknologia ja yhteiskunta

Tavoitteet

- perehtyy ajankohtaisiin teksteihin ja ilmiöihin
- syventää käsitystään kielen ja tekstien merkityksestä kulttuurissa
- syventää käsitystään kertomuksista ja kertomuksellisuudesta kulttuurien keskeisenä ilmiönä sekä kerronnan ja ilmaisun keinoista
- tuntee Suomen ja muiden maiden nykykirjallisuuden ja -kulttuurin keskeisiä teoksia ja teemoja
- oppii toimimaan eettisesti ja rakentavasti

vuorovaikutustilanteissa.

Keskeiset sisällöt

- ajankohtaisia kielen ja kulttuurin ilmiöitä, esimerkiksi kielen ja tekstien muuttuminen digitaalisissa ympäristöissä, kieli ja identiteetti
- monimuotoisten tekstien ajankohtaiset lajit, esimerkiksi teatteri, mediatekstit, elokuva, kuvat
- kertomukset ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa ja muussa kulttuurissa, intertekstuaalisuus, kuten myytit ja klassikot nykykulttuurissa
- nykyteosten käsittelyä, puhe- ja kirjoitus- tehtäviä kurssin teemoista sekä kielenhuoltoa
- dialoginen vuorovaikutus ja vuorovaikutusetiikka, myös verkossa

Valtakunnalliset syventävät kurssit

13. Puhe- ja vuorovaikutustaitojen syventäminen (ÄI7)

Opiskelija syventää ja monipuolistaa puhe- ja vuorovaikutustaitojaan ja niihin liittyviä tietojaan sekä kehittää kykyään ennakoida, mukauttaa ja arvioida viestintäänsä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Opiskelija oppii arvioimaan puhe- ja vuorovaikutustaitojen merkitystä ihmissuhteissa, opiskelussa ja työelämässä. Opiskelijalle voidaan tarjota mahdollisuus osallistua toisen asteen puheviestintätaitojen päättökokeeseen eli Puhvi-kokeeseen.

Tavoite

- kehittää vuorovaikutustaitoja aidoissa tilanteissa paikallisten toimijoiden tarjoamat mahdollisuudet huomioiden

Sisältö

- voidaan järjestää esiintymistilaisuuksia esimerkiksi kirjastossa
- voidaan osallistua paikallisiin puhetilaisuuksiin ja luennoille
- voidaan vieraila paikallisissa yrityksissä
- voidaan kutsua tunnille puheammattilainen tai järjestää Asiantuntijaverkoston vierailu
- aihekokonaisuuksista korostuvat aktiivinen kansalaisuus, yrittäjyys ja työelämä sekä
- monilukutaito ja mediat

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää tietojaan vuorovaikutuksen luonteesta, ominaispiirteistä ja puheyhteisöistä
- syventää käsitystään vuorovaikutussuhteiden rakentumisesta, ylläpitämisestä ja jännitteistä
- kehittää kykyään toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa sekä rakentaa ja ylläpitää vuorovaikutussuhteita
- kehittää viestintärohkeuttaan sekä esiinty-

- mis- ja ryhmätaitojaan
- tunnistaa ja osaa analysoida sekä puhujan että sanoman luotettavuuteen vaikuttavia tekijöitä
- oppii tarkastelemaan vuorovaikutusta ja vuorovaikutustaitoja eri näkökulmista.

Keskeiset sisällöt

- vuorovaikutustilanteiden ja vuorovaikutussuhteiden osatekijät ja ominaispiirteet
- puhuttujen tekstien erittely, tulkinta, arviointi
- kielellinen ja ei-kielellinen viestintä
- arjen vuorovaikutustilanteet
- esiintymisen, neuvottelujen, kokousten ja erilaisten keskustelujen ominaispiirteet ja menettelytavat sekä argumentointitaidot niissä
- esiintymis- ja ryhmätaitojen harjoittelu
- puheviestinnän kulttuurisia piirteitä

14. Kirjoittamistaitojen syventäminen (ÄI8)

Opiskelija syventää taitojaan tuottaa erilaisia tekstejä, erityisesti asiatyylisiä laajoja aineistopohjaisia tekstejä. Opiskelija perehtyy ajankohtaisiin kulttuurin, median ja yhteiskunnallisen keskustelun aiheisiin.

Tavoite

- pohtia aktiivisesti ja vuorovaikutuksessa paikallisia ajankohtaisia asioita

Sisältö

- voidaan seurata ajankohtaisia paikallisia ja pohjoiseen liittyviä keskustelunaiheita
- voidaan rohkaista opiskelijoita liittymään osaksi lukijayhteisöä
- esimerkiksi kirjallisuuden liittyvän sisällön tuottaminen
- aihekokonaisuuksista korostuvat aktiivinen kansalaisuus, yrittäjyys ja työelämä, kes-

tävä elämäntapa ja globaali vastuu, hyvinvointi ja turvallisuus sekä monilukutaito ja mediat

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää taitojaan oman tekstinsä näkökulman valinnassa, aiheen käsittelyssä, lähteiden valinnassa, ajattelun itsenäisyydessä ja ilmaisuuden omaäänisyydessä
- varmentaa taitoaan valmistella sisällöltään, rakenteeltaan ja tyyliltään ehyttä ja johdonmukaista tekstiä
- kykenee keskustellen ja kirjoittaen käsittelemään ajankohtaisia teemoja
- löytää itseään kiinnostavia tekstejä ja osallistuu niistä käytävään keskusteluun tuottamalla omaa tekstiä.

Keskeiset sisällöt

- kirjoitusprosessi, erityisesti tekstin muokkaaminen ja viimeistely palautteen perusteella sekä yhdessä kirjoittaminen, tekstien jakaminen
- tekstien ymmärrettävyyden, havainnollisuuden ja eheyden harjoittelua sekä kielihuoltoa
- kirjoittaminen monipuolisen aineiston pohjalta, kuten fiktiivisten ja faktatekstien sekä monimuotoisten tekstien pohjalta
- mediatekstien tuottamista ja analyysia

15. Lukutaitojen syventäminen (ÄI9)

Opiskelija syventää ja monipuolistaa taitojaan eritellä, tulkita, tuottaa ja arvioida erilaisia tekstejä. Hänen kriittinen ja kulttuurinen lukutaitonsa syvenee. Opiskelija harjaantuu tuottamaan tekstien tulkintoja sekä puhuen että kirjoittaen.

Tavoite

- syventää monilukutaitoa erityisesti paikalliset aiheet huomioiden

Sisältö

- vahvistaa monipuolista lukutaitoa
- hyödynnetään esimerkiksi paikallista uutistarjontaa
- voidaan esimerkiksi kirjoittaa kuvasta taidenäyttelyn pohjalta tai tuottaa teksti luennon pohjalta
- aihekokonaisuuksista korostuvat monilukutaito ja mediat sekä kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa taitoaan lukea analyttisesti, kriittisesti, eläytyvästi ja luovasti erilaisia tekstejä
- syventää käsitystään monilukutaidosta, tekstien piirteistä, ominaisuuksista ja tekstilajeista
- varmentaa kriittistä ja kulttuurista lukutaitoaan sekä lukustrategioitaan
- syventää käsitystään tiedon- ja tieteenalojen kielistä ja puhetavoista.

Keskeiset sisällöt

- tekstitiedon ja -analyysin syventäminen, kielen, kirjallisuuden, kuvan ja median käsitteiden käyttö tekstien erittelyssä, tulkinnassa ja arvioinnissa

- fiktiivisten ja faktatekstien sekä monimuotoisten tekstien analysointia eri näkökulmista
- tekstikokonaisuuksien lukeminen, esimerkiksi esseiden, romaanien, novellien, tietokirjojen ja oppiaineen alaan kuuluvien tietotekstien lukeminen

16. Kehity puhujana (ÄI16)

Kuntakohtaisella soveltavalla kurssilla harjoitellaan vuorovaikutustaitoja monipuolisissa puhetilanteissa. Tavoitteena on saada varmuutta ja rohkeutta itsensä ilmaisemiseen. Kurssin aikana käsitellään esimerkiksi esiintymisjännitystä, syvennetään sanattoman ja sanallisen viestinnän taitoja sekä tehdään vierailuja koulun ulkopuolelle ajankohtaisiin tilaisuuksiin. Arvioidaan suoritusmerkinnällä. Kurssin suorittaminen edellyttää aktiivista osallistumista.

Paikalliset soveltavat kurssit

1. Ilmaisutaito (ÄI12)

Opiskelija perehtyy erilaisiin ilmaisutaidon muotoihin ja opettelee ilmaisemaan omia tunteuksiaan ja kokemuksiaan. Hän tutustuu myös teatteritaitteeseen. Tavoitteena on omaksua ilmaisutaidon ja ryhmässä toimimisen perusteet.

Arvioidaan suoritusmerkinnällä.

2. Kehity kirjoittajana (ÄI10)

Opiskelija harjaantuu erittelemään tekstien rakenteita, keskustelemaan niistä kielenhuollon käsitteitä käyttäen ja antamaan monipuolista palautetta. Hän ymmärtää kielenhuollon ja kielen rakenteiden merkityksen oman tekstin tuottamisessa ja tekstien tulkinnassa. Kurssia suositellaan lukio-opintojen alkuvaiheeseen.

Arvioidaan suoritusmerkinnällä.

3. Kirjallisuuden syventävä kurssi (ÄI13)

Kurssilla tutustutaan laaja-alaisesti kotimaiseen ja ulkomaiseen kirjallisuuteen. Opiskelija syventää taitoa analysoida ja tulkita kirjallisuutta. Sisältö, työtavat ja mahdolliset painopisteet, kuten pohjoinen kirjallisuus, sovitaan kurssin alussa yhdessä opiskelijoiden kanssa. Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä.

4. Luova kirjoittaminen (ÄI11)

Opiskelija opettelee kirjoittamaan fiktiivisiä tekstejä. Hän arvioi ja muokkaa omia ja toisten tekstejä. Totuttelee kritiikkiin. Kurssia suositellaan kaikille luovasta kirjoittamisesta kiinnostuneille.

Arvioidaan suoritusmerkinnällä, joka edellyttää aktiivista työskentelyä.

5. Mediakurssi (ÄI14)

Kurssilla tutkitaan erilaisten viestintien tapaa välittää tietoa ja tuottaa kertomuksia. Tutustutaan journalistisen maailman ja tekstien periaatteisiin. Tarkastelun kohteina ovat esimerkiksi internet, elokuva, televisio, radio, sanoma- ja aikakauslehdet, kuvaviestintä, videot, pelit ja sosiaalinen media sekä erilaiset uudet tekstilajit. Painopisteitä ovat

muuttuvan viestinnän haasteet ja mediakriittisyys. Kurssilla harjoitellaan sisällön tuottamista ja analysointia. Kurssin suoritukseen voi kuulua esimerkiksi portfolio, tutkielma tai verkkolehti. Kurssi arvostellaan suoritusmerkinnällä.

6. Väittelykurssi (ÄI15)

Kurssilla kerrataan ja syvennetään erityisesti väittelyssä tarvittavia argumentoinnin taitoja. Harjoitellaan argumentoinnin vakuuttavuuden tutkimista: perehdytään päättelyn perusteisiin ja opitaan tunnistamaan tyypillisiä virheitä perusteluissa sekä tutkitaan vaikuttavaa kieltä. Vahvistetaan suullisia ja kirjallisia argumentointitaitoja.

Yhteistyössä filosofian oppiaineen kanssa toteutettava kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä. Arvosanan saaminen edellyttää aktiivista osallistumista ja kurssitöiden tekemistä ajallaan. Kurssia suositellaan toisen tai kolmannen vuoden opiskelijoille. Edeltävät opinnot ovat ÄI4 ja F11.

2.3.2. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus

Opiskelijoille, joiden äidinkieli ei ole suomi, ruotsi tai saame, voidaan opettaa äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaine suomi toisena kielenä ja kirjallisuus #oppimäärän mukaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä on opiskelijalle tarkoituksenmukainen, mikäli hänen suomen kielen peruskieletaidossaan on puutteita jollakin kielitaidon osaluueella, jolloin opiskelijan suomen kielen taito ei opettajien arvion mukaan anna edellytyksiä suomen kielen ja kirjallisuuden oppimäärän opiskeluun. Oppimäärän lähtökohtana on toisen kielen oppijan oppimistilanne: opiskelija oppii suomea suomenkielisessä ympäristössä, ja hänelle kehittyy vähitellen monipuolinen suomen kielen taito oman äidinkielen rinnalle. Lukion suomi toisena kielenä ja kirjallisuus #oppimäärän tavoitteet ja sisällöt perustuvat perusopetuksessa tai muualla hankittuun suomen kielen perusteiden hallintaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetuksen keskeinen tavoite on saavuttaa sellainen suomen kielen taito ja suomalaisen kulttuurin tuntemus, jolla opiskelija selviää jatko-opinnoissa ja työelämässä. Yhdessä oman äidinkielen opetuksen kanssa suomi toisena kielenä #opetus vahvistaa opiskelijan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on syventää suomen kielen moniluku- ja vuorovaikutustaitoja sekä kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemusta. Opetuksessa otetaan huomioon suomen ja ruotsin kielen asema kansalliskielinä sekä suomen kielen asema ja velvoitteet Suomen enemmistökielenä ja pääasiallisena opetuksen kielenä. Opetus syventää opiskelijan käsitystä kielitaidon, kielitietoisuuden, omien kielten ja kulttuurien merkityksestä yksilön identiteetille ja yhteisöille. Opetus edistää kielenoppimista kaikissa vuorovaikutustilanteissa.

Suomen kieli on sekä opetuksen kohde että väline muiden oppiaineiden opiskelussa. Kielen ja vuorovaikutustaitojen hyvä hallinta on merkityksellistä jatko-opintojen, työelämän ja arjessa selviytymisen kannalta. Kursseilla toteutetaan oppimäärän sisäistä integraatiota: lukeminen, kirjoittaminen, puhuminen, vuorovaikutus, kieli, tekstit, kirjallisuus ja media kytkeytyvät jokaisen kurssin tavoitteisiin ja sisältöihin siten, että tietojen ja taitojen opiskelu on jatkuvassa vuorovaikutuksessa keskenään. Kaikilla kursseilla kehitetään kirjoitetun kielen hallintaa ja teksti-, puhe- ja vuorovaikutustaitoja sekä luetaan kaunokirjallisia ja muita tekstejä kunkin kurssin näkökulmasta. Opetuksessa ohjataan pohtimaan kieli- ja vuorovaikutustaitojen merkitystä jatko-opintojen kannalta sekä tutustutaan mahdollisuuksiin jatkaa suomen kielen opintoja korkeasteella.

Opetuksen tavoitteet

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää suomen kielen taitoaan sekä monipuolistaa teksti- ja vuorovaikutustaitojaan siten, että pystyy käyttämään niitä ajattelun, oppimisen, vuorovaikutuksen ja vaikuttamisen välineinä
- osaa ja rohkenee ilmaista itseään ymmärrettävästi erilaisissa arkielämän ja opiskelun vuorovaikutustilanteissa
- syventää monilukutaitoaan siten, että kykenee tuottamaan, tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti eri tieteenalojen tekstejä sekä kehittää taitoaan etsiä, valita, muokata ja välittää tietoa erilaisista lähteistä
- havaitsee kielen vaihtelun puhujan, tilanteen ja alueen mukaan ja laajentaa tietojaan puhutun ja kirjoitetun kielen eroista ja työnjaosta
- vakiinnuttaa suomen kielen rakenteiden hallintaa ja tulee entistä tietoisemmaksi suomen kielen erityispiirteistä omaan kieleensä tai muihin kieliin verrattuna

- oppii ymmärtämään toisen kielen oppimisprosessia, pystyy tarkkailemaan omaa kielitaitoaan ja arvioimaan edistymistään, haluaa kehittää kielitaitoaan sekä itsenäisesti että yhdessä muiden kanssa ja osaa hyödyntää siinä erilaisia tapoja ja välineitä
- syventää kauno- ja tietokirjallisuuden tuntemusta ja kehittää siten ajatteluaan, laajentaa kirjallista yleissivistystään, mielikuvitustaan ja eläytymiskykyään sekä rakentaa maailmankuvaansa ja identiteettiään
- osaa hyödyntää tieto- ja viestintäteknologiaa kaikilla oppimäärän osa-alueilla
- nauttii kielestä, kirjallisuudesta ja kulttuurista ja arvostaa niiden monimuotoisuutta
- osaa pohtia monikielisyttään, ymmärtää tiedon- ja tieteenalojen kielen merkityksen, ja hänen käsityksensä kielen merkityksestä oppimisessa syvenee.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opiskelua sidotaan oppilaitoksen toimintaan ja erityisesti suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärään, kun se on mahdollista. Tavoitteena on tutustuttaa paikallisiin yhteistyökumppaneihin ja totuttaa erilaisiin kielenkäyttötapoihin: mahdollisuuksien mukaan tuodaan esille jatko-opintojen kielitaitovaatimuksia ja tehdään yhteistyötä muiden oppiaineiden opettajien kanssa.

Paikallisia yhteistyökumppaneita kurssin painopistealueiden mukaan voivat olla esimerkiksi

- teatterit, kirjasto, Arktikum, Pilke, Korundi
- mediatoimijat
- Lapin yliopiston ja ammattikorkeakoulun tarjonta
- Lapin Kirjallisuusseura, Timo K. Mukka-seura

Kursseilla voidaan tehdä myös yritys- ja kirjailijavierailuja sekä hyödyntää Asiantuntijaverkostoa.

Arviointi

Jos opiskelijan oppimääräksi on valittu suomi toisena kielenä ja kirjallisuus, häntä arvioidaan tämän oppimäärän mukaan huolimatta siitä, onko hänelle järjestetty erillistä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaista opetusta vai ei tai onko lukio voinut tarjota vain osan suomi toisena kielenä ja kirjallisuus #kurseista. Suomen kieli ja kirjallisuus #oppimäärän mukaisesti suoritettut kurssit luetaan hyväksi täysmääräisesti suomi toisena kielenä ja kirjallisuus #kurseihin, ja niiltä saatu arvosana siirtyy suomi toisena kielenä ja kirjallisuus #kurssin arvosanaksi. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -kurssit korvaavat suomen kielen ja kirjallisuuden kurssit siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Tällöin pakollisten kurssien osalta voidaan edellyttää lisänäyttöjä ja arvosana harkitaan uudelleen niiden yhteydessä.

Arviointi kohdistuu oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin kurssikohtaisiin tavoitteisiin. Kurssin tavoitteet kerrotaan opiskelijalle, jotta sekä opettaja että opiskelija voivat seurata kursilla edistymistä. Oppimisprosessin aikainen arviointi, henkilökohtainen tavoitteenasettelu, itsearviointi, vertaisarviointi ja palaute tukevat opiskelijaa kehittämään osaamistaan. Kurssiarvosanaan vaikuttavat monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset sekä aktiivinen työskentely kurssin aikana. Arviointi on monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Itsearviointitaitojen avulla opiskelija rakentaa myönteistä ja realistista käsitystä itsestään puhujana, kirjoittajana ja tekstien tulkitsijana.

Valtakunnalliset pakolliset kurssit

1. Tekstit ja vuorovaikutus (S21)

Opiskelijan käsitys kielestä, teksteistä ja vuorovaikutuksesta syvenee. Hänen monilukutaitonsa sekä kykynsä toimia vuorovaikutustilanteissa tavoitteellisesti ja tarkoituksenmukaisesti lisääntyy. Hän harjaantuu tarkkailemaan ja kehittämään omia taitojaan kuuntelijana, puhujana, lukijana ja kirjoittajana erilaisissa viestintäympäristöissä. Hän osaa käyttää luontevasti ja monipuolisesti suomen kielen keskeisiä rakenteita.

Keskitytään opiskelutekniikkaan, viestintätaitoihin ja perusasioiden vahvistamiseen. Ajankohtaisiin teksteihin ja tekstilajeihin perehtymistä tukevat esimerkiksi paikallismedia ja kirjasto. Tutustutaan oman koulun toimintaan.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu erittelevään luku- ja kirjoitustaitoon
- kehittää taitoaan tulkita, tuottaa ja arvioida erilaisia tekstejä ja niiden ilmaisutapoja
- oppii lukio-opinnoissa tarvittavan yleiskielisen esitystavan sekä kirjallisesti että suullisesti sekä monipuolistaa käsitystään kirjoittamisesta ja puhumisesta vuorovaikutuksellisena, yhteisöllisenä ja yksilöllisenä ilmiönä
- oppii ymmärtämään sanaston muodostumiskeinoja
- vahvistaa suomen kielen perusrakenteiden hallintaa sekä oppii hahmottamaan tekstejä rakenteellisina kokonaisuuksina ja lähestymään niitä analyyttisesti
- syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana sekä pystyy asettamaan tavoitteita suomen kielen opiskelulle ja rohkaistuu suomen kielen käyttäjänä

- harjaantuu käyttämään ja soveltamaan tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhaussa sekä ymmärtää tiedon- ja tieteenalojen kielten merkityksen.

Keskeiset sisällöt

- lukion opiskelukulttuuri ja suomen kielen opiskelutekniikka sekä lukiokoulutuksen edellyttämiä viestintätaitoja puhujana, kuuntelijana, kirjoittajana ja lukijana
- tekstin käsite ja tekstilajit (kertovat, kuvaavat, ohjaavat ja pohtivat tekstit) sekä erilaisten tekstien kielen ja sisällön havainnointia
- tekstikokonaisuuden rakentuminen, kirjoitusprosessi ja lukustrategiat
- erilaiset vuorovaikutustilanteet ja niissä kommunikointiin tarvittavaa sanastoa
- yleiskielen ja puhekielen eroavaisuuksia, kielen rekisterit ja erilaiset kielimuodot, suomen kielen sananmuodostuskeinot
- tiedonhankinnan ja arvioinnin taidot, verkkolukeminen, lähdekritiikki, lähdeviittaukset
- suomen kielen keskeisten rakenteiden keräys
- virke, lause, sanaluokat, verbi, predikaatti, aikamuodot, tapaluokat

2. Kieli, kulttuuri ja identiteetti (S22)

Opiskelijan käsitys suomen kielen rakenteesta, kielen vaihtelusta ja vuorovaikutuksesta monipuolistuu. Opiskelija saa yleiskuvan kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilön identiteetille ja yhteiskunnalle.

Samalla kun vahvistetaan käsitystä suomalaisuudesta, pyritään tarkentamaan kuvaa myös paikallisesta, pohjoisesta identiteetistä. Tavoitteena on selkeyttää kuvaa opiskelijan omasta identiteetistä ja monikielisydestä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa kielitaitoaan ja lisää kieli- ja tekstitietoisuuttaan
- ymmärtää suomen kielen rakenteellisen luonteen sekä syventää tietojään kirjakielen perusnormeista ja osaa soveltaa niitä omia tekstejä tuottaessaan
- ymmärtää äidinkielen ja kielitaidon merkityksen ajattelun, vuorovaikutuksen ja identiteetin rakentamisen välineenä
- ymmärtää suomen kielen aseman maailman kielten joukossa
- vahvistaa käsitystään suomalaisuudesta
- oppii arvioimaan omaa kielitaitoaan ja erityisesti puhe- ja vuorovaikutustaitojaan, kehittää tiedon- ja tieteenalojen kielten hallintaa sekä oppii laatimaan suunnitellun puhe-esityksen.

Keskeiset sisällöt

- kielen, vuorovaikutuksen, kirjallisuuden, kulttuurin ja median merkitys
- eri tekstilajien hallinnan syventäminen
- lauseen rakenne (subjekti, predikaatti, objekti, kongruenssi) ja lausetyypit sekä erilaisten lauseiden tehtävät
- suomen kielen vertailu omaan äidinkieleen ja muihin kieliin, Suomen kielellinen ja kulttuurinen moninaisuus, kielen ja kulttuurin yhteys, monikielisyys
- suomen kielen ominaispiirteet, kielen vaihtelu ja kielen kuvallisuus
- kielen rakenteiden vakiinnuttaminen ja kielenhuolto: muun muassa rektio, lauseiden ja kappaleiden sidosteisuus
- aineiston pohjalta kirjoittaminen ja kirjoittaminen prosessina: ideointi, suunnittelu, aiheen rajaus ja näkökulman valinta, jäsentely, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, muokkaaminen, tyylin hionta, otsikointi ja viimeistely

- kuullun ymmärtämisen ja oman viestimisen harjoittelua
- informatiivisen puheenvuoron rakentaminen, kohdentaminen, havainnollinen esittäminen ja arviointi sekä palautteen antamisen ja vastaanottamisen harjoittelua

3. Kirjallisuuden keinoja ja tulkintaa (S23)

Opiskelijan käsitys kaunokirjallisuudesta, kielen taiteellisesta tehtävästä ja sen kulttuurisesta merkityksestä monipuolistuu. Opiskelija harjaantuu tulkitsemaan kaunokirjallisia tekstejä sekä suullisesti että kirjallisesti ja nauttimaan kaunokirjallisuudesta sen eri muodoissaan.

Tiedonhakua voi harjoitella etsimällä esimerkiksi kaunokirjallisia tekstejä omasta kulttuurista. Siten yhteistyö kirjaston kanssa on luontevaa. Kuvamateriaalia voi hakea kirjaston ohella museoista ja internetistä. Luovien tekstien kirjoittaminen puolestaan auttaa hahmottamaan kaunokirjallisten tekstien tapaa ilmaista asioita ja vahvistaa samalla taitoa ilmaista itseään asiatyylillä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää taitoaan eritellä ja tulkita fiktiivisiä ja digitaalisia tekstejä sekä kuvia ja liikkuva kuvaa
- oppii vertailemaan suomalaisia ja oman kulttuurin tekstejä
- harjaantuu lukemaan fiktiivisiä tekstejä
- ymmärtää kielikuvien, vertausten, monitulkintaisten ilmausten sekä idiomien merkityksen ja niiden kulttuurisidonnaisuuden
- oppii perustelevaan tulkintaansa teksteistä sekä suullisesti että kirjallisesti
- oppii ymmärtämään kielen poeettista käyttöä, esimerkiksi kuvallisuutta ja monitulkintaisuutta
- syventää ryhmäviestintätietojään ja -taitojaan.

jaan.

Keskeiset sisällöt

- yleiskuva suomalaisesta kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista
- kaunokirjallisuuden lajit ja niiden ominaispiirteitä
- kielen kuvallisuus ja tekstuaaliset keinot kirjallisuudessa
- proosan, lyriikan ja draaman erittely ja tulkinta suullisesti ja kirjallisesti, myös verkossa
- suomalaisen kirjallisuuden keskeinen teos
- tavoitteellinen kirjallisuuskeskustelu sekä keskustelun erittelyä ja arviointia ryhmätojen ja -ilmiöiden näkökulmasta
- viestien tulkitsemista ja tuottamista
- kielen rakenteiden vakiinnuttaminen ja kielenhuolto: muun muassa pronominit, konjunktiot

4. Tekstit ja vaikuttaminen (S24)

Opiskelija oppii tarkastelemaan tekstejä, niiden kieltä ja vuorovaikutusta erityisesti vaikuttamisen ja osallisuuden näkökulmista. Hän perehtyy vaikuttamisen ja argumentoinnin keinoihin sekä syventää niihin liittyviä tietoja ja taitoja.

Kurssilla on tärkeä oppia, miten opiskelija voi vaikuttaa kielellä ja teksteillä omassa elämässään ja perustella vakuuttavasti näkemyksiään. Materiaalina hyödynnetään paikallisia mediatekstejä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää erilaisia suullisia, kirjallisia ja multimodaalisia asiatekstejä, erityisesti mielipidetekstejä, syventää kriittistä lukutaitoaan ja oppii tarkastelemaan tekstien välittämiä arvoja

- oppii tunnistamaan, miten kielellä vaikute- taan
- osaa tarkastella myös kaunokirjallisuutta mielipiteiden ja maailmankuvan muokkaa- jana
- osaa muodostaa ja ilmaista mielipiteitään perustellen
- syventää kielen perusrakenteiden hallin- taa, erityisesti sijamuotojen merkitystehtä- viä ja rektioita.

Keskeiset sisällöt

- kantaa ottavat tekstit, argumentaatio ja retoriikka
- asiatekstin analysointi- ja tulkintaharjoituk- sia, tiedon- ja tieteenalojen puhettavat ja näkökulmat, esimerkiksi virallinen ja epä- virallinen viestintä, käsitteellinen ja konk- reettinen kielenkäyttö ja lukion eri oppiai- neiden kielenkäyttötapoja
- vaikuttamisen kielelliset ja visuaaliset kei- not
- argumentoinnin keinot ja retoriset keinot, huumori, vaikuttaminen arjen vuorovaikutussuhteissa
- kaunokirjallisuus ja media (myös sosiaali- nen media) vaikuttajana
- perustelemisen harjoittamista sekä suul- lisesti että kirjallisesti
- ryhmäkeskustelutehtäviä sekä muita kom- munikointiharjoituksia
- sananvapaus, sensuuri, tekijänoikeudet
- nominaalimuotojen ja lauseenvastikkeiden tarkastelua, rektio

5. Teksti ja konteksti (S25)

Opiskelija oppii tarkastelemaan tekstejä, niiden piirteitä ja konteksteja. Opiskelija harjaantuu erit- telemään, tulkitsemaan ja tuottamaan erityyppisiä ja -lajisia tekstejä.

Syvennetään ja tarkennetaan mielikuvaa omasta identiteetistä. Voidaan osallistua tapahtu- maan koulun tai oppituntien ulkopuolella. Tavoit- teena on tutkia puhuttua kieltä aidossa tilanteessa. Vaihtoehtoisesti tarkastellaan verkkotekstejä suh- teessa kontekstiinsa.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii tarkastelemaan tekstejä niiden kon- teksteissa ja jatkumoissa ja suhteessa mui- hin teksteihin, muun muassa erityisalojen tekstit
- oppii erittelemään tekstien tyyli- piirteitä
- pystyy itsenäiseen tekstin tuottamisen pro- sessiin ja kehittää omaa ilmaisutapaansa
- oppii valmistelemaan suullisen esityksen kirjallisuuden pohjalta yksin tai ryhmässä
- tuntee suomalaisen kaunokirjallisuuden keskeisiä teoksia sekä teemoja ja osaa arvioida niiden merkitystä oman kulttuu- rinsa näkökulmasta kulttuurisen ja yksilöllii- sen identiteetin rakentajana
- oppii tarkastelemaan vuorovaikutusta ja vuorovaikutustaitoja erilaisten kontekstien, vuorovaikutussuhteiden ja puhe- kulttuurien näkökulmasta
- vakiinnuttaa tieto- ja viestintäteknologista osaamistaan.

Keskeiset sisällöt

- tyylin aineksien vaikutus tekstiin
- abstraktin ja konkreettisen kielenkäytön sekä yleiskielen ja puhekielen erot
- tietokirjallisuus, etenkin essee, verkkoteks- tit ja multimodaaliset tekstilajit
- eläytyvää kirjoittamista ja kirjoittamista kir- jallisuuden pohjalta
- kielenhuoltoa erityisesti tyylin näkökul- masta
- suullinen esitys, esimerkiksi esitelmä, puheenvuoro, draama, paneeli, keskustelu
- kielitilanteiden vaihtelu ja puheen variaatio

6. Nykykulttuuri ja kertomukset (S26)

Opiskelija oppii tarkastelemaan suomalaista nyky- kulttuuria ja ilmiöitä. Opiskelija syventää tietojaan vuorovaikutuksesta. Opiskelija vahvistaa suomen kielen taitoaan teksteillä ja tehtävillä.

Kurssilla on mahdollista tehdä yhteistyötä pai- kallisten kulttuuritoimijoiden kanssa ja hyödyntää ajankohtaista mediaa. Yhdeksi painopisteeksi voi- daan ottaa pohjoinen nykykulttuuri ja - kirjallisuus.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu suomalaiseen kulttuuriin, erityi- sesti kirjallisuuteen sekä muihin taiteisiin ja mediakulttuuriin ja vertailee suomalaista kulttuuria tuntemiinsa muihin kulttuureihin
- perehtyy nykykulttuurin ilmiöihin ja ajan- kohtaisiin tekstilajeihin
- tutustuu suomalaisen kirjallisuuden keskei- siin teoksiin ja teemoihin sekä osaa arvi- oida niiden merkitystä
- oppii soveltamaan tietoaan suomen kielen normeista omia tekstejä tuottaessaan
- oppii toimimaan sujuvasti, eettisesti ja rakentavasti vuorovaikutustilanteissa.

Keskeiset sisällöt

- tekstien ajankohtaiset lajit ja mediatekstit
- kertomukset mediassa, elokuvissa ja tv- sarjoissa (myytit, klassikot, tarinallistami- nen)
- kielenhuollon kertausta, sanaston laajenta- mista ja vaikeita kielen rakenteita
- luetun ymmärtämistä, tekstien selittämistä, kirjoitelmia
- erilaisten vuorovaikutustilanteiden harjoit- telua
- suomalaista nykykirjallisuutta, kuten novel- leja, lyhytproosaa, runoja, romaanikatkel- mia sekä kokonaisteos

Valtakunnalliset syventävät kurssit

7. Puhe- ja vuorovaikutustaitojen syventäminen (S27)

Opiskelija syventää ja monipuolistaa puhe- ja vuo- rovaikutustaitojaan ja niihin liittyviä tietojaan sekä kehittää kykyään ennakoida, muuttaa ja arvioida viestintäänsä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Opiskelija oppii arvioimaan puhe- ja vuorovaiku- tustaitojen merkitystä ihmissuhteissa, opiskelussa ja työelämässä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää tietojaan vuorovaikutuksen ja vuorovaikutussuhteiden luonteesta, omi- naispiirteistä ja puheyhteisöstä
- harjaantuu viestimään tilanteen mukaisesti ja tulee tietoiseksi toimintamahdollisuuk- sistaan vuorovaikutustilanteissa
- kehittää kykyään toimia erilaisissa vuoro- vaikutustilanteissa sekä rakentaa ja ylläpi- tää vuorovaikutussuhteita
- kehittää puhumisrohkeuttaan ja ilmaisu- varmuuttaan sekä esiintymis- ja ryhmätai- tojaan
- oppii erottamaan eri tyyliä ja sävyä kirjoit- tetussa ja puhutussa kielessä
- oppii erittelemään ja hallitsemaan kielen lauserakenteita.

Keskeiset sisällöt

- vuorovaikutustilanteiden ja vuorovaikutus- suhteiden osatekijät ja ominaispiirteet
- puhuttujen tekstien erittely, tulkinta ja arvi- ointi
- suomen puhekielen erityispiirteitä ja kieli- oppia
- esiintymisen, neuvottelujen, kokousten ja erilaisten keskustelujen ominaispiirteet ja käytänteet

- esiintymis- ja ryhmätaitojen harjoittelu erilaisissa vuorovaikutustilanteissa
- erilaiset asiointitilanteet
- puheviestinnän kulttuurisia piirteitä ja suomalaista ja kansainvälistä puhekulttuuria
- kielen lausetason perusrakenteet, peruslauseen jäsenet ja suomen kielelle ominaiset lausetyypit
- sananmuodostuskeinojen kertausta

8. Kirjoittamistaitojen syventäminen (S28)

Opiskelija syventää taitojaan tuottaa erilaisia tekstejä. Opiskelija perehtyy ajankohtaiseen kulttuuriin, median aiheisiin sekä kulttuuri- ja yhteiskunnalliseen keskusteluun eri tavoin.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää taitojaan oman tekstinsä näkökulman valinnassa, aiheen käsittelyssä, lähteiden valinnassa, ajattelun itsenäisyydessä ja ilmaisun omaäänisyydessä
- harjaantuu erittelevään luku- ja kirjoitustaitoon sekä rohkaistuu persoonalliseen kielen tuottamiseen
- syventää ja monipuolistaa kirjallisen ilmaisun taitojaan
- kykenee keskustellen ja kirjoittaen käsittelemään, arvioimaan ja arvottamaan ajankohtaisia teemoja
- löytää itseään kiinnostavia tekstejä ja osallistuu niistä käytävään keskusteluun
- varmentuu kielen rakenteiden hallinnassa ja harjaantuu kirjoitusprosessiin ja yhdessä kirjoittamiseen.

Keskeiset sisällöt

- kirjoitusprosessi, erityisesti tekstin muokkaaminen, viimeistely ja palautteen antaminen

- kirjoittamista erilaisiin tarkoituksiin, muun muassa asia- ja asioimiskirjoittamista
- tekstin tuottamista erilaisista aineistoista ja luovaa kirjoittamista
- kirjoittamista materiaalin pohjalta sekä pohjatekstin tekstilajin ja kielen havainnointia, esimerkiksi tekstin kommentointia
- kielen rakenteita opiskelijoiden tarpeiden mukaan
- kielenhuollon kertausta: muun muassa sitaattivälimerkit, lähteiden lainaaminen
- suullinen tehtävä kurssin aiheista, esimerkiksi paneeli, keskustelu, alustus, puheenvuoro

9. Lukutaitojen syventäminen (S29)

Opiskelija syventää ja monipuolistaa taitojaan eritellä, tulkita, tuottaa ja arvioida erilaisia tekstejä. Hänen kriittinen ja kulttuurinen lukutaitonsa syvenee.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa taitoaan lukea analyttisesti, kriittisesti, eläytyvästi ja luovasti erilaisia tekstejä
- syventää käsitystään monilukutaidosta, tekstien piirteistä ja tekstilajeista
- syventää käsitystään tiedon- ja tieteenalajien kielistä ja puhetavoista
- kehittää suomalaisen kirjallisuuden tuntemustaan.

Keskeiset sisällöt

- erilajisten kaunokirjallisten ja asiatekstien sekä eri tiedon- ja tieteenalan tekstien lukemista
- kirjallisuudesta keskustelemista ja kirjoittamista, oman lukukokemuksen jakamista

- kielen käsitteet tekstien erittelyssä, tulkinassa ja arvioinnissa
- tekstianalyysi, tekstin rakenne, tekstilajit, intertekstuaalisuus
- vapaavalintainen kaunokirjallinen teos, esimerkiksi oman kulttuuri-identiteetin rakentumisen kannalta tärkeä teos
- kirjailija- tai teosesittely
- käännösharjoitus

2.4. Toinen kotimainen kieli, ruotsi

Oppiaineen tehtävä

Ruotsin kielen opetus syventää perusopetuksessa aloitettua kielikasvatusta ja kielitietoisuuden kehittämistä. Opiskelijoita ohjataan kehittämään ruotsin kielen taitoaan ja laajentamaan monikielistä kompetenssiaan sekä kehittämään metakielellisiä taitojaan. Ruotsin kielen opetus perustuu laajaan tekstikäsitteeseen, jossa tekstillä tarkoitetaan sekä puhuttua että kirjoitettua kieltä. Kieltenopetus edistää osaltaan opiskelijoiden monilukutaitoa.

Opetus vahvistaa opiskelijoiden luottamusta omaan kykyihinsä oppia ruotsia ja käyttää taitoaan rohkeasti sekä tarjoaa mahdollisuuksia kokea oppimisen iloa. Opetus vahvistaa opiskelijoiden halua ja taitoa toimia ruotsinkielisissä ympäristöissä sekä Suomessa että Ruotsissa kuin muuallakin, missä se on mahdollista. Kaikkea opiskelijoiden kielitaitoa hyödynnetään, ja opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä opiskelijoiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Opiskelijoita ohjataan pohtimaan asenteiden ja arvojen merkitystä ja kehittämään taitoaan toimia rakentavasti eri yhteyksissä. Opetus antaa valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen kansainvälisessä maailmassa ja syventää opiskelijoissa maailmankansalaisen taitoja.

Opiskelijoita rohkaistaan hankkimaan elinikäisiä kielenopiskelutaitoja tunnistamalla itselleen sopivia tapoja oppia ruotsin kieltä, arvioimalla oman oppimisensa edistymistä sekä näkemään kielitaito myös työelämätaimena. Kielten opiskelussa ja kielivalinnoissa vahvistetaan sukupuolten tasa-arvoa kannustamalla ennakkoluulottomuuteen ja käsittelemällä monipuolisesti erilaisia aiheita.

Kieltenopetuksessa hyödynnetään tutkivaa oppimista käyttäen monipuolisia ja opiskelijälähtöisiä menetelmiä. Opiskelijoita ohjataan hakemaan, arvioimaan ja käsittelemään tietoa ruotsin kielellä, mahdollisesti myös muilla pohjoismaisilla kielillä. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään luontevasti opiskeluympäristöjen osana.

Kieltenopetuksessa käsitellään teemoja, joiden avulla kieltenoppiminen tuodaan osaksi lukio-opiskelun kokonaisuuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää työskentelyä. Opiskelijoille tarjotaan merkityksellisiä, avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä. Aihekokonaisuudet, teemaopinnot ja muu oppiainerajat ylittävä opiskelu kannustavat opiskelijoita hyödyntämään eri kielten vähäistäkin taitoaan ja monikielistä kompetenssiaan.

Opetuksessa otetaan huomioon se, että opiskelijoiden eteneminen taitotasolla tapahtuu eri tahdissa, mikä edellyttää tehtävien eriyttämistä tai muuta tukemista.

Kannustetaan opintomatkojen toteuttamiseen Rovaniemen lukioiden kesken. Innostetaan opiskelijoita osallistumaan mahdollisiin opiskelijavaihtoihin. Pyritään luomaan uusia kontakteja ja verkostoja ja elvyttämään jo olemassa olevia yhteyksiä. Käytetään aktiivisesti esimerkiksi Svenska nu:n tarjoamia oppimateriaaleja ja kutsutaan vierailijoita elävöittämään opetusta.

Opetuksessa pyritään myös kiinnittämään huomioita pohjoiseen ulottuvuuteen hyödyntämällä esimerkiksi Arktikumien tarjoamia palveluja. Hyödynnetään myös muita mahdollisia yhteistyötahtoja , kuten Pohjola-Nordenia ja Lapin Yliopistoa.

Ruotsin kielen opetuksen yhteiset tavoitteet

Ruotsin kielen eri oppimäärien opetuksen yhteisinä tavoitteina on, että opiskelija

- kehittyä ruotsin kielen käyttäjänä sekä toimijana kulttuurisesti moninaisessa maailmassa kansallisissa, pohjoismaisissa, eurooppalaisissa sekä globaaleissa kohtaamisissa, joissa ruotsin kielen hyödyntäminen on mahdollista
- ymmärtää ruotsin kielen merkityksen Suomen toisena kansalliskielenä
- rohkaistua hyödyntämään ruotsin kieltä luovasti opiskelussa, työssä ja vapaa-aikana
- vankentaa ruotsin kielen osaamistaan, kielitajuaan ja taitoaan soveltaa kielitietoa myös kielirajat ylittäen
- kehittyä tavoitteellisena kielten oppijana ja osaa soveltaa kieltenopiskelustrategioita
- ymmärtää monipuolisen kielitaidon merkityksen ja kielitaidon myötä kasvavat toimintamahdollisuudet
- osaa arvioida oman osaamisensa riittävyyttä jatko-opintojen näkökulmasta
- osaa suunnitella kieliopintojaan tulevaisuuden tarpeitaan varten työelämän ja kansainvälistymisen näkökulmista.

Tavoitteena on, että opiskelija saavuttaa opiskelemassaan oppimäärässä kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon (liite 1) tasot alla olevan taulukon mukaisesti ja osaa suhteuttaa omaa osaamistaan tavoitteeksi asetettuihin taitotasoihin. Opiskelija asettaa omia tavoitteitaan, arvioi taitojensa kehittymistä ja kehittää niitä edelleen.

Oppimäärä	Taito toimia vuorovaikutuksessa	Taito tulkita tekstejä	Taito tuottaa tekstejä
A-oppimäärä	B2.1	B2.1	B1.2
B1-oppimäärä	B1.1	B1.1	B1.1
B3-oppimäärä	A2.2	A2.2	A2.1
Äidinkielenomainen oppimäärä	B2.2	B2.2	B2.2

Arviointi

Ruotsin kielessä arviointi perustuu ruotsin kielen yhteisten tavoitteiden sekä oppimääräkohtaisten erityisten tavoitteiden saavuttamiseen. Kullakin kurssilla otetaan huomioon kurssikohtaiset painotukset sekä niihin läheisesti nivoutuvat ruotsin kielen yhteiset ja oppimääräkohtaiset tavoitteet. Kaikilla kursseilla annetaan monipuolisesti palautetta opiskelijan edistymisestä oppimisprosessin eri vaiheissa. Palautetta annetaan opiskelijan edistymisestä kielitaidon eri osa-alueilla sekä muissa tavoitteissa, kuten kielenopiskelutaidoissa ja valmiuksissa toimia kohdekielisissä ympäristöissä. Opiskelijoita ohjataan hyödyntämään itse- ja vertaisarviointia. Kaikilla kursseilla voidaan hyödyntää salkkutyöskentelyä, myös oppiainerajat ylittäen.

Arvioinnin tukena, opettajan työvälineenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä käytetään Eurooppalaiseen viitekehykseen perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa. Opintojen alkuvaiheessa palautteenannossa painottuu opiskelijan taito kehittää kielenopiskelutaitojaan. Opintojen edetessä kielitaidon kuvausasteikkoa voidaan hyödyntää enenevästi opiskelijan vuorovaikutus-, tulkinta- ja tuottamistaitojen tasoa määriteltäessä.

A-oppimäärän syventävän kurssin 8, B1-oppimäärän syventävän kurssin 6 ja äidinkielenomaisen oppimäärän syventävän kurssin 8 suorituksen arviointi perustuu Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta saatuun arvosanaan ja muihin kurssin aikaisiin näyttöihin. Kurssit arvioidaan numeroin käyttäen asteikkoa 4–10. Myös kurssiin kuuluva suullisen kielitaidon koe arvioidaan numeroin käyttäen asteikkoa 4–10. Suullisen kielitaidon kokeesta annetaan erillinen todistus lukion päättötodistuksen liitteenä.

Oppimäärän vaihtaminen

Opiskelijan on tarkoituksenmukaista jatkaa aloittamansa oppimäärän opintoja pitkäjänteisesti. Oppimäärää vaihdettaessa ruotsin kielessä pidemmästä oppimäärästä lyhyempään kurssiin luetaan hyväksi seuraavasti:

Kurssit	Äidinkielenomainen oppimäärä		A-oppimäärä		B1-oppimäärä
Kurssi 1	→		1	→	1
Kurssi 2	→		2	→	2
Kurssi 3	→		3	→	3
Kurssi 4	→		4	→	4
Kurssi 5	→		5		
Kurssi 6	→		6	→	5
Kurssi 7	→		7	→	7
Kurssi 8	→		8	→	6

Muut pidemmän oppimäärän mukaiset opinnot voivat olla lyhyemmän oppimäärän syventäviä tai soveltavia kursseja opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Jos opiskelija pyytää, hänelle tulee järjestää mahdollisuus lisänäyttöihin osaamistason toteamiseksi. Siirryttäessä lyhyemmästä pitempään oppimäärään voidaan opiskelijalta edellyttää lisänäyttöjä, ja tässä yhteydessä myös arvosana harkitaan uudelleen. Opiskelija voi opiskella myös toisen oppimäärän kursseja oppimäärää vaihtamatta. Tällöin kyseessä olevat kurssit voidaan lukea opiskelijan varsinaisen oppimäärän syventäviksi tai soveltaviksi kursseiksi opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

Itsearvioinnissa ja opettajan palautteessa opiskelijalle voidaan hyödyntää esim. Google oppimisympäristöä, jossa opiskelija voi pitää oppimispäiväkirjaa.

2.4.1. Ruotsi, A-oppimäärä

Pakollisilla kursseilla 1–2 painotetaan opiskelutaitojen vankentamista, oman osaamisen kehittämistä yksin ja yhdessä muiden kanssa sekä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toimimista. Kursista 3 lähtien kiinnitetään enenevässä määrin huomiota eri tekstilajien edellyttämään kieleen. Kursseilla 4–6 painotetaan kieltä tiedonhankinnan, olennaisen tiedon tiivistämisen ja tiedon jakamisen välineenä.

Jokaiselle kurssille varataan tilaa käsitellä ajankohtaisia tai paikallisia asioita, joista voidaan sopia yhdessä. Oppiainerajat ylittävää tai aihekokonaisuuksia avaavaa opetusta voidaan toteuttaa kaikilla kursseilla. Kursseilla harjoitellaan monipuolisesti sekä suullista että kirjallista vuorovaikutusta, joskin painotukset voivat vaihdella kursseittain.

Pakollisilla kursseilla 1–2 painotetaan opiskelutaitojen vankentamista, oman osaamisen kehittämistä yksin ja yhdessä muiden kanssa sekä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toimimista. Kursista 3 lähtien kiinnitetään enenevässä määrin huomiota eri tekstilajien edellyttämään kieleen.

Kursseilla 4–6 painotetaan kieltä tiedonhankinnan, olennaisen tiedon tiivistämisen ja tiedon jakamisen välineenä.

Jokaiselle kurssille varataan tilaa käsitellä ajankohtaisia tai paikallisia asioita, joista voidaan sopia yhdessä. Oppiainerajat ylittävää tai aihekokonaisuuksia avaavaa opetusta voidaan toteuttaa kaikilla kursseilla. Kursseilla harjoitellaan monipuolisesti sekä suullista että kirjallista vuorovaikutusta, joskin painotukset voivat vaihdella kursseittain.

Kursseilla syvennetään opiskelijan taitoa käyttäen ruotsin kieltä eri tarkoituksiin. Kursseilla harjoitellaan tekstien tulkitsemista ja tuottamista yksin ja yhdessä sekä kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Kursseihin voidaan integroida muihin opintoihin liittyvä kirjallinen tai suullinen ruotsinkielinen osuus tai kokonaisuus.

Kursseilla syvennetään opiskelijan taitoa käyttäen ruotsin kieltä eri tarkoituksiin. Kursseilla harjoitellaan tekstien tulkitsemista ja tuottamista yksin ja yhdessä sekä kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Kursseihin voidaan integroida muihin opintoihin liittyvä kirjallinen tai suullinen ruotsinkielinen osuus tai kokonaisuus.

Opetuksen tavoitteet

Ruotsi kielen A-oppimäärän opetuksen erityisenä tavoitteena on, että opiskelija

- osaa suhteuttaa omaa osaamistaan kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon tasoon B2.1 vuorovaikutuksen ja tulkinnan taidoissa sekä B1.2 tuottamisen taidoissa ja arvioida omien taitojensa kehittymistä sekä kehittää taitojaan edelleen.

Valtakunnalliset pakolliset kurssit

1. Ruotsinkielinen maailmani (RUA1)

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla kartoitetaan opiskelijan ruotsin kielen taidon eri osa-alueiden osaamista ja kehittämisen kohteita sekä analysoidaan ja arvioidaan omia kielenopiskelutaitoja. Asetetaan tavoitteita ruotsin kielen opiskelulle ja etsitään autenttisia ruotsinkielisiä kielenkäyttöympäristöjä sekä keinoja oman ja yhteisen osaamisen kehittämiseksi. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät opiskeluun, nuoren elämänpiiriin, harrastuksiin, kiinnostuksen kohteisiin ja kielenkäyttötarpeisiin.

2. Ihminen verkostoissa (RUA2)

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla harjoitellaan toimintaa kielelliseltä ja kulttuuriselta vaativuudeltaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa eri viestintäkanavia käyttäen pohjoismaisessa kontekstissa. Syvennetään taitoa toimia aktiivisena keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä. Harjaannutetaan taitoa muotoilla mielipiteitä sekä käydä merkitysneuvotteluja. Monipuolistetaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa tarvittavien strategioiden valikoimaa. Kurssilla käsitellään ihmissuhteisiin liittyviä teemoja ja niiden yhteydessä psyykkistä, fyysistä ja sosiaalista hyvinvointia. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation tuomia muutoksia vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.

3. Pohjoismaisia kulttuuri-ilmiöitä (RUA3)

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla laajennetaan ja syvennetään opiskelijoiden monilukutaitoa. Kurssilla tehdään eri tekstilajien tuotoksia painottaen tekstilajille ominaista kielellistä tarkkuutta. Aihepiirinä ovat erilaiset kulttuuriset ilmiöt, ruotsinkieliset mediat sekä luova toiminta.

4. Yhteiskunta ja ympäröivä maailma (RUA4)

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla kehitetään tiedonhankintataitoja ja kriittistä lukutaitoa sekä harjoitellaan aktiivista toimijuutta ruotsin kielellä. Tutustutaan erilaisiin yhteiskunnallisista ilmiöistä käytäviin keskusteluihin pohjoismaisen hyvinvointiyhteiskunnan näkökulmasta. Pohditaan yksilöiden ja yhteisöjen vastuita ja toimintamahdollisuuksia, kuten ihmisoikeuskysymyksiä ja vaikuttamismahdollisuuksia kansalaisyhteiskunnassa.

5. Tiede ja tulevaisuus (RUA5)

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla syvennetään tekstin tulkinnan ja tuottamisen sekä tiedonhankinnan taitoja hakemalla tietoa opiskelijoita kiinnostavista tiedon- ja tieteenaloista. Harjaannutaan jakamaan omia tietoon tai mielipiteeseen perustuvia näkökantoja. Pohditaan erilaisia tulevaisuudenvisionaatioita erityisesti teknologian ja digitalisaation näkökulmista. Aihepiirit nousivat eri tiedon- ja tieteenaloista.

6. Opiskelu, työ ja toimeentulo (RUA6)

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla syvennetään käsitystä kielitaidosta työelämätaidona ja sosiaalisena pääomana. Tutustutaan tekstilajeihin, joita opiskelijat kohtaavat mahdollisissa jatko-opinnoissa tai työelämässä. Pohditaan jatko-opinto- tai urasuunnitelmia ja työntekoa ruotsin kielellä myös muualla kuin Suomessa. Käsitellään talousasioita, jotka liittyvät itsenäistyvän, työelämään astuvan nuoren elämänpiiriin, sekä laajempia talouden ilmiöitä.

Valtakunnalliset syventävät kurssit

7. Kestävä elämäntapa (RUA7)

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla syvennetään taitoa tulkita ja tuottaa ruotsin kieltä erilaisissa kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa ja erilaisille yleisöille. Kurssilla käsitellään eri tekstilajien tekstejä, kuten fiktiivisiä tai eifiktiivisiä, kertovia, kuvaavia, pohtivia, ohjaavia tai kantaa ottavia tekstejä. Kurssilla jatketaan oppimäärän pakollisten kurssien teemojen käsittelyä ekologisen, taloudellisen sekä sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä elämäntavan näkökulmista ottaen huomioon opiskelijoiden tarpeet tai kiinnostuksen kohteet.

8. Viesti ja vaikutu puhuen (RUA8)

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla syvennetään taitoa tuottaa kieltä suullisesti, taitoa ymmärtää puhuttua kieltä ja rakentaa dialogia. Vankennetaan puhumisen sujuvuutta sekä harjoitellaan valmistelua edellyttävää suullista tuottamista. Kurssilla kerrataan oppimäärän pakollisilla kursseilla käsiteltyjä aihepiirejä tai niitä täydennetään opiskelijoiden tarpeiden mukaan.

Paikalliset soveltavat kurssit

Abien kertauskurssi (RUA9)

Valmistaudutaan ylioppilaskirjoituksiin kertaamalla, syventämällä ja kokoamalla edellisten kurssien sisältöjä ja kielioppia. Kuullunymmärtämistä vankennetaan. Harjoitellaan monipuolisesti ylioppilaskokeen osioiden tehtävyytyyppejä. Ei itsenäistä suoritusta.

2.4.2. Ruotsi, B1-oppimäärä

Pakollisilla kursseilla 1–2 painotetaan opiskelutaitojen vankentamista, oman osaamisen kehittämistä yksin ja yhdessä muiden kanssa sekä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toimimista. Kursista 3 lähtien kiinnitetään enenevässä määrin huomiota eri tekstilajien edellyttämään kieleen. Kursseilla 4–5 painotetaan kieltä tiedonhankinnan, olennaisen tiedon tiivistämisen ja tiedon jakamisen välineenä.

Jokaiselle kurssille varataan tilaa käsitellä ajankohtaisia tai paikallisia asioita, joista voidaan sopia yhdessä. Oppiainerajat ylittävää tai aihekokonaisuuksia avaavaa opetusta voidaan toteuttaa kaikilla kursseilla. Kursseilla harjoitellaan monipuolisesti sekä suullista että kirjallista vuorovaikutusta, joskin painotukset voivat vaihdella kurssittain.

Pakollisilla kursseilla 1–2 painotetaan opiskelutaitojen vankentamista, oman osaamisen kehittämistä yksin ja yhdessä muiden kanssa sekä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toimimista. Kursista 3 lähtien kiinnitetään enenevässä määrin huomiota eri tekstilajien edellyttämään kieleen. Kursseilla 4–5 painotetaan kieltä tiedonhankinnan, olennaisen tiedon tiivistämisen ja tiedon jakamisen välineenä.

Jokaiselle kurssille varataan tilaa käsitellä ajankohtaisia tai paikallisia asioita, joista voidaan sopia yhdessä. Oppiainerajat ylittävää tai aihekokonaisuuksia avaavaa opetusta voidaan toteuttaa kaikilla kursseilla. Kursseilla harjoitellaan monipuolisesti sekä suullista että kirjallista vuorovaikutusta, joskin painotukset voivat vaihdella kurssittain.

Kursseilla syvennetään opiskelijan taitoa käyttää ruotsin kieltä eri tarkoituksiin. Kursseilla harjoitellaan tekstien tulkitsemista ja tuottamista yksin ja yhdessä sekä kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Kursseihin voidaan integroida muihin opintoihin liittyvä kirjallinen tai suullinen ruotsinkielinen osuus tai kokonaisuus.

Kursseilla syvennetään opiskelijan taitoa käyttää ruotsin kieltä eri tarkoituksiin. Kursseilla harjoitellaan tekstien tulkitsemista ja tuottamista yksin ja yhdessä sekä kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Kursseihin voidaan integroida muihin opintoihin liittyvä kirjallinen tai suullinen ruotsinkielinen osuus tai kokonaisuus.

Opetuksen tavoitteet

Ruotsin kielen B1-oppimäärän opetuksen erityisenä tavoitteena on, että opiskelija

- osaa suhteuttaa omaa osaamistaan kehitettyvän kielitaidon kuvausasteikon tasoon B1.1 ja arvioida omien taitojensa kehittymistä sekä kehittää taitojaan edelleen.

Valtakunnalliset pakolliset kurssit

1. Minun ruotsini (RUB11)

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla kartoitetaan opiskelijan ruotsin kielen taidon eri osa-alueiden osaamista ja kehittämisen kohteita sekä analysoidaan ja arvioidaan omia kielenopiskelutaitoja. Asetetaan tavoitteita omalle oppimiselle ja etsitään keinoja oman ja yhteisen osaamisen kehittämiseksi. Pohditaan ruotsin kielen merkitystä omassa elämässä nyt ja tulevaisuudessa. Syvennetään vapaamuotoisia ja tuttavallisia matkailuun ja arkeen liittyviä vuorovaikutustaitoja. Käsiteltävät aihepiirit liittyvät nuorten omiin kiinnostuksen kohteisiin sekä tarpeisiin käyttäen kieltä erityisesti suullisissa viestintätilanteissa.

2. Hyvinvointi ja ihmissuhteet (RUB12)

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia käyttäen ja niistä suoriutumiseen tarvittavia strategioita. Harjoitellaan taitoa toimia aktiivisena keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä. Harjaannutetaan taitoa muotoilla mielipiteitä ja käydä merkitysneuvotteluja arkipäiväiseen elämään liittyvistä asioista. Kurssilla pohditaan eri näkökulmista, mitä on hyvä elämä ja mikä merkitys hyvinvoinnilla ja ihmissuhteilla on ihmisen elämässä. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation tuomia muutoksia vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.

3. Kulttuuri ja mediat (RUB13)

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla vahvistetaan monilukutaitoa ja erilaisten tekstilajien tulkitsemis- ja tuottamistaitoa eri medioita hyödyntäen. Tutustutaan suomenruotsalaisiin ja muihin pohjoismaisiin kulttuuri-ilmiöihin ja medioihin ajankohtaisesta ja nuoria kiinnostavasta näkökulmasta.

4. Monenlaiset elinympäristömme (RUB14)

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla kehitetään erilaisten tekstilajien tulkin-
taa ja tuottamista. Aihepiireinä ovat kulttuurisesti moninainen elinympäristö sekä yhteiskunnan ajankohtaiset ilmiöt, joita tarkastellaan ensisijaisesti nuorten näkökulmasta.

5. Opiskelu- ja työelämää ruotsiksi (RUB15)

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla harjoitellaan työelämässä tarvittavia vuorovaikutustaitoja sekä pohditaan jatko-opintoja ja tulevaisuudensuunnitelmia. Tutkitaan mahdollisuuksia opiskella ja tehdä töitä ruotsin kielellä. Tutustutaan mahdollisuuksiin osallistua pohjoismaiseen ja muuhun kansainväliseen yhteistyöhön.

Valtakunnalliset syventävät kurssit

6. Viesti ja vaikuta puhuen (RUB16)

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla syvennetään taitoa tuottaa kieltä suullisesti, taitoa ymmärtää puhuttua kieltä ja rakentaa dialogia. Vankennetaan puhumisen sujuvuutta sekä harjoitellaan valmistelua edellyttävää suullista tuottamista. Kurssilla kerrataan oppimäärän pakollisilla kursseilla käsitellyjä aihepiirejä tai niitä täydennetään opiskelijoiden tarpeiden mukaan.

7. Kestävä elämäntapa (RUB17)

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla syvennetään taitoa tulkita ja tuottaa ruotsin kieltä erilaisissa kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa ja erilaisille yleisöille. Kurssilla käsitellään eri tekstilajien tekstejä, kuten fiktiivisiä tai eifiktivisiä, kertovia, kuvaavia, pohtivia, ohjaavia tai kantaa ottavia tekstejä. Kurssilla jatketaan oppimäärän pakollisten kurssien teemojen käsittelyä ekologisen, taloudellisen sekä sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävän elämäntavan näkökulmasta ottaen huomioon opiskelijoiden tarpeet tai kiinnostuksen kohteet.

Paikalliset soveltavat kurssit

Abien kertauskurssi (RUB18)

Valmistaudutaan ylioppilaskirjoituksiin kertamalla, syventämällä ja kokoamalla edellisten kurssien sisältöjä ja kielioppia. Vankennetaan kuullunymmärtämistä. Ei itsenäistä suoritusta.

Ainekirjoituskurssi (RUB22)

Kurssilla keskitytään moniin eri muotoisiin kirjallisiin tuotoksiin, sekä haetaan rutiinia niiden tekemiseen. Ei itsenäistä suoritusta.

Paranna kuullun- ja luetunymmärtämistäsi (RUB21)

Kurssilla keskitytään tekstien sisällön ymmärtämiseen ja harjoitellaan eri luetunymmärtämisen tekniikoita. Kuullunymmärtämistä harjoitellaan erilaisten kuuntelutehtävien avulla. Ei itsenäistä suoritusta.

Ruotsin johdantokurssi (RUB19)

Suoritetaan opintojen alussa. Kerrataan peruskoulun oppimäärää ja tutustutaan lukion työtapoihin ja opiskelutekniikkaan ruotsin kielen eri osa-alueilla. Luodaan perusvalmiudet tulevia kursseja varten. Kurssia suositellaan opiskelijoille, joilla on lukio-opintoja ajatellen puutteellinen peruskielitaito. Ei itsenäistä suoritusta.

Viesti sujuvasti (RUB20)

Kurssilla kerrataan ja vahvistetaan rakenteita ja sanastoa sekä tuotetaan tekstiä eri medioita hyödyntäen. Tutustutaan mm.internetin tarjoamiin tiedonvälitys-, hankkimis- ja muokkaamismahdollisuuksiin. Harjoitellaan kirjallisen kokeen eri tehtävätyyppejä. Ei itsenäistä suoritusta.

2.5. Toinen kotimainen kieli, suomi (finska)

Suomen kielen opetus lukiossa syventää perusopetuksessa aloitettua kielikasvatusta ja kielitietoisuuden kehittämistä. Opiskelijoita ohjataan kehittämään suomen kielen taitoaan ja laajentamaan monikielistä kompetenssiaan, luomaan siltoja eri kielten välille sekä kehittämään metakielellisiä taitojaan. Suomen kielen opetus perustuu laajaan tekstikäsitteeseen, jossa tekstillä tarkoitetaan sekä puhuttua että kirjoitettua kieltä. Kieltenopetus edistää osaltaan opiskelijoiden monilukutaitoa.

Opetus vahvistaa opiskelijoiden luottamusta omaan kykyihinsä oppia suomea ja käyttää taitoaan rohkeasti sekä tarjoaa mahdollisuuksia kokea oppimisen iloa. Opetus vahvistaa opiskelijoiden halua ja taitoa toimia suomenkielisissä ympäristöissä. Kaikkea opiskelijoiden kielitaitoa hyödynnetään. Opiskelijoita ohjataan pohtimaan kieleen/kielenkäyttöön liittyvien asenteiden ja arvojen merkitystä. Opetus vahvistaa ja kehittää oppilaiden valmiuksia ja mahdollisuuksia toimia suomeksi aktiivisesti sekä vaikuttaa lähiympäristössään ja laajemmissa yhteyksissä.

Opiskelijoita rohkaistaan hankkimaan elinikäisiä kielenopiskelutaitoja tunnistamalla itselleen sopivia tapoja oppia suomen kieltä, arvioimalla oman oppimisensa edistymistä sekä näkemään kielitaito myös työelämätaidona. Kielten opiskelussa ja kielivalinnoissa vahvistetaan sukupuolten tasa-arvoa kannustamalla ennakkoluulottomuuteen ja käsittelemällä monipuolisesti erilaisia aiheita.

Kieltenopetuksessa hyödynnetään tutkivaa oppimista käyttäen monipuolisia ja opiskelijalähtöisiä menetelmiä. Opiskelijoita ohjataan hakemaan, arvioimaan ja käsittelemään tietoa suomen kielellä. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään luontevasti opiskeluympäristöjen osana.

Kieltenopetuksessa käsitellään teemoja, joiden avulla kieltenoppiminen tuodaan osaksi lukio- opiskelun kokonaisuuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää työskentelyä. Opiskelijoille tarjotaan merkityksellisiä, avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä. Aihekokonaisuudet, teemaopinnot ja muu oppiainerajat ylittävä opiskelu kannustavat opiskelijoita hyödyntämään eri kielten vähäistäkin taitoaan ja monikielistä kompetenssiaan.

Opetuksessa otetaan huomioon se, että opiskelijoiden eteneminen taitotasolla tapahtuu eri tahdissa, mikä edellyttää tehtävien eriyttämistä tai muuta tukemista.

Suomen kielen opetuksen yhteiset tavoitteet

Suomen kielen eri oppimäärien opetuksen yhteisinä tavoitteina on, että opiskelija

- kehittää taitoaan toimia suomeksi eri yhteyksissä
- ymmärtää suomen kielen merkityksen kansalliskielenä
- rohkaistuu hyödyntämään suomen kieltä luovasti opiskelussa, työssä ja vapaa-aikana
- vankentaa suomen kielen osaamistaan, kielitajuaan ja taitoaan soveltaa kielitietoa myös kielirajat ylittäen
- syventää ja laajentaa suomen kielen rakenteiden tuntemustaan
- kehittyä tavoitteellisenä kielenkäyttäjänä, joka osaa soveltaa oppimisstrategioita kieliopinnoissaan
- ymmärtää monipuolisen kielitaidon myötä kasvavat toimintamahdollisuudet
- osaa arvioida omaa kielitaitoaan ja suunnitella kieliopinnojaan tulevaisuuden tarpeitaan varten esimerkiksi jatko-opintojen ja työelämän näkökulmista.

Tavoitteena on, että opiskelija saavuttaa opiskelemassaan oppimäärässä kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon (liite 1) tasot alla olevan taulukon mukaisesti ja osaa suhteuttaa omaa osaamistaan tavoitteeksi asetettuihin taitotasoihin. Opiskelija asettaa omia tavoitteitaan, arvioi taitojensa kehittymistä ja kehittää niitä edelleen.

Oppimäärä	Taito toimia vuorovaikutuksessa	Taito tulkita tekstejä	Taito tuottaa tekstejä
A-suomi	B2.1	B2.1	B1.2
B1-suomi	B1.1	B1.1	B1.1
B3-suomi	A2.2	A2.2	A2.1
Äidinkielenomainen suomi	B2.2	B2.2	B2.2

Arviointi

Suomen kielessä arviointi perustuu suomen kielen yhteisten tavoitteiden sekä oppimääräkohtaisten erityisten tavoitteiden saavuttamiseen. Kullakin kurssilla otetaan huomioon kurssikohtaiset painotukset sekä niihin läheisesti nivoutuvat suomen kielen yhteiset ja oppimääräkohtaiset tavoitteet. Kaikilla kursseilla annetaan monipuolisesti palautetta opiskelijan edistymisestä oppimisprosessin eri vaiheissa. Palautetta annetaan opiskelijan edistymisestä kielitaidon eri osa-alueilla sekä muissa tavoitteissa, kuten kielenopiskelutaidoissa ja taidoissa toimia autenttisissa suomenkielisissä ympäristöissä. Opiskelijoita ohjataan hyödyntämään itse- ja vertaisarviointia. Kaikilla kursseilla voidaan hyödyntää salkkutyoäskentelyä, myös oppiainerajat ylittäen.

Arvioinnin tukena, opettajan työvälineenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä käytetään Eurooppalaiseen viitekehikseen perustuva kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa. Opintojen alkuvaiheessa palautteenannossa painottuu opiskelijan taito kehittää kielenopiskelutaitojaan. Opintojen edetessä kielitaidon kuvausasteikkoa voidaan hyödyntää enenevästi opiskelijan vuorovaikutus-, tulkinta- ja tuottamistaitojen tasoa määriteltäessä.

A-oppimäärän syventävän kurssin 8, B1-oppimäärän syventävän kurssin 6 ja äidinkielenomaisen oppimäärän syventävän kurssin 8 suorituksen arviointi perustuu Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta saatuun arvosanaan ja muihin kurssin aikaisiin näyttöihin. Kurssit arvioidaan numeroin käyttäen asteikkoa 4–10. Myös kurssiin kuuluva suullisen kielitaidon koe arvioidaan numeroin käyttäen asteikkoa 4–10. Suullisen kielitaidon kokeesta annetaan erillinen todistus lukion päättötodistuksen liitteenä.

Oppimäärän vaihtaminen

Opiskelijan on tarkoituksenmukaista jatkaa aloittamansa oppimäärän opintoja pitkäjänteisesti. Oppimäärää vaihdettaessa suomen kielessä pidemmästä oppimäärästä lyhyempään kurssija luetaan hyväksi seuraavasti:

Kurssit	Äidinkielenomainen oppimäärä		A-oppimäärä		B1-oppimäärä
Kurssi 1	1	→	1	→	1
Kurssi 2	2	→	2	→	2
Kurssi 3	3	→	3	→	3
Kurssi 4	4	→	4	→	4
Kurssi 5	5	→	5	→	5
Kurssi 6	6	→	6		
Kurssi 7	7	→	7	→	7
Kurssi 8	8	→	8	→	6

Muut pidemmän oppimäärän mukaiset opinnot voivat olla lyhyemmän oppimäärän syventäviä tai soveltavia kurssija opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Jos opiskelija pyytää, hänelle tulee järjestää mahdollisuus lisänäyttöihin osaamistason toteamiseksi. Siirryttäessä lyhyemmästä pitempään oppimäärään voidaan opiskelijalta edellyttää lisänäyttöjä, ja tässä yhteydessä myös arvosana harkitaan uudelleen. Opiskelija voi opiskella myös toisen oppimäärän kurssija oppimäärää vaihtamatta. Tällöin kyseessä olevat kurssit voidaan lukea opiskelijan varsinaisen oppimäärän syventäviksi tai soveltaviksi kurssiksi opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

2.6. Vieraat kielet

Kieltenopetus syventää perusopetuksessa aloitettua kielikasvatusta ja kielitietoisuuden kehittämistä. Opiskelijoita ohjataan kehittämään eri kielten taitoaan ja laajentamaan monikielistä kompetenssiaan sekä kehittämään metakielellisiä taitojaan. Kielten opetus perustuu laajaan tekstikäsitteeseen, jossa tekstillä tarkoitetaan sekä puhuttua että kirjoitettua kieltä. Kieltenopetus edistää osaltaan opiskelijoiden monilukutaitoa.

Opetus vahvistaa opiskelijoiden luottamusta omaan kykyihinsä oppia kieltä ja käyttää niitä rohkeasti sekä tarjoaa mahdollisuuksia kokea oppimisen iloa. Opetus vahvistaa opiskelijoiden halua ja taitoa toimia kulttuurisesti, kansainvälisesti ja kielellisesti moninaisissa ympäristöissä ja yhteyksissä. Kaikkea opiskelijoiden kielitaitoa hyödyn-

netään, ja opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä opiskelijoiden vapaa-ajan kielikäyttöön. Opiskelijoita ohjataan pohtimaan asenteiden ja arvojen merkitystä ja kehittämään taitoaan toimia rakentavasti eri yhteyksissä. Opetus antaa valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen kansainvälisessä maailmassa ja syventää opiskelijoiden maailmankansalaisen taitoja.

Opiskelijoita rohkaistaan hankkimaan elinikäisiä kielenopiskelutaitoja tunnistamalla itselleen sopivia tapoja oppia kieltä, arvioimalla oman oppimisensa edistymistä sekä näkemään kielitaito myös työelämätaitona. Kielten opiskelussa ja kielivalinnoissa vahvistetaan sukupuolten tasa-arvoa kannustamalla ennakkoluulottomuuteen ja käsittelemällä monipuolisesti erilaisia aiheita.

Kieltenopetuksessa hyödynnetään tutkivaa oppimista käyttäen monipuolisia ja opiskelijalähtöisiä menetelmiä. Opiskelijoita ohjataan hakemaan, arvioimaan ja käsittelemään tietoa osaamisaan kielillä. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään luontevasti opiskeluympäristöjen osana.

Kieltenopetuksessa käsitellään teemoja, joiden avulla kielenoppiminen tuodaan osaksi lukio-opiskelun kokonaisuuksien hallintaa ja oppiaineraajat ylittävää työskentelyä. Opiskelijoille tarjotaan merkityksellisiä, avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä. Aihekokonaisuudet, teemaopinnot ja muu oppiaineraajat ylittävä opiskelu kannustavat opiskelijoita hyödyntämään eri kielten vähäistäkin taitoaan ja monikielistä kompetenssiaan.

Opetuksessa otetaan huomioon se, että opiskelijoiden eteneminen taitotasolla tapahtuu eri tahdissa, mikä edellyttää tehtävien eriyttämistä tai muuta tukemista.

Vieraiden kielten opetuksen yhteiset tavoitteet

Vieraiden kielten eri oppimäärien opetuksen yhteisenä tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu hyödyntämään kielitaitoaan luovasti opiskelussa, työssä ja vapaa-aikana
- vankentaa kohdekielen osaamistaan, kielitajuaan ja taitoaan soveltaa kielitietoa myös kielirajat ylittäen
- kehittyä tavoitteellisena kielten oppijana ja osaa soveltaa kielenopiskelustrategioita
- ymmärtää monipuolisen kielitaidon merkityksen ja kielitaidon myötä kasvavat toimintamahdollisuudet
- osaa arvioida omaa osaamistaan sekä suunnitella kieliohjelmaansa tulevaisuuden tarpeita varten jatko-opintojen, työelämän ja kansainvälistymisen näkökulmasta.

Tavoitteena on, että opiskelija saavuttaa eri kielissä tai oppimäärissä kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon (liite 1) tasot alla olevan taulukon mukaisesti ja osaa suhteuttaa omaa osaamistaan tavoitteeksi asetettuihin taitotasoihin. Opiskelija asettaa omia tavoitteitaan, arvioi taitojensa kehittymistä ja kehittää niitä edelleen.

Kieli ja oppimäärä	Taito toimia vuorovai- kutuksessa	Taito tulkita tekstejä	Taito tuottaa tekstejä
Englanti A	B2.1	B2.1	B2.1
Muut kielet A	B1.2	B1.2	B1.2
Englanti B1	B1.2	B1.2	B1.2
Muut kielet B1	B1.1	B1.1	B1.1
Englanti B2	B1.1	B1.1	B1.1
Muut kielet B2	A2.2	A2.2	A2.2
Englanti B3	B1.1	B1.1	A2.2
Aasian ja Afrikan kielet B3	A2.1	A2.1 (puhuttu teksti) A1.3 (kirjoitettu teksti)	A2.1 (puhuttu teksti) A1.3 (kirjoitettu teksti)
Muut kielet B3	A2.1	A2.1	A2.1

Arviointi

Vieraissa kielissä arviointi perustuu vieraiden kielten yhteisten tavoitteiden sekä kieli- ja oppimääräkohtaisten erityisten tavoitteiden saavuttamiseen. Kullakin kurssilla otetaan huomioon kurssikohtaiset painotukset sekä niihin läheisesti nivoutuvat vieraiden kielten yhteiset ja oppimääräkohtaiset tavoitteet. Kaikilla kursseilla annetaan monipuolisesti palautetta opiskelijan edistymisestä oppimisprosessin eri vaiheissa. Palautetta annetaan opiskelijan edistymisestä kielitaidon eri osa-alueilla sekä muissa tavoitteissa, kuten kielenopiskelutaidoissa ja valmiuksissa toimia kohdekielisissä ympäristöissä. Opiskelijoita ohjataan hyödyntämään itse- ja vertaisarviointia. Kaikilla kursseilla voidaan hyödyntää salkkutyöskentelyä, myös oppiainerajat ylittäen.

Arvioinnin tukena, opettajan työvälineenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä käytetään soveltuvien osien Eurooppalaiseen viitekehukseen perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa. Opintojen alkuvaiheessa palaut-

teenannossa painottuu opiskelijan taito kehittää kielenopiskelutaitojaan. Opintojen edetessä kielitaidon kuvausasteikkoa voidaan hyödyntää enenevästi opiskelijan vuorovaikutus-, tulkinta- ja tuottamistaitojen tasoa määriteltäessä.

A-oppimäärän syventävän kurssin 8 ja B1-oppimäärän syventävän kurssin 6 suorituksen arviointi perustuu Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta saatuun arvosanaan ja muihin kurssin aikaisiin näyttöihin. Kurssit arvioidaan numeroin käyttäen asteikkoa 4–10. Myös kurssiin kuuluva suullisen kielitaidon koe arvioidaan numeroin käyttäen asteikkoa 4–10. Suullisen kielitaidon kokeesta annetaan erillinen todistus lukion päättötodistuksen liitteenä.

Oppimäärän vaihtaminen

Opiskelijan on tarkoituksenmukaista jatkaa aloittamansa oppimäärän opintoja pitkäjänteisesti. Oppimäärää vaihdettaessa vieraassa kielessä pidemmästä oppimäärästä lyhyempään kurssiin luetaan hyväksi latinan kieltä lukuun ottamatta seuraavasti:

Kurssit	A-oppimäärä		B1-oppimäärä		B2-oppimäärä		B3-oppimäärä
Kurssi	1	→	1	→	1	→	3
Kurssi	2	→	2	→	3	→	5
Kurssi	3	→	3	→	4	→	6
Kurssi	4	→	4	→	2	→	4
Kurssi	6	→	5	→	5	→	7
Kurssi	7	→	7	→	6	→	8
Kurssi	8	→	6				

Muut pidemmän oppimäärän mukaiset opinnot voivat olla lyhyemmän oppimäärän syventäviä tai soveltavia kursseja opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Jos opiskelija pyytää, hänelle tulee järjestää mahdollisuus lisänäyttöihin osaa- mistason toteamiseksi. Siirryttäessä lyhyemmästä pitempään oppimäärään voidaan opiskelijalta edellyttää lisänäyttöä, ja tässä yhteydessä myös arvosana harkitaan uudelleen. Opiskelija voi opiskella myös toisen oppimäärän kursseja oppimäärää vaihtamatta. Tällöin kyseessä olevat kurssit voidaan lukea opiskelijan varsinaisen oppimäärän syventäviksi tai soveltaviksi kurseiksi opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

Kurssit

Vieraiden kielten kurssikoodit muodostuvat kielten kirjaintunnusten, oppimäärien tasotunnusten ja kurssinumeroiden mukaan. Esimerkiksi RAB32 tarkoittaa ranskan kielen B3-oppimäärän kurssia numero 2. Vieraista kielistä käytetään seuraavia koodeja:

EN = englannin kieli
LA = latinan kieli
RA = ranskan kieli
SM = saamen kieli

SA = saksan kieli
VE = venäjän kieli
IA = italian kieli
EA = espanjan kieli
PO = portugalin kieli
KI = kiinan kieli
JP = japanin kieli
KX = muu kieli

2.6.1. Vieraat kielet, A-oppimäärä

Pakollisilla kursseilla 1–2 painotetaan opiskelutaitojen vankentamista, oman osaamisen kehittämistä yksin ja yhdessä muiden kanssa sekä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toimimista. Kurssista 3 lähtien kiinnitetään enenevässä määrin huomiota eri tekstilajien edellyttämään kieleen. Kursseilla 4–6 painotetaan kieltä tiedonhankinnan, olennaisen tiedon tiivistämisen ja tiedon jakamisen välineenä.

Jokaiselle kurssille varataan tilaa käsitellä ajankohtaisia tai paikallisia asioita, joista voidaan sopia yhdessä. Oppiainerajat ylittävää tai aihekonaisuuksia avaavaa opetusta voidaan toteuttaa kaikilla kursseilla. Kursseilla harjoitellaan moni-

puolisesti sekä suullista että kirjallista vuorovaikutusta, joskin painotukset voivat vaihdella kurssittain.

Pakollisilla kursseilla 1–2 painotetaan opiskelutaitojen vankentamista, oman osaamisen kehittämistä yksin ja yhdessä muiden kanssa sekä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toimimista. Kurssista 3 lähtien kiinnitetään enenevässä määrin huomiota eri tekstilajien edellyttämään kieleen. Kurssilla 4–6 painotetaan kieltä tiedonhankinnan, olennaisen tiedon tiivistämisen ja tiedon jakamisen välineenä.

Jokaiselle kurssille varataan tilaa käsitellä ajankohtaisia tai paikallisia asioita, joista voidaan sopia yhdessä. Oppiainerajat ylittävää tai aihekokonaisuuksia avaavaa opetusta voidaan toteuttaa kaikilla kursseilla. Kurssilla harjoitellaan monipuolisesti sekä suullista että kirjallista vuorovaikutusta, joskin painotukset voivat vaihdella kurssittain.

Kurssilla syvennetään opiskelijan taitoa käyttää opiskeltavaa kieltä eri tarkoituksiin. Kurssilla harjoitellaan tekstien tulkitsemista ja tuottamista yksin ja yhdessä sekä kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Kurssiin voidaan integroida muihin opintoihin liittyvä laajahko kirjallinen tai suullinen kohdekielinen osuus tai kokonaisuus.

Kurssilla syvennetään opiskelijan taitoa käyttää opiskeltavaa kieltä eri tarkoituksiin. Kurssilla harjoitellaan tekstien tulkitsemista ja tuottamista yksin ja yhdessä sekä kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Kurssiin voidaan integroida muihin opintoihin liittyvä laajahko kirjallinen tai suullinen kohdekielinen osuus tai kokonaisuus.

Opetuksen tavoitteet

Vieraan kielen A-oppimäärän opetuksen erityisenä tavoitteena on, että opiskelija

- kehittyi kohdekielen käyttäjänä ja toimijana kulttuurisesti moninaisessa maailmassa niin kansallisissa, eurooppalaisissa kuin globaaleissa yhteisöissä
- osaa suhteuttaa omaa osaamistaan kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon tasoon B1.2 ja arvioida omien taitojensa kehittymistä sekä kehittää taitojaan edelleen.

Valtakunnalliset pakolliset kurssit

1. Kieli ja maailmani (VKA1)

Kartoitetaan paikkakunnan tarjoamia kohdekielen käyttötarpeita ja –mahdollisuuksia. Mitä hyötyä kielen osaamisesta on rovaniemeläiselle nuorelle. Voidaan hyödyntää paikkakunnan tarjoamia mahdollisuuksia käyttää kieltä.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla kartoitetaan opiskelijan kielitaidon eri osa-alueiden osaamista ja kehittämisen kohteita sekä analysoidaan ja arvioidaan omia kieltenopiskelutaitoja. Asetetaan tavoitteita kohdekielen opiskelulle ja etsitään keinoja oman ja yhteisen osaamisen kehittämiseksi sekä autenttisia kohdekielisiä kielenkäyttöympäristöjä. Kurssilla pohditaan maailman kielellistä monimuotoisuutta ja kielitaitoa välineenä kasvattaa kulttuurista osaamista. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät opiskeluun, nuoren elämänpiiriin ja kielenkäyttötarpeisiin.

2. Ihminen verkostoissa (VKA2)

Kurssiin voidaan liittää opiskelijan ja syntyperäisen kielenpuhujan vuorovaikutustilanne, esim. haastattelu, eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla harjoitellaan toimintaa kielelliseltä ja kulttuuriselta vaativuudeltaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa eri viestintäkanavia käyttäen, myös kansainvälisessä kontekstissa. Syvennetään taitoa toimia aktiivisena keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä. Harjaannutetaan taitoa muotoilla mielipiteitä sekä käydä merkitysneuvotteluja. Monipuolistetaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa tarvittavien strategioiden valikoimaa. Kurssilla käsitellään ihmissuhteisiin liittyviä teemoja ja niiden yhteydessä psyykkistä, fyysistä ja sosiaalista hyvinvointia. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation tuomia muutoksia vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.

3. Kulttuuri-ilmiöitä (VKA3)

Pyritään hyödyntämään paikkakunnan kulttuuritarjontaa, jonka pohjalta voidaan tuottaa erilaisia tekstejä. Esim. vierailevien muusikoiden tapaaminen ja haastattelu.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla laajennetaan ja syvennetään monilukutaitoa. Kurssilla tehdään eri tekstilajien tuotoksia painottaen tekstilajille ominaista kielellistä tarkkuutta. Aihepiireinä ovat erilaiset kulttuuriset ilmiöt, kohdekieliset mediat sekä luova toiminta.

4. Yhteiskunta ja ympäröivä maailma (VKA4)

Kurssin alussa valitaan yhdessä ajankohtainen yhteiskunnallinen aihe, jonka käsittelyä eri medioissa kotimaassa ja kohdemaassa seurataan mahdollisuuksien mukaan koko kurssin ajan.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla kehitetään tiedonhankintataitoja ja kriittistä lukutaitoa sekä harjoitellaan aktiivista toimijuutta kohdekielellä. Tutustutaan erilaisiin yhteiskunnallisista ilmiöistä käytäviin keskusteluihin erityisesti aktiivisen kansalaisuuden näkökulmasta. Pohditaan yksilöiden ja yhteisöjen vastuuta ja toimintamahdollisuuksia, kuten ihmisoikeuskysymyksiä ja vaikuttamismahdollisuuksia kansalaisyhteiskunnassa.

5. Tiede ja tulevaisuus (VKA5)

Kurssiin voidaan sisällyttää vierailu Arktiseen tutkimuskeskukseen ja tutustuminen kohdekieltä puhuvien tutkijoiden alaan.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla syvennetään tekstin tulkinnan ja tuottamisen sekä tiedonhankinnan taitoja hakemalla tietoa opiskelijoita kiinnostavista tiedon- ja tieteenaloista. Harjaannutetaan jakamaan omia tietoon tai mielipiteeseen perustuvia näkökantoja. Pohditaan erilaisia tulevaisuudenvisionaatioita erityisesti teknologian ja digitalisaation näkökulmasta. Aihepiirit nousevat eri tiedon- ja tieteenaloista.

6. Opiskelu, työ ja toimeentulo (VKA6)

Opiskelijalle voidaan tarjota mahdollisuus tavata Lapin yliopistossa tai Lapin ammattikorkeakoulussa opiskelevia vaihto-opiskelijoita.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla syvennetään käsitystä kielitaidosta työelämätaidona ja sosiaalisena pääomana. Tutustutaan tekstilajeihin, joita opiskelijat kohtaavat mahdollisissa jatko-opinnoissa tai työelämässä. Pohditaan jatko-opinto- tai urasuunnitelmia ja työntekoa myös kansainvälisessä kontekstissa. Käsitellään talousasioita, jotka liittyvät itsenäistyvän, työelämäänsä astuvan nuoren elämänpiiriin, sekä laajempia talouden ilmiöitä.

Valtakunnalliset syventävät kurssit

7. Kestävä elämäntapa

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla syvennetään taitoa tulkita ja tuottaa kohdekieltä erilaisissa kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa ja erilaisille yleisöille. Kurssilla käsitellään eri tekstilajien tekstejä, kuten fiktiivisiä tai ei-fiktiivisiä, kertovia, kuvaavia, pohtivia, ohjaavia tai kantaa ottavia tekstejä. Kurssilla jatketaan oppimäärän pakollisten kurssien teemojen käsittelyä ekologisen, taloudellisen sekä sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä elämäntavan näkökulmasta ottaen huomioon opiskelijoiden tarpeet tai kiinnostuksen kohteet.

8. Viesti ja vaikuta puhuen (VKA8)

Kurssilla varataan aikaa käsitellä kohdekiellellä paikkakunnan ajankohtaisia asioita ja samalla harjoitellaan suullista tuottamista.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla syvennetään taitoa tuottaa kieltä suullisesti, taitoa ymmärtää puhuttua kieltä ja rakentaa dialogia. Vankennetaan puhumisen sujuvuutta sekä harjoitellaan valmistelua edellyttävää suullista tuottamista. Kurssilla kerrataan oppimäärän pakollisilla kursseilla käsitellyjä aihepiirejä tai niitä täydennetään opiskelijoiden tarpeiden mukaan.

Paikalliset syventävät kurssit

Ennen pitkää (VKA10)

Rakennetaan silta pitkän kielen lukio-opintoihin. Suoritusmerkintä.

Kertaa ja kehity (VKA9)

Kurssilla vahvistetaan monipuolisesti aiemmin opittuja tietoja ja taitoja. Pyritään tukemaan kunkin opiskelijan erityistarpeita. Kurssilla valmistaudutaan ylioppilaskirjoituksiin.

Suoritusmerkintä.

Matkusta maailmalle (VKA11)

Kurssilla suunnitellaan ja toteutetaan matka kohdekieliseen maahan. Suoritusmerkintä.

2.6.2. Vieraat kielet, B2-oppimäärä

Ensimmäisillä kursseilla painottuvat suulliset ja niihin luontevasti liittyvät pienet kirjalliset vuorovaikutustilanteet. Myös kuuntelemista harjoitellaan. Kirjallisen viestinnän osuus kasvaa vähitellen, mutta suullista viestintää harjoitellaan edelleen kaikilla kursseilla. Keskeistä on kehittää jokapäiväisen viestinnän perusvalmiuksia. Kurseille varataan tarpeen mukaan tilaa yhdessä sovittujen tai ajankohtaisten aiheiden käsittelyyn. Kaikilla kursseilla voidaan edistää monilukutaitoa käsittelemällä kirjallisuutta, elokuvia, musiikkia, teatteria, kuvataidetta tai mediaa. Kurssilla tutustutaan eri tekstilajeihin. Oppiainerajat ylittävää opetusta voidaan toteuttaa eri kursseilla. Rakenteita opetellaan, harjoitellaan ja kerrataan joustavasti sopivien aihepiirien yhteydessä. Hyvien ääntämistottumusten vakiinnuttamiseen kiinnitetään huomiota alusta pitäen.

Ensimmäisillä kursseilla painottuvat suulliset ja niihin luontevasti liittyvät pienet kirjalliset vuorovaikutustilanteet. Myös kuuntelemista harjoitellaan. Kirjallisen viestinnän osuus kasvaa vähitellen, mutta suullista viestintää harjoitellaan edelleen kaikilla kursseilla. Keskeistä on kehittää jokapäiväisen viestinnän perusvalmiuksia. Kurseille varataan tarpeen mukaan tilaa yhdessä sovittujen tai ajankohtaisten aiheiden käsittelyyn. Kaikilla kursseilla voidaan edistää monilukutaitoa käsittelemällä kirjallisuutta, elokuvia, musiikkia, teatteria, kuvataidetta tai mediaa. Kurssilla tutustutaan eri tekstilajeihin. Oppiainerajat ylittävää opetusta voidaan toteuttaa eri kursseilla. Rakenteita opetellaan, harjoitellaan ja kerrataan joustavasti sopivien aihepiirien yhteydessä. Hyvien ääntämistottumusten vakiinnuttamiseen kiinnitetään huomiota alusta pitäen.

Opetuksen tavoitteet

Vieraan kielen B2-oppimäärän opetuksen erityisenä tavoitteena on, että opiskelija

- kokee kielellisen repertuaarinsa kasvattamisen mielekkääksi
- kehittyä kohdekielen käyttäjänä ja toimijana kulttuurisesti moninaisessa maailmassa niin kansallisissa, eurooppalaisissa kuin globaaleissa yhteisöissä
- osaa suhteuttaa omaa osaamistaan kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon tasoon A2.2 (muut kielet) tai B1.1 (englanti) ja arvioida omien taitojensa kehittymistä sekä kehittää taitojaan edelleen.

Valtakunnalliset syventävät kurssit

1. Elämän tärkeitä asioita (VKB21)

Kurssille tuodaan tilanteita opiskelijoiden arjessa Lapissa. Opetellaan kertomaan kohdekiellellä nuoren elämään kuuluvista asioista.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla pohditaan opiskeltavan kielen merkitystä omassa elämässä nyt ja tulevaisuudessa. Kartoitetaan opiskelijan opiskeltavan kielen osaamista, analysoidaan ja arvioidaan omia kielienopiskelutaitoja, asetetaan tavoitteita omalle oppimiselle ja etsitään keinoja oman ja yhteisen osaamisen kehittämiseksi. Monipuolistetaan vuorovaikutustaitoja eri viestintäkanavia käyttäen. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät nuorten jokapäiväiseen elämään, ihmissuhteisiin ja verkostoihin, kiinnostuksen kohteisiin, vapaa-ajan viettoon ja harrastuksiin.

2. Monenlaista elämää (VKB22)

Vahvistetaan opiskelijoiden taitoja ymmärtää eri kulttuureille tyypillisiä tapoja kohdata toinen ihminen, esim. sinuttelu / teitittely, kättely / poski-suudelma, hiljaisuus / päällepuhuminen.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla kiinnitetään huomiota sosiaalisten koodien mahdollisiin eroavuuksiin vuorovaikutuksessa. Harjoitellaan pienimuotoista kirjallista viestintää. Kurssin aihepiirit käsittelevät viestintää kulttuurien välisissä kohtaamisissa Suomessa ja ulkomailla.

3. Hyvinvointi ja huolenpito (VKB23)

Opetellaan olemaan aktiivinen keskustelussa, niin oman mielipiteen ilmaisijana kuin kuuntelijana. Harjoitellaan taitoa muotoilla ja perustella omaa kantansa ja reagoimaan toisten mielipiteisiin.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla opetellaan eri viestintäkanavia käyttäen toimimista keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Harjoitellaan taitoa muotoilla mielipiteitä ja käydä merkitysneuvotteluja arkipäiväiseen elämään liittyvistä asioista. Tutustutaan erilaisiin hyvinvointiin, ihmissuhteisiin ja elämänvaiheisiin liittyviin teksteihin ja harjoitellaan keskustelemaan niihin liittyvistä asioista. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation tuomia muutoksia vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.

4. Kulttuuri ja mediat (VKB24)

Opiskelijalle voidaan tarjota mahdollisuus tuottaa materiaalia itse valitsemallaan kanavalla oman seutunsa kulttuuritarjonnasta.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla vahvistetaan monilukutaitoa. Tutustutaan kohdekielisen kielialueen tai #alueiden kulttuuri-ilmiöihin ja medioihin ajankohtaisesta ja nuoria kiinnostavasta näkökulmasta.

5. Opiskelu, työ ja tulevaisuus (VKB25)

Pyritään hyödyntämään mahdollisuutta kuulla oman koulun vaihto-opiskelijoiden kokemuksia ja saada vierailijoita mm. Lapin yliopistossa / Lapin ammattikorkeakoulussa opiskelevista kohdekielen puhujista.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla kiinnitetään huomiota viestinnän kulttuuriseen sopivuuteen. Aihepiirit liittyvät kouluun, myöhempään opiskeluun ja työelämään sekä nuorten tulevaisuudensuunnitelmiin.

6. Yhteinen maapallomme (VKB26)

Laajennetaan Lappi-sanastoa.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla jatketaan keskusteluharjoituksia ja kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Tutustutaan mahdollisuuksiin osallistua kansainväliseen yhteistyöhön. Aihepiirit nousevat luonnosta, erilaisista asuinympäristöistä sekä kestävästä elämäntavasta.

7. Kansainvälinen toiminta

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla hyödynnetään kielitaitoa ja vahvistetaan kulttuurista ymmärrystä tutustumalla tai osallistumalla kansainväliseen yhteistyöhön, vapaaehtoistyöhön tai työelämään tarvittaessa etäyhteyksiä hyödyntäen. Kielelliset tavoitteet määrittyvät toiminnan perusteella. Mahdollisesta osallistumisesta kansainväliseen toimintaan opiskelijat raportoivat yhdessä sovittavalla tavalla.

8. Viesti puheen ja kirjoittaen

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla vankennetaan tuottamistaitoja, joita tarvitaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Harjoitellaan erilaisten tekstilajien tuottamista ja tulkintaa. Kerrataan aiemmin käsiteltyjä aihepiirejä tai niitä täydennetään opiskelijoiden tarpeiden mukaan.

Paikalliset syventävät kurssit

Kertaa ja kehity (VKB29)

Kurssilla vahvistetaan monipuolisesti aiemmin opittuja tietoja ja taitoja. Pyritään tukemaan kunkin opiskelijan erityistarpeita. Kurssilla valmistaudutaan ylioppilaskirjoituksiin.

Suoritusmerkintä.

Matkusta maailmalle (VKB210)

Kurssilla suunnitellaan ja toteutetaan matka kohdekieliseen maahan. Suoritusmerkintä.

2.6.3. Vieraat kielet, B3-oppimäärä

Ensimmäisillä kursseilla painottuvat suulliset ja niihin luontevasti liittyvät pienet kirjalliset vuorovaikutustilanteet. Myös kuuntelemista harjoitellaan. Kirjallisen viestinnän osuus kasvaa vähitellen, mutta suullista viestintää harjoitellaan edelleen kaikilla kursseilla. Keskeistä on kehittää jokapäiväisen viestinnän perusvalmiuksia. Kurseille varataan tarpeen mukaan tilaa yhdessä sovittujen tai ajankohtaisten aiheiden käsittelyyn. Kaikilla kursseilla voidaan edistää monilukutaitoa käsittelemällä kirjallisuutta, elokuvia, musiikkia, teatteria, kuvataidetta tai mediaa. Kurssilla tutustutaan eri tekstilajeihin. Oppiainerajat ylittävää opetusta voidaan toteuttaa eri kursseilla. Rakenteita opetellaan, harjoitellaan ja kerrataan joustavasti sopivien aihepiirien yhteydessä. Hyvien ääntämistottumusten vakiinnuttamiseen kiinnitetään huomiota alusta pitäen.

Ensimmäisillä kursseilla painottuvat suulliset ja niihin luontevasti liittyvät pienet kirjalliset vuorovaikutustilanteet. Myös kuuntelemista harjoitellaan. Kirjallisen viestinnän osuus kasvaa vähitellen, mutta suullista viestintää harjoitellaan edelleen kaikilla kursseilla. Keskeistä on kehittää jokapäiväisen viestinnän perusvalmiuksia. Kurseille varataan tarpeen mukaan tilaa yhdessä sovittujen tai ajankohtaisten aiheiden käsittelyyn. Kaikilla kursseilla voidaan edistää monilukutaitoa käsittelemällä kirjallisuutta, elokuvia, musiikkia, teatteria, kuvataidetta tai mediaa. Kurssilla tutustutaan eri tekstilajeihin. Oppiainerajat ylittävää opetusta voidaan toteuttaa eri kursseilla. Rakenteita opetellaan, harjoitellaan ja kerrataan joustavasti sopivien aihepiirien yhteydessä. Hyvien ääntämistottumusten vakiinnuttamiseen kiinnitetään huomiota alusta pitäen.

Opetuksen tavoitteet

Vieraan kielen B3-oppimäärän opetuksen erityisenä tavoitteena on, että opiskelija

- kokee kielellisen repertuaarinsa kasvattamisen mielekkääksi
- kehittyy kohdekielen käyttäjänä ja toimijana kulttuurisesti moninaisessa maailmassa niin kansallisissa, eurooppalaisissa kuin globaaleissa yhteisöissä
- osaa suhteuttaa omaa osaamistaan kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon tasoon A2.1 (muut kielet) tai B1.1/A2.2 (englanti) ja arvioida omien taitojensa kehittymistä sekä kehittää taitojaan edelleen.

Valtakunnalliset syventävät kurssit

1. Tutustutaan toisiimme ja uuteen kieleen (VKB31)

Tarkastellaan opiskeltavan kielen käyttötilanteita omalla paikkakunnalla. Opetellaan ilmauksia, joita voi hyödyntää näissä tilanteissa. Tutustutaan kohdekielen ja oman kielen mahdollisiin viestintäkulttuurin eroihin.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla tutustutaan opiskeltavan kielen asemaan maailmassa ja hahmotetaan uuden kielen suhde opiskelijoiden aiemmin opiskelemiin tai osaamiin kieliin. Harjoitellaan vuorovaikutusta arkeen liittyvissä tilanteissa ja niissä tarvittavia viestintästrategioita sekä opetellaan tärkeimpiä kohteliaisuuden liittyviä ilmauksia.

2. Matkalla maailmassa (VKB32)

Harjoitellaan opastamaan matkailijoita mm. oman kotiseudun tärkeimmille nähtävyyksille. Opetellaan keinoja saada viesti välitetyksi kielen opiskelun alkuvaiheessa.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla harjoitellaan selviytymistä erilaisissa matkustamiseen liittyvissä sosiaalisen kohtaamisen tilanteissa ja tavanomaisissa asiointitilanteissa. Opetellaan lisää kompensatiokeinojen ja muiden viestintästrategioiden käyttöä.

3. Elämän tärkeitä asioita (VKB33)

Kurssille tuodaan tilanteita opiskelijoiden arjessa Lapissa. Opetellaan kertomaan kohdekielellä nuoren elämään kuuluvista asioista.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla harjoitellaan vuorovaikutustaitoja eri viestintäkanavia käyttäen. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät nuorten jokapäiväiseen elämään, ihmissuhteisiin ja verkostoihin, kiinnostuksen kohteisiin, vapaa-ajan viettoon ja harrastuksiin.

4. Monenlaista elämää (VKB34)

Vahvistetaan opiskelijoiden taitoja ymmärtää eri kulttuureille tyypillisiä tapoja kohdata toinen ihminen, esim. sinuttelu / teittely, kättely / poskisuu-delma, hiljaisuus / päällepuhuminen.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla kiinnitetään huomiota sosiaalisten koodien mahdollisiin eroavuuksiin vuorovaikutuksessa. Harjoitellaan pienimuotoista kirjallista viestintää. Kurssin aihepiirit käsittelevät viestintää kulttuurien välisissä kohtaamisissa Suomessa ja ulkomailla.

5. Hyvinvointi ja huolenpito (VKB35)

Opetellaan olemaan aktiivinen keskustelussa, niin oman mielipiteen ilmaisijana kuin kuuntelijana. Harjoitellaan taitoa muotoilla ja perustella omaa kantaansa ja reagoimaan toisten mielipiteisiin.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla opetellaan eri viestintäkanavia käyttäen toimimista keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Harjoitellaan taitoa muotoilla mielipiteitä ja käydä merkitysneuvotteluja arkipäiväiseen elämään liittyvistä asioista. Tutustutaan erilaisiin hyvinvointiin, ihmissuhteisiin ja elämänvaiheisiin liittyviin teksteihin ja harjoitellaan keskustelemaan niihin liittyvistä asioista. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation tuomia muutoksia vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.

6. Kulttuuri ja mediat (VKB36)

Opiskelijalle voidaan tarjota mahdollisuus tuottaa materiaalia itse valitsemallaan kanavalla oman seutunsa kulttuuritarjonnasta.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla vahvistetaan monilukutaitoa. Tutustutaan kohdekielisen kielialueen tai #alueiden kulttuuri-ilmiöihin ja medioihin ajankohtaisesta ja nuoria kiinnostavasta näkökulmasta.

7. Opiskelu, työ ja tulevaisuus (VKB37)

Pyritään hyödyntämään mahdollisuutta kuulla oman koulun vaihto-opiskelijoiden kokemuksia ja saada vierailijoita mm. Lapin yliopistossa / Lapin ammattikorkeakoulussa opiskelevista kohdekielen puhujista.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla kiinnitetään huomiota viestinnän kulttuuriseen sopivuuteen. Aihepiirit liittyvät kouluun, myöhempään opiskeluun ja työelämään sekä nuorten tulevaisuudensuunnitelmiin.

8. Yhteinen maapallomme (VKB38)

Vahvistetaan Lappi-sanastoa.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla jatketaan keskusteluharjoituksia ja kerataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Tutustutaan mahdollisuuksiin osallistua kansainväliseen yhteistyöhön. Aihepiirit nousevat luonnosta, erilaisista asuinympäristöistä sekä kestävästä elämäntavasta.

Paikalliset syventävät kurssit

Kertaa ja kehity (VKB39)

Kurssilla vahvistetaan monipuolisesti aiemmin opittuja tietoja ja taitoja. Pyritään tukemaan kunkin opiskelijan erityistarpeita. Kurssilla valmistautaan ylioppilaskirjoituksiin.

Suoritusmerkintä.

Matkusta maailmalle (VKB310)

Kurssilla suunnitellaan ja toteutetaan matka kohdekieliseen maahan. Suoritusmerkintä.

2.6.4. Vieraat kielet, englantia, A-oppimäärä

Pakollisilla kursseilla 1–2 painotetaan opiskelutaitojen vankentamista, oman osaamisen kehittämistä yksin ja yhdessä muiden kanssa sekä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toimimista. Kursista 3 lähtien kiinnitetään enenevässä määrin huomiota eri tekstilajien edellyttämään kieleen. Kursseilla 4–6 painotetaan kieltä tiedonhankinnan, olennaisen tiedon tiivistämisen ja tiedon jakamisen välineenä.

Jokaiselle kurssille varataan tilaa käsitellä ajankohtaisia tai paikallisia asioita, joista voidaan sopia yhdessä. Oppiainerajat ylittävää tai aihekokonaisuuksia avaavaa opetusta voidaan toteuttaa kaikilla kursseilla. Kursseilla harjoitellaan monipuolisesti sekä suullista että kirjallista vuorovaikutusta, joskin painotukset voivat vaihdella kurssittain.

Pakollisilla kursseilla 1–2 painotetaan opiskelutaitojen vankentamista, oman osaamisen kehittä-

mistä yksin ja yhdessä muiden kanssa sekä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toimimista. Kursista 3 lähtien kiinnitetään enenevässä määrin huomiota eri tekstilajien edellyttämään kieleen. Kursseilla 4–6 painotetaan kieltä tiedonhankinnan, olennaisen tiedon tiivistämisen ja tiedon jakamisen välineenä.

Jokaiselle kurssille varataan tilaa käsitellä ajankohtaisia tai paikallisia asioita, joista voidaan sopia yhdessä. Oppiainerajat ylittävää tai aihekokonaisuuksia avaavaa opetusta voidaan toteuttaa kaikilla kursseilla. Kursseilla harjoitellaan monipuolisesti sekä suullista että kirjallista vuorovaikutusta, joskin painotukset voivat vaihdella kurssittain.

Kursseilla syvennetään opiskelijan taitoa käyttää englannin kieltä eri tarkoituksiin. Kursseilla harjoitellaan tekstien tulkitsemista ja tuottamista yksin ja yhdessä sekä kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Kursseihin voidaan integroida muihin opintoihin liittyvä laajahko kirjallinen tai suullinen englanninkielinen osuus tai kokonaisuus.

Kursseilla syvennetään opiskelijan taitoa käyttää englannin kieltä eri tarkoituksiin. Kursseilla harjoitellaan tekstien tulkitsemista ja tuottamista yksin ja yhdessä sekä kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Kursseihin voidaan integroida muihin opintoihin liittyvä laajahko kirjallinen tai suullinen englanninkielinen osuus tai kokonaisuus.

Opetuksen tavoitteet

Englannin kielen A-oppimäärän opetuksen erityisenä tavoitteena on, että opiskelija

- kehittyä englannin kielen käyttäjänä sekä toimijana kulttuurisesti moninaisessa maailmassa niin paikallisissa, kansallisissa, eurooppalaisissa kuin globaaleissa yhteisöissä
- ymmärtää englannin kielen merkityksen ja roolin kansainvälisen kommunikaation kielenä
- osaa arvioida oman osaamisensa riittävyyttä jatko-opintojen näkökulmasta
- osaa suunnitella kieliopintojaan tulevaisuuden tarpeita varten työelämän ja kansainvälistymisen näkökulmista
- saa kokemuksia laajempien englanninkielisten tekstien lukemisesta, tulkitsemisestä ja käsittelystä
- osaa suhteuttaa omaa osaamistaan kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon tasoon B2.1 ja arvioida omien taitojensa kehittämistä sekä kehittää taitojaan edelleen.

Paikalliset lisäykset

Kursseilla pyritään tekemään yhteistyötä paikallisten yritysten ja oppilaitosten kanssa. Opetuksessa huomioidaan mahdollisuuksien mukaan lappilainen elämäntapa ja tähän liittyvä arktinen ulottuvuus. Kursseilla käytetään monipuolisia työtapoja ja arviointimenetelmiä. Tutkitaan mahdollisuuksia järjestää yritysvierailuja ja opintomatkoja. Kursseilla yritetään huomioida turismin tuomat mahdollisuudet. Tavoitteena on käyttää TVT:aa mahdollisimman monipuolisesti.

Valtakunnalliset pakolliset kurssit

1. Englannin kieli ja maailmani (ENA1)

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla kartoitetaan opiskelijan kielitaidon eri osa-alueiden osaamista ja kehittämisen kohteita, analysoidaan ja arvioidaan omia kieltenopiskelutaitoja, asetetaan tavoitteita englannin opiskelulle ja etsitään keinoja oman ja yhteisen osaamisen kehittämiseksi. Kurssilla pohditaan maailman kielellistä monimuotoisuutta, englannin kieltä globaalina ilmiönä sekä kielitaitoa välineenä kasvattaa kulttuurista osaamista. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät opiskeluun, nuoren elämänpiiriin ja kielenkäyttötarpeisiin.

2. Ihminen verkostoissa (ENA2)

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla harjoitellaan toimintaa kielelliseltä ja kulttuuriselta vaativuudeltaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa eri viestintäkanavia käyttäen, myös kansainvälisessä kontekstissa. Syvennetään taitoa toimia aktiivisena keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä. Harjaannutetaan taitoa muotoilla mielipiteitä sekä käydä merkitysneuvotteluja. Monipuolistetaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa tarvittavien strategioiden valikoimaa. Kurssilla käsitellään ihmissuhteisiin liittyviä teemoja ja niiden yhteydessä psyykkistä, fyysistä ja sosiaalista hyvinvointia. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation merkitystä vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.

3. Kulttuuri-ilmioita (ENA3)

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla laajennetaan ja syvennetään opiskelijoiden monilukutaitoa. Kurssilla tehdään eri tekstilajien tuotoksia painottaen tekstilajille ominaista kielellistä tarkkuutta. Aihepiireinä ovat erilaiset kulttuuriset ilmiöt, englanninkieliset mediat sekä luova toiminta.

4. Yhteiskunta ja ympäröivä maailma (ENA4)

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla kehitetään tiedonhankintataitoja ja kriittistä lukutaitoa sekä harjoitellaan aktiivista toimijuutta englannin kielellä. Tutustutaan erilaisiin yhteiskunnallisista ilmiöistä käytäviin keskusteluihin erityisesti aktiivisen kansalaisuuden näkökulmasta. Pohditaan yksilöiden ja yhteisöjen vastuita ja toimintamahdollisuuksia, kuten ihmisoikeuskysymyksiä ja vaikuttamismahdollisuuksia kansalaisyhteiskunnassa.

5. Tiede ja tulevaisuus (ENA5)

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla syvennetään tekstin tulkinnan ja tuottamisen sekä tiedonhankinnan taitoja hakemalla tietoa opiskelijoita kiinnostavista tiedon- ja tieteenaloista. Harjaannutaan jakamaan omia tietoon tai mielipiteeseen perustuvia näkökantoja. Pohditaan erilaisia tulevaisuudenvisioita erityisesti teknologian ja digitalisaation näkökulmista sekä englannin kielen asemaa kansainvälisenä tieteen ja teknologian kielenä. Aihepiirit nousevat eri tiedon- ja tieteenaloista.

6. Opiskelu, työ ja toimeentulo (ENA6)

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla syvennetään käsitystä kielitaidosta työelämätaidona ja sosiaalisena pääomana. Tutustutaan tekstilajeihin, joita opiskelijat kohtaavat mahdollisissa jatko-opinnoissa tai työelämässä. Pohditaan jatko-opinto- tai urasuunnitelmia ja työntekoa myös kansainvälisessä kontekstissa. Käsitellään talousasioita, jotka liittyvät itsenäistyvän, työelämään astuvan nuoren elämänpiiriin, sekä laajempia talouden ilmiöitä.

Valtakunnalliset syventävät kurssit

7. Kestävä elämäntapa (ENA7)

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla syvennetään taitoa tulkita ja tuottaa englantia erilaisissa kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa ja erilaisille yleisöille. Kurssilla analysoidaan tai tuotetaan eri tekstilajien tekstejä, kuten fiktiivisiä tai ei-fiktiivisiä, kertovia, kuvaavia, pohtivia, ohjaavia tai kantaa ottavia tekstejä. Kurssilla jatketaan oppimäärän pakollisten kurssien teemojen käsittelyä ekologisen, taloudellisen sekä sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä elämäntavan näkökulmasta ottaen huomioon opiskelijoiden tarpeet tai kiinnostuksen kohteet.

8. Viesti ja vaikuta puhuen (ENA8)

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla syvennetään taitoa tuottaa kieltä suullisesti, taitoa ymmärtää puhuttua kieltä ja rakentaa dialogia. Vankennetaan puhumisen sujuvuutta sekä harjoitellaan valmistelua edellyttävää suullista tuottamista. Kurssilla kerrataan oppimäärän pakollisilla kursseilla käsitellyjä aihepiirejä tai niitä täydennetään opiskelijoiden tarpeiden mukaan.

Paikalliset soveltavat kurssit

Arktista englantia (ENA12)

Kurssin aiheina ovat Lappi, maailman arktiset alueet ja matkailu. Tälle kurssille voidaan yhdistää myös esimerkiksi vierailuja paikallisiin yrityksiin.

Kertauskurssi (ENA9)

Kurssi on tarkoitettu ylioppilaskirjoituksiin valmistautumiseen.

Kohti lukioenglantia (ENA11)

Kurssi on tarkoitettu lukio-opintoja aloittaville. Kurssilla kerrataan peruskoulun kieliainesta ja annetaan ohjeita kieltenopiskeluun lukiossa.

Muuttuva maailma (ENA10)

Kurssin aihepiirejä ovat yleismaailmalliset kehityslinjat, ajankohtaiset tapahtumat ja erilaisiin maailmankuviin liittyvät aiheet. Kurssi on tarkoitettu pakollisten kurssien jälkeen suoritettavaksi. Kurssi keskittyy kirjoitettuun kieleen.

2.7. Matematiikka

Oppiaineen tehtävä

Matematiikan asema aikamme kulttuurissa edellyttää valmiutta ymmärtää, hyödyntää ja tuottaa matemaattisesti esitettyä tietoa. Sillä on merkittävä tai ratkaiseva rooli muun muassa tieteissä, teknologiassa, taloudessa, urheilussa, terveydenhuollossa ja turvallisuudessa. Matematiikan opetuksen tehtävänä on tutustuttaa opiskelija matemaattisen ajattelun malleihin sekä matematiikan perusideoihin ja rakenteisiin, opettaa käyttämään puhuttua ja kirjoitettua matematiikan kieltä sekä kehittää laskemisen, ilmiöiden mallintamisen ja ongelmien ratkaisemisen taitoja.

Opetuksen lähtökohdat valitaan opiskelijoita kiinnostavista aiheista, ilmiöistä ja niihin liittyvistä ongelmista. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja, joissa opiskelijat työskentelevät yksin ja yhdessä. Opetustilanteet järjestetään siten, että ne herättävät opiskelijan tekemään havaintojensa pohjalta kysymyksiä, oletuksia ja päätelmiä sekä perustelemaan niitä. Erityisesti opiskelijaa ohjataan hahmottamaan matemaattisten käsitteiden merkityksiä ja tunnistamaan, kuinka ne liittyvät laajempiin kokonaisuuksiin. Opiskelijaa rohkaistaan myös käyttämään ajattelua tukevia kuvia, piirroksia ja välineitä sekä tuetaan opiskelijan taitoa siirtyä toisesta matemaattisen tiedon esitysmuodosta toiseen.

Opiskelijaa kannustetaan kehittämään luovia ratkaisuja matemaattisiin ongelmiin. Opetuksessa tutkitaan matematiikan ja arkielämän välisiä yhteyksiä sekä tietoisesti käytetään eteen tulevia mahdollisuuksia opiskelijan persoonallisuuden kehittämiseen, mikä tarkoittaa muun muassa hänen kiinnostuksensa ohjaamista, kokeiluun kannustamista sekä tiedonhankintaprosessien kehittämistä.

Opiskelija harjaannutetaan käyttämään tietokoneohjelmistoja matematiikan oppimisen ja tutkimisen sekä ongelmanratkaisun apuvälineinä. Matematiikan opiskelussa hyödynnetään muun muassa dynaamisen matematiikan ohjelmistoja, symbolisen laskennan ohjelmistoja, tilasto-ohjelmistoja, taulukkolaskentaa, tekstinkäsittelyä sekä mahdollisuuksien mukaan digitaalisia tiedonlähteitä. Tärkeää on myös arvioida apuvälineiden hyödyllisyyttä ja käytön rajallisuutta. Edellä mainituista apuvälineistä käytetään jatkossa nimitystä tekniset apuvälineet.

Arviointi

Monipuolisella arvioinnilla ja kannustavalla palautteella tuetaan opiskelijan matemaattisen ajattelun ja itseluottamuksen kehittymistä sekä ylläpidetään ja vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Arviointi ohjaa opiskelijaa kehittämään matematiikan osaamistaan ja ymmärtämistään sekä pitkäjänteisen työskentelyn taitoja. Sillä autetaan opiskelijaa kehittämään matemaattisten ratkaisujen esittämistä, tuetaan häntä käsitteiden muodostamisprosessissa ja ohjataan oman työn arvioimiseen. Onnistunut palaute auttaa opiskelijaa huomaamaan vahvuutensa sekä sen, mitä ja miten tietoja ja taitoja tulisi edelleen kehittää.

Arvioinnissa kiinnitetään huomiota laskutaitoon, menetelmien ja teknisten apuvälineiden valintaan ja käyttöön sekä päätelmien täsmälliseen ja johdonmukaiseen perustelemiseen.

Oppimäärän vaihtaminen

Matematiikan oppimäärää vaihdettaessa pitkistä lyhyeen kursseja luetaan hyväksi seuraavasti: MAA2 → MAB2, MAA3 → MAB3, MAA6 → MAB7 ja MAA8 → MAB4 ja MAA10 → MAB5. Muut pitkän oppimäärän mukaiset opinnot voivat olla lyhyen oppimäärän paikallisia syventäviä tai paikallisia soveltavia kursseja opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Jos opiskelija pyytää,

hänelle tulee järjestää mahdollisuus lisänäyttöihin osaamistason toteamiseksi. Siirryttäessä lyhyemmästä pitempään oppimäärään voidaan opiskelijalta edellyttää lisänäyttöjä, ja tässä yhteydessä myös arvosana harkitaan uudelleen.

Opiskelija voi opiskella myös toisen oppimäärän kursseja oppimäärää vaihtamatta. Tällöin kyseiset kurssit voidaan lukea hyväksi opiskelijan varsinaisen oppimäärän paikallisiksi syventäviksi tai paikallisiksi soveltaviksi kursseiksi opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

2.7.1. Matematiikan yhteinen opintokokonaisuus

Matematiikan yhteisen opintokokonaisuuden tehtävänä on herättää opiskelijan kiinnostus matematiikkaa kohtaan muun muassa tutustuttamalla hänet matematiikan moninaiseen merkitykseen ihmiselle ja yhteiskunnalle sekä sen ainutlaatuisuuteen ja kiehtovaan olemukseen tieteenalana. Tässä opintokokonaisuudessa opiskelijalla on tilaisuus vahvistaa pohjaa matematiikan opinnoilleen ja nähdä matematiikka hyödyllisenä ja käyttökelpoisena selitettäessä ja hallittaessa muun muassa yhteiskunnan, talouden ja luonnon tapahtumia ja tilanteita.

Valtakunnalliset pakolliset kurssit

1. Luvut ja lukujonot (MAY1)

Matematiikan yhteisen opintokokonaisuuden tehtävänä on herättää opiskelijan kiinnostus matematiikkaa kohtaan muun muassa tutustuttamalla hänet matematiikan moninaiseen merkitykseen ihmiselle ja yhteiskunnalle sekä sen ainutlaatuisuuteen ja kiehtovaan olemukseen tieteenalana. Tässä opintokokonaisuudessa opiskelijalla on tilaisuus vahvistaa pohjaa matematiikan opinnoilleen ja nähdä matematiikka hyödyllisenä ja käyttökelpoisena selitettäessä ja hallittaessa muun muassa yhteiskunnan, talouden ja luonnon tapahtumia ja tilanteita.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- pohtii matematiikan merkitystä yksilön ja yhteiskunnan näkökulmasta
- kertaa ja täydentää lukualueet, kertaa peruslaskutoimitukset ja prosenttilaskennan periaatteet
- vahvistaa ymmärrystään funktion käsitteestä
- ymmärtää lukujonon käsitteen
- osaa määrittää lukujonoja, kun annetaan alkuehdot ja tapa, jolla seuraavat termit muodostetaan
- saa havainnollisen käsityksen lukujonon summan määrittämisestä
- osaa ratkaista käytännön ongelmia aritmeettisen ja geometrisen jonon ja niistä muodostettujen summien avulla
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä funktion kuvaajan ja lukujonojen tutkimisessa sekä lukujonoihin liittyvien sovellusongelmien ratkaisussa.

Keskeiset sisällöt

- reaali- ja peruslaskutoimitukset ja prosenttilaskenta
- funktio, kuvaajan piirto ja tulkinta
- lukujono
- rekursiivinen lukujono
- aritmeettinen jono ja summa
- logaritmi ja potenssi sekä niiden välinen yhteys
- muotoa $a \cdot x^n + b$ olevien yhtälöiden ratkaiseminen
- geometrinen jono ja summa

Paikalliset syventävät kurssit

Työvälineet ja -menetelmät haltuun (MAY2)

Kurssi arvostellaan suoritusmerkinnällä. Opiskelija voi halutessaan kurssin päätteeksi tehdä kurssin MAY1 kokeen. Kokeella on vain korottava vaikutus kurssin MAY1 arvosanaan.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- kertaa ja täydentää pitkän matematiikan opiskelun kannalta keskeisiä peruskoulun matematiikan oppimäärän asioita
- oppii lukion matematiikan opiskelun edellyttämät työskentelytavat
- oppii asettamaan itselleen konkreettisia matematiikan opiskelun tavoitteita
- muodostaa realistisen käsityksen mahdollisuuksistaan onnistua matematiikan opiskelussa
- rohkaistuu käyttämään omia mahdollisuuksiaan, luovuuttaan ja ongelmanratkaisutaitojaan hakiessaan ratkaisuja käytännöllisiin ongelmiin sekä oppii suhtautumaan erehdyksiin luovaan prosessiin kuuluvana kokemuksena.

Keskeiset sisällöt

- lähtötason arviointi
- peruskoulun sisältöjen kertaus ja täydennys
- laskimen, taulukkolaskennan ja muiden matematiikka ohjelmien käyttö

2.7.2. Matematiikan pitkä oppimäärä

Oppiaineen tehtävä

Matematiikan pitkän oppimäärän opetuksen tehtävänä on antaa opiskelijalle ammatillisten ja korkeakouluopintojen edellyttämät matemaattiset valmiudet sekä matemaattinen yleissivistys. Pitkän matematiikan opinnoissa opiskelijalla on tilaisuus omaksua matemaattisia käsitteitä ja menetelmiä sekä oppia ymmärtämään matemaattisen tiedon luonnetta. Opetus pyrkii myös antamaan opiskelijalle selkeän käsityksen matematiikan merkityksestä yhteiskunnan kehityksessä sekä sen soveltamismahdollisuuksista arkielämässä, tieteessä ja tekniikassa.

Opetuksen tavoitteet

Matematiikan pitkän oppimäärän opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- saa myönteisiä oppimiskokemuksia ja tottuu pitkäjänteiseen työskentelyyn sekä oppii niiden kautta luottamaan omiin matemaattisiin kykyihinsä, taitoihinsa ja ajattelunsa
- rohkaistuu kokeilevaan ja tutkivaan toimintaan, ratkaisujen keksimiseen sekä niiden kriittiseen arviointiin
- ymmärtää ja osaa käyttää matematiikan kieltä, kuten seuraamaan matemaattisen tiedon esittämistä, lukemaan matemaattista tekstiä, keskustelemaan matematiikasta, ja oppii arvostamaan esityksen täsmällisyyttä ja perustelujen selkeyttä

- oppii näkemään matemaattisen tiedon loogisena rakenteena
- kehittää lausekkeiden käsittely-, päättely- ja ongelmanratkaisutaitojaan
- harjaantuu käsittelemään tietoa matematiikalle ominaisella tavalla, tottuu tekemään otaksumia, tutkimaan niiden oikeellisuutta ja laatimaan perusteluja sekä arvioimaan perustelujen pätevyyttä ja tulosten yleistettävyyttä
- harjaantuu mallintamaan käytännön ongelmatilanteita ja hyödyntämään erilaisia ratkaisustrategioita
- osaa käyttää tarkoituksenmukaisia matemaattisia menetelmiä, teknisiä apuvälineitä ja tietolähteitä.

Valtakunnalliset pakolliset kurssit

7. Luvut ja lukujonot (MAY1)

Matematiikan yhteisen opintokokonaisuuden tehtävänä on herättää opiskelijan kiinnostus matematiikkaa kohtaan muun muassa tutustuttamalla hänet matematiikan moninaiseen merkitykseen ihmiselle ja yhteiskunnalle sekä sen ainutlaatuisuuteen ja kiehtovaan olemukseen tieteenalana. Tässä opintokokonaisuudessa opiskelijalla on tilaisuus vahvistaa pohjaa matematiikan opinnoilleen ja nähdä matematiikka hyödyllisenä ja käyttökelpoisena selitettäessä ja hallittaessa muun muassa yhteiskunnan, talouden ja luonnon tapahtumia ja tilanteita.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- pohtii matematiikan merkitystä yksilön ja yhteiskunnan näkökulmasta
- kertaava ja täydentää lukualueet, kertaava peruslaskutoimitukset ja prosenttilaskennan periaatteet
- vahvistaa ymmärrystään funktion käsitteestä
- ymmärtää lukujonon käsitteen
- osaa määrittää lukujonoja, kun annetaan alkuehdot ja tapa, jolla seuraavat termit muodostetaan
- saa havainnollisen käsityksen lukujonon summan määrittämisestä
- osaa ratkaista käytännön ongelmia aritmeettisen ja geometrisen jonon ja niistä muodostettujen summien avulla
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä funktion kuvaajan ja lukujonon tutkimisessa sekä lukujonoihin liittyvien sovellusongelmien ratkaisussa.

Keskeiset sisällöt

- reaaliluvut, peruslaskutoimitukset ja prosenttilaskenta
- funktio, kuvaajan piirto ja tulkinta
- lukujono
- rekursiivinen lukujono
- aritmeettinen jono ja summa
- logaritmi ja potenssi sekä niiden välinen yhteys
- muotoa $a \cdot x^n + b$ olevien yhtälöiden ratkaiseminen
- geometrinen jono ja summa

8. Polynomifunktiot ja -yhtälöt (MAA2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu käsittelemään polynomifunktioita
- osaa ratkaista toisen asteen polynomiyhtälöitä ja tutkia ratkaisujen lukumäärää
- osaa ratkaista korkeamman asteen polynomiyhtälöitä, jotka voidaan ratkaista ilman polynomien jakolaskua
- osaa ratkaista yksinkertaisia polynomiepäyhtälöitä
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä polynomifunktion tutkimisessa ja polynomiyhtälöihin ja polynomiepäyhtälöihin sekä polynomifunktioihin liittyvien sovellusongelmien ratkaisussa.

Keskeiset sisällöt

- polynomien tulo ja muotoa olevat binomi-kaavat
- 2. asteen yhtälö ja ratkaisukaava sekä juurten lukumäärän tutkiminen
- 2. asteen polynomien jakaminen tekijöihin
- polynomifunktio
- polynomiyhtälöitä
- polynomiepäyhtälön ratkaiseminen

9. Geometria (MAA3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu hahmottamaan ja kuvaamaan tilaa sekä muotoa koskevaa tietoa sekä kaksi- että kolmiulotteisissa tilanteissa
- harjaantuu muotoilemaan, perustelemaan ja käyttämään geometrista tietoa käsitteleviä lauseita
- osaa ratkaista geometrisia ongelmia käyttäen hyväksi kuvioiden ja kappaleiden ominaisuuksia, yhdenmuotoisuutta, Pythagoraan lausetta sekä suora- ja vinokulmaisen kolmion trigonometriaa
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä kuvioiden ja kappaleiden tutkimisessa ja geometriaan liittyvien sovellusongelmien ratkaisussa.

Keskeiset sisällöt

- kuvioiden ja kappaleiden yhdenmuotoisuus
- sini- ja kosinilause
- ympyrän, sen osien ja siihen liittyvien suorien geometria
- kuvioihin ja kappaleisiin liittyvien pituuksien, kulmien, pinta-alojen ja tilavuuksien laskeminen

10. Vektorit (MAA4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää vektorikäsitteen ja perehtyy vektorilaskennan perusteisiin
- osaa tutkia kuvioiden ominaisuuksia vektorien avulla
- ymmärtää yhtälöryhmän ratkaisemisen periaatteen
- osaa tutkia kaksi- ja kolmiulotteisen koordinaatiston pisteitä, etäisyyksiä ja kulmia vektoreiden avulla
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä vektorien tutkimisessa sekä suoriin ja tasoihin liittyvien sovellusongelmien ratkaisussa.

Keskeiset sisällöt

- vektoreiden perusominaisuudet
- vektoreiden yhteen- ja vähennyslasku ja vektorin kertominen luvulla
- koordinaatiston vektoreiden skalaaritulo
- yhtälöryhmän ratkaiseminen
- suorat ja tasot avaruudessa

11. Analyttinen geometria (MAA5)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää, kuinka analyttinen geometria luo yhteyksiä geometristen ja algebrallisten käsitteiden välille
- ymmärtää pistejoukon yhtälön käsitteen ja oppii tutkimaan yhtälöiden avulla pisteitä, suoria, ympyröitä ja paraabeleja
- syventää itseisarvokäsitteen ymmärtämystään ja oppii ratkaisemaan sellaisia yksinkertaisia itseisarvoyhtälöitä ja vastaavia epäyhtälöitä, jotka ovat tyyppiä $|f(x)| = a$ tai $|f(x)| = |g(x)|$
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä pistejoukon yhtälön tutkimisessa sekä yhtälöiden, yhtälöryhmien, itseisarvoyhtälöiden ja epäyhtälöiden ratkaisemisessa sovellusongelmissa.

Keskeiset sisällöt

- pistejoukon yhtälö
- suoran, ympyrän ja paraabelin yhtälöt
- itseisarvoyhtälön ja epäyhtälön ratkaiseminen
- pisteen etäisyys suorasta

12. Derivaatta (MAA6)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa määrittää rationaalifunktion nollakohdat ja ratkaista yksinkertaisia rationaaliepäyhtälöitä
- omaksuu havainnollisen käsityksen funktion raja-arvosta, jatkuvuudesta ja derivaatista
- osaa määrittää yksinkertaisten funktioiden derivaatat
- osaa tutkia derivaatan avulla polynomifunktion kulkua ja määrittää sen ääriarvot
- tietää, kuinka rationaalifunktion suurin ja pienin arvo määritetään
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä raja-arvon, jatkuvuuden ja derivaatan tutkimisessa ja rationaaliyhtälöiden ja -epäyhtälöiden ratkaisemisessa sekä polynomi- ja rationaalifunktion derivaatan määrittämisessä sovellusongelmissa.

Keskeiset sisällöt

- rationaaliyhtälö ja epäyhtälö
- funktion raja-arvo, jatkuvuus ja derivaatta
- polynomifunktion, funktioiden tulon ja osamäärän derivoiminen
- polynomifunktion kulun tutkiminen ja ääriarvojen määrittäminen

13. Trigonometriset funktiot (MAA7)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutkii trigonometrisia funktioita yksikköympyrän symmetrioiden avulla
- osaa ratkaista sellaisia trigonometrisia yhtälöitä, jotka ovat tyyppiäsin $f(x) = a$ tai $\sin f(x) = \sin g(x)$
- osaa trigonometrinen funktioiden yhteydet ja
- osaa derivoida yhdistettyjä funktioita
- osaa tutkia trigonometrisia funktioita derivaatan avulla
- osaa hyödyntää trigonometrisia funktioita mallintaessaan jaksollisia ilmiöitä
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä trigonometrinen funktioiden tutkimisessa ja trigonometrinen yhtälöiden ratkaisemisessa ja trigonometrinen funktioiden derivaattojen määrittämisessä sovellusongelmissa.

Keskeiset sisällöt

- suunnattu kulma ja radiaani
- trigonometriset funktiot symmetria- ja jaksollisuusominaisuuksineen
- trigonometrinen yhtälöiden ratkaiseminen
- yhdistetyn funktion derivaatta
- trigonometrinen funktioiden derivaatat

14. Juuri- ja logaritmfunktiot (MAA8)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- kertaa potenssien laskusäännöt mukaan lukien murtopotenssit
- tuntee juuri-, eksponentti- ja logaritmfunktioiden ominaisuudet ja osaa ratkaista niihin liittyviä yhtälöitä
- osaa tutkia juuri-, eksponentti- ja logaritmfunktioita derivaatan avulla
- osaa hyödyntää eksponenttifunktiota mallintaessaan erilaisia kasvamisen ja vähenevän ilmiöitä
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä juuri-, eksponentti- ja logaritmfunktioiden tutkimisessa ja juuri-, eksponentti- ja logaritmiyhtälöiden ratkaisemisessa sekä juuri-, eksponentti- ja logaritmfunktion derivaattojen määrittämisessä sovellusongelmissa.

Keskeiset sisällöt

- potenssien laskusäännöt
- juurifunktiot ja -yhtälöt
- eksponenttifunktiot ja -yhtälöt
- logaritmfunktiot ja -yhtälöt
- juuri-, eksponentti- ja logaritmfunktioiden derivaatat

15. Integraalilaskenta (MAA9)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää integraalifunktion käsitteen ja oppii määrittämään alkeisfunktioiden integraalifunktioita
- ymmärtää määrätyn integraalin käsitteen ja sen yhteyden pinta-alaan
- osaa määrittää pinta-aloja ja tilavuuksia määrätyn integraalin avulla
- perehtyy integraalilaskennan sovelluksiin
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä funktion ominaisuuksien tutkimisessa ja integraalifunktion määrittämisessä sekä määrätyn integraalin laskemisessa sovellusongelmissa.

Keskeiset sisällöt

- integraalifunktio
- alkeisfunktioiden integraalifunktiot
- määrätty integraali
- pinta-ala ja tilavuuden laskeminen

16. Todennäköisyys ja tilastot (MAA10)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa havainnollistaa diskreettejä ja jatkuvia tilastollisia jakaumia sekä määrittää ja tulkita jakaumien tunnuslukuja
- perehtyy kombinatorisiin menetelmiin
- perehtyy todennäköisyyden käsitteeseen ja todennäköisyyksien laskusääntöihin
- ymmärtää diskreetin todennäköisyysjakauman käsitteen ja oppii määrittämään jakauman odotusarvon ja soveltamaan sitä
- perehtyy jatkuvan todennäköisyysjakauman käsitteeseen ja oppii soveltamaan normaalijakaumaa
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä digitaalisessa muodossa olevan datan hakemisessa, käsittelyssä ja tutkimisessa sekä jakaumien tunnuslukujen määrittämisessä ja todennäköisyyksien laskemisessa annetun jakauman ja parametrien avulla.

Keskeiset sisällöt

- diskreetti ja jatkuva tilastollinen jakauma
- jakauman tunnusluvut
- klassinen ja tilastollinen todennäköisyys
- kombinatoriikka
- todennäköisyyksien laskusäännöt
- diskreetti ja jatkuva todennäköisyysjakauma
- diskreetin jakauman odotusarvo
- normaalijakauma

Valtakunnalliset syventävät kurssit

17. Lukuteoria ja todistaminen (MAA11)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy logiikan alkeisiin ja tutustuu todistusperiaatteisiin sekä harjoittelee todistamista
- hallitsee lukuteorian peruskäsitteet ja perehtyy alkulukujen ominaisuuksiin
- osaa tutkia kokonaislukujen jaollisuutta jakoyhtälön ja kokonaislukujen kongruenssin avulla
- syventää ymmärrystään lukujonoista ja niiden summista
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä lukujen ominaisuuksien tutkimisessa.

Keskeiset sisällöt

- konnektiivit ja totuusarvot
- *geometrinen todistaminen*
- suora, käänteinen ja ristiriitatodistus
- induktiotodistus
- kokonaislukujen jaollisuus ja jakoyhtälö
- Eukleideen algoritmi
- alkuluvut ja Eratostheneen seula
- aritmetiikan peruslause
- kokonaislukujen kongruenssi

18. Algoritmit matematiikassa (MAA12)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää algoritmista ajatteluaan
- osaa tutkia ja selittää, kuinka algoritmit toimivat
- ymmärtää iteroinnin käsitteen ja oppii ratkaisemaan epälineaarisia yhtälöitä numeerisesti
- osaa tutkia polynomien jaollisuutta ja osaa määrittää polynomin tekijät
- osaa määrittää numeerisesti muutosnopeutta ja pinta-alaa
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä algoritmien tutkimisessa ja laskutoimituksissa.

Keskeiset sisällöt

- iterointi ja Newton-Raphsonin menetelmä
- polynomien jakoalgoritmi
- polynomien jakoyhtälö
- Newton-Cotes-kaavat: suorakaidesääntö, puolisuunnikassääntö ja Simpsonin sääntö

19. Differentiaali- ja integraali-laskennan jatkokurssi (MAA13)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää differentiaali- ja integraalilaskennan teoreettisten perusteiden tuntemustaan
- osaa tutkia aidosti monotonisten funktioiden käänteisfunktioita
- täydentää integraalilaskennan taitojaan ja soveltaa niitä muun muassa jatkuvien todennäköisyysjakaumientutkimiseen
- osaa tutkia lukujonon raja-arvoa, sarjoja ja niiden summia
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä funktion ominaisuuksien tutkimisessa ja derivaatan laskemisessa annetun muuttujan suhteen sekä epäoleellisten integraalien, lukujonon raja- arvon ja sarjan summan laskemisessa sovellustehtävissä.

Keskeiset sisällöt

- funktion jatkuvuuden ja derivoituvuuden tutkiminen
- jatkuvien ja derivoituvien funktioiden yleisiä ominaisuuksia
- käänteisfunktio
- kahden muuttujan funktio ja osittaisderivaatta
- funktioiden ja lukujonojen raja-arvot äärettömydessä
- epäoleelliset integraalit
- lukujonon raja-arvo, sarjat ja niiden summa

Paikalliset syventävät kurssit

1. Kertaus (MAA14)

Kurssilla kerrataan, syvennetään ja varmennetaan pitkän matematiikan pakollisten kurssien keskeisiä sisältöjä ja laskutaitojen hallintaa.

Kurssin opiskelu auttaa luomaan kokonais-käsityksen matematiikan osa-alueista ja tarjoaa paremman pohjan ylioppilaskirjoituksissa ja jatko-opinnoissa menestymiseen.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- kertaava ja syventävä pakollisten kurssien aikana oppimiaan matemaattisia käsitteitä ja niiden soveltamista
- oppii käyttämään ja yhdistelemään näitä joustavasti ja tarkoituksenmukaisesti erilaisissa ongelmanratkaisutilanteissa.

Keskeiset sisällöt

- kerrataan, syvennetään ja täydennetään aiemmilla kurseilla opittuja tietoja ja taitoja
- harjoitellaan käyttämään niitä monipuolisissa ongelmanratkaisutilanteissa.

4. Talousmatematiikka (MAA16=MAB06)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää prosenttilaskennan taitojaan
- ymmärtää talouselämässä käytettyjä käsitteitä
- kehittää matemaattisia valmiuksiaan oman taloutensa suunnittelussa
- vahvistaa laskennallista pohjaansa yrittäjyyden ja taloustiedon opiskelussa
- soveltaa tilastollisia menetelmiä aineistojen käsittelyssä
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä laskelmien tekemisessä ja yhtälöiden ratkaisemisessa sovellusongelmissa.

Keskeiset sisällöt

- esimerkiksi indeksi-, kustannus-, rahaliikenne-, laina- ja verotuslaskelmia
- taloudellisiin tilanteisiin soveltuvia matemaattisia malleja lukujonojen ja summien avulla

5. Tilastot ja todennäköisyys 2 (MAA15=MAB08)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa ja monipuolistaa tilastojen käsittelytaitojaan
- osaa määrittää tilastollisia tunnuslukuja ja todennäköisyyksiä jatkuvien jakaumien avulla hyödyntämällä teknisiä apuvälineitä
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä digitaaliossa muodossa olevan datan hakemisessa, käsittelyssä ja tutkimisessa, todennäköisyysjakauman odotusarvon ja keskihajonnan määrittämisessä, todennäköisyyksien laskemisessa annetun jakauman ja parametrien avulla sekä luottamusvälin laskemisessa.

Keskeiset sisällöt

- normaalijakauma ja jakauman normittamisen käsitteet
- toistokoe
- binomijakauma
- luottamusvälin käsite

Paikalliset soveltavat kurssit

2. Laskuharjoituskurssi (MAA18)

Kurssi arvostellaan suoritusmerkinnällä.

Tavoitteet

- Kurssilla syvennetään laskutaitojen ja nykytekniikan soveltamista vaativaan ongelman ratkaisuun.
- Kurssin opiskelu antaa tarvittavan pohjan jatko-opintoihin.

Keskeiset sisällöt

- valtakunnallisten syventävien kurssien kerääminen
- ylioppilaskokeisiin harjoittelu
- laskimen ja muiden matemaattisten ohjelmien ja apuvälineiden käyttö

3. Projektkurssi (MAA17)

Kurssi arvostellaan suoritusmerkinnällä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tottuu yhteistyöhön vieraalla kielellä useiden eri maista olevien opiskelijoiden kanssa
- oppii tieteellisen viestinnän ja verkkotyökentelyn periaatteet
- osaa käyttää tarkoituksenmukaisia matemaattisia menetelmiä, teknisiä apuvälineitä ja tietolähteitä nykytekniikan vaatimusten mukaisesti
- harjaantuu kokeilevaan ja tutkivaan toimintaan ja ratkaisujen keksimiseen sekä niiden kriittiseen arviointiin
- vahvistaa kulttuurien tuntemustaan sekä auttaa opiskelijaa näkemään asioita eri elämäntilanteista ja olosuhteista käsin
- osaa tehdä yhteistyötä eri tahojen kanssa ja tutustuu eri kulttuureihin.

Keskeiset sisällöt

- tietokoneohjelmien soveltaminen matemaatikassa
- tarvittavien mittausten suunnittelu, tekeminen ja analysoiminen sekä graafinen havainnollistaminen
- tieteellisen projektiraportin kirjoittaminen ja esittäminen julkisesti

2.7.3. Matematiikan lyhyt oppimäärä

Oppiaineen tehtävä

Matematiikan lyhyen oppimäärän opetuksen tehtävänä on tarjota valmiuksia hankkia, käsitellä ja ymmärtää matemaattista tietoa ja käyttää matemaattikkaa elämän eri tilanteissa ja jatko- opinnoissa. Opetus pyrkii myös antamaan opiskelijalle selkeän käsityksen matematiikan merkityksestä yhteiskunnan kehityksessä sekä sen soveltamismahdollisuuksista arkielämässä ja monissa eri tieteissä.

Opetuksen tavoitteet

Matematiikan lyhyen oppimäärän opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää matematiikkaa jokapäiväisen elämän ja yhteiskunnallisen toiminnan apuvälineenä
- saa myönteisiä oppimiskokemuksia matematiikan parissa työskennellessään, oppii luottamaan omiin kykyihinsä, taitoihinsa ja ajatteluunsa ja rohkaistuu kokeilevaan, tutkivaan ja keksivään oppimiseen
- hankkii sellaisia matemaattisia tietoja, taitoja ja valmiuksia, jotka antavat riittävän pohjan jatko-opinnoille
- sisäistää matematiikan merkityksen välineenä, jolla ilmiöitä voidaan kuvata, selittää ja mallintaa ja jota voidaan käyttää johdopäätösten tekemisessä
- kehittää käsitystään matemaattisen tiedon luonteesta ja sen loogisesta rakenteesta
- harjaantuu vastaanottamaan ja analysoimaan viestimien matemaattisessa muodossa tarjoamaa informaatiota ja arvioimaan sen luotettavuutta
- tutustuu matematiikan merkitykseen kulttuurin kehityksessä
- osaa käyttää kuvioita, kaavioita ja malleja ajattelun apuna
- osaa käyttää tarkoituksenmukaisia matemaattisia menetelmiä, teknisiä apuvälineitä ja tietolähteitä.

Valtakunnalliset pakolliset kurssit

4. Luvut ja lukujonot (MAY1)

Matematiikan yhteisen opintokokonaisuuden tehtävänä on herättää opiskelijan kiinnostus matematiikkaa kohtaan muun muassa tutustuttamalla hänet matematiikan moninaiseen merkitykseen ihmiselle ja yhteiskunnalle sekä sen ainutlaatuisuuteen ja kiehtovaan olemukseen tieteenalana. Tässä opintokokonaisuudessa opiskelijalla on tilaisuus vahvistaa pohjaa matematiikan opinnoilleen ja nähdä matematiikka hyödyllisenä ja käyttökelpoisena selitettäessä ja hallittaessa muun muassa yhteiskunnan, talouden ja luonnon tapahtumia ja tilanteita.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- pohtii matematiikan merkitystä yksilön ja yhteiskunnan näkökulmasta
- kertaa ja täydentää lukualueet, kertaa peruslaskutoimitukset ja prosenttilaskennan periaatteet
- vahvistaa ymmärrystään funktion käsitteestä
- ymmärtää lukujonon käsitteen
- osaa määrittää lukujonoja, kun annetaan alkuehdot ja tapa, jolla seuraavat termit muodostetaan
- saa havainnollisen käsityksen lukujonon summan määrittämisestä
- osaa ratkaista käytännön ongelmia aritmeettisen ja geometrisen jonon ja niistä muodostettujen summien avulla
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä funktion kuvaajan ja lukujonojen tutkimisessa sekä lukujonoihin liittyvien sovellusongelmien ratkaisussa.

Keskeiset sisällöt

- reaaliluvut, peruslaskutoimitukset ja prosenttilaskenta
- funktio, kuvaajan piirto ja tulkinta
- lukujono
- rekursiivinen lukujono
- aritmeettinen jono ja summa
- logaritmi ja potenssi sekä niiden välinen yhteys
- muotoa $x^{\#}$ olevien yhtälöiden ratkaiseminen
- *geometrisen jonon ja summan*

5. Lausekkeet ja yhtälöt (MAB2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu käyttämään matematiikkaa jokapäiväisen elämän ongelmien ratkaisemisessa ja oppii luottamaan omiin matemaattisiin kykyihinsä
- ymmärtää lineaarisen riippuvuuden, verrannollisuuden ja toisen asteen polynomifunktion käsitteet
- vahvistaa yhtälöiden ratkaisemisen taitojaan ja oppii ratkaisemaan toisen asteen yhtälöitä
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä polynomifunktion tutkimisessa ja polynomi yhtälöihin sekä polynomifunktioiden liittyvien sovellusongelmien ratkaisussa.

Keskeiset sisällöt

- suureiden välinen lineaarinen riippuvuus ja verrannollisuus
- ongelmien muotoileminen yhtälöiksi
- yhtälöiden ja yhtälöparien graafinen ja algebrallinen ratkaiseminen
- ratkaisujen tulkinta ja arvioiminen

- toisen asteen polynomifunktio ja toisen asteen yhtälön ratkaiseminen

6. Geometria (MAB3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu tekemään havaintoja ja päätelmiä kuvioiden ja kappaleiden geometrisista ominaisuuksista
- vahvistaa tasokuvioiden ja kolmiulotteisten kappaleiden kuvien piirtämisen taitojaan
- osaa ratkaista käytännön ongelmia geometriaa hyväksi käyttäen
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä kuvioiden ja kappaleiden tutkimisessa ja geometriaan liittyvien sovellusongelmien ratkaisussa.

Keskeiset sisällöt

- kuvioiden yhdenmuotoisuus
- suorakulmaisen kolmion trigonometria
- Pythagoraan lause ja Pythagoraan lauseen käänteislause
- kuvioiden ja kappaleiden pinta-alan ja tilavuuden määrittäminen
- geometrian menetelmien käyttö koordinaatistossa

7. Matemaattisia malleja (MAB4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- näkee reaali maailman ilmiöissä säännön mukaisuuksia ja riippuvuuksia ja kuvaa niitä matemaattisilla malleilla
- tottuu arvioimaan mallien hyvyttä ja käytökelpoisuutta
- tutustuu ennusteiden tekemiseen mallien pohjalta
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä polynomi- ja eksponenttifunktion ominaisuuksien tutkimisessa sekä polynomi- ja eksponenttiyhtälöiden ratkaisussa sovel-lusongelmien yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

- lineaarisen ja eksponentiaalisen mallin soveltaminen
- potenssiyhtälön ratkaiseminen
- eksponenttiyhtälön ratkaiseminen logarit-min avulla
- lukujonot matemaattisina malleina

8. Tilastot ja todennäköisyys (MAB5)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu käsittelemään ja tulkitsemaan tilastollisia aineistoja
- arvioi erilaisia regressiomalleja mm. tau-lukkolaskentaohjelman avulla ja tekee ennusteita mallien avulla
- perehtyy todennäköisyyslaskennan perus-teisiin
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä digi-taalisisessä muodossa olevan datan hake-misessa, käsittelyssä ja tutkimisessa sekä diskreettien jakaumien tunnuslukujen mää-rittämisessä ja todennäköisyyslasken-nassa.

Keskeiset sisällöt

- diskreettien tilastollisten jakaumien tunnus-lukujen määrittäminen
- regression ja korrelaation käsitteet
- havainto ja poikkeava havainto
- ennusteiden tekeminen
- kombinatoriikkaa
- todennäköisyyden käsite
- todennäköisyyden laskulakien ja niitä havainnollistavien mallien käyttöä

9. Talousmatematiikka (MAB6)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää prosenttilaskennan taitojaan
- ymmärtää talouselämässä käytettyjä käsit-teitä
- kehittää matemaattisia valmiuksiaan oman taloutensa suunnitteluun
- vahvistaa laskennallista pohjaansa yrittä-jyyden ja taloustiedon opiskeluun
- soveltaa tilastollisia menetelmiä aineistojen käsittelyyn
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä laskel-mien tekemisessä ja yhtälöiden ratkaise-misessä sovellusongelmissa.

Keskeiset sisällöt

- indeksi-, kustannus-, rahaliikenne-, laina-, verotus- ja muita laskelmia
- taloudellisiin tilanteisiin soveltuvia mate-maattisia malleja lukujonojen ja summien avulla

Valtakunnalliset syventävät kurssit

10. Matemaattinen analyysi (MAB7)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutkii funktion muutosnopeutta graafisin ja numeerisin menetelmin
- ymmärtää derivaatan käsitteen muutosno-peuden mittana
- osaa tutkia polynomifunktion kulkua deri-vaatan avulla
- osaa määrittää sovellusten yhteydessä polynomifunktion suurimman ja pienimmän arvon
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä funktion kulun tutkimisessa ja funktion derivaatan sekä suljetun välin ääriarvojen määrittä-misessä sovellustehtävissä.

Keskeiset sisällöt

- graafisia ja numeerisia menetelmiä
- polynomifunktion derivaatta
- polynomifunktion merkin ja kulun tutkimi-nen
- polynomifunktion suurimman ja pienimmän arvon määrittäminen suljetulla välillä

11. Tilastot ja todennäköisyys II (MAB8)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa ja monipuolistaa tilastojen käsittelytaitojaan
- osaa määrittää tilastollisia tunnuslukuja ja todennäköisyyksiä jatkuvien jakaumien avulla hyödyntäen teknisiä apuvälineitä
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä digitaaliossa muodossa olevan datan hakeemisessa, käsittelyssä ja tutkimisessa, todennäköisyysjakauman odotusarvon ja keskihajonnan määrittämisessä, todennäköisyyksien laskemisessa annetun jakauman ja parametrien avulla sekä luottamusvälin laskemisessa.

Keskeiset sisällöt

- normaalijakauma ja jakauman normittamisen käsitteet
- toistokoe
- binomijakauma
- luottamusvälin käsite

Paikalliset syventävät kurssit

ROVANIEMI

1. Kertaus (MAB09)

Arviointi

- numeroarviointi

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- kertaa ja syventää pakollisten kurssien aikana oppimiaan matemaattisia käsitteitä ja niiden soveltamista,
- oppii käyttämään ja yhdistelemään näitä joustavasti ja tarkoituksenmukaisesti erilaisissa ongelmanratkaisutilanteissa.
- Kurssin opiskelu auttaa luomaan kokonais käsityksen matematiikan osa-alueista ja tarjoaa paremman pohjan ylioppilaskirjoituksissa ja jatko-opinnoissa menestymiselle.

Keskeiset sisällöt

- pakollisten kurssien tiedot ja taidot

Paikalliset soveltavat kurssit

2. Laskuharjoituskurssi (MAB10)

Arviointi

- Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Tavoitteet

- Kurssilla syvennetään laskutaitojen ja nykyteknologian soveltamista vaativaan ongelman ratkaisuun.
- Kurssin opiskelu antaa tarvittavan pohjan jatko-opinnoissa menestymiseen.
- Keskeiset sisällöt
- valtakunnallisten syventävien kurssien kertaaminen
- ylioppilastutkinnon kokeisiin vastaamisen harjoittelu
- laskimen ja muiden matemaattisten ohjelmien ja apuvälineiden käyttö

2.8. Biologia

Biologian opetuksen tehtävänä on tukea opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun kehittymistä. Opetus lisää ymmärrystä biologian merkityksestä osana luonnontieteellisen maailmankuvan rakentumista. Biologian opetuksen tarkoituksena on lisäksi herättää kiinnostusta bio- ja ympäristötieteisiin. Biologian opetus auttaa opiskelijaa ymmärtämään biotieteiden tarjoamia mahdollisuuksia edistää ihmiskunnan, muun eliökunnan ja elinympäristöjen hyvinvointia. Biologian opetuksessa opiskelijalle välittyy kuva kestävästä elämäntavasta ja luonnonvarojen säästävän kiertotalouden merkityksestä.

Biologian opetus auttaa opiskelijaa ymmärtämään elollisen luonnon rakennetta, toimintaa ja vuorovaikutussuhteita molekyyli- ja solutasolta biosfääriin. Opetuksen tuella opiskelija myös ymmärtää evoluution merkityksen eliökunnan kehittämisessä.

Biologian opetuksessa opiskelijalle välittyy kuva siitä, että biotieteet ovat nopeasti kehittyviä tiedonaloja, joiden sovelluksia, kuten geenitekniologiaa, hyödynnetään monin tavoin maataloudessa, teollisuudessa ja lääketieteessä. Opetus myös ohjaa opiskelijaa ymmärtämään, miten biologista tietoa voidaan hyödyntää arkielämässä, jatko-opinnoissa ja työelämässä.

Biologian opetukselle on ominaista havainnointi ja kokeellisuuden perustuva tiedonhankinta, tutkimuksellisuus sekä aktivoivat ja vuorovaikutteiset työ- ja toimintatavat. Biologian opetuksessa tehdään laborointeja ja työskennellään myös digitaalisissa ja koulun ulkopuolisissa opiskeluympäristöissä. Opetuksessa tehdään yhteistyötä erityisesti terveystiedon, mutta myös muiden oppiaineiden kanssa.

Opetuksen tavoitteet

Biologian opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- kiinnostuu biologisesta tiedosta ja motivoituu biologiaa koskevien uutisten seuraamiseen
- saa ohjausta omien tavoitteiden asettamisessa sekä tukea ja kannustusta oppimisprosessin eri vaiheissa
- ymmärtää, mikä on biologialle tieteenalana ominaista, tuntee biologisia rakenteita ja prosesseja, perinnöllisyyttä sekä ymmärtää evoluution merkityksen
- perehtyy biologisen tiedonhankinnan ja tutkimuksen menetelmiin
- osaa asettaa kysymyksiä ja tutkimusongelmia tarkasteltavista ilmiöistä
- suunnittelee ja toteuttaa kokeellisia tutkimuksia itsenäisesti tai yhteistyössä muiden kanssa
- osaa hankkia, käsitellä, analysoida ja tulkitella tutkimusaineistoa sekä arvioida ja esittää tutkimustuloksia

- osaa työskennellä digitaalisissa opiskeluympäristöissä, laboratoriossa ja maastossa
- arvioi kriittisesti median kautta välittyvää biologista tietoa
- käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa monipuolisesti biologian opiskelun tukena
- perehtyy biologian soveltamiseen eri aloilla
- osaa soveltaa ja käyttää biologisia tietoja ja taitoja arkielämässä
- arvostaa eliökunnan monimuotoisuutta, tiedostaa kestävä kehityksen välttämättömyyden ja ymmärtää oman vastuunsa ekosysteemien tulevaisuudesta.

Biologian opetuksen paikallisena tavoitteena on auttaa opiskelijaa syventämään ymmärrystään pohjoisesta luonnosta ekosysteemi-, laji- ja yksilötasolla sekä ihmisen toiminnan vaikutusta siihen. Rovaniemelle tyypilliset ekosysteemit, joet, havumetsät, suot ja kaupunkiekosysteemi korostuvat opetuksessa.

Biologian opetuksen yhteistyökumppaneita voivat olla yliopisto, paikalliset tutkimuslaitokset, virastot, yritykset ja laboratoriot.

Arviointi

Biologiassa arvioidaan opetuksen tavoitteiden saavuttamista kurssikohtaisia tavoitteita ja sisältöjä painottaen. Arviointi ohjaa opiskelijaa tulemaan tietoisiksi omista työskentelytavoistaan ja kehittämään omaa osaamistaan. Arvioinnissa keskeisiä kohteita ovat opiskelijan tiedot, kuten biologian peruskäsitteiden hallinta, ja taidot, kuten ajattelu-, argumentointi- ja tutkimustaidot. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää, soveltaa, analysoida, yhdistellä, arvioida, havainnollistaa ja esittää biologista tietoa erilaisissa tilanteissa. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota luonnontieteellisten lainalaisuuksien sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämiseen, vuorovaikutussuhteiden merkityksen oivaltamiseen sekä kokonaisuuksien hahmottamiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon myös opiskelijan kyky arvioida tietoa kriittisesti.

Biologian tietoja ja taitoja opiskelija voi osoittaa paitsi kirjallisissa arvioinneissa myös suullisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa, kokeellisessa työskentelyssä sekä laatimalla yksin tai yhteisöllisesti biologisen tutkielman tai projektituotoksen, kuten videon, pelin, vastamainoksen tai verkkosivut.

Kaikilla biologian kursseilla opiskelijoiden arviointi on monipuolista. Opiskelijoiden itsearviointilla ja vertaisarvioinnilla on merkittävä osuus arvioinnissa.

Valtakunnalliset pakolliset kurssit

5. Elämä ja evoluutio (BI1)

Kurssilla perehdytään elämän edellytyksiin ja kaikille eliöille tunnusomaisiin piirteisiin. Kurssilla tutustutaan myös biologian tapaan hankkia ja kuvata tietoa sekä biologiaan osana luonnontieteellistä ajattelua. Keskeinen näkökulma kurssilla on evoluutio ja sen merkityksen ymmärtäminen.

Kurssin paikallisena erityispiirteenä on tutustuminen Lapissa tehtävään biologiseen tutkimukseen sekä Lapin erityisolosuhteiden merkitykseen eliöiden sopeutumisessa ja evoluutiossa.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- saa kokemuksia, jotka syventävät kiinnostusta biologiaa ja sen opiskelua kohtaan
- käyttää ja arvioi kriittisesti biologisia tietolähteitä sekä ilmaisee ja perustelee erilaisia näkemyksiä biologialle ominaisella tavalla
- tuntee elämän tunnusmerkit ja perusedellytykset sekä tietää, miten elämän ilmiöitä tutkitaan
- ymmärtää evoluution jatkuvuuden, prosessit ja merkityksen
- osaa jäsentää nykyisen eliökunnan rakenteen ja tulkita sen kehitystä
- työskentelee kokeellisesti ja toteuttaa pienimuotoisen tutkimuksen tai projektin yhdessä muiden kanssa.

Keskeiset sisällöt

Biologia tieteenä

- elämän ominaisuudet, perusedellytykset ja organisaatiotasot
- biologiset tieteenalat ja tutkimusmenetelmät
- biologisen tiedon esittäminen mallien avulla

Solu elämän perusyksikkönä

- elämän syntyvaiheet
- solujen rakenne ja energiatalous
- DNA ja geenien ilmeneminen

Eliön elinkaari

- suvullinen ja suvuton lisääntyminen
- muuntelu
- kasvu, kehittyminen ja kuolema

Evoluutio

- luonnonvalinta ja sopeutuminen
- lajien syntyminen ja häviäminen
- eliökunnan sukupuu

Biologian kokeellisuuteen liittyvä pienimuotoinen tutkimus tai projekti

6. Ekologia ja ympäristö (BI2)

Kurssi tarkastelee ekologian perusteita ja elämän monimuotoisuutta sekä sen uhkia Suomessa ja muualla maailmassa. Keskeisinä teemoina ovat luonnon monimuotoisuutta uhkaavat tekijät ja mahdollisuudet suojella monimuotoisuutta. Kurssi perehdyttää myös muihin ekologisiin ympäristöongelmiin. Kurssilla tehdään itsenäisesti tai yhteistyössä muiden kanssa pienimuotoinen ekologiaa tai ympäristön tilaa koskeva tutkimus tai kehittämisprojekti.

Kurssin paikallisena erityispiirteenä on seuraavien elinkeinojen vaikutukset Lapin ekosysteemeissä: energiantuotanto (turve, vesivoima), metsätalous, matkailu, porotalous, kaivostoiminta. Kurssilla perehdytään myös ilmastonmuutoksen vaikutuksiin erityisesti Lapin luontoon.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää populaatioiden, eliöyhteisöjen ja ekosysteemien rakenteiden, vuorovaikutusten ja toimintojen periaatteet
- osaa vertailla, analysoida ja arvioida ihmisen toiminnan vaikutuksia ekosysteemeissä
- ymmärtää luonnon monimuotoisuuden merkityksen ihmiskunnan tulevaisuudelle
- hahmottaa ympäristöongelmien syitä ja niiden seurauksia ekosysteemeissä sekä tuntee menetelmiä, joilla voidaan tarkkaila ympäristön tilaa ja ratkaista syntyneitä ongelmia
- ymmärtää ekososiaalisen sivistyksen ja kestävän elämäntavan välttämättömyyden sekä oppii toimimaan niiden mukaisesti
- osaa suunnitella ja toteuttaa itsenäisesti tai yhteistyössä muiden kanssa pienimuotoisen ekologiaa tai ympäristön tilaa koskevan tutkimuksen tai ympäristön tilaa koskevan yhteisen kehittämisprojektin.

Keskeiset sisällöt

Ekologian perusteet

- elollisen ja elottoman luonnon vuorovaikutukset
- ekosysteemien rakenne ja palautuvuus
- aineiden kierto ja energian virtaus ekosysteemeissä
- luonnon monimuotoisuus
- populaatioiden ominaisuudet
- lajien väliset suhteet
- eliöiden sopeutuminen ympäristöönsä ja eliöiden levinneisyys

Ympäristöongelmat, niiden syyt ja ratkaisumahdollisuudet

- ilmastonmuutoksen ekologiset vaikutukset
- luonnon monimuotoisuuden ja ekosysteemeihin kohdistuvat uhkat
- aineiden kiertoon ja energian virtaukseen liittyvät ongelmat
- paikalliset ympäristöongelmat

Kohti kestävää tulevaisuutta

- ekosysteemipalveluiden merkitys
- ekologisesti kestävä kehitys, kiertotalous ja ekososiaalinen sivistys
- toiminta kestävän elämäntavan edistämiseksi omassa lähiympäristössä Ekologiaa tai ympäristön tilaa koskeva tutkimus tai ympäristön kehittämisprojekti

Valtakunnalliset syventävät kurssit

7. Solu ja perinnöllisyys (BI3)

Kurssin tarkoituksena on auttaa opiskelijaa syventämään ymmärrystä solun rakenteesta ja toiminnasta. Kurssilla tarkastellaan myös solun toiminnan ohjaamista, solujen lisääntymistä ja periytymisen perusteita. Kurssin työtavoille on keskeistä kokeellisuus ja opiskelijan omat tutkimukset.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- käyttää käsitteitä, malleja ja teorioita tarkastellessaan soluihin ja perinnöllisyyteen liittyviä ilmiöitä
- syventää osaamistaan solun eri osien toiminnasta ja ymmärtää eliöiden rakenteiden ja toimintojen pohjautuvan solutason prosesseihin
- tutkii erilaisia soluja, solukoita ja kudoksia ja tulkitsee niiden rakenteita

- arvioi solujen ja geenien toimintaa koskevan tiedon merkitystä yksilön ja yhteiskunnan näkökulmasta
- suunnittelee ja toteuttaa kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa.

Keskeiset sisällöt

Solu tutkimuskohteena

- miten soluja tutkitaan
- solubiologisen tiedon ja genomitiedon tarve ja käyttö

Eliöt rakentuvat soluista

- biomolekyylit
- tumallisen ja tumattoman solun rakenne ja toiminta
- DNA:n ja RNA:n rakenne
- proteiinisynteesi ja epigeneettinen säätely

Solujen lisääntyminen

- mitoosi ja sen merkitys
- solujen jakautuminen, kasvu ja erilaistuminen

Periytymisen perusteet

- geenit ja alleelit
- sukusolut ja niiden synty meiosisissa
- geenien periytyminen ja ominaisuuksien siirtyminen sukupolvelta toiselle
- mutaatiot ja mutageenit

Solubiologinen tutkimus laboratorioissa tai sähköisten aineistojen avulla

8. Ihmisen biologia (BI4)

Kurssilla perehdytään ihmisen anatomiaan ja fysiologiaan. Keskeisiä tarkastelun kohteita ovat ihmisen elintoiminnot, lisääntyminen sekä perimän ja ympäristön merkitys ihmisen terveyteen. Kurssilla tarkastellaan ihmiselimistön kykyä sopeutua muutoksiin ja puolustautua ulkoisia uhkia vastaan.

Kurssin paikallisena erityispiirteenä on ihmiskehon sopeutuminen kylmiin olosuhteisiin. Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa analysoida kudosten ja elinten rakenteiden toimintaperiaatteita
- ymmärtää ihmisen kemiallisen tasapainon säätelyä sekä ulkoisten ja sisäisten tekijöiden vaikutuksia siihen
- ymmärtää hermoston toiminnan ja hormonaalisen viestinnän merkityksen yksilön toimintojen ohjaajana
- ymmärtää lisääntymiseen ja ihmisen elinkaareen liittyviä fysiologisia muutoksia
- osaa selittää elimistön kykyä sopeutua muutoksiin ja puolustautua ulkoisia uhkia vastaan
- ymmärtää perimän ja ympäristön yhteisvaikutuksen ihmisen terveyteen
- osaa toteuttaa pienimuotoisen ihmisen elimistön toimintaa mittaavan tutkimuksen ja esittää sen tulokset.

Keskeiset sisällöt

Energia, aineenvaihdunta ja sen säätely

- ravintoaineet ja ruoansulatus
- verenkiertoelimistö
- hengityselimistö ja hengityksen säätely

Liikkuminen

- tuki- ja liikuntaelimistö

Elintoimintojen säätely

- hermosto ja aistit
- umpirauhaset ja hormonit
- lämmönsäätely
- kemiallinen tasapaino
- elimistöjen sopeutuminen ja puolustusmekanismit

Lisääntyminen

- hedelmöitys, raskaus ja synnytys
- sukupuolinen kehitys ja seksuaalisuus
- perimän ja ympäristön merkitys ihmiselimistön toimintaa mittaava tutkimus

9. Biologian sovellukset (BI5)

Kurssin tarkoituksena on, että opiskelija ymmärtää biologisen tutkimuksen merkityksen tulevaisuuden ongelmien ratkaisemisessa. Kurssilla perehdytään biologian erilaisiin sovelluksiin lääketieteessä, teollisuudessa, elintarviketuotannossa ja luonnonvarojen kestäväen kehityksen mukaisessa käytössä. Keskeisiä tarkastelun kohteita ovat geeniteknologian ja mikrobiologian erilaiset sovellukset. Kurssilla opiskelija suunnittelee ja toteuttaa biologian soveltamiseen liittyvän kokeen tai tutkimuksen.

Kurssin paikallisena erityispiirteenä on Lapin olosuhteisiin jalostetut lajikkeet ja rodut. Kurssilla tutustutaan mahdollisuuksien mukaan myös paikallisiin mikrobeja hyödyntäviin tai niitä tutkiviin yrityksiin ja organisaatioihin.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää biologian innovaatioiden ja sovellutusten merkityksen yhteiskunnassa
- tutustuu bioteknologian menetelmiin, tuotteisiin ja mahdollisuuksiin edistää kestävää tulevaisuutta

- ymmärtää geeniteknologian mahdollisuudet lääketieteessä ja teollisuudessa
- ymmärtää mikrobien merkityksen luonnossa ja erilaisissa bioteknologian prosesseissa
- ymmärtää kasvien ja eläinten jalostuksen merkityksen ravinnontuotannossa
- osaa arvioida bioteknologian ja genetiikan sovellusten mahdollisuuksia, uhkia ja eettisiä kysymyksiä
- osaa suunnitella ja toteuttaa biologian soveltamiseen liittyvän kokeen tai tutkimuksen yksin tai yhdessä muiden kanssa.

Keskeiset sisällöt

Bioteknologian sovellukset ja merkitys

- ravinnon, energian, tuotteiden ja palvelujen tuottaminen uusiutuvien luonnonvarojen avulla
- bioteknologian sovellukset teollisuudessa ja ympäristönsuojelussa

Mikrobiologian sovellukset ja merkitys

- bakteerien ja virusten rakenne ja toiminta
- bakteerien viljely, käsittely ja tunnistaminen
- mikrobit luonnossa ja ihmisen taloudessa

Geeniteknologian sovellukset ja merkitys

- geenitekniikan menetelmät
- genomitieto
- mikrobitgeeniteknologiassa

Kasvi- ja eläinjalostus

Biologian sovellusalaan liittyvä koe tai tutkimus

Paikalliset syventävät kurssit

2. Biologian kertauskurssi (BI6)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- saa valmiudet osallistua biologian reaali-kokeeseen
- ymmärtää biologian keskeiset oppisisällöt
- osaa integroida biologian muihin luonnontieteisiin

Kurssin keskeisiä sisältöjä ovat

- ajankohtaiset biologiset teemat
- opiskelijoiden erityisen kiinnostuksen kohteet
- keskeisen terminologian kertaaminen
- tärkeimpien biologisten prosessien laaja-alainen käsittely

Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä.

3. Biologian tutkimuskurssi (BI7)

Kurssilla syvennetään aikaisemmillä kursseilla opittuja asioita tutkimalla niitä kokeellisesti. Samalla perehdytään tutkimusmenetelmiin ja raportointiin.

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu biologisen tutkimuksen perusmenetelmiin ja -välineisiin
- osaa suunnitella ja toteuttaa pienen kokeellisen tutkimuksen
- osaa havainnoida, tulkita ja raportoida
- ymmärtää työturvallisuuden asettamat vaatimukset työskentelylle

Kurssin keskeisiä sisältöjä ovat

- solun rakenne ja toiminta
- kasvien rakenne ja toiminta
- eläinten rakenne ja toiminta
- ihmiskehon rakenne ja toiminta
- maa- ja vesiekosysteemit

Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä.

4. Ihmisen fysiologia (BI8)

Kurssin tavoitteena on syventää ymmärrystä ihmisen fysiologiasta.

Kurssin keskeiset sisällöt ovat elintoiminnot, lisääntyminen sekä perimän ja ympäristön vaikutukset ihmisen fysiologiaan. Kurssilla syvennytään myös ihmiselimistön fysiologiaan sopeuduttaessa muutoksiin ja puolustauduttaessa ulkoisia uhkia vastaan.

Kurssilla tehdään ihmiselimistön fysiologiaan liittyvä pienimuotoinen tutkimus. Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Kurssin voi valita vain, jos on opiskellut kurssin Ihmisen biologia (BI4).

Paikalliset soveltavat kurssit

1. Ajankohtaista biologiaa (BI9)

Kurssilla tarkastellaan ajankohtaisia biologiaan liittyviä ilmiöitä.

Tavoitteena on syventää ymmärrystä biologiaan kytkeytyvistä, ajankohtaisista aiheista.

Keskeinen sisältö koostuu ajankohtaista, biologiaan liittyvistä aiheista. Ne voivat liittyä esimerkiksi ekologiaan, solubiologiaan, biokemiaan, perinnöllisyystieteeseen, evoluutioon tai biologiaa soveltaviin elämäntapoihin lääketieteeseen, liikuntaan, ravitsemustieteisiin.

Kurssin opiskelussa painottuvat aihekokonaisuudet hyvinvointi ja turvallisuus sekä kestävä elämäntapa ja globaali vastuu.

Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä.

2.9. Maantiede

Maantieteen opetuksen tehtävänä on kehittää opiskelijan maantieteellistä maailmankuvaa ja antaa hänelle valmiuksia ymmärtää maailmanlaajuisia, alueellisia ja paikallisia ilmiöitä ja ongelmia sekä niiden ratkaisumahdollisuuksia. Maantieteen opetus ohjaa opiskelijaa havaitsemaan muuttuvaan maailmaan vaikuttavia tekijöitä, muodostamaan perusteltuja näkemyksiä, ottamaan kantaa omassa ympäristössä, lähialueilla ja koko maailmassa tapahtuviin muutoksiin sekä toimimaan aktiivisesti luonnon ja ihmisen hyvinvoinnin edistämiseksi. Opetus harjaannuttaa opiskelijan osallistumis- ja vaikuttamistaitoja sekä tukee opiskelijaa kestävän tulevaisuuden rakentamisessa.

Maantieteen opetus ohjaa opiskelijaa tiedostamaan luonnon ja ihmistoiminnan vuorovaikutussuhteita sekä tarkastelemaan maailmaa muuttavana ja kulttuurisesti monimuotoisena elinympäristönä. Maantieteen opetuksessa integroituvat luonnontieteelliset ja yhteiskuntatieteelliset aiheet. Opetus antaa opiskelijalle valmiuksia ympäristö- ja ihmisoikeuskysymysten tarkasteluun sekä tukee opiskelijan kasvua ekososiaalisesti sivistyneeksi kansalaiseksi.

Nuorten elämämaailma sekä opiskelijan arkielämykset ja havainnot ovat maantieteen opetuksen lähtökohta. Tutkiva lähestymistapa auttaa opiskelijaa syventämään maantieteellistä ajattelua sekä ymmärtämään arkiympäristössä, paikallisella, alueellisella ja globaalilla tasolla tapahtuvia muutoksia. Geomedian monipuolinen käyttö tukee opiskelijaa maantieteellisen tiedon hankinnassa, analysoinnissa, tulkinnaissa ja visuaalisessa esittämisessä. Geomedialla tarkoitetaan karttojen, paikallistiedon, diagrammien, kuvien, videoiden, kirjallisten lähteiden, median, suullisten esitysten sekä muiden maantieteellisten tiedonhankinta- ja esitystapojen monipuolista käyttöä. Ajankohtaisten uutisten käsittely opetuksessa kehittää opiskelijan

maailmankuvan rakentamista ja kriittistä ajattelua sekä auttaa häntä ymmärtämään lähiympäristössä ja muualla maailmassa tapahtuvia muutoksia. Opetuksessa hyödynnetään myös koulun ulkopuolisia opiskeluympäristöjä sekä verkkoympäristöjä.

Opetuksen tavoitteet

Maantieteen opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää, mikä on ominaista maantieteelle tieteenalana
- kehittää maantieteellistä ajattelutaitoaan sekä hahmottaa maailmaa ja sen monimuotoisuutta
- ymmärtää, tulkitsee, soveltaa ja arvioi maantieteellistä tietoa sekä hyödyntää monipuolisesti geomedian tiedon hankinnassa, analysoinnissa ja esittämisessä
- osaa havainnoida arkiympäristöjä sekä kuvata luonnon ja ihmistoiminnan alueellisia ilmiöitä, rakenteita ja vuorovaikutussuhteita
- osaa kriittisesti pohtia ajankohtaisia maailman tapahtumia ja niihin vaikuttavia tekijöitä
- osaa havainnoida ja arvioida luonnon ympäristön ja rakennetun ympäristön tilaa, niissä tapahtuvia muutoksia sekä ihmisten hyvinvointia paikallisesti, alueellisesti ja maailmanlaajuisesti
- ymmärtää, mitä alueellinen kehittyneisyys merkitsee, ja osaa pohtia mahdollisia ratkaisuja eriarvoisuusongelmiin
- ymmärtää, mitä ihmisoikeudet tarkoittavat, ja arvostaa kulttuurien moninaisuutta
- tuntee aluesuunnittelun keinoja sekä osaa osallistua ja vaikuttaa oman lähiympäristönsä kehittämiseen
- kiinnostuu maantieteellisestä tiedosta ja motivoituu seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia eri puolilla maailmaa
- osaa käyttää maantieteellisiä tietoja ja taitoja arkielämässä

- tietää, millaisissa ammateissa ja työtehtävissä maantieteellistä osaamista tarvitaan
- toimii paikallisiin, alueellisiin ja globaaleihin kysymyksiin kantaaottavana ja kestävästä kehityksestä edistävänä aktiivisena maailmankansalaisena.

Maantieteen opetuksen paikallisena tavoitteena on auttaa opiskelijaa syventämään ymmärrystään Rovaniemen ja Lapin maantieteellisistä ilmiöistä ja ongelmista sekä niiden ratkaisumahdollisuuksista. Opetuksella ohjataan opiskelijaa havaitsemaan omaan lähiympäristöönsä vaikuttavia tekijöitä, muodostamaan perusteltuja näkemyksiä ja ottamaan kantaa paikallisiin asioihin. Näin hän kykenee toimimaan aktiivisesti luonnon ja ihmisen hyvinvoinnin edistämiseksi.

Tutkiva lähestymistapa geomedian avulla auttaa opiskelijaa syventämään maantieteellistä ajatteluaan sekä ymmärtämään Rovaniemellä ja Lapissa tapahtuvia muutoksia.

Maantieteen opetuksen paikallisina yhteistyökumppaneina voivat olla yliopisto, kartoituksen, maankäytön ja aluesuunnittelun asiantuntijat ja virastot sekä tutkimuslaitokset.

Arviointi

Maantieteessä arvioidaan opetuksen tavoitteiden saavuttamista kurssikohtaisia tavoitteita ja sisältöjä painottaen. Arviointi ohjaa opiskelijaa kehittämään omaa osaamistaan. Arvioinnissa keskeisiä kohteita ovat paitsi opiskelijan tiedot ja peruskäsitteiden hallinta myös maantieteellinen ajattelu- ja argumentointitaito sekä tiedonprosessointitaidot. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää, soveltaa, analysoida, yhdistellä, arvioida, havainnollistaa ja esittää maantieteellistä tietoa erilaisissa tilanteissa. Keskeisiä arvioitavia taitoja maantieteessä ovat karttojen luku- ja tulkintataito, graafiset esittämistaidot sekä muut geomediataidot.

Maantieteen tietoja ja taitoja opiskelija voi osoittaa paitsi kirjallisissa arvioinneissa myös suullisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa sekä laatimalla maantieteellisen tutkielman tai projektituotoksen, kuten videon, pelin, vastamainoksen tai verkkosivut, yksin tai yhdessä toisten kanssa. Arvioinnissa voidaan ottaa huomioon myös opiskelijan osoittamat tiedot ja taidot koulussa toteutetussa osallistumis- ja vaikuttamisprojektissa.

Kaikilla maantieteen kursseilla opiskelijoiden arviointi on monipuolista. Opiskelijoiden itsearviointilla ja vertaisarviointilla on merkittävä osuus arvioinnissa.

Valtakunnalliset pakolliset kurssit

4. Maailma muutoksessa (GE1)

Kurssi perehdyttää opiskelijan muuttuvaan maailmaan ja sen alueellisten ongelmien tarkasteluun. Kurssin aikana seurataan ajankohtaisuutisointia eri puolilta maailmaa ja hahmotetaan globaaleja riskialueita sekä luonnonriskien, ympäristöriskien että ihmiskunnan riskien kannalta. Kurssi käsittelee myös eri puolilla maailmaa tapahtuvaa myönteistä kehitystä ja mahdollisuuksia hillitä, varautua, ennakoita sekä sopeutua riskeihin. Keskeisiä näkökulmia ovat ekososiaalinen kestävyys, kierto-talous ja globaalit kehityskysymykset.

Kurssin paikallisena erityispiirteenä on kytkeä opiskelijan elämykset ja kokemukset Rovaniemeltä ja Lapista osaksi oppimista. Tämä syventää hänen kiinnostustaan maantieteeseen ja maantieteen tapaan hahmottaa ja tutkia maailmaa.

Tavoitteet

- Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- saa elämyksiä ja kokemuksia, jotka syven-
tävät hänen kiinnostustaan maantietee-
seen ja maantieteen tapaan hahmottaa ja
tutkia maailmaa
- tunnistaa luonnon toimintaan, ihmisen
toimintaan sekä ihmisen ja luonnon vuoro-
vaikutukseen liittyviä riskialueita maapal-
lolla
- ymmärtää, millaisia riskejä maapallon eri
alueilla ilmenee ja mitkä tekijät vaikuttavat
niihin
- osaa vertailla ja arvioida alueiden riski-
herkkyyttä ja riskien vaikuttavuutta aluei-
den luonnonvarojen ja kehittyneisyyden
näkökulmasta
- tietää, millaisten ratkaisujen avulla riskejä
voidaan hillitä tai niiden vaikutuksia lieven-
tää, sekä tuntee mahdollisuudet ennakoida
ja varautua riskeihin sekä toimia kestäväen
kehityksen mukaisesti
- osaa analysoida maailman eri alueiden
myönteistä kehitystä ja siihen vaikuttavia
tekijöitä
- ymmärtää, että ihminen vaikuttaa omalla
toiminnallaan maapallon elinkelpoisuuteen
sekä ihmisten hyvinvointiin
- osaa käyttää tieto- ja viestintäteknolo-
giaa globaaleja kysymyksiä koskevan tie-
don hankinnassa, analysoinnissa ja esit-
tämisessä sekä osaa seurata ja kriittisesti
arvioida ajankohtaisia alueellisia uutisia eri
medioissa.

Keskeiset sisällöt

Maantiede tieteenalana

- miten maantieteessä tarkastellaan ympä-
ristöä ja maailmaa
- opiskelijan arkiset kokemukset ja havain-
not omasta lähiympäristöstä ja muuttu-
vasta maailmasta

- maantieteelliset tutkimustaidot ja geome-
dia
- miten maantiedettä hyödynnetään työelä-
mässä ja arjessa
- alueellisia riskejä, myönteistä kehitystä ja
innovaatioita koskevat ajankohtaiset uuti-
set maapallon eri alueilla
- maailman karttakuvan ja paikannimistön
syventäminen

Luonnon järjestelmään liittyvät keskeiset globaa-
lit riskialueet, riskien ennakointi ja niihin varautu-
minen

Luonnonvaroihin ja ympäristöön liittyvät keskei-
set globaalit riskialueet, riskien hillintä, niihin
varautuminen ja sopeutuminen

- ilmastonmuutos ja muut globaalit ympäris-
töriskit
- resurssien viisas käyttö sekä kierto- ja bio-
talous
- maapallon eri alueiden mahdollisuudet ja
vahvuudet

Ihmiskunnan globaalit riskialueet ja keskeiset kehi-
tyskysymykset

- inhimillisen kehityksen globaalit ongelmat,
hyvinvoinnin jakautuminen, eriarvoisuus,
haavoittuvuus, nälkä ja pakolaisuus

Valtakunnalliset syventävät kurssit

5. Sininen planeetta (GE2)

Kurssilla tarkastellaan luonnonmaantieteen ilmi-
öitä ja syvennetään ilma-, vesi- ja kivikehän raken-
teen ja toiminnan tuntemusta. Keskeisenä näkö-
kulmana ovat luonnossa tapahtuvat prosessit ja
niihin liittyvät syy-seuraussuhteet. Kurssilla tutus-
tutaan luonnonmaantieteen tutkimusmenetelmiin
ja harjoitellaan geomeediaa hyväksi käyttäen tulkit-
semaan luonnonmaisemia ja niiden syntyä. Kurssi
perehdyttää luonnonmaantieteellisen tiedon käyt-
töön yhteiskunnassa ja arkielämässä.

Kurssille paikallista näkökulmaa tuo geomedian
käyttö Rovaniemen ja Lapin luonnonmaisemien tul-
kinnassa. Kurssilla perehdytään myös luonnon-
maantieteellisen tiedon käyttöön päätöksenteossa
Lapin maakunnassa.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää luonnonmaantieteen perus-
käsitteitä
- osaa hankkia, analysoida, tulkita, arvioida
ja esittää luonnonmaantieteellistä tietoa
geomeediaa hyväksi käyttäen
- ymmärtää maapallon planetaarisuudesta
johtuvia ilmiöitä
- ymmärtää elottoman ja elollisen luonnon
vyöhykkeisyyden maapallolla
- ymmärtää, miten ja miksi luonnonmaisemat
muuttuvat, ja osaa tulkita kuvista ja kar-
toilta luonnonmaisemien rakennetta, syn-
tyä ja kehitystä
- ymmärtää luonnonmaantieteellisen tiedon
merkityksen yhteiskunnassa ja ihmisten
arki-elämässä.

Keskeiset sisällöt

Maantieteellinen ajattelu

- luonnonmaantieteellisten kysymysten aset-
taminen, tiedon hankinta, analysointi, arvi-
ointi ja esittäminen
- geomeedia ja muut luonnonmaantieteen tie-
tolähteet ja niiden käyttö sekä luonnon-
maantieteen tutkimusmenetelmät

Maan planetaariset liikkeet ja niistä johtuvat ilmiöt

Ilmakehä ja vesikehä liikkeessä sekä vyöhykkei-
syys

- ilmakehän rakenne ja tuulet
- sateet
- meriveden liikkeet
- sää ja sen ennustaminen
- ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeet

Maapallon rakenne ja muuttuvat pinnanmuodot

- endogeeniset ja eksogeeniset tapahtumat
maanpinnan muokkaajina
- luonnonmaisemien tulkinta karttojen ja
kuvien avulla
- arvokkaat luonnonmaisemat

Luonnonmaantieteellisen tiedon käyttö yhteiskun-
nassa ja arkielämässä

6. Yhteinen maailma (GE3)

Kurssilla tarkastellaan ihmismaantieteen ilmiöitä ja syvennetään ihmistoiminnan alueellisten piirteiden tuntemusta. Keskeisenä näkökulmana on luonnonvarojen ja ympäristön tarjoamien mahdollisuuksien arviointi ihmistoiminnan kannalta. Kurssilla tutustutaan ihmismaantieteen tutkimusmenetelmiin ja harjoitellaan geomedialla hyväksi käyttäen tulkitsemaan ihmistoiminnan jäsentymistä maapallolla. Kurssi perehdyttää ihmismaantieteellisen tiedon käyttöön yhteiskunnassa ja arkielämässä.

Ihmismaantieteen oppimisen edistämiseksi kurssilla tarkastellaan asioita myös Rovaniemen ja Lapin näkökulmasta.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää ihmismaantieteen peruskäsitteitä
- osaa hankkia, analysoida, tulkita, arvioida ja esittää ihmismaantieteellistä tietoa geomedialla hyväksi käyttäen
- osaa analysoida ihmistoiminnan alueellisia piirteitä ja arvioida luonnonvarojen ja ympäristön tarjoamien mahdollisuuksien vaikutusta niihin
- tuntee eri kulttuureja ja arvostaa niiden moninaisuutta sekä kunnioittaa ihmisoikeuksia
- osaa arvioida ihmisten hyvinvointia ja ympäristön tilaa maapallon eri alueilla
- ymmärtää ekologisesti, taloudellisesti, kulttuurisesti ja sosiaalisesti kestävän kehityksen merkityksen maailman tulevaisuudelle
- ymmärtää ihmismaantieteellisen tiedon merkityksen yhteiskunnassa ja ihmisten arkielämässä.

Keskeiset sisällöt

Maantieteellinen ajattelu

- ihmismaantieteellisten kysymysten asettaminen, tiedon hankinta, analysointi, arviointi ja esittäminen
- ihmismaantieteen peruskäsitteet
- geomedia ja muut ihmismaantieteen tietolähteet sekä tutkimusmenetelmät
- miellekartat, paikkojen kokeminen ja alueellinen identiteetti

Väestö ja asutus

- väestönkasvu, asutus, muuttoliikkeet, kaupungistuminen
- kulttuurien moninaisuus ja ihmisoikeuksien toteutuminen

Alkutuotanto ja ympäristö

- kestävä maa-, kala- ja metsätalous

Teollisuus ja energia

- raaka-aineet, energialähteet, biotalous ja teollisuuden sijainti

Palvelut, liikkuminen ja vuorovaikutus

- liikenne, matkailu, globaali talous ja informaatioteknologian kehitys

Ihmistoiminnan alueellinen rakenne

- maankäyttö, keskukset ja periferiat
- kulttuurimaisemien tulkinta karttojen, kuvien ja muun geomedian avulla

Ihmismaantieteellisen tiedon käyttö yhteiskunnassa ja arkielämässä

7. Geomedia - tutki, osallistu ja vaikuta (GE4)

Kurssi perehdyttää aiemmillä kursseilla hankittujen maantieteellisten tietojen ja taitojen soveltamiseen tutkielman laatimisessa tai osallistumis- ja vaikuttamisprojektin toteuttamisessa. Keskeisiä näkökulmia kurssilla ovat osallistuva suunnittelu, maailmanlaajuiset kehitystrendit ja geomedian käyttö tutkimuksessa ja vaikuttamisessa.

Kurssille paikallista näkökulmaa tuo aluesuunnitteluun perehtyminen Rovaniemellä ja Lapissa. Tämä auttaa opiskelijaa ymmärtämään kansalaisten mahdollisuuksia vaikuttaa oman ympäristönsä suunnitteluun ja kehittämiseen kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti.

Myös aluetutkielman laatiminen Rovaniemeltä tai Lapista parantaa opiskelijan ymmärrystä paikallisista oloista. Kurssilla on myös mahdollisuus toteuttaa osallistumis- ja vaikuttamisprojekti joko alueellisesti tai paikallisesti. Tämä tukee myös aihekokonaisuus aktiivinen kansalaisuus -toteutusta tällä kurssilla.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa asettaa maantieteellisiä kysymyksiä ja käyttää geomedialla maantieteellisten ongelmien ratkaisemisessa
- kehittää taitojaan hankkia, käsitellä, analysoida, tulkita, arvioida ja esittää maantieteellistä tietoa
- osaa käyttää paikkatietosovelluksia
- ymmärtää geomedian merkityksen omassa arjessa ja yhteiskunnan eri aloilla
- tuntee maailmanlaajuisia kehitystrendejä ja Suomen kehitysyhteistyön tavoitteet

- ymmärtää kestävän kehityksen merkityksen aluesuunnittelun lähtökohtana ja tuntee kansalaisten mahdollisuudet vaikuttaa oman ympäristönsä suunnitteluun ja kehittämiseen
- osaa käyttää geomedialla maantieteellisen tutkielman laatimisessa tai osallistumis- ja vaikuttamisprojektissa, jossa on paikallinen, alueellinen tai globaali ulottuvuus.

Keskeiset sisällöt

Geomedian käyttö arjessa, työelämässä ja kestävän kehityksen edistämässä

Geomedia ja maantieteelliset tutkimustaidot

- kartografian ja paikkatiedon perusteet sekä muu geomedian käyttö maantieteellisen tutkimuksessa
- ongelmien asettaminen, tutkimusaineiston hankinta, käsittely, analysointi, tulkinta, arviointi, havainnollistaminen ja esittäminen

Kehityksen ohjailu ja kestävä kehitys

- aluesuunnittelu ja osallistuvan suunnittelun periaatteet
- kehittyneisyserot eri aluetasoilla sekä kansainvälinen yhteistyö, maailmanlaajuiset kehitystrendit ja kestävän kehityksen sitoumukset

Maantieteellinen tutkielma tai osallistumis- ja vaikuttamisprojekti

- maantieteellisen pienimuotoisen tutkielman laatiminen geomedialla hyväksi käyttäen tai paikallisen, alueellisen tai globaalitason osallistumis- ja vaikuttamisprojektin toteuttaminen itsenäisesti tai yhteistyössä muiden kanssa geomedialla hyväksi käyttäen

Paikalliset syventävät kurssit

2. Kertauskurssi (GE5)

Kurssilla kerrataan maantieteen pakollisen ja valtakunnallisten kurssien sisältöjä.

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- saa valmiudet osallistua maantieteen reaalikokeeseen
- ymmärtää maantieteen keskeiset oppisäällöt ja pystyy analysoimaan tapahtumien syy- ja seuraussuhteita
- hahmottaa oppiaineen monitieteellisen luonteen ja osaa integroida maantieteen muihin tieteisiin
- pystyy hahmottamaan maantieteellisiä ilmiöitä paikallisesti, alueellisesti ja maailmanlaajuisesti

Keskeiset sisällöt

- kerrataan keskeiset maantieteelliset käsitteet ja prosessit painottaen syy- ja seuraussuhteita
- maantieteen käytännön sovellutukset yhteiskunnan eri aloilla ja tutustuminen maantieteeseen sidoksissa oleviin aloihin ja ammatteihin
- maantieteelliset tutkimusmenetelmät ja havainnollistaminen

Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Paikalliset soveltavat kurssit

1. Kuva ja kartta (GE6)

Kurssilla syvennetään geomedian käytön osaamista.

Tavoitteena on, että opiskelija osaa sujuvasti käyttää monipuolisesti geomedian tiedon hankintaan, havainnollistamiseen ja esittämiseen.

Keskeisenä sisältönä on karttojen, paikkatiedon, diagrammien, kuvien, videoiden, kirjallisten lähteiden, median, suullisten esitysten sekä muiden maantieteellisten tiedonhankinta- ja esitystapojen monipuolinen käyttö.

Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä.

3. Tähtitaivas ja ilmakehän ilmiöt (GE7)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee maailmankaikkeuden rakenteen ja toiminnan pääpiirteissään
- osaa taivaan havainnoinnin perusmenetelmät
- saa kipinän elinikäiseen harrastukseen

Sisältö

- kosmologian perusteet
 - yötaivaan ilmiöitä mm. kuu, planeetat, komeetat, tähdistöt, revontulet
 - päivätaivaan ilmiöitä mm. aurinko, halot
- Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä.

2.10. Fysiikka

Fysiikan opetus tukee opiskelijoiden luonnontieteellisen ajattelun sekä maailmankuvan kehittymistä osana monipuolista yleissivistystä. Opetus ohjaa opiskelijaa ymmärtämään fysiikan merkitystä jokapäiväisessä elämässä, ympäristössä, yhteiskunnassa ja teknologiassa. Opiskelijat kehittävät valmiuksiaan opiskella luonnontieteellisillä ja luonnontieteitä soveltavilla aloilla. Opetuksessa sovelletaan fysiikkaa monipuolisissa tilanteissa, mikä edistää myös opiskelijoiden koulutuksellista yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Opetus välittää kuvaa fysiikan merkityksestä kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa: fysiikkaa tarvitaan uusien teknologisten ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa. Opetus ohjaa opiskelijoita ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan sekä ympäristöstä.

Fysiikan opetuksen tuella opiskelijan käsitteet fysiikan käsitteistä rakentuvat, ja opiskelija ymmärtää niitä kvalitatiivisella ja kvantitatiivisella tasolla. Opiskelijoiden aikaisemmat kokemukset, uudet havainnot ja näkökulmat muokkautuvat opiskelijoiden ja opettajien vuorovaikutuksessa johdonmukaiseksi kokonaisuudeksi kohti fysiikan teorioiden mukaista käsitystä ympäröivästä todellisuudesta. Opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen käyttämiseen, ideointiin, vuorovaikutukseen sekä tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointiin. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään muun muassa mallintamisen välineenä, tutkimusten tekemisessä ja tuotosten laatimisessa.

Fysiikan opetuksen lähtökohtana ovat ympäristöstä tehty havainnot. Kokeellisuus eri muodoissaan tukee käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä, tutkimisen taitojen oppimista ja luonnontieteiden luonteen hahmottamista. Opiskelijoiden oma kokeellinen työskentely kehittää työskentelyn ja yhteistyön taitoja, luovaa ja kriittistä ajattelua sekä innostaa opiskelijoita fysiikan

opiskeluun. Opiskelun edetessä tutkimisen taidot kehittyvät sekä kokonaisvaltaisesti että kunkin kurssin keskeisten sisältöjen osalta. Kokeellisessa työskentelyssä toimitaan työturvallisuuslainsäädännön mukaisesti.

Opetuksen tavoitteet

Fysiikan opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- saa ohjausta fysiikan osaamisensa tunnistamisessa, omien tavoitteiden asettamisessa, oppimishaasteiden kohtaamisessa ja fysiikan opiskelustrategioiden soveltamisessa
- saa mahdollisuuksia perehtyä fysiikan soveltamiseen monipuolisissa tilanteissa, kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä
- osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä ja kehittää kysymyksiä edelleen tutkimusten, ongelmanratkaisun tai muun toiminnan lähtökohdiksi
- osaa suunnitella ja toteuttaa kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa
- osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia sekä arvioida niitä ja koko tutkimusprosessia
- osaa muodostaa, tulkita ja arvioida erilaisia malleja sekä käyttää niitä ilmiöiden kuvaamiseen ja ennusteiden tekemiseen
- osaa käyttää monipuolisia tietolähteitä ja arvioida niitä kriittisesti fysiikan tietojensa avulla
- osaa ilmaista johtopäätöksiä ja näkökulmia fysiikalle ominaisilla tavoilla
- jäsentää käsitystään luonnon rakenteista ja ilmiöistä fysiikan käsitteiden ja periaatteiden avulla
- ymmärtää luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa
- osaa arvioida fysiikan ja teknologian merkitystä yksilön ja yhteiskunnan kannalta.

Arviointi

Arviointi kohdistuu fysiikan yleisten tavoitteiden saavuttamiseen kurssikohtaisia tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute tukevat opiskelijaa kehittämään ja tiedostamaan fysiikan osaamistaan. Kurssin arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön ja opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin. Fysiikan tietoja ja niiden soveltamista voidaan osoittaa eri tavoin, kuten selittämällä, graafisesti mallintamalla ja matemaattisia malleja käyttämällä. Erilaisten tuotosten lisäksi voidaan arvioida työskentelyn eri vaiheita, kuten kysymysten muodostamista, ongelmaratkaisuprosessin jäsenettä kuvaamista ja tutkimisen taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon kokeellisen työskentelyn taidot sekä tiedon hankinnan ja käsittelyn taidot.

Valtakunnalliset pakolliset kurssit

1. Fysiikka luonnontieteenä (FY1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta fysiikkaa ja sen opiskelua kohtaan
- ymmärtää, kuinka luonnontieteellinen tieto rakentuu kokeellisen toiminnan ja siihen kytkeytyvän mallintamisen kautta
- osaa suunnitella ja toteuttaa yksinkertaisia luonnontieteellisiä kokeita
- tutustuu aineen ja maailmankaikkeuden rakenteeseen liittyviin peruskäsitteisiin ja jäsentää käsitystään luonnon perusrakenteista
- osaa käyttää ja soveltaa liikeilmiöiden käsitteitä jokapäiväisen elämän ilmiöissä
- osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa opiskelun tukena.

Keskeiset sisällöt

- fysiikan merkitys nykyaikana, jatko-opinnoissa ja työelämässä
- tutustuminen perusvuorovaikutuksiin, maailmankaikkeuden rakenteisiin ja syntyyn sekä aineen rakenteeseen
- voima liikkeen muutoksen aiheuttajana ja liikeilmiöt
- tutkimukset ja mallintaminen fysikaalisen tiedon rakentumisessa
- tulosten kerääminen, esittäminen graafisesti ja luotettavuuden arviointi

Valtakunnalliset syventävät kurssit

2. Lämpö (FY2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää ja soveltaa lämpöilmiöiden käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöissä
- osaa tutkia aineen termodynaamiseen tilaan ja olomuodon muutoksiin liittyviä ilmiöitä
- syventää ymmärrystään energiasta fysiikan keskeisenä käsitteenä
- kehittää valmiuksia osallistua ympäristöä ja teknologiaa koskevaan päätöksentekoon.

Keskeiset sisällöt

- fysiikan merkitys energiantuotannon ratkaisuissa ja kestäväns tulevaisuuden rakentamisessa
- lämpö ja lämpötila
- kaasujen tilanmuutokset, lämpölaajeneminen ja paine
- kappaleiden lämpeneminen, jäähtyminen, olomuodon muutokset ja lämpöenergia
- mekaaninen työ, teho ja hyötysuhde

- energian säilyminen lämpöopissa ja lämmön siirtymissuunta
- tutkimuksen tai ongelmanratkaisun ideointia ja suunnittelua

3. Sähkö (FY3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää ja soveltaa sähköön liittyviä käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöissä
- harjaantuu matemaattisessa mallintamisessa ja suureyhtälöiden käyttämisessä
- osaa tutkia kokeellisesti sähköön liittyviä ilmiöitä ja osaa tehdä sähköopin perusmitauksia
- osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa tutkimusten tekemisessä.

Keskeiset sisällöt

- fysiikan ja teknologian merkitys jokapäiväisessä elämässä ja yhteiskunnassa
- sähkövirta ja jännite sekä resistanssi ja Ohmin laki
- yksinkertaiset tasavirtapiirit ja Kirchhoffin lait
- sähköteho ja Joulen laki
- kondensaattori, diodi ja LED komponentteina
- sähköstaattinen vuorovaikutus, Coulombin laki ja sähkökenttä
- sähköturvallisuus, kytkentöjen tekeminen ja virtapiirien tutkiminen

4. Voima ja liike (FY4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää ja soveltaa voiman ja liikkeen käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöissä
- ymmärtää säilymlakien merkityksen fysiikassa
- osaa tutkia kokeellisesti voimaan ja liikkeeseen liittyviä ilmiöitä
- harjaantuu graafisten esitysten käyttämisessä ja tuottamisessa.

Keskeiset sisällöt

- fysiikan merkitys yksilön ja yhteiskunnan turvallisuudelle
- vuorovaikutus liikkeen muutoksen syynä, tasainen ja tasaisesti kiihtyvä suoraviivainen liike
- Newtonin lait, voimakuvio ja voimien yhteisvaikutus
- etä- ja kosketusvoimia: paino, kitka, noste ja kvalitatiivisesti väliaineen vastus
- liikeyhtälö
- momentti ja tasapaino pyörimisen suhteen yksinkertaisissa tilanteissa
- liikemäärän säilymlaki, impulssiperiaate ja yksiulotteiset törmäykset
- liike- ja potentiaalienergia sekä mekaanisen energian säilymlaki
- mallien käyttäminen ja muodostaminen sekä niiden rajoitukset ja puutteet

5. Jaksollinen liike ja aallot (FY5)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää ja soveltaa jaksollisen liikkeen ja aaltojen käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöissä
- perehtyy värähdys- ja aaltoliikkeen perusteisiin tutkimalla mekaanista värähtelyä ja ääntä
- osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa mallintamisen välineenä.

Keskeiset sisällöt

- fysiikan merkitys lääketieteessä ja musiikissa
- tasainen ympyräliike
- gravitaatiovuorovaikutus
- harmoninen voima ja värähdysliike
- aaltoliikkeen synty ja aaltojen eteneminen
- aaltoliikkeen heijastuminen, taittuminen, diffraktio, interferenssi ja seisovat aallot
- ääni aaltoliikeilmiönä
- mallien ja simulaatioiden suhde todellisuuteen

6. Sähkömagnetismi (FY6)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää ja soveltaa sähkömagnetismin ja valoon liittyviä käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöissä
- osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa tuotosten muodostamisessa
- harjaantuu ilmaisemaan itseään fysiikalle ominaisilla tavoilla ja analysoimaan eri tietolähteiden argumentointia.

Keskeiset sisällöt

- fysiikan merkitys energia- ja viestintäteknologiassa
- magnetismi, magneettinen vuorovaikutus ja magneettikenttä
- varatun hiukkasen liike sähkö- ja magneettikentässä
- sähkömagneettinen induktio, magneettivuoto, induktiolaki ja Lenzin laki
- generaattori, muuntaja, vaihtovirran synty ja energian siirto sähkövirran avulla
- sähkömagneettisen säteilyn spektri, valon heijastuminen, taittuminen, interferenssi ja diffraktio
- tutkimuksen tai ongelmanratkaisuprosessin jäsenetty kuvaaminen

7. Aine ja säteily (FY7)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää ja soveltaa aineen ja säteilyn käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöissä
- syventää kokonaiskuvaavaa fysiikasta aineen ja maailmankaikkeuden rakennetta selittävästi tieteenä.

Keskeiset sisällöt

- näkökulmia fysiikan ja kosmologian kehittymiseen
- energian kvantittuminen
- sähkömagneettisen säteilyn kvantittuminen ja fotonit
- aaltohiukkasdualismi
- atomiytimen rakenne
- ydinreaktiot, ydinenergia, ytimen sidosenergia sekä energian ja massan ekvivalenssi
- radioaktiivisuus ja hajoamislaki

- säteilyturvallisuus ja säteilyn hyötykäyttö
- tiedonhankinta, esittäminen ja arviointi

Paikalliset syventävät kurssit

Fysiikan kertauskurssi (FY08)

Kurssi arvioidaan numeroarvosanalla, joka perustuu kurssin lopussa pidettävään kirjalliseen kokeeseen ja muihin näyttöihin.

Tavoitteet

- pystyy luomaan kokonaisnäkemyksen lukion fysiikan oppisisällöstä
- kertaa ja syventää fysikaalisia laskuvalmiuksiaan koko lukion fysiikan oppimäärästä
- saa valmiudet ylioppilaskokeen tehtävien ratkaisun oikeanlaiseen esitystapaan

Keskeiset sisällöt

- lukion fysiikan oppimäärän kertaus
- laskuharjoituksia

Fysiikan tutkimuskurssi (FY12)

Kurssi arvioidaan numeroarvosanalla, joka muodostuu kurssilla tehtävästä tutkielmasta ja muusta työskentelystä.

Tavoitteet

- harjoittelee tieteelliseen metodiin, joka koostuu mittausaineiston keruusta, käsittelystä, analysoinnista ja tulosten esittelemisestä
- oppii tarttumaan analyyttisesti tieteelliseen ongelmaan ja ymmärtää siihen liittyvän teoreettisen viitekehyksen merkityksen
- saa mahdollisuuden käyttää ja syventää

koulussa oppimiaan tutkimusongelmaan liittyviä taitojaan

- oppii tutkimustyön kautta ajanhallinnan ja tutkimusongelman rajauksen merkityksen
- kriittistä medialukutaitoa

Keskeiset sisällöt

- tutustuminen mittausaineiston käsittelyyn liittyviin matemaattisiin menetelmiin ja niiden ohjattu harjoittelu
- tutkimusartikkelin rakenteen, tyylin ja viitetausjärjestelmän harjoittelu

Fysiikan työkurssi (FY09)

Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä, mikä edellyttää annettujen töiden onnistunutta suorittamista, läsnäoloa tunneilla sekä työselostusten laatimista määrättyistä töistä. Kurssilla pyritään tekemään yhteistyötä paikallisten yritysten, tutkimuslaitosten ja oppilaitosten kanssa.

Tavoitteet

- tutustuu fysiikan kokeellisiin tutkimusmenetelmiin ja mittavälineisiin
- oppii tunnistamaan tutkittavan ilmiön, hahmottamaan ilmiön ja fysiikan lakien välisen yhteyden ja ymmärtämään käytetyn mittausjärjestelyn
- oppii suorittamaan mittauksia, analysoimaan mittaustuloksia ja tuottamaan työselostuksen
- oppii mittaustulosten matemaattisen käsittelyn sekä graafisen esityksen tuottamisen ja tulkinnan
- ymmärtää fysiikan kokeellisen luonteen

Keskeiset sisällöt

- valikoituja harjoitustöitä fysiikan eri osa-alueilta, pääasiassa kahden ensimmäisen vuosikurssin kursseilta

Ilmakehästä avaruuteen (FY11)

Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä. Pyritään yhteistyöhön lähialueiden tutkimuslaitosten ja paikallisen Ursan kerhon kanssa.

Tavoitteet

- kurssilla perehdytään ilmakehän rakenteeseen ja sääilmiöiden taustalla olevaan fysiikkaan
- syvennetään tietoa revontulien synnystä
- tutustutaan erilaisiin satelliitteihin ilmakehän ja lähiavaruuden tutkimuksessa
- perehdytään Aurinkokunnan uusimpaan tutkimukseen
- tutustutaan tähtitieteen perusteisiin

Keskeiset sisällöt

- Maan ja Auringon välinen vuorovaikus
- ilmakehän rakenne ja fysikaaliset ilmiöt eri kerroksissa
- arktisen alueen fysiikan tutkimus
- tähtitieteen perusteet

Kokeellista sähköoppia ja elektroniikkaa (FY10)

Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä, mikä edellyttää annettujen töiden onnistunutta suorittamista, läsnäoloa tunneilla sekä työselostusten laatimista määrätyistä töistä. Kurssilla pyritään tekemään yhteistyötä paikallisten yritysten, tutkimuslaitosten ja oppilaitosten kanssa.

Tavoitteet

- ymmärtää tasa- ja vaihtosähkön synnyn ja käytön ympäröivässä yhteiskunnassa eri tarkoituksissa
- kertaa tasavirtapiirin toiminnan kokeellisten mittausten avulla
- perehtyy puolijohdekomponenttien toimintaan elektronisten piirien rakentamisen kautta
- tutustuu aurinkopaneelijärjestelmien toimintaan
- perehtyy vaihtovirran perussuureisiin, komponentteihin ja piirien mittauksiin
- hallitsee sähköturvallisuuden perusteet

Keskeiset sisällöt

- kokeellisten mittausten avulla perehdytään virtapiirien jännitteisiin, virtoihin, puolijohdekomponenttien toimintaan, sähkömagneettiseen induktioon ja vaihtovirtapiirin reaktansseihin, impedanssiin ja vaiheeroon

2.11. Kemia

Kurssin aikana pyritään mahdollisuuksien mukaan tutustumaan paikallisiin kemian alan yrityksiin. Kurssin aikana pyritään mahdollisuuksien mukaan tutustumaan paikallisiin kemian alan yrityksiin. Kurssin aikana pyritään mahdollisuuksien mukaan tutustumaan paikallisiin kemian alan yrityksiin.

Kemian opetus tukee opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun ja nykyaikaisen maailmankuvan kehittymistä osana monipuolista yleissivistystä. Opetus ohjaa ymmärtämään kemian ja sen sovellusten merkitystä jokapäiväisessä elämässä, ympäristössä, yhteiskunnassa ja teknologiassa. Opiskelijat kehittävät valmiuksiaan opiskella luonnontieteellisillä ja luonnontieteitä soveltavilla aloilla. Opetuksessa sovelletaan kemiaa monipuolisissa tilanteissa, mikä edistää myös opiskelijoiden koulutuksellista yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Opetus välittää kuvaa kemian merkityksestä kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa: kemiaa tarvitaan uusien ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa. Opetus ohjaa opiskelijoita ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan sekä ympäristöstä.

Kemian opetus tukee opiskelijoiden käsitteiden rakentamista sekä ilmiöiden ymmärtämistä siten, että niiden makroskooppinen, mikroskooppinen ja symbolinen taso muodostavat loogisen kokonaisuuden. Opiskelijoiden aikaisemmista kokemuksista ja havainnoista edetään ilmiöiden kuvaamiseen ja selittämiseen sekä aineen rakenteen ja kemiallisten reaktioiden mallintamiseen kemian merkkielellä ja matemaattisesti. Opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen käyttämiseen, ideointiin, vuorovaikutukseen sekä tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointiin. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään muun muassa mallintamisen välineenä, tutkimusten tekemisessä ja tuotosten laatimisessa.

Kemian opetuksen lähtökohtana on elinympäristöön liittyvien aineiden ja ilmiöiden havainnointi ja tutkiminen. Kokeellisuus eri muodoissaan tukee käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä, tutkimisen taitojen oppimista ja luonnontieteiden luonteen hahmottamista. Opiskelijoiden oma kokeellinen työskentely kehittää työskentelyn ja yhteistyön taitoja, luovaa ja kriittistä ajattelua sekä innostaa opiskelijoita kemian opiskeluun. Opiskelun edessä tutkimisen taidot kehittyvät sekä kokonaisvaltaisesti että kunkin kurssin keskeisten sisältöjen osalta. Kokeellisessa työskentelyssä toimitaan kemikaali-, jäte- ja työturvallisuuslainsäädännön mukaisesti.

Opetuksen tavoitteet

Kemian opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- saa ohjausta kemian osaamisensa tunnistamisessa, omien tavoitteiden asettamisessa, oppimishaasteiden kohtaamisessa ja kemian opiskelustrategioiden soveltamisessa
- saa mahdollisuuksia perehtyä kemian soveltamiseen monipuolisissa tilanteissa, kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä
- osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä ja kehittää kysymyksiä edelleen tutkimusten, ongelmanratkaisun tai muun toiminnan lähtökohdiksi
- osaa suunnitella ja toteuttaa kokeellisia tutkimuksia turvallisesti ja yhteistyössä muiden kanssa
- osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia sekä arvioida niitä ja koko tutkimusprosessia
- osaa käyttää erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä sekä ennusteiden tekemisessä
- osaa käyttää monipuolisia tietolähteitä ja arvioida niitä kriittisesti kemian tietojensa avulla

- osaa ilmaista johtopäätöksiä ja näkökulmia kemialle ominaisilla tavoilla
- jäsentää käsitystään jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöistä kemian käsitteiden avulla
- ymmärtää luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa
- osaa arvioida kemian ja siihen liittyvän teknologian merkitystä yksilön ja yhteiskunnan kannalta.

Arviointi

Arviointi kohdistuu kemian yleisten tavoitteiden saavuttamiseen kurssikohtaisia tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute tukevat opiskelijaa kehittämään ja tiedostamaan kemian osaamistaan. Kurssin arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön ja opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin. Kemiällisen tiedon ymmärtämistä ja soveltamista voidaan osoittaa eri tavoin. Erilaisten tuotosten lisäksi voidaan arvioida työskentelyn eri vaiheita, kuten kysymysten muodostamista ja tutkimisen taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon kokeellisen työskentelyn taidot sekä tiedon hankinnan ja käsittelyn taidot.

Kurssit KE1- KE6 arvioidaan numeroarvosanalla, joka perustuu monipuoliseen jatkuvaan näyttöön. Paikallisten soveltavien kurssien KE7 ja KE8 arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön, jonka pohjalta annetaan suoritusmerkintä.

Valtakunnalliset pakolliset kurssit

4. Kemiaa kaikkialla (KE1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta kemiaa ja sen opiskelua kohtaan
- kehittää valmiuksia osallistua kemiaan liittyvään yhteiskunnalliseen keskusteluun
- osaa käyttää ja soveltaa tietoa aineiden ominaisuuksista jokapäiväisen elämän ja ympäristön ilmiöissä
- osaa tutkia kokeellisesti ja erilaisia malleja käyttäen erilaisia kemian ilmiöitä sekä ottaa huomioon työturvallisuuskohdat
- osaa käyttää aineen ominaisuuksien päätelyssä aineen rakenteen malleja, jaksollista järjestelmää ja tietolähteitä.

Keskeiset sisällöt

- kemian merkitys nykyaikana, jatko-opinnoissa ja työelämässä
- atomin rakenne ja jaksollinen järjestelmä pääpiirteissään
- alkuaineiden ja yhdisteiden ominaisuuksia
- aineiden ominaisuuksien selittäminen aineen rakenteen, kemiallisten sidosten ja poolisuuden avulla
- kysymykset tiedonhankinnan lähtökohtana
- turvallinen työskentely, aineen erotusmenetelmät, aineiden ominaisuuksien tutkiminen, havainnointi ja johtopäätösten tekeminen

Valtakunnalliset syventävät kurssit

5. Ihmisen ja elinympäristön kemiaa (KE2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää ja soveltaa orgaanisiin yhdisteisiin ja ainemäärään liittyviä käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöissä
- osaa tutkia kokeellisesti ja erilaisia malleja käyttäen orgaanisiin yhdisteisiin, ainemäärään ja pitoisuuteen liittyviä ilmiöitä
- ymmärtää, kuinka kemiallinen tieto rakentuu kokeellisen toiminnan ja siihen kytkeytyvän mallintamisen kautta
- osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa mallintamisen välineenä.

Keskeiset sisällöt

- kemian merkitys hyvinvoinnin ja terveyden kannalta
- orgaanisten yhdisteiden, kuten hiilivetyjen, happi- ja typpi yhdisteiden, rakenteiden mallintaminen ja kuvaaminen erilaisilla malleilla
- avaruusrakenne ja isomeria
- orgaanisten yhdisteiden ominaisuuksien selittäminen rakenteen avulla
- ainemäärä ja pitoisuus
- työvälineiden ja reagenssien käyttö sekä liuosten valmistus
- aineen rakenteen analyysimenetelmät, kuten spektroskopia

6. Reaktiot ja energia (KE3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää ja soveltaa reaktioihin liittyviä käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöissä
- osaa tutkia kokeellisesti ja erilaisia malleja käyttäen reaktioihin liittyviä ilmiöitä
- ymmärtää aineen ja energian häviämättömyyden merkityksen kemiassa.

Keskeiset sisällöt

- kemian merkitys energiaratkaisujen ja ympäristön kannalta
- kemiallisen reaktion symbolinen ilmaisu ja tasapainottaminen
- epäorgaanisten ja orgaanisten yhdisteiden reaktioita sekä niiden sovelluksia
- aineen häviämättömyys kemiallisessa reaktiossa ja sen yksinkertainen laskennallinen käsittely
- energian häviämättömyys kemiallisessa reaktiossa, sidosenergia ja Hessin laki
- kaasujen ominaisuudet ja yleinen tilanyhtälö
- reaktioiden tutkiminen kokeellisesti, titrausanalyysimenetelmänä, tutkimustulosten käsitteleminen, tulkitseminen ja esittäminen

7. Materiaalit ja teknologia (KE4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää ja soveltaa materiaaleihin ja teknologiaan liittyviä kemian käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön ja yhteiskunnan ilmiöissä
- osaa tutkia kokeellisesti ja malleja käyttäen materiaaleihin ja sähkökemian liittyviä ilmiöitä
- harjaantuu ilmaisemaan itseään kemialle ominaisilla tavoilla ja analysoimaan eri tietolähteiden argumentointia
- osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa tuotosten muodostamisessa.

Keskeiset sisällöt

- kemian merkitys teknologiassa ja yhteiskunnassa
- metallien ja polymeerien ominaisuudet, käyttö ja elinkaari
- atomin ulkoelektronirakenne ja jaksollinen järjestelmä alkuaineiden jaksollisten ominaisuuksien selittäjänä
- hapetusluvut ja hapetus-pelkistysreaktiot
- sähkökemian keskeiset periaatteet: jännitesarja, normaalipotentiaali, kemiallinen pari ja elektrolyysi
- kemiallisten reaktioiden laskennallinen soveltaminen
- tutkimuksen tai ongelmanratkaisun ideointi ja suunnittelu
- yhteistyön rooli kemiallisen tiedon tuottamisessa

8. Reaktiot ja tasapaino (KE5)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää ja soveltaa reaktioiden ja kemiallisen tasapainon käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöissä
- osaa tutkia kokeellisesti ja malleja käyttäen reaktioihin ja kemialliseen tasapainoon liittyviä ilmiöitä
- osaa käyttää laskennallisia ja graafisia malleja reaktionopeuden ja kemiallisen tasapainon kuvaamisessa, selittämisessä ja ennusteiden tekemisessä.

Keskeiset sisällöt

- kemian merkitys kestävän tulevaisuuden rakentamisessa
- kemiallisen reaktion nopeus ja siihen vaikuttavia tekijöitä
- homogeeninen ja heterogeeninen tasapaino sekä tasapainotilaan vaikuttaminen
- happo-emästasapaino, vahvat ja heikot protolyytit ja puskuriliuokset
- tasapainoon liittyvät graafiset esitykset
- homogeenisen ja happo-emästasapainon laskennallinen käsittely
- tutkimustulosten ja -prosessin arviointi

Paikalliset syventävät kurssit

2. Kemian kertauskurssi (KE6)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa perustella asioita kemian käsittein ja tuntee kemian perusterminologiaa
- ymmärtää aineen rakenteen ja ominaisuuksien välisen yhteyden
- osaa tulkita kemiallisia tapahtumia
- osaa tehdä yksinkertaisia tutkimuksia ja johtopäätöksiä annetuista tiedoista
- osaa analysoida graafeja ja kokeellisesti saatuja tuloksia
- osaa käsitellä kemian ilmiöitä matemaattisesti ja malleja käyttäen
- osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa mallintamisen välineenä

Keskeiset sisällöt

- peruskäsitteet ja määritelmät
- atomin elektroniverho, orbitaalit ja jaksollinen järjestelmä
- kemialliset sidokset
- orgaanisten yhdisteiden reaktioita
- hapettuminen ja pelkistyminen, sähkökemialliset ilmiöt
- kemiallinen tasapaino
- laskutehtäviä kemian eri alueilta

Paikalliset soveltavat kurssit

1. Kemia pääsykokeissa (KE8)

Vaadittavat pohjatiedot ovat valtakunnallinen pakollinen kemian kurssi (KE1) ja valtakunnalliset syventävät kemian kurssit (KE2, KE3, KE4 ja KE5).

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa soveltaa kemian tietoja ja taitoja jatko-opintojen pääsykokeessa.

Keskeiset sisällöt

- lääketieteellisen pääsykokeiden keskeisin kemia
- teknillisten alojen pääsykokeiden keskeisin kemia
- luonnontieteellisen alan pääsykokeiden keskeisin kemia

3. Kemian työkurssi (KE7)

Vaadittavat pohjatiedot ovat valtakunnallinen pakollinen kemian kurssi KE1 ja valtakunnallinen syventävä kemian kurssi KE2. Kurssin aikana pyritään mahdollisuuksien mukaan tutustumaan paikallisiin kemian alan yrityksiin.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii työskentelemään laboratoriossa eli osaa

- turvallisen työskentelyn
- erilaisten kemikaalien säilyttämisen, käsittelyn ja jälkikäsitteilyn
- käyttämään erilaisia työtapoja ja välineitä
- kirjata tulokset ja havainnot
- tehdä työselostuksen hyödyntäen teknologiaa
- tulkita saatuja kokeellisia tuloksia

Keskeiset sisällöt

- Työturvallisuus ja kemikaalit
- Työtavat
- kuumentaminen
- saostaminen
- suodatus
- liuottaminen
- tislauk
- Kvalitatiivinen analyysi
- Kvantitatiivinen analyysi
- Titrauksia
- happo-emäs titraus
- Kromatografia
- Orgaaninen synteesi

2.12. Filosofia

Filosofinen ajattelu tarkastelee koko todellisuutta ja eri tapoja hahmottaa sitä. Sen kysymyksenasettelujen tunteminen on olennainen osa yleissivistystä. Filosofiasa ongelmiä jäsennetään käsitteellisesti ja keskustellen. Filosofisen ajattelun opiskeleminen harjaannuttaa punnitsemaan käsitysten perusteluja järkipäisesti. Kyseenalaistavan ja perusteita etsivän luonteensa ansiosta filosofia auttaa hahmottamaan ja jäsentämään nykypäivän jatkuvasti kasvavaa informaatiotulvaa. Tällä tavoin filosofian opiskelu edistää opiskelijoiden yleisiä oppimisen ja ajattelun valmiuksia.

Filosofiassa opiskelija oppii jäsentämään käsitteellisesti arvoja, normeja ja merkityksiä koskevia kysymyksiä. Tämä edistää opiskelijan kykyä eettiseen pohdintaan ja sen ymmärtämiseen, mitä merkitystä erilaisilla tiedoilla ja taidoilla on yksilölle ja yhteiskunnalle. Filosofian opiskelu opettaa hahmottamaan laajoja käsitteellisiä kokonaisuuksia ja yhteyksiä. Se auttaa näkemään, miten eri tieteenalojen ja ajatteluperinteiden käsitykset rakentuvat ja eroavat toisistaan.

Filosofian opiskelu kehittää arvostelukykyä sekä edistää luovan ja itsenäisen ajattelun kehitystä. Filosofiasa tuetaan opiskelijoiden perustelujen yksilöllisten näkemysten muodostamista ja kykyä osallistua järkipäiseen keskusteluun. Kun opiskelijat paneutuvat filosofisiin kysymyksiin, joihin ei ole yksinkertaisia ratkaisuja, he oppivat muodostamaan ja perustelemaan omia näkemyksiään sekä samalla kunnioittamaan toisenlaisia perusteluita näkemyksiä. Mutkikkaiden kysymysten pohdiskelu ryhmässä kasvattaa opiskelijoissa kykyä luottaa omiin ajattelutaitoihinsa ja yksilöllisiin mahdollisuuksiinsa selvittää vaikeita ongelmia. Filosofian opiskelu tukee opiskelijoiden kasvua aktiiviseksi ja vastuulliseksi sekä toisia ja yhdenvertaisuutta kunnioittaviksi kansalaisiksi.

Opetuksen tavoitteet

Filosofian opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- osaa hahmottaa filosofisia ongelmia ja niiden erilaisia mahdollisia ratkaisuja filosofian perinteessä ja ajankohtaisiin kysymyksiin sovellettuina
- osaa käsitteellisesti eritellä, jäsentää ja arvioida informaatiota, erityisesti erilaisia väitteitä, niiden merkityksiä ja perusteluja
- hallitsee johdonmukaisen argumentaation perustaidot ja oppii sitä kautta luottamaan omaan ajatteluunsa sekä arvioimaan sitä kriittisesti ja pohtimaan sen rajoja eri tieteenaloilla ja arkielämässä
- oppii pohtimaan ja jäsentämään käsitteellisesti laajoja kokonaisuuksia sekä ajattelemaan ja toimimaan arvostelukykyisesti niin eettisissä kysymyksissä kuin muillakin elämänalueilla myös informaation ollessa epävarmaa ja ristiriitaista.

Äidinkielen oppiaineessa toteutetaan yhteistyössä filosofian oppiaineen kanssa argumentaatiokurssi. Kurssilla kerrataan ja syvennetään erityisesti väittelyssä tarvittavia argumentoinnin taitoja. Harjoitellaan argumentoinnin vakuuttavuuden tutkimista: perehdytään päättelyn perusteisiin ja opitaan tunnistamaan tyypillisiä virheitä perusteluissa sekä tutkitaan vaikuttavaa kieltä. Vahvistetaan suullisia ja kirjallisia argumentointitaitoja. Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä. Arvosanan saaminen edellyttää aktiivista osallistumista ja kurssitöiden tekemistä ajallaan. Kurssia suositellaan toisen tai kolmannen vuoden opiskelijoille. Edeltävät opinnot ovat ÄI4 ja FI1. Tarkemmat kurssia koskevat tiedot löytyvät oppiaineesta suomen kieli ja kirjallisuus.

Arviointi

Filosofiassa arviointi kohdistuu ajattelun taitojen ja keskeisten käsitteiden hallintaan sekä kykyyn ilmaista filosofista ajattelua. Tämä tarkoittaa kykyä

kriittisesti eritellä ja problematisoida informaatiota, hahmottaa ja täsmentää sen käsitteellistä rakennetta sekä esittää asiasta perusteltu arvostelma. Arvioinnin tulee tukea ja kehittää opiskelijan taitoa arvioida omaa ajatteluaan ja rohkaista opiskelijoita oman opiskelunsa suunnitteluun ja kehittämiseen. Kurssien arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, ja filosofian yleisten tavoitteiden saavuttamista arvioidaan kurssikohtaisten tavoitteiden ja keskeisten sisältöjen kautta.

Valtakunnalliset pakolliset kurssit

1. Johdatus filosofiseen ajatteluun (FI1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- muodostaa perustellun käsityksen filosofian luonteesta ja menetelmistä tutustumalla filosofisiin ongelmiin ja niiden mahdollisiin ratkaisuihin
- oppii arvioimaan väitteiden totuutta sekä harjaantuu esittämään ja vaatimaan erilaisille mielipiteille ja väitteille perustelujen rakennetta ja arvioimaan niiden pätevyyttä
- tuntee ja oppii erilaisten harjoitusten kautta soveltamaan filosofian työtapoja, kuten oletusten kyseenalaistamista, käsitteiden luokittelua ja määrittelemistä sekä ajatuskokeiden ja vastaesimerkkien käyttöä
- perehtyy joihinkin keskeisiin filosofisiin kysymyksiin ja niihin liittyviin käsitteellisiin erotteluihin
- tuntee perustavia tieto-opillisia erotteluita, osaa eritellä ja arvioida kriittisesti erilaisia tiedollisia uskomuksia ja tutustuu tietämiseen joissain lukion oppiaineissa.

Keskeiset sisällöt

- mitä filosofia on, filosofisten kysymysten ja filosofisen ajattelun luonne filosofian perinteessä ja ajankohtaisiin ongelmiin sovelletuna
- johdonmukaisen argumentaation ja päätelyn päättelyn perusteet ja niiden harjoittaminen suullisesti ja kirjallisesti
- keskeisiä filosofisia peruskysymyksiä ja -erotteluja: henki ja aine, vapaus ja välttämättömyys, käsitteellinen ja empirinen, objektiivinen ja subjektiivinen
- tiedon ja informaation, arkitiedon ja tieteellisen tiedon sekä tieteen ja pseudotieteen ero
- tiedon ja argumentaation luonne eri tiedonaloilla: miten väitteitä muodostetaan, koetellaan ja perustellaan joissain lukion oppiaineissa

2. Etiikka (FI2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy filosofisen etiikan keskeisiin käsitteisiin, kysymyksiin ja teorioihin sekä ympäristöfilosofian perusteisiin
- hahmottaa normatiivisten väitteiden luonteen ja suhteen kuvaileviin väitteisiin sekä osaa perustella käsityksiä hyvästä ja oikeasta
- osaa jäsentää oman elämänsä merkityksellisyyttä ja elämänvalintojaan filosofisen käsitteistön avulla
- osaa perustella moraalien velvoittavuuden ja soveltaa moraalien filosofisia käsite-erotteluja ja johdonmukaista argumentaatiota
- osaa eritellä ja arvioida toimintaa eettisesti sekä kykenee jäsentämään omia moraalisia ratkaisujaan ja arvioidaan filosofisen etiikan välinein.

Keskeiset sisällöt

- moraalit ja sitä pohtiva normatiivinen ja soveltava etiikka; hyve-, seuraus-, sopimus-, oikeus- ja velvollisuusetiikan perusteet
- moraalien luonne normijärjestelmänä ja sen ero juridisiin ja tapanormeihin perustuviin järjestelmiin, moraalinen relativismi
- filosofisia teorioita elämän hyvydestä ja merkityksellisyydestä sekä hyvästä elämäntavasta
- etiikka ja yksilön moraaliset ratkaisut: ihmissuhteet ja elämänvalinnat
- eläimiä ja ympäristöä koskevia eettisiä kysymyksiä

Valtakunnalliset syventävät kurssit

3. Yhteiskuntafilosofia (FI3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy yhteiskuntafilosofian keskeisiin käsitteisiin ja suuntauksiin sekä peruskäsitteisiin yksilön suhteesta yhteisöihin, yhteiskuntaan ja valtioon
- oppii käyttämään keskeisiä filosofisia käsitteitä yhteiskunnallisen ja poliittisen toiminnan jäsentämiseen sekä omien yhteiskunnallisten ratkaisujensa perustelemiseen
- oppii erittelemään oikeudenmukaisuutta, vallankäyttöä ja työnjakoa yksilöiden, yhteisöjen ja instituutioiden toiminnassa
- oppii arvioimaan käsitteellisesti yhteiskunnallisen järjestyksen rakentumista, perustelemista ja oikeutusta
- osaa soveltaa oppimaansa ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin.

Keskeiset sisällöt

- yhteiskuntajärjestyksen ja yhteiskunnallisten instituutioiden olemassaolo ja oikeuttaminen: yksilö- ja yhteisökeskeiset teoriat yhteiskunnasta, yhteiskuntasopimusteoriat
- oikeudenmukaisuuden eri muodot, niiden perusteleminen ja soveltaminen
- vallan käsite ja muodot, vallan oikeuttaminen, demokratian muodot ja kilpailijat, anarkismi
- työnjako, talous ja hyvinvointi, talouden toimintaperiaatteiden ja omistamisen oikeuttaminen
- poliittiset ihanteet ja niiden toteuttaminen: vapaus, tasa-arvo ja solidaarisuus; konservatismi, liberalismi ja sosialismi; kansallismieliset ja globaali näkökulma
- yhteiskunnalliset jännitteet ja ristiriidat sekä niiden ratkaiseminen: oikeusvaltio ja sen vaihtoehdot, yhteiskuntajärjestyksen luhistuminen – sodat, sisällissodat, terrori sekä holokausti ja muut kansanvainot yhteiskuntafilosofisina ongelmina
- ajankohtaisia yhteiskuntafilosofisia kysymyksiä: sukupuolen rakentuminen, informaatioteknologia, kulttuurien kohtaaminen, kestävän tulevaisuuden rakentaminen

4. Tieto, tiede ja todellisuus (FI4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa filosofisia, eri tieteisiin ja arkielämään perustuvia käsityksiä todellisuuden rakenteesta
- osaa eritellä ja arvioida filosofisia teorioita todellisuudesta, totuudesta, tiedosta ja tieteestä
- osaa jäsentää ja eritellä tieteellisen tutkimuksen, päättelyn ja selittämisen luonnetta

- osaa jäsentää havainnon ja tiedon sekä tieteellisten teorioiden ja mallien suhdetta todellisuuteen
- oppii hahmottamaan erityistieteiden tieteenfilosofisia kysymyksiä joissain lukion oppiaineissa.

Keskeiset sisällöt

- metafysiikan keskeiset kysymykset ja käsitteet, erilaisia käsityksiä metafysiikan luonteesta ja todellisuuden perusrakenteesta
- olemassaolon kysymyksiä: muutos ja pysyvyys, oliot ja ominaisuudet, mahdollinen ja välttämätön, reaalin ja virtuaalinen
- todellisuuden ilmeneminen ja hahmottaminen
- totuuden luonne ja totuusteoriat
- tiedon mahdollisuus ja rajat, tiedon oikeuttaminen
- tieteellisen tutkimuksen luonne ja menetelmät, tieteellinen päättely; ilmiön, tutkimusaineiston, mallin ja teorian käsitteet sekä niiden keskinäinen suhde
- selittäminen ja tieto luonnon- ja ihmistieteissä sekä formaaleissa tieteissä: tietäminen ja ennustaminen, ymmärtäminen ja tulokinta

Paikalliset soveltavat kurssit

Filosofian ainerealin kertaus- ja valmennuskurssi (FI5)

Kurssilla kerrataan ja täydennetään filosofian kurssien keskeisiä oppisisältöjä ja analysointitaitoja. Kurssilla luodaan valmiuksia ylioppilastutkimuksen filosofian kokeeseen. Kurssi arvioidaan suorituserityksellä, jonka edellytyksenä on annettujen tehtävien suorittaminen ja aktiivinen työskentely.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

2.13. Psykologia

Oppiaineen tehtävä

Ihmisen toimintaa tutkivana tieteenä psykologia antaa opiskelijalle valmiuksia havainnoida ja ymmärtää monipuolisesti ihmistä ja hänen toimintaansa vaikuttavia tekijöitä. Psykologisen tiedon ja käsitteiden avulla opiskelija voi omakohtaisesti tunnistaa, tiedostaa ja käsitellä psyykkisiä ilmiöitä. Psykologian tiedot ja taidot tukevat itsetuntemusta, itsensä kehittämistä, muiden ihmisten ymmärtämistä ja psyykkisen hyvinvoinnin ylläpitämistä. Psykologian yhtäältä empiirinen ja toisaalta pohdiskeleva ote luo opiskelijalle mahdollisuuden kehittää omaa kriittistä ajatteluaan. Opiskelussa hyödynnetään monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologian antamia mahdollisuuksia.

Opetuksessa luodaan edellytykset psykologisen tiedon ymmärtämiseen ja omakohtaiseen soveltamiseen. Opiskelijaa autetaan oivaltamaan psykologisen tiedon yhteys sosiaaliin, kulttuuriin ja ajankohtaisiin kysymyksiin sekä ymmärtämään psyykkisten, biologisten ja sosiaalisten tekijöiden välistä vuorovaikutusta ja vastavuoroista riippuvuutta.

Psykologian opetus on luonteeltaan tutkimusperustaista. Tässä tarkoituksessa opetuksessa käsitellään psykologisen tiedon luonnetta ja tiedonmuodostuksen menetelmiä painottaen ajankohtaisen tutkimuksen ja tutkimusperinteen keskeisiä aiheisältöjä. Opetuksessa tämä tutkimusperustaisuus ja aiheisällöt kytketään ihmisen jokapäiväisen toiminnan ja arjen ymmärtämiseen eli tuodaan tutkimustieto lähelle opiskelijaa.

Psykologian kursseilla käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä. Myös monipuolisten menetelmien avulla pyritään tukemaan ja huomioimaan erilaisia oppijoita. Mahdollisuuksien mukaan vierailimme kurssin sisältöjen kannalta merkityksellisissä kohteissa ja pyydämme koululle vierailijoita.

Kaikki muut kurssit paitsi kertauskurssi arvioidaan numeroarvosanalla asteikolla 4-10.

PS6, PS7 ja PS 9 ovat kuntakohtaisia syventäviä kursseja. PS8 on kuntakohtainen soveltava kurssi.

Opetuksen tavoitteet

Psykologian opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa tutkimustiedon pohjalta ihmisen toiminnan kokonaisuutena, joka perustuu psyykkisten, biologisten, sosiaalisten ja kulttuuristen tekijöiden vuorovaikutukseen
- hallitsee psykologian keskeisiä käsitteitä, kysymyksenasetteluja ja tiedonhankintakeinoja sekä tuntee psykologian tutkimustuloksia ja pystyy niiden pohjalta arvioimaan tieteellisen tiedon ja tutkimusmenetelmien mahdollisuuksia ja rajoituksia
- ymmärtää psykologiaan ja psykologiseen tutkimukseen liittyviä eettisiä kysymyksiä ja osaa soveltaa tietojaan myös psykologisten tutkimusten arviointiin
- ymmärtää psykologista tietoa siten, että pystyy soveltamaan tietojaan arkielämään, elämäntilanteidensa ja mahdollisuuksiensa tunnistamiseen, oman psyykkisen kasvunsa ja hyvinvointinsa edistämiseen, opiskeluunsa sekä ajattelunsa, ihmissuhteidensa ja vuorovaikutustaitojensa kehittämiseen
- osaa hankkia psykologista tietoa eri tietolähteistä ja kykenee arvioimaan tiedon luotettavuutta ja pätevyyttä
- osaa hyödyntää psykologista tietoa oppiainerajat ylittävien aiheiden ja ilmiöiden erittelyyn
- osaa soveltaa psykologista tietoa tasa-arvon, yhdenvertaisuuden ja kestävän kehityksen edistämiseen.

Arviointi

Arvioinnissa kiinnitetään huomiota opiskelijoiden sekä tiedolliseen osaamiseen että kykyyn soveltaa psykologista tietoa arkipäivän tilanteisiin ja elämään. Arvioinnissa painotetaan tiedon muokkamistaitoa ja kokonaisuuksien hallintaa yksittäisten tietojen toistamisen sijasta. Opiskelija osoittaa monipuolisilla tavoilla, että hän on ymmärtänyt keskeiset sisällöt ja pystyy arvioimaan ja soveltamaan oppimaansa tietoa.

Valtakunnalliset pakolliset kurssit

2. Psyykinen toiminta ja oppiminen (PS1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää biologisten, psyykkisten, sosiaalisten ja kulttuuristen tekijöiden merkityksen ihmisen toiminnan selittämisessä ja ymmärtämisessä
- tuntee psykologian keskeisiä aihepiirejä, kuten tunteet, motivaatio ja kognitiiviset toiminnot, sekä osaa havainnoida ja pohtia ihmisen toimintaa ja omaa psyykkistä hyvinvointiaan näitä kuvaavien käsitteiden avulla
- perehtyy oppimisen prosesseihin liittyvään psykologiseen tietoon ja osaa pohtia omaa opiskeluaan sen pohjalta
- osaa esittää esimerkkejä psykologisen tutkimuksen aihepiireistä ja niihin liittyvistä tutkimuksista sekä analysoida ja arvioida tiedon tutkimusperusteita
- ymmärtää psykologisen tiedon perustuvan tutkimukseen ja tunnistaa tieteellisen ajattelun peruspiirteitä.

Keskeiset sisällöt

Tietoinen ja tiedostamaton psyykinen toiminta

- ihmisen toimintaan vaikuttavat biologiset tekijät sekä perustieto hermoston toiminnasta
- perustietoa tunteista ja motivaatiosta
- kognitiivisten tulkintojen merkitys ihmisen toiminnassa

Sosiaalisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutus ihmisen toimintaan

- perustietoa sosiaalistumisesta ja normien omaksumisesta
- esimerkkejä yksilön toimintaan vaikuttavista tilannetekijöistä

Perehtyminen johonkin valinnaiseen ilmiöön, kuten aggressiivisuus, jännittäminen, riippuvuudet, syömiskäyttäytyminen, sosiaalinen vuorovaikutus, onnellisuus tai rakkaus

Opiskelu ja oppiminen psykologian näkökulmista

- oppimisen biologinen, kognitiivinen ja sosiokulttuurinen perusta
- tehokkaat opiskelumenetelmät
- motivaatio ja oppiminen

Psykologisen tiedon muodostuminen

- psykologian tutkimuskohteet
- arkitiedon ja tieteellisen tiedon ero
- esimerkkejä psykologian tutkimusmenetelmistä

Valtakunnalliset syventävät kurssit

3. Kehittyvä ihminen (PS2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tietää, miten ihmisen kehitystä tutkitaan, ja osaa arvioida tiedon perusteita
- osaa eritellä ihmisen kehitykseen vaikuttavia tekijöitä ja niiden vuorovaikutusta
- perehtyy kehityksen osa-alueisiin ja osaa eritellä niiden keskinäistä vuorovaikutusta sekä osaa selittää kehityksen jatkuvuutta yksilön elämänkaaren aikana
- perehtyy erityisesti lapsuus- ja nuoruusiän psykologiaan ja niihin liittyvään teoria- ja tutkimustietoon
- tuntee hermoston toiminnan periaatteita sekä ymmärtää niiden yhteyden yksilön psyykkiseen kehitykseen
- osaa arvioida kehityspsykologista tietoa ja soveltaa sitä itsensä ja muiden ihmisten ymmärtämiseen.

Keskeiset sisällöt

Kehityksen tutkiminen

Kehityksen osa-alueet ja niihin vaikuttavat tekijät lapsuudessa ja nuoruudessa

- fyysis-motorinen kehitys
- kognitiivinen kehitys
- emotionaalinen kehitys
- psykososiaalinen kehitys
- minuuden ja minäkäsityksen kehitys

Nuoruusiän psyykinen kehitys ja sen erityiset haasteet

- ajattelun kehitys
- identiteetin kehitys: henkilökohtainen, sosiaalinen ja kulttuurinen identiteetti

- sukupuoli-identiteetti ja seksuaalisuuden kehittyminen
- toiminnanohjauksen kehitys ja sen hermostollinen tausta

Kehityksen jatkuvuus elämänkaaren aikana

- elämänkaaren käsite
- kehitykseen vaikuttavien tekijöiden vuorovaikutus
- jokin kehityksen jatkuvuutta selittävä teoria

Kehitykseen vaikuttavat biologiset ja sosiokulttuuriset tekijät

- hermoston kypsyminen
- aivojen muovautuminen elämänkulun aikana
- perimän ja ympäristön vuorovaikutus
- varhainen vuorovaikutus ja kiintymyssuhteet
- sosialisatio ja kulttuurierot kehityksessä

4. Tietoa käsittelevä ihminen (PS3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa kognitiivista toimintaa ohjaavia yleisiä periaatteita ja osaa soveltaa niitä kognitiivisten ilmiöiden tarkastelemiseen
- perehtyy kognitiivisiin perustoimintoihin eli havaitsemiseen, tarkkaavaisuuteen ja muistiin sekä yhteen korkeamman kognitiivisen toiminnan ilmiöön, kuten päätöksenteko, ongelmanratkaisu, asiantuntijuus tai kielelliset toiminnot
- perehtyy kognitiivisten toimintojen tutkimukseen ja pystyy arvioimaan sitä
- ymmärtää kognitiivisen toiminnan hermostollista perustaa ja yhteyksiä psyykkisiin toimintoihin.

Keskeiset sisällöt

- kognitiivisen toiminnan periaatteita, kuten sisäiset mallit ja havaintokehä
- kognitiivisten toimintojen neuropsykologinen perusta
- kognitiivisen psykologian ja aivotutkimuksen tutkimusmenetelmiä
- havaitseminen, tarkkaavaisuus ja muisti kognitiivisina perustoimintoina sekä niiden biologinen perusta
- jonkin valinnaisen korkeampitasoisen kognitiivisen toiminnon tarkasteleminen, esimerkiksi kieli, ongelmanratkaisu, päätöksenteko tai asiantuntijuus

5. Tunteet, psyykinen hyvinvointi ja mielenterveys (PS4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu tunteita ja mielenterveyttä koskevaan tutkimukseen ja ymmärtää, miten näitä aiheita voidaan tutkia, ja osaa arvioida tutkimuksia kriittisesti
- osakuvata, miten emotionaalisuutta, kognitiivisten tekijöiden vuorovaikutuksessa, ja pohtia niiden kulttuurisidonnaisuutta
- osaa eritellä tunteiden merkitystä vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille
- tuntee psyykkiseen hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä ja psyykkisen tasapainon ylläpitämisen keinoja
- osaa tarkastella omaa psyykkistä hyvinvointiaan psykologisen tiedon valossa ja saa perusteita tehdä omaa hyvinvointiaan tukevia ratkaisuja
- ymmärtää mielenterveyteen vaikuttavia psykologisia, biologisia, sosiaalisia ja kulttuurisia tekijöitä

- tunnistaa yleisimmät mielenterveyden häiriöt ja ongelmat sekä ymmärtää mielenterveyden ja sen ongelmien määrittelyn haasteellisuuden
- syventyy vähintään yhden mielenterveyden häiriön syihin, oireisiin ja hoitoon.

Keskeiset sisällöt

- tunteiden muodostuminen ja vähintään yhden tunteen biologinen perusta
- tunteet psykologisen tutkimuksen kohteena
- tunteiden universaalisuus ja kulttuurisidonnaisuus
- tunteiden merkitys itseyttämisvälineenä
- psyykinen hyvinvointi ja psyykkisen tasapainon ylläpitäminen
- uni ja nukkuminen hyvinvoinnin osatekijöinä
- stressi, kriisit ja niistä selviytymisen keinot
- keskeiset mielenterveyden ongelmat ja niiden hoito
- mielenterveyden ongelmien syntyä selittäviä tekijöitä
- sosiaalisen ympäristön merkitys yksilön hyvinvoinnille

6. Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen (PS5)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää persoonallisuus-käsitteen laaja-alaisuuden
- tunnistaa ja osaa selittää keskeisiä yksilöiden välisiä eroja, kuten temperamentti, persoonallisuuden piirteet, älykyys, lahjakkuus ja tulkintatyyli
- tuntee yksilöllisten erojen biologista perustaa

- tutustuu persoonallisuutta ja sosiaalipsykologiaa koskevaan tutkimukseen
- syventää ymmärrystään psykologian tutkimusmenetelmistä yksilöllisten erojen ja persoonallisuuspsykologian tutkimuksen osalta
- osaa tarkastella yksilön toimintaa persoonallisuuden, tilannetekijöiden ja kulttuurin vuorovaikutuksen tuloksena
- osaa soveltaa persoonallisuuspsykologista ja sosiaalipsykologista tietoa erilaisuuden ymmärtämiseen.

Keskeiset sisällöt

- persoonallisuuden määrittely
- persoonallisuuden pysyvyys ja muuttuvuus
- vähintään kaksi persoonallisuusteoriaa, persoonallisuuden selittämisen mallia tai näkökulmaa, kuten sosiokognitiivinen, psykodynaaminen tai humanistinen psykologia, temperamenttiteoria tai piirreteoria
- yksilöllisten erojen tutkiminen
- tilannetekijöiden ja ryhmäilmiöiden vaikutus yksilön toimintaan yhteisöissä ja sosiaalisissa verkostoissa
- kulttuurin vaikutus persoonallisuuteen, vuorovaikutukseen ja yhteisölliseen toimintaan

Paikalliset syventävät kurssit

Psykologian erityiskysymyksiä (PS9)

Kurssilla tutkitaan psykologian erityiskysymyksiä, esimerkiksi autismin kirjoa, kehityspoikkeamia, urheilupsykologiaa, kriisipsykologiaa tai geriatria.

Sosiaalipsykologia (PS7)

Kurssi on tärkeä ylioppilastutkinnon reaalikokeeseen tähtäävälle opiskelijalle. Kurssilla tarkastellaan ihmisryhmiä, yksilöitten ja ryhmien välisiä suhteita ja yksilöitten keskinäisiä suhteita. Kurssin tavoitteena on, että opiskelija tutustuu sosiaalipsykologisiin ilmiöihin ja oppii soveltamaan tätä tietoa käytäntöön. Keskeisiä sisältöjä ovat sosiaalipsykologian tutkimusmenetelmät, sosiaalinen vaikuttaminen, ihmissuhteiden perusmuodot ja ryhmäkäyttäytyminen.

1. Psykologian kertauskurssi (PS6)

Tavoitteena on kokonaisuuksien muodostaminen ja ymmärtäminen kaikkien psykologian kurssien pohjalta, tietojen syventäminen ja ainereaaliin valmistautuminen. Kurssilla myös harjoitellaan psykologian ylioppilaskokeeseen vastaamista. Sisältönä ovat kaikki kurssit, arviointitapana suoritusmerkintä.

Paikalliset soveltavat kurssit

Tutkimuskurssi (PS8)

Kurssi on tärkeä ylioppilastutkinnon reaalikokeeseen tähtäävälle opiskelijalle. Kurssilla perehdytään psykologian klassikotutkimuksiin ja psykologisen tutkimuksen tekemiseen.

2.14. Historia

Historian opetus vahvistaa opiskelijan yleissivistystä ja edellytyksiä ymmärtää oman aikansa maailmaa sekä sen muutosprosesseja. Se antaa välineitä nykyisyyden ymmärtämiseen ja avaa näkökulmia tulevaisuuden kehityksen pohtimiseen. Kulttuurien tuntemusta edistävänä oppiaineena historia syventää yksilöllistä, kansallista, eurooppalaista ja globaalia identiteettiä sekä tukee opiskelijan kasvua aktiiviseksi ja moninaisuutta ymmärtäväksi yhteiskunnan jäseneksi.

Opetuksen lähtökohtana on historian luonne tieteenalana. Huomiota kiinnitetään historiallisen tiedon rakentumisen perusteisiin ja tiedon luotettavuuden kriittiseen arviointiin sekä ilmiöiden moniperspektiiviseen selittämiseen. Historian opiskelu kehittää kykyä hankkia tietoa, erottaa oleellinen tieto epäolennaisesta ja käsitellä laajoja tietokokonaisuuksia. Erityisenä tarkastelun kohteena ovat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden väliset riippuvuussuhteet sekä historian tiedon tulkinallisuus ja sen käyttö yhteiskunnassa. Historian keskeisiä käsitteitä ovat aika, muutos, jatkuvuus, syy- ja seuraussuhteet sekä historiallinen empatia.

Historian opetuksessa tarkastellaan nykyisyyteen johtanutta kehitystä, ihmisen ja ympäristön välistä suhdetta sekä kulttuurin, vallankäytön ja talouden vuorovaikutusta. Perehdytään yksilön merkitykseen ja mahdollisuuksiin toimijana sekä pohditaan yksilöiden ja väestöryhmien toiminnan taustatekijöitä ja motiiveja historiallisissa konteksteissaan. Opetuksessa korostetaan ihmisoikeuksien, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden merkitystä sekä demokratian ja kansainvälisen yhteistyön mahdollisuuksia oman aikamme ja tulevaisuuden haasteiden ratkaisemisessa. Suomen historiaa tarkastellaan maailmanhistorian taustaa vasten.

Opetuksessa huomioidaan Lapin ja Rovaniemen alueen historian keskeisiä tapahtumia ja erityispiirteitä sekä tuodaan Lapin paikallishistoriaa esille

valtakunnallisen historian rinnalla. Lisäksi tarjotaan kuntakohtaisena syventävänä kurssina Pohjoisen ulottuvuus (HI12), jossa tutustutaan oman maakunnan menneisyyteen, nykyisyyteen ja tulevaisuuden näkymiin perehtymällä monipuolisesti lappilaisuuteen ja pohjoisuuteen.

Opetuksessa pyritään tekemään yhteistyötä paikallisten toimijoiden kanssa, joita ovat esim.:

- museot ja taidemuseot, joissa on esillä ajankohtaisia ja opiskeltavaan aiheeseen sopivia näyttelyitä
- alueen teatterit
- Lapin maakuntakirjasto
- paikalliset mediat (esim. sanomalehdistö, radio)
- muut toisen asteen oppilaitokset ja korkeakoulut (esim. vierailevat luennoitsijat, projektit, teemapäivät)

Opetuksessa:

- käytetään monipuolisesti digitaalisia oppimisympäristöjä ja -materiaaleja
- tehdään mahdollisuuksien mukaan opintomatkoja ja vierailuja sekä kutsutaan kouluille vierailijoita
- historian opetuksessa pyritään aktiivisesti tekemään yhteistyötä muiden oppiaineiden kanssa ja näin toteuttamaan opetussuunnitelman perusteiden tavoitteita, esim. aihekokonaisuuksia

Opetuksen tavoitteet

Historian opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee historian laaja-alaisuuden ja ymmärtää kulttuurin erilaisia ilmenemismuotoja ja niiden monimuotoisuutta
- hallitsee Suomen ja maailmanhistorian päälinjat ja keskeisimmät historialliset prosessit taustoineen ja seurauksineen sekä osaa arvioida niiden merkitystä
- ymmärtää nykyhetken historiallisen kehityksen tuloksena ja tulevaisuuden lähtö-

kohtana, kykenee suhteuttamaan oman aikansa ja itsensä historialliseen jatku-moon ja syventämään historiatietoisuut-taan

- pystyy muodostamaan ihmisoikeuk-sia, tasa-arvoa ja demokratiaa arvosta-van maailmankuvan sekä osaa toimia niitä edistävänä vastuullisena kansalaisena
- osaa analysoida historiallisia ilmiöitä ja ihmisten toimintaa monipuolisesti kun-kin ajan omista lähtökohdista
- pystyy rakentamaan menneisyyttä koske-vaa tietoa tarkoituksenmukaisia lähteitä käyttäen, arvioimaan sitä kriittisesti sekä ymmärtämään sen monitulkintaisuuden ja suhteellisuuden
- osaa käyttää historiallista tietoa perustel-lun mielipiteen muodostamisessa ja arvi-oida kriittisesti historian käyttöä yhteis-kunnallisen vaikuttamisen keinona sekä muissa yhteyksissä
- osaa soveltaa historian osaamistaan nykyi-syyden ja tulevaisuuden kulttuuristen, yhteiskunnallisten ja taloudellisten haas-teiden arvioimiseen ja nähdä niihin liittyviä vaihtoehtoisia ratkaisukeinoja.

Historian opetuksen monipuolisen yhteistyöver-koston, opiskelijaa aktivoivien ja kannustavien työ-tapojen sekä digitalisaation hyödyntämisen kautta opiskelijalle syntyy valmiuksia myös jatko- opintoja ja työelämää varten. Lisäksi historian opetuksessa nuorelle pyritään kehittämään valmiuksia elinikäi-seen oppimiseen.

Arviointi

Oppimisen arvioinnin perusteina ovat historian tie-donalalle ominaisten tietojen ja taitojen hallinta sekä oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttami-nen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute tukevat ja edistävät opiskelijan valmiuksia rakentaa tiedoistaan jäsentyneitä kokonaisuuksia, erotella olennaista ja epäolennaista tietoa, hallita

aikasuhteita ja syy-yhteyksiä sekä arvioida histo-rian ilmiöitä ja historian tiedon käyttöä kriittisesti. Kurssin arviointi perustuu jatkuvaan ja monipuoli-seen osaamisen näyttöön sekä opiskelijan kykyyn soveltaa opittua käytännössä, kuten taitoon käyt-tää historiallista tietoa perustellun mielipiteen muodostamisen välineenä ja valmiuksiin arvioida kriittisesti historian tulkintoja ja käyttöä.

Rovaniemellä historian opetuksessa käyte-tään monipuolisia työtapoja, jotka tukevat erilai-sia tapoja oppia. Kurssien toteuttamisessa otetaan huomioon myös opiskelijoiden näkemykset ja eri-laiset oppijat. Arviointi ja toimintakulttuuri histo-rian opetuksessa on kannustavaa, monipuolista ja oppimista tukevaa.

Valtakunnalliset pakolliset kurssit

7. Ihminen ympäristön ja yhteiskuntien muutoksessa (HI1)

Kurssi tarkastelee yksilön, yhteiskunnan ja luon-non välistä vuorovaikutusta eurooppalaisessa ja globaalissa kulttuuriympäristössä. Opetuksen näkökulma on nykyisyyden selittämisessä sekä historiallisten ilmiöiden pitkän aikavälin tarkaste-lussa. Kurssilla tutustutaan yhteiskunnallis- taloudellisten rakenteiden keskeisiin muutoksiin sekä sosiaali- ja ympäristöhistoriaan maanviljelyksen alusta nykyaikaan. Kurssilla harjoitellaan monipuol-lisen historiallisen lähdeaineiston hyödyntämistä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää ihmisen, luonnon ja yhteiskun-nan välisen riippuvuussuhteen ja haasteet osana kestävää tulevaisuutta
- ymmärtää eurooppalaisten kulttuuripi-i-rien ja yhteiskuntien sekä globaalın talou-den järjestelmän muodostumisen keskeiset prosessit

- osaa analysoida väestökehityksen, talou-den ja yhteiskuntarakenteiden välisiä riip-puvuussuhteita ja haasteita
- osaa arvioida kriittisesti tekniikan, tie-teen ja muuttuvan informaation merkitystä ihmisten elinolojen muokkaajana
- osaa tuottaa yksin tai ryhmässä historial-lista tietoa ja käyttää tiedon tuottamiseen monipuolista, kriittisesti arvioitua lähde-aineistoa.

Keskeiset sisällöt

Historia tieteenalana

- historian tutkimus, tutkimusmenetelmät ja lähteiden käyttö

Pyyntikulttuureista korkeakulttuureihin ja kauppa-valtioihin

- maanviljely, työnjako ja kulttuurin synty
- suurten jokilaaksojen kulttuurit
- Välimeren talousalue ja yhteiskunnat anti-i-kin aikana

Keskiajan talous ja yhteiskunta

- feodaaliyhteiskunta
- keskiajan väestö, kauppa ja kaupunki

Maailmantalouden syntyminen

- löytöretkien edellytykset ja seuraukset yhteiskunnille
- kolonialismi ja globaalın talouden ensias-keleet

Teollistumisen edellytykset sekä taloudelliset ja yhteiskunnalliset seuraukset

- modernin tieteen ja teknologian kehitys, tuottavuuden kasvu ja elintason nousu
- muutokset sukupuolten asemassa ja työja-ossa
- muuttoliikkeet ja ympäristövaikutukset

Modernin kulutusyhteiskunnan kehitys ja talous-kasvun rajat

- laajeneva hyvinvointi ja palveluyhteiskun-nan synty
- väestöllinen muuntuminen ja sen yhteis-kunnalliset edellytykset ja vaikutukset
- 2000-luvun verkottuva maailma

8. Kansainväliset suhteet (HI2)

Kurssi tarkastelee kansainvälisen politiikan kes-keisiä ilmiöitä ja valtasuhteiden muutoksia 1900-luvun alusta nykypäivään. Kurssilla analysoidaan kansainvälistä politiikkaa erilaisten taloudellisten ja ideologisten mallien näkökulmista. Keskei-siä teemoja ovat kilpailun ja yhteistyön välinen jän-nite, tasapainon ja turvallisuuden tavoittelu sekä erilaisten poliittisten järjestelmien kilpailu. Kurs-silla syvennetään tiedon hakemisen, analysoinnin ja tuottamisen taitoja sekä perehdytään kansain-välisiin suhteisiin liittyvien erityyppisten lähteiden tulkintaan ja arviointiin.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- hallitsee kansainvälisen politiikanperuskä-sitteistön ja keskeisimmät teoreettiset seli-tysmallit
- osaa hyödyntää monipuolisia tietolähteitä ja tunnistaa tiedonvälitykseen liittyvää pro-pagandaa eri aikoina
- osaa eritellä aatteiden ja taloudellisten eturistiriitojen merkityksen kansainvälis-ten suhteiden historiassa sekä pystyy arvi-oimaan niiden vaikutusta nykypäivään ja tulevaisuuteen
- osaa analysoida kansainvälisten yhteistyö-rakennelmien sekä vastakkainasettelujen syitä ja vaikutuksia

- seuraa aktiivisesti mediaa, osaa tarkastella kriittisesti ajankohtaisia kansainvälisiä kysymyksiä sekä pystyy arvioimaan konfliktien syitä ja ratkaisumahdollisuuksia.

Keskeiset sisällöt

Kansainvälisen politiikan perusteet

- historian käyttö politiikan välineenä

Kansallisvaltioiden huippukausi ja maailmansotien aika

- imperialismien, nationalismien ja muiden aatteiden vaikutukset kansainväliseen politiikkaan ja yhteiskuntaan
- ensimmäisen maailmansodan seuraukset
- demokraattiset ja totalitaariset valtiot kansainvälisessä politiikassa
- ihmisoikeuskysymykset, holokausti ja muut kansanmurhat
- toinen maailmansota seurauksineen

Jakautunut maailma

- kylmän sodan supervaltakilpailun ideologiset, taloudelliset ja sotilaalliset muodot
- dekolonisaation merkitys ja vaikutukset
- kylmän sodan päättyminen ja sen seuraukset

Keskinäisriippuvuuksien maailma

- Lähi-itä ja muut konfliktialueet sekä vastakainasettelujen monet muodot
- maailman uudet valtakeskittymät ja niiden vuorovaikutussuhteet
- YK ja muut kansainväliset rauhanrakentajat

9. Itsenäisen Suomen historia (HI3)

Kurssin tarkoituksena on analysoida Suomen historian keskeisiä muutosprosesseja ja kehityslinjoja taustoineen autonomian ajan loppupuolelta nykyaikaan. Keskeisiä tarkastelun kohteita ovat Suomen valtiollisen ja kansainvälisen aseman kehittyminen, muutoksiin liittyvät kriisit, siirtyminen sääty-yhteiskunnasta kansalaisyhteiskuntaan sekä poliittiset, taloudelliset ja kulttuuriset murrokset. Kurssilla perehdytään Suomen historian erilaisiin lähteisiin, muuttuviin tulkintoihin ja historian tiedon käyttöön.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee suomalaisen kulttuurin ja yhteiskunnan muotoutumisen kehityskulkuja sekä osaa pohtia tulevaisuuden mahdollisuuksia
- hallitsee suomalaisen yhteiskunnan keskeiset yhteiskunnalliset ja taloudelliset muutokset ja niiden merkityksen 1860-luvulta nykypäivään
- osaa suhteuttaa Suomen valtiollisen kehityksen yleiseurooppalaiseen ja maailmanpoliittiseen taustaan
- ymmärtää talouden, yhteiskunnan, kulttuurielämän sekä aatteellisen ja valtiollisen elämän ilmiöiden keskinäisen riippuvuuden ennen ja nykyään
- pystyy arvioimaan Suomen historiasta tehtyjä tulkintoja ja niiden taustalla olevia vaikuttimia historiallisessa kontekstissaan
- osaa eritellä suomalaisuuteen ja suomalaiseen kulttuuriin eri aikoina kuuluneita ihanteita ja niihin liitettyjä mielikuvia sekä niiden vaikutusta nykypäivän Suomeen.

Keskeiset sisällöt

Miten Suomesta tuli Suomi?

- Ruotsin ajan perintö ja autonomian merkitys sekä 1860-luvun murroskausi
- kulttuuriset, yhteiskunnalliset ja sosiaaliset muutokset 1800- ja 1900-lukujen taitteessa

Suomen itsenäistymisprosessi ja itsenäisyyden alkuvuodet

- itsenäistymisen kansainvälisessä kontekstissa
- sisällissodan syyt ja seuraukset sekä eheyttämisen aika

Suomi kansainvälisissä konflikteissa

- turvallisuuspoliittiset vaihtoehdot ennen toista maailmansotaa
- Suomi toisessa maailmansodassa
- Suomen sisäpolitiikka ja asema kansainvälisessä politiikassa kylmän sodan aikana ja sen jälkeen

Kohti nykyistä Suomea

- yhteiskunnan ja talouden rakennemuutokset ja hyvinvointivaltio
- kulttuuri, tiede ja osaaminen
- kulttuurisesti monimuotoistuva ja kansainvälistyvä Suomi

Valtakunnalliset syventävät kurssit

10. Eurooppalaisen maailmankuvan kehitys (HI4)

Kurssi tarkastelee yhteiskunnallisen ajattelun, aatteiden ja ihmisoikeuksien kehittymistä sekä myyttisiä, uskonnollisia ja tieteellisiä maailmanselityksiä antiikista nykypäivään. Kurssilla perehdytään kulttuuriperintöön, taiteeseen ja tieteeseen oman aikansa ilmentäjinä Euroopassa. Tarkastelun kohteena on eurooppalainen ihminen, yksilön ja yhteiskunnan suhde, sukupuoli ja arkielämä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee Euroopan keskeisen kulttuuriperinnön ja ymmärtää Euroopan kulttuuriin vaikuttaneita tekijöitä
- osaa eritellä tieteen saavutusten merkitystä ja eri aikakausien maailmankuvia
- osaa arvioida erilaisten aatteiden kehitystä sekä niiden vaikutuksia ympäröivään maailmaan
- kykenee analysoimaan kulttuuria sen historiallisessa kontekstissa sekä ymmärtämään kulttuurin ja politiikan keskinäisen vuorovaikutuksen
- osaa tarkastella eurooppalaista kulttuuria osana kulttuurin globalisaatiota.

Keskeiset sisällöt

Antiikin kulttuuripiiri

- kulttuurit ja elämäntavat
- tieteen ensiaskeleet ja demokratian synty

Keskiajan kulttuuri

- keskiaikainen maailmankuva
- uskonto, kulttuuri ja kulttuuripiirien vuorovaikutus

Uuden ajan murros

- renessanssi ja tiedon vallankumous
- reformaation merkitys
- itsevaltiuden ajan kulttuuri

Valistuksen aikakausi

- luonnontieteellisen maailmankuvan kehitys
- valistuksen aatepohja ja sen vaikutukset
- ihmisoikeuksien ja tasa-arvoajattelun syntyminen

Aatteiden ja teollistumisen aika

- keskeiset aatesuuntaukset ja taidevirtaukset
- tiede uskonnon haastajana
- porvariston vuosisata ja yhteiskunnalliset muutokset

Monimuotoinen nykyaika

- massojen aika, populaarikulttuurin synty ja sen kaupallistuminen
- kulttuurin globalisoituminen
- sukupuoliroolien murros
- tieteen kehitys ja median kasvava merkitys

11. Ruotsin itämaasta Suomeksi (HI5)

Kurssi tarkastelee Suomen kehitystä osana Itämeren alueen historiaa autonomian ajalle asti. Kursilla perehdytään yhteiskunnan, talouden ja ympäristön lisäksi yhteisöjen ja yksilöiden väliseen vuorovaikutukseen, arjen historiaan ja ihmisten elämäntapaan sekä elinkeinoihin historian eri vaiheissa. Kurssilla syvennytään erityisesti lähiympäristön historian lähteisiin ja erilaisiin tutkimusmenetelmiin.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee suomalaista kulttuuriperintöä
- hahmottaa Suomen historialliset kehityslinjat ja niiden yhteydet Itämeren alueeseen

- kykenee yhdistämään historialliset kehityslinjat oman kotiseutunsa historiaan ja näkee kehityksen myös yksittäisen ihmisen kannalta
- tuntee Suomen väestö-, sosiaali- ja taloushistoriallisen kehityksen
- osaa arvioida suomalaisen sivistyksen yhteydet länsimaiseen kulttuuriin.

Keskeiset sisällöt

Suomen alue ennen ristiretkiä

- tutkimusmenetelmät ja käsitykset Suomen väestöryhmien alkuperästä
- rautakautinen heimoyhteiskuntien Suomi

Keskiaika

- Itämeren alueen valtiollinen kehittyminen
- kirkollisen ja maallisen vallan muotoutuminen
- yhteiskunta, elinkeinot, elämäntapa ja kulttuuri

Uusi aika

- reformaatio ja vahvistuva hallitusvalta
- Ruotsin suurvaltapyrkimysten vaikutus Suomeen
- sääty- ja maatalousyhteiskunta
- kehittyvä talous

Ruotsista Venäjän osaksi

- Suomen aseman muutos ja yhteiskunnalliset uudistukset Ruotsin ajan lopulla
- Suomen liittäminen Venäjään ja autonomian synty
- kansallinen herääminen, sivistys, tiede ja taide

12. Maailman kulttuurit kohtaavat (HI6)

Kurssilla perehdytään kulttuurin käsitteeseen ja kulttuurieroja koskevan ajattelun muutoksiin sekä tarkastellaan, miten suhtautuminen eri kulttuureihin on vaihdellut ajattelun ja yhteiskuntien rakenteen muuttuessa. Kulttuuri ymmärretään kokonaisvaltaisena käsitteenä. Kurssilla tarkastellaan eurooppalaisten ja Euroopan ulkopuolisten kulttuurien kohtaamista ja vuorovaikutusta historian eri aikoina.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- hallitsee kulttuurintutkimuksen peruskäsitteitä ja erilaisia tapoja jakaa maailma kulttuurialueisiin
- tunnistaa kulttuuristen arvojen ja maailmankuvien ilmenemisen arkielämässä ja sosiaalisissa suhteissa
- ymmärtää tarkastelemansa kulttuuripiirin historiallisen kehityksen sekä sen arvojen ja elämäntapojen moninaisuuden ja osaa eritellä siihen vuorovaikutuksessa muiden kulttuurien kanssa syntyneitä kulttuurisia eroja ja yhtäläisyyksiä
- osaa analysoida esimerkiksi taiteissa, uskonnossa ja sosiaalisissa rakenteissa esiintyviä kulttuurisia arvoja ja käytäntöjä
- osaa arvioida monikulttuurisuutta historiallisena osana eurooppalaista kulttuuria ja pystyy erittelemään sille annettuja merkityksiä
- osaa kriittisesti eritellä ja arvioida kulttuurisia eroja koskevia väitteitä sekä eri kulttuureihin liitettyjä stereotyyppioita.

Keskeiset sisällöt

Kulttuurintutkimuksen perusteet ja käsitteet

Kurssilla tarkasteltavaksi kohteeksi valitaan yksi tai useampi seuraavista:

- Amerikan alkuperäiskulttuurit
- Australian ja Oseanian alkuperäiskulttuurit
- Aasian kulttuurit
- Afrikan kulttuurit
- arktiset kulttuurit
- Latinalaisen Amerikan kulttuurit
- Lähi-idän kulttuurit

Paikalliset syventävät kurssit

1. Historian kertauskurssi (HI7)

Kurssilla kerrataan ja täydennetään historian kurssien keskeisiä oppisisältöjä ja analysointitaitoja. Tavoitteena on hahmottaa yleisen ja Suomen historian eri aikakausien aihekokonaisuudet ja oppia analysoimaan teksti-, tilasto-, kuva- ja karttadokumentteja. Kurssilla luodaan valmiuksia ylioppilastutkinnon reaalikokeeseen.

Arviointi: suoritusmerkintä

2. Kansainvälinen politiikka tänään (HI8)

Kurssi laajentaa ja syventää tietoja tämän päivän maailman tapahtumista. Kurssilla tutkitaan ajankohtaisia maailman tapahtumia suomen- ja/ tai vieraskielisen materiaalin avulla. Kurssilla opiskellaan kriittistä lähteiden käyttöä, tutkielman laadintaa ja tutkimusten esittelyä.

Arviointi: suoritusmerkintä

4. Suomen taidehistoria (HI11)

Kurssilla käsitellään Suomen kuvataidetta ja arkkitehtuuria esihistoriasta nykyaikaan. Suomalaista taidetta ja arkkitehtuuria tarkastellaan syntykontekstissaan ja pohditaan sen vaikutuksia yhteiskuntaan ja ihmisiin. Tunneilla vierailaan suomalaisissa taidehistoriallisissa kohteissa ja taidemuseoissa internetin välityksellä. Kurssiin sisältyy myös Lapin taiteeseen tutustumista, taideteoksen analysointia ja kuvasta puhumista. Arvioinnissa otetaan huomioon kokeen lisäksi opiskelijan kurssin aikaiset tuotokset ja tuntityöskentelyyn osallistuminen.

Pakollinen Lyseonpuiston lukion kuvataidelinjalaisille. Arviointi numeroarvosana.

5. Suurvaltojen historia (HI9)

Kurssilla perehdytään menneisyyden suurvaltoihin sekä mm. Yhdysvaltain, Venäjä-Neuvostoliiton ja Kiinan uuden ja uusimman ajan historiaan. Tavoitteena on ymmärtää, miten suurvallat ovat syntyneet, kehittyneet ja kadonneet tai hajonneet sekä analysoida suurvaltojen asemaa ja toimintaa nykypäivän maailmassa.

Arviointi: numeroarvosana.

6. Yleinen taidehistoria (HI10)

Kurssilla tarkastellaan pääasiassa eurooppalaisen kulttuuripiirin taiteen ja arkkitehtuurin kehitystä esihistoriasta nykypäivään. Tavoitteena on ymmärtää taiteen rooli ja muuttuminen osana yhteiskuntaa ja sen kehitystä. Kurssilla vierailaan internetin kautta taidehistoriallisissa kohteissa ja taidemuseoissa ympäri maailman. Käsiteltäviä aihekokonaisuuksia voidaan valita opiskelijoiden kiinnostuksen mukaisesti. Kurssin arvioinnissa otetaan huomioon kokeen lisäksi opiskelijan kurssin aikaiset tuotokset ja tuntityöskentelyyn osallistuminen.

Pakollinen Lyseonpuiston lukion kuvataidelinjalaisille.

Arviointi: numeroarvosana.

Paikalliset soveltavat kurssit

3. Pohjoinen ulottuvuus (HI12)

Kurssilla tutustutaan oman maakunnan menneisyyteen, nykyisyyteen ja tulevaisuuteen perehtymällä monipuolisesti ja oppiainerajat ylittäen lappilaisuuteen ja pohjoisuuteen. Tavoitteena on ymmärtää lappilaisuuden erityispiirteet. Kurssilla tarkastellaan Lappia saamelaisten ja suomalaisten maana ja kansainvälisen kanssakäymisen alueena, pohjoista luontoa ja kulttuuriperinnettä sekä toisen maailmansodan ja jälleenrakentamisen aikaa Lapissa. Opiskelu voidaan toteuttaa osittain Arktikumien, Lapin maakuntamuseon ja Pöykkölän kotiseutumuseon näyttelyjen avulla sekä projekteja tekemällä. Kurssiin sisältyy myös mahdollisesti opintomatka Inarin Siidaan.

Arviointi suoritusmerkintä

2.15. Yhteiskuntaoppi

Yhteiskuntaopin opetus syventää opiskelijan käsitystä ympäröivästä yhteiskunnasta ja antaa hänelle valmiuksia kasvaa yhteiskunnallisista asioista kiinnostuneeksi aktiiviseksi ja osallistuvaksi kansalaiseksi. Kansalaisyhteiskuntaa, yhteiskunnan rakenteita ja keskeisiä ilmiöitä, valtaa, taloutta ja vaikuttamista tarkastellaan suomalaisesta, eurooppalaisesta ja globaalista näkökulmasta. Yhteiskuntaoppi rakentuu eri yhteiskuntatieteiden ja oikeustieteen sisällöistä.

Yhteiskuntaoppi luo opiskelijalle edellytyksiä kriittiseen ajankohtaisten ilmiöiden tutkimiseen, arviointiin sekä tulevien kehityssuuntien ja vaihtoehtojen pohdintaan. Lisäksi se vahvistaa talousosaamista, oikeudellista ymmärrystä ja kannustaa aktiiviseen yhteiskunnalliseen osallistumiseen. Lähtökohtana on elävän kiinnostuksen herättäminen yhteiskunnallisiin asioihin ja maailman tapahtumiin. Erityistä huomiota kiinnitetään yhteiskunnallisen ajattelun taitoihin, kuten monipuoliseen tiedon hankintaan, tiedon ja tilastollisten aineistojen kriittiseen tulkintaan sekä keskustelu- ja argumentointitaitoihin.

Yhteiskuntaopin opetuksen arvopohjassa korostuvat demokratian peruslähtökohdat, kuten tasa-arvo, sosiaalinen vastuu, ihmisoikeuksien kunnioittaminen, mielipiteen vapaus ja aktiivinen kansalaisuus sekä työn ja yrittäjyyden arvostaminen.

Opetuksen tavoitteet

Yhteiskuntaopin opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää yhteiskunnan olemuksen ja muutoksen historiallisen kehityksen tuloksena
- tuntee yhteiskuntaa koskevan tiedon muodostumisen perusteet sekä hallitsee keskeisen yhteiskunnallisen ja taloudellisen käsitteistön

- hallitsee Suomen yhteiskuntajärjestelmän, oikeusjärjestelmän ja talouselämän perusteet ja toimintatavat sekä osaa suhteuttaa ne eurooppalaisiin ja kansainvälisiin yhteyksiin
- pystyy rakentamaan vastuuntuntoisen, demokraattisen, tasa-arvoa kunnioittavan ja erilaisuutta ymmärtävän yhteiskuntakäsityksen
- tuntee vaikutusmahdollisuutensa demokraattisen yhteiskunnan jäsenenä paikallisella, valtakunnallisella ja kansainvälisellä tasolla ja on motivoitunut toimimaan aktiivisena ja vastuullisena kansalaisena
- pystyy hankkimaan monipuolista yhteiskunnallista ja ajankohtaista aineistoa eri lähteistä myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti sanallista, kuvallista ja tilastollista informaatiota
- osaa muodostaa perusteltuja näkemyksiä arvosidonnaisista ja kiistanalaisista yhteiskunnallisista ja taloudellisista kysymyksistä
- osaa eritellä moniulotteisten yhteiskunnallisten ilmiöiden välisiä yhteyksiä, vertailla yhteiskunnallisen ja taloudellisen kehityksen vaihtoehtoja sekä arvioida yhteiskunnallisten päätös- ja toimintavaihtoehtojen erilaisia motiiveja ja vaikutuksia eri väestöryhmien kannalta.

Opetuksessa huomioidaan Lapin ja Rovaniemen alueen ajankohtaiset yhteiskunnalliset aiheet ja toimijat. Yhteiskuntaopin opetus rohkaisee opiskelijoita aktiivisiksi kansalaisvaikuttajiksi Rovaniemellä, Suomessa, Euroopan unionissa ja globaalisti.

Opetuksessa pyritään tutustumaan ja tekemään yhteistyötä paikallisten toimijoiden kanssa, joita ovat esim.

- Rovaniemen kunnallinen päätöksentekojärjestelmä

- Lapin käräjäoikeus ja Rovaniemen hovioikeus
- paikalliset yritykset
- pankit
- kolmas sektori
- viranomaistoimijat (esim. KELA, poliisi, puolustusvoimat)
- paikalliset mediat (esim. sanomalehdet, radio)
- muut toisen asteen oppilaitokset ja korkeakoulut (esim. vierailuvat luennoitsijat, projektit, teemapäivät)

Yhteiskuntaopin opetuksessa

- käytetään monipuolisesti digitaalisia oppimisympäristöjä ja -materiaaleja
- tehdään mahdollisuuksien mukaan opintomatkoja ja vierailuja sekä kutsutaan kouluille vierailijoita
- Yhteiskuntaopin opetuksessa pyritään aktiivisesti tekemään yhteistyötä muiden oppiaineiden kanssa ja näin toteuttamaan opetussuunnitelman perusteiden tavoitteita, esim. aihekokonaisuuksia
- Yhteiskuntaopin opetuksen monipuolisen yhteistyöverkoston, opiskelijaa aktivoivien ja kannustavien työtapojen sekä digitalisaation hyödyntämisen kautta opiskelijalle syntyy valmiuksia myös jatko-opintoja ja työelämää varten. Lisäksi opetuksessa nuorelle pyritään kehittämään valmiuksia elinikäiseen oppimiseen

Arviointi

Oppimisen arvioinnin lähtökohtana ovat yhteiskuntaopin tiedonaloille ominaisten tietojen, taitojen ja toimintatapojen hallinta sekä oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttaminen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute tukevat ja edistävät opiskelijan kykyä hallita keskeisiä käsitteitä ja suuria kokonaisuuksia sekä arvioida asioiden välisiä yhteyksiä, syy-seuraussuhteita ja niiden merkitystä.

Arviointi perustuu jatkuvaan ja monipuoliseen osaamisen näyttöön. Huomiota kiinnitetään opiskelijan tiedonhankintataitoihin, kykyyn ilmaista tietojaan ja argumentoida jäsentyneesti sekä taitoa arvioida ja tulkita kriittisesti yhteiskunnallisia ilmiöitä ja eri tavoin esitettyä sanallista, numeerista ja graafista informaatiota.

Rovaniemellä yhteiskuntaopin opetuksessa käytetään monipuolisia työtapoja, jotka tukevat erilaisia tapoja oppia. Kurssien toteuttamisessa otetaan huomioon myös opiskelijoiden näkemykset ja erilaiset oppijat. Arviointi ja toimintakulttuuri yhteiskuntaopin opetuksessa on kannustavaa, monipuolista ja oppimista tukevaa.

Valtakunnalliset pakolliset kurssit

4. Suomalainen yhteiskunta (YH1)

Kurssi perehdyttää valtiollisiin ja yhteiskunnallisiin järjestelmiin ja niissä vaikuttamiseen. Kurssi keskittyy suomalaisen yhteiskunnan analyysiin valtiopoliittisen, sosiaalipoliittisen ja sosiologian käsitteistöä ja teorioita hyödyntäen. Keskeisiä näkökulmia ovat demokratia, yhteiskunnan perusrakenteiden kehitys, valta ja vaikuttaminen aktiivista ja osallistuvaa kansalaisuutta korostaen.

Tavoitteet

- Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- ymmärtää suomalaisen yhteiskunnan perusrakenteet paikallisella ja valtiollisella tasolla
 - tuntee kansalaisen perusoikeudet, vaikuttamiskeinot ja -mahdollisuudet sekä kiinnostuu yhteiskunnallisesta osallistumisesta
 - pystyy tarkastelemaan yhteiskuntaa ja sen kehitystä analyyttisesti erilaisista näkökulmista

- tuntee hyvinvointivaltion ja oikeusvaltion perusteet ja pystyy vertailemaan erilaisia hyvinvointimalleja Pohjoismaissa, Euroopassa ja muualla maailmassa
- osaa arvioida kriittisesti yhteiskunnallista tietoa ja yhteiskunnallisten päätösten perusteita paikallisella ja valtiollisella tasolla sekä niiden vaikutuksia eri väestöryhmien ja yhteiskunnallisten toimijoiden kannalta.

Keskeiset sisällöt

Suomalaisen yhteiskunnan rakenne

- Suomen väestön demografinen ja sosiaalinen rakenne
- väestörakenteen muutoksiin vaikuttavat tekijät

Oikeusvaltio ja sisäinen turvallisuus

- kansalaisen perusoikeudet ja velvollisuudet
- oikeuslaitos sekä tuomio- ja järjestysvalta

Hyvinvointi ja tasa-arvo

- hyvinvointivaltion tehtävät ja voimavarat
- pohjoismaisen hyvinvointivaltion rahoitus, edut ja haasteet
- yhteiskunnallinen tasa-arvo ja oikeudenmukaisuus

Valta, vaikuttaminen ja päätöksenteko

- yhteiskunnallisen vallankäytön muodot
- demokratia ja muut poliittiset järjestelmät
- Suomen kunnallinen ja valtiollinen päätöksentekojärjestelmä
- kansalaisyhteiskunnan vaikuttamiskeinot: vaalit, puolueet, järjestötoiminta ja aktiivisen kansalaisuuden merkitys
- muuttuva mediakenttä

5. Taloustieto (YH2)

Taloustieteisiin pohjautuva kurssi johdattaa ymmärtämään talouden toimintaperiaatteita ja ajankohtaista talouspoliittista keskustelua. Se käsittelee mikro- ja makrotalouden kysymyksiä kansalaisten, yritysten ja valtioiden näkökulmista. Kurssilla perehdytään talouden ja politiikan yhteyksiin sekä työnteon ja yrittämisen merkitykseen hyvinvointivaltion rahoittamisessa. Lisäksi tarkastellaan talouden ja ympäristön suhdetta kestävä kehityksen näkökulmasta.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tehdä taloudellisia päätöksiä, hallita omaa talouttaan ja tarkastella taloudellisia kysymyksiä myös eettiseltä kannalta ymmärtäen Suomen kytkeytymisen globaaliin talouteen
- ymmärtää työnteon ja yrittäjyyden merkityksen taloudessa ja yhteiskunnassa
- tuntee kansantalouden perusteet, keskeiset käsitteet ja teoriat sekä ymmärtää talouselämän rakenteita ja toimintaperiaatteita
- osaa arvioida kriittisesti taloutta koskevassa keskustelussa esitettyjä argumentteja
- osaa tarkastella talouspoliittisten ratkaisujen erilaisia vaihtoehtoja ja analysoida niiden taustoja ja vaikutuksia.

Keskeiset sisällöt

Kansantalouden ja yksilön talous

- talouden peruskäsitteet ja taloutta koskevan tiedon muodostaminen
- oman talouden hoito
- työnteko, yrittäjyys ja yritykset sekä niiden rooli kansantaloudessa
- kansantalouden kiertokulku sekä kotitalouksien ja kansantalouden vuorovaikutus

Markkinat, suhdanteet ja talouselämä

- vapaa kilpailu ja hinnanmuodostus
- rahoituslaitokset, sijoittaminen ja riskien hallinta
- talouden suhdannevaihtelut
- työttömyys ja työvoimapula

Talouspolitiikka

- talouskasvun lähtökohdat, edut ja ongelmat
- verotuksen merkitys veronmaksajille sekä valtion ja kuntien taloudelle
- talouspolitiikan keinot
- politiikan ja markkinavoimien merkitys taloudellisessa päätöksenteossa

Kansainvälinen talous ja Suomi

- globaalitalous
- Suomen ulkomaankauppa ja sen merkitys
- talouden tulevaisuudennäköykymät

6. Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma (YH3)

Kurssi perehdyttää Euroopan taloudelliseen ja poliittiseen yhdentymiseen ja yksittäisen kansalaisen asemaan yhdentyvässä Euroopassa ja globalisoituvassa maailmassa. Kurssi aikana opitaan seuraamaan ajankohtaisia maailman tapahtumia. Se kannustaa osallistumaan erilaisia kansainvälisen politiikan ilmiöitä koskevaan keskusteluun. Kurssin toteuttamisessa painotetaan tutkivaa oppimista, jossa hyödynnetään mediaa ja muita monipuolisia informaatiolähteitä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa laaja-alaisesti Euroopan unionin toimintaa sekä osaa hankkia sitä koskevaa vertailevaa tietoa
- ymmärtää vaikuttamismahdollisuutensa ja osaa toimia globaalikansalaisena

- osaa eritellä Euroopan yhdentymisen tarjoamia etuja ja haittoja, mahdollisuuksia ja haasteita
- osaa arvioida maailman globalisoitumisen vaikutuksia oman elämänsä ja Suomen taloudellisen ja poliittisen järjestelmän kannalta
- osaa eritellä kansalaisten turvallisuuteen ja kansainväliseen turvallisuus-ympäristöön liittyviä uusia uhkia ja niiden ratkaisumahdollisuuksia.

Keskeiset sisällöt

Eurooppalaisuus ja eurooppalainen identiteetti

- arvot, poliittiset kulttuurit ja kulttuurinen moninaisuus
- perusvapaudet ja kansalaisuus
- Suomi ja Pohjoismaat Euroopassa

Euroopan yhdentymisen tavoitteet ja toiminta

- EU:n päätöksenteko ja yhteinen talous- ja rahapolitiikka sekä niiden haasteet
- Suomi osana eurojärjestelmää
- EU:n ja lähialueiden haasteet ja mahdollisuudet

Turvallisuus ja tulevaisuuden muuttuvat haasteet

- Suomen turvallisuusympäristö ja turvallisuuspolitiikka sekä uudet turvallisuusuhat
- kansainvälisen yhteisymmärryksen edistäminen ja Suomi
- globalisaatio, ympäristö, väestö ja kestävä tulevaisuus

Valtakunnalliset syventävät kurssit

7. Kansalaisen lakitieto (YH4)

Kurssilla perehdytään Suomen oikeusjärjestyksen ja oikeuden käytön perusasioihin. Tutustutaan tärkeimpiin oikeudellisiin sopimuksiin ja tiedon lähteisiin sekä paneudutaan tavanomaisten oikeusasioiden hoitamiseen.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- hallitsee perustiedot Suomen oikeusjärjestyksestä ja sen keskeisistä periaatteista
- tuntee Suomen tuomioistuinlaitoksen ja kansalaisen kannalta merkittävät kansainväliset tuomioistuimet
- osaa arvioida oikeutensa, etunsa ja velvollisuutensa kansalaisena, työntekijänä ja kuluttajana sekä pystyy hoitamaan itse tavanomaisimmat oikeusasiat
- osaa etsiä ja käyttää keskeisiä oikeudellisen tiedon lähteitä
- osaa toimia oikein ja lainmukaisesti sekä osaa soveltaa lakitiedossa hankittuja tietoja ja taitoja.

Keskeiset sisällöt

Lakitiedon perusteet

- peruskäsitteet ja oikeudellisen tiedon hankkiminen

Kansalaisen yleisimmät oikeustoimet

- perheoikeus
- työoikeus
- kuluttajansuoja
- velka, vakuudet ja maksukyvyttömyys
- asuminen
- muutoksenhaku viranomaisten päätöksiin
- tekijänoikeudet
- ympäristöoikeus

Rikos- ja prosessioikeus

- rikostutkinta ja syyteharkinta
- oikeudenkäynti ja sen vaihtoehdot
- rangaistukset
- kansainvälinen oikeus ja siihen vetoaminen

Paikalliset syventävät kurssit

1. Taloustiedon jatkokurssi (YH7)

Kurssilla syvennetään YH2-kurssilla opiskeltavia tietoja ja taitoja. Kurssin aikana tutustutaan taloustieteen keskeisiin teorioihin, käsitteisiin, kuvaajiin ja mallintamiseen ja miten tämän hetkisiä taloudellisia ilmiöitä voidaan kuvata ja selittää näiden avulla. Kurssilla hyödynnetään myös mahdollisuuksien mukaan matematiikan ja tilastotieteen menetelmiä taloudellisten ilmiöiden selittämisessä. Kurssi antaa hyvät valmiudet hakea kauppakorkeakoulujen ja yliopistojen taloustieteelliseen koulutukseen sekä ammattikorkeakoulujen liiketalouden koulutusohjelmiin.

Kurssin suorittaminen:

Kurssin aikana tehdään artikkelikommentaarit. Opiskelijan tehtävänä on etsiä joko kotimaisista tai ulkomaalaisesta sanomalehdestä artikkeli, joka ei saa olla vuotta vanhempi. Artikkelin tulee liittyä kurssin keskeisiin sisältöihin. Artikkelin valinnassa oleellista on, mitä taloustieteen teorioita on löydettävissä, joiden avulla voidaan selittää artikkelissa esille tulevat taloudelliset ilmiöt. Myös keskeiset käsitteet tulee selittää ja mitä taloustieteen kuvaajia voi hyödyntää artikkelin taloudellisten ilmiöiden selittämisessä ja analysoinnissa. Lisäksi on pohdittava miten artikkeleissa esille tulevat taloudelliset ilmiöt mahdollisesti vaikuttavat kuluttajiin, yrityksiin, kansantalouteen ja mahdollisesti kilpailijamaihin. Artikkelikommentaarin keskeisiä arviointikriteerejä ovat siis teorian/ teorioiden soveltaminen, käsitteiden selittäminen, kuvaajat, analysointi ja vaikutukset.

Arviointi: suoritusmerkintä

2. Yhteiskuntaopin kertauskurssi (YH5)

Kurssilla kerrataan ja täydennetään yhteiskuntaopin kurssien keskeisiä oppisisältöjä ja analysointitaitoja. Kurssi valmentaa opiskelijaa ylioppilastutkinnon reaalikokeeseen.

Arviointi: suoritusmerkintä

Paikalliset soveltavat kurssit

Aktiivinen kansalainen (YH8)

Kurssi ottaa huomioon yhteiskuntaopin aktiivisen kansalaisuuden tavoitteen pyrkimällä käytännön yhteistyöhön kolmannen sektorin paikallisten asiantuntijoiden ja muiden toimijoiden kanssa. Kurssi pyrkii lisäämään opiskelun elämänläheisyyttä ja syvällisyyttä.

Tavoitteena on, että yksilöt osaavat toimia vastuullisesti, myötätuntoisesti ja yhteisöllisesti kehittämällä taitoa ja tahtoa sitoutua toimintaan myönteisten muutosten puolesta yhteisön jäsenenä. Kurssi kannustaa keskinäiseen välittämiseen, huolenpitoon ja konkretisoi oman lukion arvoperustaa.

Kurssin tavoitteet

- Opiskelija vahvistaa vastuuntuntoista, demokraattista, tasa-arvoa kunnioittavaa ja erilaisuutta ymmärtävää yhteiskuntakäsitystään
- Opiskelija tuntee vaikutusmahdollisuutensa demokraattisen yhteisön jäsenenä ja on motivoitunut toimimaan aktiivisena ja vastuullisena kansalaisena

Opiskeluympäristöt ja -menetelmät

- Soveltavan kurssin tarkoituksena on edistää opiskelijoiden aktiivista työkentelyä ja yhteistyötaitojen kehittymistä lähinnä 3. sektorin (Esim. Punainen risti, MLL, urheilu- ja vapaa-ajan toimintoja organisoivat seurakunnat sekä hyvinvointia edistävät yhteisöt) ja muiden yhteiskunnan toimijoiden kanssa.
- Kurssin toteuttamisessa pyritään ratkaisuihin, jotka kehittävät samalla myös koko lukion toimintakulttuuria ja osallisuutta sekä monipuolistavat vuorovaikutusta lukion sisältä ympäröivään yhteiskuntaan.
- Opiskeluympäristöjä laajennetaan oppilaitoksen ulkopuolelle myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen tutustumalla yhteiskunnallisiin vaikutusmahdollisuuksiin internetin ja sosiaalisen median välityksellä.
- Opiskelija pystyy käsittelemään monipuolista yhteiskunnallista ja ajankohtaista materiaalia eri lähteistä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan sitä kriittisesti.

Arviointi

Oppimisen arvioinnin lähtökohtana ovat yhteiskuntaopin tiedonaloille ominaisten tietojen, taitojen ja toimintatapojen hallinta. Arviointi perustuu aktiivisuuteen ja monipuoliseen osaamisen näyttöön.

Arviointi: suoritusmerkintä.

3. Yritystalous (YH6)

Kurssilla tarkastellaan yritystalouden ja yrittäjyyden merkitystä työntekijän, yrityksen ja yhteiskunnan kannalta. Kurssilla tutustutaan Lapin elinkeinoelämän erityispiirteisiin asiantuntijavierailujen ja opintokäyntien avulla. Voidaan toteuttaa yhteistyössä muiden oppilaitosten kanssa.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- saa monipuolisen kuvan yrityksen toiminnasta
- ymmärtää yrittäjyyden merkityksen
- perehtyy taloustutkimuksen metodeihin pienimuotoisen yritystutkimuksen tai työelämänalyysin avulla

Keskeiset sisällöt

- yrittäjyyden ja yritystalouden merkitys yhteiskunnassa
- yritystoiminnan perusteet
- globalisaation luomat haasteet
- kansainvälistymisen vaikutukset työelämässä
- Lapin ja Rovaniemen yritystoiminnan ja työmarkkinoiden erityispiirteet Arviointi: suoritusmerkintä

2.16. Uskonto

Oppiaineen tehtävä

Uskonnonopetuksen tehtävänä on tukea opiskelijan uskontoihin ja katsomuksiin liittyvän yleisivistyksen muodostumista. Uskonnonopetuksessa tutustutaan uskontoihin ja uskonnollisuuden ilmenemismuotoihin sekä uskonnottomuuteen. Opetuksessa uskontoja tarkastellaan osana kulttuuria, kulttuuriperintöä ja yhteiskuntaa sekä yksilön ja yhteisön elämää.

Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja katsomuksista sekä auttaa ymmärtämään niistä käytävää keskustelua. Opiskelijoita ohjataan tarkastelemaan uskontoja ja katsomuksia analyttisesti eri näkökulmista. Uskonnonopetus antaa valmiuksia oman maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arvioimiseen sekä uskontojen ja katsomusten väliseen dialogiin. Oppiaine tukee opiskelijan kasvua demokraattisen yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi. Uskonnonopetus ottaa erilaiset näkemykset huomioon ja kunnioittaa yksilöllisiä vakaumuksia.

Oppiaineessa hyödynnetään teologista ja uskontotieteellistä tutkimusta sekä kulttuurin, yhteiskunnan ja taiteen tutkimusta. Lisäksi opetuksessa käytetään eri uskontojen omia lähteitä ja median välittämää ajankohtaista materiaalia. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti erilaisia opiskeluympäristöjä, tieto- ja viestintäteknologian antamia mahdollisuuksia sekä aktivoivia työtapoja.

Opetuksen tavoitteet

Uskonnon opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää kulttuurista lukutaitoaan
- tunnistaa uskontoihin ja kulttuureihin liittyvän pyhän ja sen vaikutukset ihmisen toimintaan
- perehtyy uskontojen historialliseen ja ajankohtaiseen merkitykseen eri puolilla maailmaa
- perehtyy oman uskonnon erityispiirteisiin ja kulttuurivaikutuksiin
- ymmärtää uskontojen sisäistä moninaisuutta
- tuntee uskonnollisen kielen ja symboliikan erityispiirteitä
- ymmärtää uskon ja tieteellisen tiedon suhdetta sekä tuntee uskontojen tutkimuksen keskeisiä näkökulmia ja menetelmiä

- kykenee rakentamaan, jäsentämään ja arvioimaan omaa maailmankatsomustaan ja kulttuuri-identiteettiään
- kehittää valmiuksia ymmärtää ihmisiä, joilla on erilainen vakaumus ja toimia eri kulttuureista tulevien ja eri tavoin ajattelevien ihmisten kanssa
- kunnioittaa ihmisoikeuksia ja osaa tarkastella uskontoja ja katsomuksia ihmisoikeusnäkökulmasta
- kehittää valmiuksia toimia vastuullisena ja aktiivisena kansalaisena
- hallitsee uskonnollisiin ja eettisiin kysymyksiin liittyviä ajattelu- ja keskustelutaitoja sekä uskontoihin liittyvän tiedon itsenäistä hankintaa ja kriittistä arviointia.

Arviointi

Arviointi ohjaa ja kannustaa opiskelijoita oman oppimisprosessin pitkäjänteiseen suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen. Uskonnon opetuksessa arviointi kohdistuu uskontoihin liittyvään tiedon hallintaan, soveltamiseen ja arvioimiseen sekä katsomuksellisten dialogitaitojen hallintaan. Arvioinnissa korostuvat katsomukselliseen yleissivistykseen ja vuorovaikutukseen liittyvät taidot.

2.16.1. Evankelis-luterilainen uskonto

Oppiaineen tehtävä

Uskonnon kurssien tavoitteena on maailmankatsomuksellisen yleissivistyksen ja ymmärryksen lisääminen. Uskonnonopetuksessa voimme perehtyä lappilaiseen uskonnolliseen perinteeseen ja sen kulttuurivaikutukseen. Hyödynnämme erilaisia oppimisympäristöjä ja menetelmiä joiden avulla tuemme erilaisia oppijoita. Kurseilla tutustutaan eri medioiden ajankohtaiseen uutisointiin aiheista. Pakollisissa ja valtakunnallisissa syventävissä kurseissa on numeroarviointi asteikolla 4 - 10. Kuntakohtaiset syventävät kurssit arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Valtakunnalliset pakolliset kurssit

1. Uskonto ilmiönä – kristinuskon, juutalaisuuden ja islamin jäljillä (UE1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää uskonnollisten ja ei-uskonnollisten katsomusten luonnetta ja sisäistä monimuotoisuutta
- osaa jäsentää uskontoa ilmiönä ja tuntee uskontojen tutkimusta
- tuntee juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin yhteisiä juuria, niiden keskeisiä piirteitä, kulttuuriperintöä ja vaikutusta yhteiskuntaan
- osaa keskustella juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin liittyvistä ajankohtaisista kysymyksistä
- kehittää valmiuksia toimia moniuskontoissa ja monikulttuurisissa ympäristöissä ja työelämässä.

Keskeiset sisällöt

- uskonto ilmiönä, uskonnon määrittely ja tutkiminen
- nykyajan uskonnollisuus, sekularisaatio, uskonnottomuus ja uskonnonvapaus
- maailman ja Suomen uskontotilanne
- Lähi-idän monoteististen uskontojen kulttuuritausta, synty sekä niiden keskeiset ja yhteiset piirteet
- pyhien kirjojen synty, asema, käyttö ja tulkintatavat juutalaisuudessa, kristinuskossa ja islamissa
- juutalaisuuden ja islamin sisäinen monimuotoisuus, etiikka, elämäntapa, suhde yhteiskuntaan eri puolilla maailmaa sekä merkitys länsimaiselle kulttuuripiirille
- ajankohtaisia katsomusten kohtaamiseen liittyviä kysymyksiä

2. Maailmanlaajuinen kristinusko (UE2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kristinuskon merkitystä, kulttuurin, yhteiskunnan ja yksilön näkökulmasta
- tuntee kristinuskon keskeiset suuntaukset ja niiden syntytaustan ja pystyy vertailemaan niiden keskeisiä piirteitä
- perehtyy kristinuskon erilaisiin tulkintatapoihin ja ilmenemismuotoihin eri puolilla maailmaa
- osaa analysoida ja arvioida ajankohtaista kristinuskoon liittyvää keskustelua.

Keskeiset sisällöt

- kristinuskon asema ja vuorovaikutus ympäröivän kulttuurin kanssa eri puolilla maailmaa
- katolisen, ortodoksisen ja protestanttisen, erityisesti luterilaisen, kristillisyyden synty, erityispiirteet, eettinen ajattelu ja yhteiskunnalliset vaikutukset
- karismaattinen kristillisuus ja kontekstuaalinen teologia
- kristillisperäisten uskontojen pääpiirteet
- uskonnon asema ja sen taustat eri puolilla Eurooppaa
- ekumenia ja katsomusten dialogi
- ajankohtaisia kristinuskoon liittyviä kysymyksiä ja niiden taustoja

Valtakunnalliset syventävät kurssit

3. Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä (UE3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee Intiassa, Kiinassa ja Japanissa syntyneitä uskontoja osana yksilön ja yhteisön elämää sekä niiden vaikutuksia kulttuuriin ja yhteiskuntaan
- tuntee Intiassa ja Kiinassa syntyneiden uskontojen ilmenemistä ja vaikutuksia länsimaissa
- tietää luonnonuskontojen levinneisyyden ja keskeiset piirteet
- perehtyy uusien uskonnollisten liikkeiden taustaan ja keskeisiin piirteisiin
- kehittää valmiuksia toimia työelämässä ja kansainvälisissä toimintaympäristöissä.

Keskeiset sisällöt

- hindulainen maailmankuva ja elämäntapa sekä hindulaisuuden monimuotoisuus ja vaikutukset Intian kulttuuriin, yhteiskuntaan ja politiikkaan
- Intian nykypäivän uskontotilanne
- jainalaisuuden ja sikhiläisyyden keskeiset piirteet
- buddhalainen elämäntapa sekä buddhalaisuuden opetukset, suuntaukset ja keskeiset vaikutukset Aasian kulttuureihin
- Kiinan vanhan kansanuskon, kungfutselaisuuden ja taolaisuuden keskeiset piirteet ja vaikutus kiinalaiseen ajatteluun ja yhteiskuntaan
- Kiinan nykypäivän uskontotilanne
- shintolaisuus Japanin etnisenä uskontona sekä uskontojen vaikutuksia yhteiskuntaan ja politiikkaan Japanissa
- Aasian uskontojen vaikutus länsimaissa

- luonnonuskontojen ja vodoun keskeiset piirteet ja levinneisyys
- uusien uskonnollisten liikkeiden taustaa ja keskeisiä piirteitä

4. Uskonto suomalaisessa yhteiskunnassa (UE4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu monipuolisesti uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen nyky-Suomessa
- perehtyy uskontojen vaikutukseen ja merkitykseen julkisella, yksityisellä, kolmannella ja neljännellä sektorilla
- ymmärtää, että tietoa uskonnoista tarvitaan yhteiskuntaelämän eri osa-alueilla
- osaa analysoida uskonnonvapautteen ja uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen liittyvää ajankohtaista keskustelua
- osaa toimia aktiivisena kansalaisena ja yhteiskunnan jäsenenä
- kehittää valmiuksia osallistua uskontojen ja katsomusten väliseen dialogiin.

Keskeiset sisällöt

- Suomen uskontotilanne, suomalainen uskonnollisuus ja sekularisaatio
- uskonnollisten yhteisöjen muodot ja niiden suhde yhteiskuntaan
- uskonnot yhteiskunnan muokkaajina Suomessa eri aikoina
- uskontojen ja katsomusten välinen dialogi tämän päivän Suomessa
- uskonto ja uskonnolliset yhteisöt suomalaisessa ja yleiseurooppalaisessa lainsäädännössä, uskonnon- ja katsomuksenvapaus sekä yhdenvertaisuuteen ja syrjintään liittyvät kysymykset
- uskonnon merkitys ja näkyvyys julkisella sektorilla, politiikassa, työelämässä ja taloudessa

- uskonnolliset yhteisöt kolmannen sektorin toimijoina
- uskonto yksilöiden ja perheiden elämässä ja tapakulttuurissa
- uskonnottomuus, uskontokritiikki ja uskonnoton tapakulttuuri Suomessa
- osana kurssia voidaan toteuttaa vapaaehtoisprojekti tai perehtyä jonkin uskonnollisen yhteisön yhteiskunnalliseen toimintaan

5. Uskonnot tieteessä, taiteessa ja populaarikulttuurissa (UE5)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee uskonnon tutkimuksen näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla sekä ajankohtaista tutkimusta
- hahmottaa uskonnon ja taiteen suhdetta: uskonnollisen taiteen ja arkkitehtuurin merkitystä uskonnoissa ja uskontojen vaikutusta taiteen kehitykseen
- perehtyy siihen, miten uskonnollisen taiteen kautta ilmaistaan uskonnon, erityisesti kristinuskon, keskeisiä oppeja
- tutustuu uskonnolliseen symboliikkaan ja siihen, miten taiteessa ja populaarikulttuurissa käsitellään uskonnollisia teemoja
- tuntee muinaissuomalaisen uskonnon ja kristinuskon vaikutuksia suomalaisessa kulttuuriperinnössä.

Keskeiset sisällöt

- uskonnon tutkimuksen ajankohtaisia näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla: uskontotieteen ja teologian eri tutkimusalat sekä taiteentutkimus, kulttuurintutkimus ja yhteiskuntatieteet
- uskonnon, taiteen ja populaarikulttuurin eri muotojen vuorovaikutus
- uskonnollisten tilojen arkkitehtuuri uskonnon ja sen erityispiirteiden kuvaajana

- uskonnollisia teemoja, symboliikkaa ja myyttejä eri taidemuodoissa ja populaarikulttuurissa
- Raamatun kertomusten ja kristillisen opin erilaisten tulkintojen tarkastelu taiteen eri muotojen avulla
- muinaissuomalainen uskonto ja kristinusko suomalaisessa kulttuuriperinnössä

6. Uskonnot ja media (UE6)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu uskontoon liittyviin ajankohtaisiin teemoihin mediassa
- osaa analysoida ja arvioida uskonnon ja median välisiä suhteita
- osaa arvioida kriittisesti uskontoon liittyvää informaatiota ja sen lähteitä
- osallistuu uskontoon liittyvän mediasisällön tuottamiseen tai laatii media-analyysin.

Keskeiset sisällöt

- uskonnollinen media ja median käyttö uskonnoissa
- uskonnollisen kielen ja kuvaston käyttö eri medioissa
- uskontojen mediajulkisuus
- uskonnollinen media ja median hyödyntäminen uskonnoissa
- median vaikutus uskontoilmiöihin, kuten asenteet ja uskontoihin liittyvät mielikuvat, uskonnot ja konfliktit, uskonnot ja rauhan rakentaminen, uskontokritiikki
- uskontoon liittyvän mediasisällön tuottaminen tai media-analyysi

Paikalliset syventävät kurssit

Kertauskurssi (UE8)

Kurssilla kerrataan uskonnon kurssien keskeisiä asioita sekä harjoitellaan ylioppilastutkinnon reaalikokeeseen vastaamista. Arviointi suorituserityyksenä, jonka edellytyksenä on aktiivinen työskentely ja annettujen tehtävien tekeminen.

Paikalliset soveltavat kurssit

Isoskoulutuskurssi (UE7)

Kurssin tarjoaa Rovaniemen ev. lut. seurakunta. Kurssi arvioidaan suorituserityyksenä.

2.17. Elämäkatsomustieto

Oppiaineen tehtävä

Elämäkatsomustieto on perustaltaan monitieteinen oppiaine. Sen tiedeperustaan kuuluu ihmis-, kulttuuri- ja yhteiskuntatieteitä sekä filosofia. Elämäkatsomustiedon opetuksessa ihmisiä tarkastellaan luonnollisina toimijoina, jotka luovat ja uusintavat merkityksiä keskinäisessä kanssakäymisessään. Inhimilliset katsomukset ja käytännöt nähdään yksilöiden, yhteisöjen ja traditioiden vuorovaikutuksen tuloksena syntyneinä. Elämäkatsomustiedon opetus rakentuu ihmiskäsitykselle, joka korostaa ihmisten mahdollisuutta elää vapaina ja keskenään tasavertaisina, aktiivisina ja tavoitteellisina. Oppiaineessa painotetaan ihmisten kykyä tutkia maailmaansa ja laajentaa sitä koskevaa tietämystään sekä yhteisellä toiminnallaan tietoisesti ohjata elämäänsä. Näistä lähtökohdista oppiaine tukee opiskelijoiden elämäkatsomuksen ja identiteetin muotoutumista sekä heidän yhteisöllisten hyvän elämän ihanteidensa ja käytäntöjensä rakentumista. Opiskelussa hyödynnetään monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologian antamia mahdollisuuksia.

Elämäkatsomustieto kartuttaa pohdiskelevasti ja keskustellen opiskelijoiden kulttuurista ja katsomuksellista yleissivistystä, arvostelukykä ja tilannetajua, toisten ja yhdenvertaisuuden kunnioittamista sekä keskustelun, kuuntelun ja itseilmaisun taitoja.

Omaan itseensä tutustuminen ja oman elämäkatsomuksen muotoutuminen on nuorelle ihmiselle yksi elämän suurimpia projekteja.

Opetuksen tavoitteet

Elämäkatsomustiedon opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- saa tukea ja perusteita identiteettinsä ja elämäkatsomuksensa rakentamiseen
- hallitsee keskustelu- ja vuorovaikutustaitoja ja osaa soveltaa niitä sellaisten kysymysten käsittelyyn, joissa pyritään yhteisen kestäväen toimintalinjan löytämiseen erilaisista näkemyksistä huolimatta
- laajentaa ja syventää katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään
- kehittää arvostelu-, harkinta- ja toimintakykyään oppimalla refleктоimaan omaa ja muiden ajattelua ja toimintaa
- kunnioittaa ja osaa perustella periaatteita ja käytäntöjä, jotka edistävät ihmisoikeuksia, kulttuurien välistä myönteistä kohtaamista, yhteiskunnallista ja globaalia oikeudenmukaisuutta sekä kestäväen tulevaisuuden rakentamista.

Arviointi

Elämäkatsomustiedossa arvioidaan sekä opiskelijan kykyä tarkastella ja ilmaista katsomuksellisia aiheita monipuolisesti ja taitavasti että hänen laaja-alaista katsomuksellista ymmärrystään. Katsomukselliset kysymykset ovat usein henkilökohtaisia, mutta niiden pohdiskelun perustana ovat ajattelun tiedolliset hyveet: kriittisyys, johdonmukaisuus, ristiriidattomuus ja systemaattisuus. Kat-

somusten, arvostusten ja uskomusten arviointi- ja ilmaisutavoissa arvostetaan eri näkökulmien ja vaihtoehtoisten katsomustapojen huomioimista pelkkien mielipiteiden esittämistä monipuolisemmin.

Arviointi tukee ja kehittää opiskelijan kykyä arvioida oman elämäkatsomuksensa ja identiteettinsä rakentumista sekä rohkaisee opiskelijaa oman opiskelunsa suunnitteluun ja kehittämiseen. Elämäkatsomustiedossa korostuvat erilaiset katsomukselliseen yleissivistykseen ja vuorovaikutukseen liittyvät taidot, ja kurssien arvioinnissa ne otetaan monipuolisesti huomioon.

Valtakunnalliset pakolliset kurssit

1. Maailmankatsomus ja kriittinen ajattelu (ET1)

Tämä kurssi on usein opiskelijan ensimmäinen kosketus elämäkatsomustiedon opiskeluun, koska monet opiskelijat eivät ole syystä tai toisesta voineet opiskella elämäkatsomustietoa aiemmin. Ryhmässä opiskelu ja kokemus ryhmään kuulumisesta on tärkeää. Itsenäinen suoritus ei ole mahdollinen.

Paikallisia tutustumiskohteita voivat olla Yleisradion toimitus sekä alueella ilmestyvien sanomalehtien toimitukset, Lapin yliopisto, Taidemuseo sekä uskonnolliset ja kulttuuriset yhteisöt.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää ja osaa soveltaa maailmankatsomuksellisia käsitteitä ja hahmottaa niiden välisiä yhteyksiä sekä osaa eritellä erilaisten maailmankatsomusten piirteitä ja lähtökohtia

- ymmärtää, miten yksilölliset ja yhteiskunnalliset tekijät vaikuttavat maailmankatsomuksen muotoutumiseen, ja osaa eritellä oman katsomuksensa ja siihen liittyvien uskomusten muotoutumista
- osaa tarkastella kriittisesti niin omia kuin muiden uskomuksia sekä erilaisten medioiden tarjoamaa informaatiota
- osaa hyödyntää eri oppiaineissa oppimaansa elämäkatsomuksensa muodostamisessa ja erottaa tieteellisen, ei-tieteellisen ja epätieteellisen maailmankuvan.

Keskeiset sisällöt

- maailmankatsomuksen, maailmankuvan ja elämäkatsomuksen käsitteet sekä niiden keskinäinen suhde ja asema omassa elämäkatsomuksessa
- erilaisia maailmankatsomuksia – esimerkiksi sekulaareja, uskonnollisia, poliittisia ja elämäntapaan liittyviä – sekä niiden piirteiden ja perusoletusten tutkimista eri tieteidien tarjoamin välinein
- tyypillisiin informaation käsittelyyn ja ympäröivän todellisuuden jäsentämiseen liittyvien kognitiivisten vääristymien tarkastelu sekä omassa että muiden ajattelussa
- koulun, median, politiikan, tieteiden, taiteen, viihdeteollisuuden sekä uskonnollisten ja kulttuuristen yhteisöjen vaikutus maailmankuviin ja -katsomuksiin sekä omaan elämäkatsomukseen
- median ja muiden informaation lähteiden toimintalogiikka sekä niihin kohdistuva kriittinen katsomuksellinen ajattelu sekä katsomuksellisen argumentaation erittely erilaisista näkökulmista

2. Ihminen, identiteetti ja hyvä elämä (ET2)

Kurssilla vahvistetaan opiskelijan minäkuvaan erilaisuuden hahmottamisen kautta. Mitä on erilainen ja mitä on samanlainen?

Paikallisia tutustumiskohteita voivat olla esimerkiksi päiväkotit tai alakoulu, vanhusten asumisyksikkö sekä paikallisen SETA:n toiminta.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee erilaisia ihmiskäsityksiä ja osaa eritellä ja arvioida, miten erilaiset ihmiskäsitykset ja -ihanteet johtavat erilaisiin ja joskus keskenään ristiriitaisiin vastauksiin ihmiselämän keskeisistä kysymyksistä
- osaa pohtia oman identiteettinsä osatekijöitä sekä soveltaa erilaisia ihmiskuvallisia ja katsomuksellisia vaihtoehtoja keskeisiin omaa hyvää elämäänsä koskeviin kysymyksiin
- ymmärtää ihmisarvon perustavan eettisen merkityksen, tuntee keskeisimmät ihmisoikeusasiakirjat ja osaa soveltaa ihmisoikeusajattelua erilaisissa yhteyksissä, kuten uskonnon- ja sanavapautta koskevissa kysymyksissä
- tutustuu erilaisiin käsityksiin hyvästä elämästä ja osaa eritellä ja arvioida niiden taustalla olevia maailmankatsomuksellisia perusteita
- kehittää taitojaan ilmaista identiteettiään ja elämäkatsomustaan sekä niihin liittyviä näkemyksiään ja tuntemuksiaan toisia ja yhdenvertaisuutta kunnioittaen, johdonmukaisesti ja luovasti.

Keskeiset sisällöt

- luonnon- ja ihmistieteellisiä, sekulaareja ja uskonnollisia, filosofisia ja populaarikulttuuriin kuuluvia ihmiskäsityksiä ja -ihanteita
- ihmisen olemassaolon peruskysymyksiä: ihmissuhteet, sukupuoliisuus ja seksuaalisuus; opiskelu ja työ, vanheneminen ja kuolema
- identiteetti, elämänvalinnat ja elämänhallinnan keinot: yksilön mahdollisuudet vaikuttaa omaan elämäänsä, perimän ja ympäristön merkitys
- ihmisarvo, ihmisen arvokkuus ja ihmisoi-keudet, ihmisoikeusasiakirjoja: YK:n yleis- maailmallisen ihmisoikeuksien julistus, Lapsen oikeuksien sopimus sekä Euroopan ihmisoikeussopimus
- erilaisia käsityksiä hyvästä elämästä sekä toisten ihmisten, eläinten ja ympäristön asemasta siinä

Valtakunnalliset syventävät kurssit

3. Yksilö ja yhteisö (ET3)

Tavoitteet

- Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- hahmottaa yhteisöllisyyden merkityksen ihmisyydelle ja omalle yksilölliselle identiteetilleen ja saa välineitä myönteisen yhteisöllisyyden hyödyntämiseen oman identiteettinsä rakentamisessa
 - ymmärtää, että sosiaalisia ilmiöitä sekä yhteiskunnallisia rakenteita ja muutoksia voidaan tarkastella tieteellisesti ja että näillä on suuri merkitys yksilön elämänvalinnoille

- osaa jäsentää omaa asemaansa yksilönä yhteisöissä, kansalaisena valtiossa ja toimijana talousjärjestelmässä sekä arvioida yksilön vaikutusmahdollisuuksia ja vastuuta eri alueilla ja kasvattaa valmiuttaan rakentamaan yhteiskunnalliseen osallistumiseen
- ymmärtää ja osaa perustella ihmisoikeuksien, uskonnon- ja omantunnon vapauden, yhdenvertaisuuden, demokratian, rauhan, yhteiskunnallisen ja globaalin oikeudenmukaisuuden sekä kestävänsä tulevaisuuden rakentamisen lähtökohtia ja periaatteita
- osaa tarkastella kriittisesti yhteiskuntaa ja sen rakenteita sekä kasvattaa yhteiskunnallista kuvittelukykyään ja aktiivisuuttaan siten, että hahmottaa tulevaisuuden mahdollisuuksina ja vaihtoehtoisina tapahtumakulkuina, joihin pystyy myös omalla toiminnallaan vaikuttamaan.

Keskeiset sisällöt

- ihminen sosiaalisena olentona, yksilöiden vuorovaikutus ja yhteisöllisyys: yksityinen ja julkinen, tunnustussuhteet ja merkitykselliset toiset, roolit ja yhteisölliset normit
- yhteiskuntatutkimuksen perusteita, kuten sosiaaliset tosiasiat, yhteiskunnalliset rakenteet ja modernin länsimaisen yhteiskunnan erityispiirteet sekä näiden vaikutus yksilön elämään
- taloudellisen ja poliittisen vallan suhde nyky-Suomessa sekä globaalissa markkinataloudessa, yksilön kuluttajana ja kansalaisena tekemien valintojen vaikutukset yhteiskunnan eri tasoilla
- ihmisoi-keudet, uskonnon- ja omantunnon vapaus, globaali oikeudenmukaisuus ja kestävänsä tulevaisuuden rakentaminen moraalisisina ja poliittisina vaatimuksina sekä näitä vaatimuksia vastustavat näkemykset ja toimet mukaan lukien ihmisoikeusloukkaukset sekä holokausti

- yhteiskunnalliset utopiat ja dystopiat sekä niiden kriittinen potentiaali: ihanteet ja kauhuvat nykyisyyden suurennuslaseina ja toiminnan motivoijina

4. Kulttuurit katsomuksen muovaajina (ET4)

Paikallisia tutustumiskohteita voivat olla monikulttuurinen kohtaamispaikka (esim. MoniNet), monikulttuuriset yhteisöt (esim. Arktiset maahanmuuttajat) ja kulttuurikahvila.

Tavoitteet

- Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- ymmärtää kulttuurin merkityksen ihmisyydelle ja omalle elämäkatsomukselleen sekä saa välineitä myönteisen kulttuurisen identiteetin rakentamisessa
 - osaa käyttää kulttuurintutkimuksen käsitteistöä ja muodostaa kulttuureja koskeviin kysymyksiin oman perustellun kantansa sekä tunnistaa vihapuheen ja erottaa sen sanavapauden vastuullisesta käytöstä
 - hahmottaa suomalaisuuden historiallisesti rakentuvana ja muuttuvana jatkumona, johon kuuluvat niin ulkoiset vaikutteet kuin sisäinen moninaisuus sekä vähemmistö-kulttuurit
 - ymmärtää, että kulttuurit ovat vuorovaikutuksessa keskenään eikä mikään kulttuuri ole kehittynyt ilman ulkoisia vaikutteita kulttuurin ydinpiirteisiin, kuten elämäntapoihin, kieleen, teknologiaan ja uskomuksiin
 - osaa hahmottaa erilaiset elämäkatsomukselliset ratkaisut ja identiteettivalinnat sekä maailman kulttuurisen moninaisuuden rikkautena ja perustella niiden yhdenvertaisen kohtelun.

Keskeiset sisällöt

- kulttuurin käsite ja merkitys sekä sen erilaiset luokittelut ja käyttötavat, kulttuuri merkityksiin perustuvana inhimillisenä toimintana, erilaisia teorioita kulttuurien kehityksestä ja suhteesta toisiinsa
- kulttuuriperintö: tapakulttuurin monet muodot, kulttuurinen itseilmaisuus, kulttuurin vaikutus yksilön maailmankuvaan ja elämäkatsomukseen, Unescon maailmanperintö-ohjelma
- suomalaisen kulttuurin ja identiteetin historiallinen rakentuminen, suomalaisuuden monimuotoisuus ja suomalaiset vähemmistö-kulttuurit
- kulttuurien ja sivilisaatioiden vuorovaikutus sekä monokulttuurisuuden mahdottomuus: monikulttuurisuus ja globaali kulttuuri sekä niiden erilaiset katsomukselliset ja yhteiskunnalliset vaikutukset
- etnosentrisyyden ja rasismien sekä keskinäisen kunnioituksen ja yhdenvertaisuuden historiaa ja nykypäivää eri kulttuureissa

5. Katsomusten maailma (ET5)

Paikallisesti voidaan vieraila 'muissa katsomuksissa' esim. kutsumalla alueen uskontokunnista vierailijoita oppitunneille.

Tavoitteet

- Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- kehittää kykyään lukea, tulkita ja ymmärtää erilaisia uskonnollisia ja uskonnotto-mia maailmankatsomuksia ja verrata niiden lähtökohtia ja elämäntapaa omaan elämäkatsomukseensa

- ymmärtää, että maailmankatsomukset, uskonto ja uskonnollisuus ovat historiallisesti rakentuneita, erittäin monimuotoisia ja muuttuvia ilmiöitä, joilla on merkittävä kulttuurinen ja yhteiskunnallinen merkitys
- tutustuu uskontojen, uskonnollisuuden ja uskonnottomuuden tieteelliseen tutkimukseen, määrittelyyn ja selittämiseen hahmottaen sen lähtökohtia ja tavoitteenasetteluja
- hallitsee käsitteitä, tietoa ja taitoja, joiden avulla hän osaa pohtia ja analysoida maailmankatsomuksellisiin järjestelmiin, kuten sekulaariin humanismiin ja uskontoihin, liittyviä kysymyksiä sekä muodostaa niihin oman perustellun kantansa
- perehtyy uskontokritiikin keskeisiin argumentteihin, tutustuu humanismin ja vapaa-ajattelun historiaan
- perehtyy Lähi-idän uskontoihin sekä joihinkin muihin uskontoihin ja maailmankatsomuksellisiin järjestelmiin hahmottaen niiden keskeisiä piirteitä, sisäistä monimuotoisuutta sekä vaikutusta kulttuuriin ja yhteiskuntaan erityisesti suomalaisesta näkökulmasta.

Keskeiset sisällöt

- katsomuksen ja uskonnon sekä uskonnollisuuden ja uskonnottomuuden tutkiminen, määrittäminen ja selittäminen, käsityksiä uskontojen alkuperästä
- uskonnollisten ilmiöiden tulkinnaissa käytettyjä käsitteitä, kuten myytti, pyhä, riitti, symboli ja teismi
- uskontokritiikki, ateismi, agnostismi ja sekulaarin humanismin maailmankatsomukselliset perusteet
- kristinuskon, islamin ja juutalaisuuden sekä joidenkin muiden uskontojen ja maailmankatsomuksellisten järjestelmien historiallinen ja maantieteellinen levinneisyys ja jakautuminen, pyhät kirjat, oppi, elämän-

- tapa ja suhde yhteiskuntaan
- tämän päivän merkittävien maailmankatsomuksellisten järjestelmien, kuten sekulaarin humanismin ja suurten uskontojen, suhde yhteiskuntaan, tapakulttuuriin, moraaliin, politiikkaan ja tieteeseen; liberaali ja fundamentalistinen uskonnollisuus, sekularisaatio ja uskonnottomuus

6. Teknologia, maailmankatsomukset ja ihmiskunnan tulevaisuus (ET6)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa nykyaikaisten maailmankatsomusten kannalta historiallisesti, kulttuurisesti ja katsomuksellisesti merkittäviä historiallisia käännteitä ihmiskunnan tavassa elää
- ymmärtää kulttuurien ja yhteiskuntamuotojen kontingentin ja rakentuneen luonteen
- osaa arvioida evoluution, abstraktien eettisten järjestelmien, valistuksen ja tieteellisen teknologisen vallankumouksen merkitystä nykyaikaisille maailmankatsomuksille ja oman elämänkatsomuksensa rakentumiselle
- hahmottaa erilaisia suhtautumistapoja teknologiaan ja sen kehitykseen sekä ymmärtää teknologian ja teknisen muutoksen yhteydet ympäristössä, yhteiskunnassa ja kulttuurissa tapahtuviin muutoksiin
- osaa arvioida teknologian ja teknisen muutoksen roolia kestävän tulevaisuuden rakentamisen osana sekä pystyy osallistumaan ihmiskunnan ja maapallon tulevaisuutta koskevaan keskusteluun.

Keskeiset sisällöt

- ihmislajin evoluutio ja kulttuurievoluutio: kielen rooli inhimillisten kulttuurien ja innovatiivisuuden synnyssä
- suurten filosofioiden ja maailmankatsomuksellisten järjestelmien ja uskontojen eettisten ja aatteellisten perustojen kehittyminen abstrakteiksi ja yleisinhimillisiksi
- ihmiskunnan suuret maailmankuvalliset, -katsomukselliset ja teknologiset murrokset sekä niiden vaikutukset ihmisten käsitykseen maailmasta ja itsestään: ihminen ympäristönsä ja itsensä muokkaajana
- Prometheus-myytistä tekno-utopioihin ja #dystopioihin, ihmisen suhde valistuksen ideaaleihin ja teknologiseen kehitykseen
- tulevaisuuden tutkimus, tekoäly, humanismi, transhumanismi ja niiden kritiikit tieteen uusimpien tulosten valossa

Paikalliset soveltavat kurssit

Prometheus-kurssi (ET7)

Kurssi kuuluu Prometheus-leirin tuki ry:n antamaan koulutukseen. Kurssi suoritetaan mahdollisuuksien mukaan verkkokurssina. Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Elämänkatsomustiedon kertaus- ja valmennuskurssi (ET8)

Kuntakohtaisella soveltavalla kurssilla kerrataan ja täydennetään filosofian kurssien keskeisiä oppisältöjä ja analysointitaitoja. Kurssilla luodaan valmiuksia elämänkatsomustiedon ylioppilaskokeeseen.

2.18. Terveystieto

Oppiaineen tehtävä

Terveystieto on monitieteiseen tietoperustaan nojautuva oppiaine, jonka tarkoituksena on edistää terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta tukevaa osaamista. Lähtökohtana on elämän kunnioittaminen ja ihmisoikeuksien mukainen arvokas elämä. Terveys ymmärretään fyysisenä, psyykkisenä ja sosiaalisena hyvinvointina sekä toiminta- ja työkylynä. Terveystieteen ja turvallisuuden liittyviä ilmiöitä tarkastellaan terveysosaamisen eri osa-alueiden kautta. Näitä ovat terveyteen liittyvät tiedot, taidot, itsetuntemus, kriittinen ajattelu sekä eettinen vastuullisuus.

Lukion terveystiedon opetuksessa terveyttä ja sairauksia sekä terveyden edistämistä ja sairauksien ehkäisyä ja hoitoa tarkastellaan tutkimus- ja kokemustiedon avulla sekä yksilön, perheen, yhteisön että yhteiskunnan ja globaalista näkökulmasta. Terveysosaamiseen sisältyy terveyteen ja sairautteen liittyvän sisältötiedon ja toiminnallisten taitojen ohella terveystiedon hankinta, kriittinen arviointi, tulkinta ja soveltaminen sekä ymmärrys ympäristön ja perimän vaikutuksista terveyteen. Osaamiseen kuuluu myös terveyteen liittyvien arvojen pohdinta ja näkemys eri terveystieteistä ja terveyden ja sairauksien historiasta kansainvälistyvässä maailmassa.

Terveystiedon opetuksessa tehdään yhteistyötä muiden oppiaineiden kanssa sekä tuetaan opiskelijoiden osallisuutta ja terveysosaamisen hyödyntämistä yhteisöllisen opiskelu- ja elämäntilanteen kehittämiseksi.

Tehdään yhteistyötä terveystiedon opetuksen liittyvien tahojen kanssa mm. kouluterveydenhuolto, SPR, Lapin Kuntoutus, Lapin Yliopisto, Lapin ammattikorkeakoulu, Lapin ammattiopisto, poliisilaitos, vertaistukiryhmät ja erilaiset yhdistykset.

Opetuksen tavoitteet

Terveystiedon opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tarkastella ja perustella terveyteen ja sairautteen liittyviä ilmiöitä moniulotteisina kokonaisuuksina yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan sekä globaalista näkökulmista
- ymmärtää tieteellisen tiedon ja kokemustiedon merkityksen eron terveyden ja sairauden riskien, syiden, vaikutusmekanismien ja seurausten selittämisessä
- osaa edistää omaa ja ympäristönsä terveyttä ja turvallisuutta, ymmärtää yleisimpien sairauksien ehkäisyä ja hoidon periaatteita sekä itsehoitoon ja mielenterveyden suojaamiseen liittyviä toimintatapoja
- perehtyy terveyttä koskevan tiedon hankintamenetelmiin, käyttää terveystiedon käsitteitä asianmukaisesti ja osaa kriittisesti arvioida ja tulkita terveyttä ja sairauksia koskevaa tietoa, terveystiedon ja sairaus- ja terveysviestintää ja sekä erilaisia terveyskulttuureihin liittyviä ilmiöitä
- pohtii terveyteen liittyviä eettisiä kysymyksiä ja osaa perustella niihin liittyvä näkemysään
- ymmärtää yhteiskunnan olosuhteiden ja terveys- ja muiden yhteiskuntapoliittisten päätösten vaikutuksia kansanterveyteen, väestöryhmien välisiin eroihin, terveydenhuollon rakenteisiin ja ihmisten terveyskäyttäytymiseen.

Arviointi

Arviointi kohdistuu terveystiedon tavoitteiden saavuttamiseen terveysosaamisen eri osa-alueilla kurssikohtaisia tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä painottaen. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota terveyttä ja sairautta koskevan tiedon ja syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämiseen sekä siihen, miten opiskelija osaa soveltaa, analysoida, arvioida ja

yhdistää erilaisiin lähteisiin perustuvaa tietoa. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan toiminnallisten taitojen kehittyminen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute tukevat opiskelijaa kehittämään terveyttä ja sairautta koskevaa eettisestä arvopohdintaa ja taitoja perustella terveysvalintoja sekä arvioida yhteisössä tehtyjä terveyttä ja sairautta koskevia ratkaisuja. Kurssin arvosana perustuu jatkuvaan ja monipuoliseen näyttöön terveysosaamisen eri osa-alueilla. Arviointi ei kohdistu opiskelijan arvoihin, asenteisiin, terveyskäyttäytymiseen tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin.

Valtakunnalliset pakolliset kurssit

1. Terveyden perusteet (TE1)

Pakollisella kurssilla syvennetään perusopetuksen aikana opittua terveysosaamista ja ymmärrystä terveyden ja hyvinvoinnin edistämisestä. Lisäksi opitaan tunnistamaan ja arvioimaan terveyden edellytysten toteutumista omassa elämässä, lähiyhteisöissä ja ympäristöissä sekä yhteiskunnallisessa päätöksenteossa. Keskeistä on myös itsehoitovalmiuksien ja arjen terveysosaamisen kehittäminen, mielenterveyden suojaaminen sekä ajankohtaisten ja opiskelijoiden esille nostamien asioiden käsittely.

Tavoitteet

- Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- syventää arjen terveysosaamistaan, ymmärtää fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen työ- ja toimintakykyyn vaikuttavia tekijöitä ja osaa arvioida niiden toteutumista ja merkitystä omassa elämäntavassaan ja ympäristössään

- osaa hankkia, käyttää ja arvioida terveyttä ja sairauksia koskevaa tietoa sekä pohtia terveyskulttuuriin, mediaan ja teknologiseen kehitykseen liittyviä ilmiöitä eettisestä ja terveysnäkökulmasta
- tunnistaa ja ymmärtää terveyttä ja sairauksia sekä terveystottumuksia selittäviä teorioita, malleja ja ilmiöitä tutkimus- ja kokemustiedon näkökulmasta
- soveltaa itsehoitoon liittyviä toimintamalleja ja toimintatapoja
- tietää kansantautien ja yleisimpien tartuntatautien merkityksen yksilön ja yhteiskunnan näkökulmasta ja pohtii niiden ehkäisyyn liittyviä ratkaisuja sekä terveyserojen syntyyn vaikuttavia tekijöitä yhteiskunnassa.

Keskeiset sisällöt

- fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen toiminta-, opiskelu- ja työkyky: terveyttä edistävä liikunta ja ravinto, painonhallinta, uni ja lepo, seksuaaliterveys, opiskeluhuvinvointi
- omasta terveydestä huolehtiminen ja muut itsehoitovalmiudet sekä hätäensiapu
- riippuvuuden eri muodot, tupakka, alkoholi ja huumeet, peli- ja nettiriippuvuus
- kansantaudit ja keskeiset tartuntataudit
- terveyttä, terveystottumuksia ja -ongelmia selittäviä keskeisiä biologisia, psykologisia ja kulttuurisia ilmiöitä, teorioita ja malleja

Valtakunnalliset syventävät kurssit

2. Ihminen, ympäristö ja terveys (TE2)

Kurssilla tarkastellaan terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta voimavarana ja perehdytään sosiaaliseen kestävyteen osana kestävä tulevaisuuden tavoitteita. Keskeistä on myös tarkastella perimän ja ympäristöön liittyvien tekijöiden yhteyksiä ja vaikutuksia terveyteen ja toimintakykyyn.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa ja arvioi perimän ja ympäristöön liittyvien tekijöiden, kuten psykososiaalisen, rakennetun ja luonnonympäristön, yhteyksiä ja vaikutuksia terveyteen ja toimintakykyyn
- tunnistaa elämäntapaan ja kehitykseen liittyviä tapahtumia ja osaa esitellä erilaisia toimintatapoja ja selviytymisen keinoja
- osaa soveltaa terveysosaamistaan terveyttä, sairautta ja turvallisuutta koskevissa kysymyksissä ja niihin liittyvien arvojen pohdinnassa
- osaa arvioida sosiaalisen tuen ja vuorovaikutuksen merkitystä terveydelle, esitellä mielenterveyteen vaikuttavia keskeisiä tekijöitä ja mekanismeja sekä esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja kriisien käsittelyyn
- osaa tulkita ja arvioida kriittisesti terveystiedon viestintään liittyviä ilmiöitä
- osaa perustella ja arvioida elämäntapaan, kulttuuriin ja ympäristöön liittyvien valintojen merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille
- osaa analysoida turvallisuuteen ja väkivallan ehkäisyyn liittyviä tekijöitä ja ymmärtää henkilökohtaisten rajojen kunnioittamisen ja suojelemisen merkityksen erilaisissa vuorovaikutustilanteissa, yhteisöissä ja ympäristöissä.

Keskeiset sisällöt

- perimän, luonnonympäristöjen ja rakennetun ympäristön sekä psykososiaalisen ympäristön ja yhteisöjen terveysvaikutukset
- terveys ja elämäntapa, kuolema osana elämäntapaa
- ihmissuhteet ja sosiaalinen tuki
- seksuaalisuus ja seksuaalioikeudet sekä seksuaali- ja lisääntymisterveys
- mielenterveyttä suojaavat ja kuormittavat tekijät
- erilaiset kriisit ja niiden kohtaaminen
- työhyvinvointi ja ergonomia
- turvallisuus ja väkivallan ehkäisy
- media- ja kulttuuriympäristön ja terveysviestinnän merkitys ja kriittinen tulkinta

3. Terveyttä tutkimassa (TE3)

Kurssilla luodaan kokonaiskuvaa terveyden edistämisen ja sairauksien ehkäisyn historiallisista kehityslinjoista ja tulevaisuuden haasteista pääpiirteissään. Kurssilla vahvistetaan opiskelijan valmiuksia hankkia ja arvioida terveyteen liittyvää tutkimus- ja arkitietoa ja soveltaa terveysosaamistaan aktiivisena kansalaisena. Kurssilla perehdytään terveyteen vaikuttavien tekijöiden kriittiseen arviointiin ja pohditaan tutkimuksen ja päätöksenteon mahdollisuuksia terveyden edistämiseksi lähiyhteisöissä, yhteiskunnassa ja globaalisti.

Tavoitteet

- Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- osaa kuvata ja analysoida yhteiskunnallisten olosuhteiden, terveys- ja muun yhteiskuntapolitiikan, teknologian ja terveyspalvelujen muutoksia, kehitystä sekä yhteyksiä väestön terveyteen

- osaa arvioida terveyteen ja terveyden eri-arvoisuuteen vaikuttavia tekijöitä Suomessa ja globaalisti sekä osaa kuvata terveyserojen kaventamiseen vaikuttavia tekijöitä
- osaa hankkia ja arvioida terveyteen liittyvää tutkimus- ja arkitietoa ja suunnitella pienimuotoisia terveystutkimuksia tai toimintakyvyn mittauksia
- perehtyy tieteellisen tutkimuksen mahdollisuuksiin terveyden edistämiseksi sekä sairauksien ehkäisyssä ja hoidossa
- osaa pohtia terveyteen ja sairauteen liittyviä eettisiä kysymyksiä
- tunnistaa keskeisiä globaaleja terveyskysymyksiä ja niiden parissa toimivien järjestöjen roolia ja tehtäviä terveyden edistämiseksi.

Keskeiset sisällöt

- yhteiskunnallisten olosuhteiden, terveys- ja muun yhteiskuntapolitiikan, tieteellisen tutkimuksen, terveystieteiden ja teknologian kehitys, muutos ja yhteydet väestön terveyteen
- terveys- ja sosiaalipalvelujen kehitys, muutos ja yhteydet väestön terveyteen sekä keskeiset terveys- ja sosiaalipalvelujen toimijat
- terveyserot ja niihin vaikuttavat tekijät Suomessa ja maailmalla, terveyserojen kaventaminen
- terveyden ja terveystietämisen tutkiminen
- keskeiset terveyteen ja sairauteen liittyvät eettiset ja oikeudelliset kysymykset, poliittiset oikeudet
- globaalit terveyskysymykset ja niihin vaikuttaminen

4. Kertauskurssi (TE4)

Kuntakohtainen syventävä kurssi, joka arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Kurssin tavoitteena on valmistautua terveystiedon ylioppilaskokeeseen.

Kurssilla kerrataan terveystiedon teemoja ja harjoitellaan erilaisiin kysymystyyppeihin vastaamista.

Paikalliset syventävät kurssit

Ensiapu (TE5)

Kuntakohtainen soveltava kurssi josta annetaan suoritusmerkintä.

Ensiavun kurssilla opiskellaan perustietoja ja -taitoja, joita tarvitaan hätätilanteissa ja tavallisimmassa sairaus- ja onnettomuustilanteissa auttamiseen.

Kurssin tavoitteena on antaa opiskelijalle valmius antaa ensiapua tavallisimmassa hätätilanteissa.

Kurssilla opiskellaan auttamistoimintaa onnettomuuksissa ja sairauskohtauksissa. Hätäensiapu ja tajuttomalle annettava ensiapu, peruselvytys, vierasesine hengitysteissä, verenkierron häiriötila (sokki), erilaiset haavat, sairauskohtaukset, palovammat, nivelvammat ja murtumat, myrkytykset opiskellaan kurssilla. Opiskelijat suunnittelevat erilaisia arkipäivän tilanteita, joissa ensiaputaitoja tarvitaan, myös psyykkisiä ensiaputaitoja. Tuotoksia esitetään muille opiskelijoille koulun yhteisissä tilaisuuksissa. Opiskelijat voivat vaikuttaa kurssin sisältöön.

Terveystiedon kertauskurssi (TE4)

Kuntakohtainen syventävä kurssi josta annetaan suoritusmerkintä.

Kurssin aikana kerrataan pakollisen ja valtakunnallisten syventävien kurssien tietoja ja taitoja. Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on valmistaa opiskelijaa terveystiedon ylioppilastutkinnon reaalikokeeseen. Tavoitteena on muodostaa opiskelijalle kokonaiskuva terveystiedon keskeisistä sisältöalueiden asioista.

Sisältö

Kurssilla tutustutaan ajankohtaisiin terveystiedon teemoihin, perehdytään ylioppilastutkinnon vastaamisperiaatteisiin ja harjoitellaan erilaisiin kysymystyyppeihin vastaamista. Kannustetaan oppilasta luottamaan itseensä ja ajattelemaan ja pohtimaan terveystiedon asioista ja ilmiöitä monitieteisesti.

Paikalliset soveltavat kurssit

Hyvinvointia läpi elämän (TE6)

Kuntakohtainen soveltava kurssi josta annetaan suoritusmerkintä.

Tavoitteena kurssilla on tehdä käytännönläheistä hyvinvointia edistävää työtä eri-ikäisten ihmisten kanssa.

Kurssi toteutetaan koulun kanssa yhteistyötä tekevien päiväkotien, koulujen, vanhusten palvelukotien ja SPR:n kanssa. Kurssilla hyödynnetään ja käytetään apuna hyvinvointiteknologiaa.

2.19. Liikunta

Pakollisilla kursseilla syvennetään peruskoulussa opittuja liikuntataitoja ja -tietoja sekä annetaan mahdollisuus tutustua monipuolisesti erilaisiin liikuntamuotoihin ja #lajeihin. Opetus tukee opiskelijoiden toimintakykyä ja kokonaisvaltaista hyvinvointia, kasvua osallisuuteen sekä kannustaa terveyttä edistävän liikunnan harrastamiseen ja liikkuvan elämäntavan omaksumiseen.

Pakollisilla kursseilla syvennetään peruskoulussa opittuja liikuntataitoja ja -tietoja sekä annetaan mahdollisuus tutustua monipuolisesti erilaisiin liikuntamuotoihin ja #lajeihin. Opetus tukee opiskelijoiden toimintakykyä ja kokonaisvaltaista hyvinvointia, kasvua osallisuuteen sekä kannustaa terveyttä edistävän liikunnan harrastamiseen ja liikkuvan elämäntavan omaksumiseen.

Kurssien tavoitteena on kokonaisvaltaista hyvinvointia ja terveyttä edistävän liikunnan harjoittaminen, vastuu omasta ja yhteisestä toiminnasta sekä myönteiset kokemukset omasta kehosta, koetusta liikunnallisesta pätevydestä ja yhteisöllisyydestä. Opettaja tarkentaa syventävien kurssien sisällöt yhdessä opiskelijaryhmän kanssa.

Kurssien tavoitteena on kokonaisvaltaista hyvinvointia ja terveyttä edistävän liikunnan harjoittaminen, vastuu omasta ja yhteisestä toiminnasta sekä myönteiset kokemukset omasta kehosta, koetusta liikunnallisesta pätevydestä ja yhteisöllisyydestä. Opettaja tarkentaa syventävien kurssien sisällöt yhdessä opiskelijaryhmän kanssa.

Liikunnanopetuksen tehtävänä on opettaa opiskelijalle sellaisia taitoja ja tietoja, joiden avulla hän pystyy ylläpitämään ja kehittämään fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä toimintakykyään sekä hyvinvointiaan. Liikunnanopetuksella tuetaan opiskelijaa vastuulliseen omasta fyysisestä aktiivisuudesta ja toiminta- ja opiskelukykyä huolehtimiseen sekä istuvan elämäntavan vähentämiseen. Opetuksessa

korostetaan terveyttä ja hyvinvointia edistävän liikunnan merkitystä osana liikunnallista elämäntapaa. Liikunnassa opiskelija kokee iloa, onnistumista ja liikunnallista pätevyyttä sekä oppii keinoja oman jaksamisen ylläpitämiseen ja kehittämiseen. Liikunnassa edistetään kaikkien opiskelijoiden tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta, osallisuutta, kestävä elämäntapaa, yhdessä toimimisen taitoja, toisten huomioon ottamista ja yhteisöllisyyttä.

Liikunnan tehtävää ja tavoitteita toteutetaan opettamalla kesä- ja talviliikuntaa sekä sisä- ja ulkoliikuntaa turvallisesti ottaen monipuolisesti huomioon opiskelu ympäristöjen tarjoamat mahdollisuudet. Toimintakykyä koskevien sisältöjen osalta tehdään yhteistyötä terveystiedon kanssa. Opetuksessa ja ryhmiä muodostettaessa otetaan huomioon henkinen ja fyysinen turvallisuus. Opiskelijat osallistuvat toiminnan suunnitteluun ja ottavat vastuuta omasta ja ryhmän toiminnasta. Liikuntateknologian avulla voidaan tukea opetuksen tavoitteiden saavuttamista. Opetuksen eriyttämisessä otetaan huomioon opiskelijoiden yksilöllisiä lähtökohtia ja kehitystarpeita.

Opetuksen tavoitteet

Oppiaineen opetuksen tavoitteena on fyysisen, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn edistäminen. Opiskelija oppii liikkumaan aktiivisesti ja turvallisesti sekä pitämään huolta fyysisestä aktiivisuudestaan ja toimintakyvystään.

Fyysisen toimintakyvyn osalta tavoitteena on oppia soveltamaan liikunnallisia perustaitoja ja -tietoja erilaisissa liikuntatehtävissä, -muodoissa ja -lajeissa eri vuodenaikoina ja eri olosuhteissa.

Opiskelija oppii arvioimaan ja sen pohjalta harjoittamaan fyysisiä ominaisuuksiaan (voima, kestävyys, liikkuvuus ja nopeus). Liikunnanopetuksen sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn tavoitteisiin kuuluvat parhaansa yrittäminen, aktiivinen työskenteleminen, pitkäjänteinen itsensä kehittäminen sekä toisten huomioon ottamista ja yhteisöllisyyttä.

täminen sekä toisia kunnioittava vuorovaikutus. Opiskelija ottaa vastuuta omasta ja yhteisestä toiminnasta, ottaa toiset huomioon sekä oppii auttamaan ja avustamaan muita liikuntatunneilla.

Arviointi

Liikunnan arvioinnin tehtävänä on antaa opiskelijalle palautetta opetuksen tavoitteiden saavuttamisesta, oppiaineen opiskelun etenemisestä ja edistää opiskelijan oppimista. Liikunnan arviointi koostuu sekä fyysisen toimintakyvyn että sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn opetuksen tavoitteiden saavuttamisesta. Fyysisen kunto-ominaisuuksien tasoa ei käytetä arvioinnin perusteena. Opetuksessa ja arvioinnissa tulee ottaa huomioon opiskelijan terveydentila ja erityistarpeet.

Opiskelijoiden kasvamista liikuntaan ja liikunnan avulla tuetaan monipuolisella, kannustavalla ja ohjaavalla palautteella ja arvioinnilla. Ne tukevat opiskelijoiden myönteistä käsitystä itsestään liikkujana. Palautteessa ja arvioinnissa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset vahvuudet sekä kehittymistarpeet ja tuetaan oppilaan aktiivista itsearviointia. Rovaniemen lukioissa tarjotaankin hyvin monenlaisia liikunnan kursseja, jotka edistävät opiskelijoiden hyvinvointia. Tavoitteena on, että opiskelijat maksuisivat liikunnallisen elämäntavan ohjatun ja omatoimisen liikunnan avulla ja välttäisivät liiallista istumista. Liikunnan arvosana muodostuu oppimisesta eli tavoitteiden saavuttamisesta ja työskentelystä liikuntatunneilla.

Kannustava ja hyväksyvä ilmapiiri on edellytys liikunnanopetuksen tavoitteiden saavuttamiselle.

Valtakunnalliset pakolliset kurssit

1. Energiaa liikunnasta (LI1)

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää fyysisen aktiivisuuden ja toimintakyvyn terveyden ja hyvinvoinnin perusedellytyksenä. Opiskelija harjaantuu liikuntataidoissaan ja kehollisessa ilmaisussaan sekä saa tietoja ja kokemuksia fyysisten ominaisuuksien harjoittamisesta monipuolisesti. Opiskelija saa kokemuksia yhdessä liikkumisesta reilun pelin hengessä. Opiskelijan koettu liikunnallinen pätevyys vahvistuu uuden oppimisen, liikunnan tuoman ilon ja virkistyksen myötä.

Kurssin keskeisiä sisältöjä ovat liikunnallisten perustaitojen soveltaminen ja fyysisten ominaisuuksien harjoittaminen eri liikuntatehtävissä, -muodoissa ja -lajeissa opiskelu ympäristön mahdollisuuksia monipuolisesti käyttäen.

2. Aktiivinen elämäntapa (LI2)

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Tavoitteena on opettaa ja kannustaa opiskelijaa liikunnallisen elämäntavan omaksumiseen sekä riittävän päivittäisen fyysisen aktiivisuuden saavuttamiseen. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään, että liikuntaharrastusten lisäksi toimintakykyä, terveyttä ja hyvinvointia tukeva fyysinen aktiivisuus muodostuu arjen valinnoista ja pitkäkestoisen istumisen välttämisestä.

Kurssin keskeisiä sisältöjä ovat fyysisten ominaisuuksien arviointi, hengitys- ja verenkiertoelimiä kuormittava liikunta, lihaskuntoharjoittelu ja kehonhuolto. Opiskelijat ohjataan havainnoimaan arkisia toimintatapojaan ja valintojaan fyysisen aktiivisuuden ja terveyden näkökulmista. Opiskelijat saavat ohjausta ja palautetta liikunnallisen

elämäntavan ja fyysisesti aktiivisen arjen toteuttamiseen.

Valtakunnalliset syventävät kurssit

3. Terveyttä liikkuen (LI3)

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla syvennetään erityisesti fyysiseen toimintakykyyn liittyviä taitoja ja tietoja. Kurssin tavoitteena on oman säännöllisen liikunnan edistäminen sekä fyysisten ominaisuuksien seuraaminen ja kehittäminen. Opettaja ohjaa liikuntaohjelman suunnittelua ja toteutusta. Liikuntasuunnitelmaa toteutetaan mahdollisuuksien mukaan liikuntateknologiaa hyväksi käyttäen.

4. Yhdessä liikkuen (LI4)

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla syvennetään erityisesti sosiaalisen toimintakyvyn osa-alueen taitoja ja tietoja. Kurssin tavoitteena on edistää opiskelijoiden sosiaalista yhteenkuuluvuutta. Työtavoissa painottuu opiskelijaryhmän aktiivinen osallisuus, toiminnallisuus ja yhteistoiminta. Kurssin sisältönä voi olla jokin yhdessä toteutettava liikunta, kuten vanhojenpäivän tanssit tai muu projektiluonteinen kokonaisuus.

Rovaniemellä LI4-kurssi suoritetaan Vanhojen tansseina.

5. Hyvinvointia liikkuen (LI5)

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla syvennetään erityisesti psyykkisen toimintakyvyn osa-alueen taitoja ja tietoja. Kurssin tavoitteena on tukea opiskelijan jaksamista ja lisätä opiskeluvireyttä rentouttavien ja elämyksellisten liikuntakokemusten kautta. Monipuoliset liikuntatehtävät mahdollistavat osallisuuden, liikunnallisen pätevyyden ja kehollisen ilmaisuuden kokeuksia.

Paikalliset syventävät kurssit

LI6 Palloilu

Kuntakohtainen syventävä kurssi, joka arvioidaan numeroarvosanalla.

Kurssin tavoitteena on harjoitella havaintomotoriikkaa ja välinehallintataitoja sekä edistää yhteistoiminnallisuutta ja liikunnan iloa.

Kurssilla harjoitellaan ja pelataan sisällä ja ulkona eri palloilulajien parissa. Kurssi suunnitellaan yhdessä opiskelijoiden kanssa.

LI7 Tanssi ja ryhmäliikunta

Kuntakohtainen syventävä kurssi, joka arvioidaan numeroarvosanalla.

Kurssin tavoitteena on tutustua tanssin eri lajeihin ja ryhmäliikuntamuotoihin.

Kurssilla harjoitellaan erilaisia tansseja, ryhmäliikuntalajeja sekä kehonhuoltoa. Kurssi suunnitellaan yhdessä opiskelijoiden kanssa.

LI8 Luontoliikunta

Kuntakohtainen soveltava kurssi, joka arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Kurssin tavoitteena on tutustua suomalaiseen eräkuulttuuriin ja opetella luontoliikuntataitoja.

Kurssilla suunnitellaan ja toteutetaan 2-3 päivän mittainen vaellus.

LI9 Talvilajit

Kuntakohtainen syventävä kurssi, joka arvioidaan numeroarvosanalla.

Kurssin tavoitteena on tutustua talvisiin lumella ja jäällä tapahtuviin lajeihin sekä virkistyttyä talvisessa ympäristössä.

Kurssilla harjoitellaan monipuolisesti erilaisia talviliikuntalajeja. Kurssi suunnitellaan yhdessä opiskelijoiden kanssa.

LI10 Liikunnan lukiodiplomi

Kuntakohtainen syventävä kurssi, joka arvioidaan numeroarvosanalla.

Kurssin tavoitteena on suorittaa liikunnan lukiodiplomi ja syventää omaa liikunnan harrastuneisuutta.

Opiskelija suorittaa vähintään viisi liikuntakurssia, tekee portfolion, tutkielman sekä kuntoja taitotestit, ja osoittaa oman liikunnallisen erityisosaamisensa.

LI11 Liikunta harrastuksena

Kuntakohtainen soveltava kurssi, joka arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Kurssin tavoitteena on lisätä ja monipuolistaa omaa liikuntaharrastusta.

Kurssi sisältää erilaisia liikunnallisia toimintoja, kuten koulun tapahtumissa esiintyminen, KLL:n kisoissa koulun edustaminen ja liikuntatutorina toimiminen.

LI12 Juoksukoulu

Kuntakohtainen soveltava kurssi, joka arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Kurssin tavoitteena on opetella juoksemista ja seurata oman kestävyyskunnan kehittymistä.

Kurssilla harjoitellaan juoksua nykyteknologiaa hyödyntäen ja opetellaan juoksutekniikkaa sekä juoksua tukevia lihaskunto- ja lihahuoltoharjoitteita.

LI13-LI15 Henkilökohtainen liikunta

Kuntakohtainen syventävä kurssi, joka arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Kurssin tavoitteena on harjoitella säännöllisesti omaa lajia.

Kurssin sisältö koostuu harjoittelusta ja sen seuraamisesta päiväkirjan avulla. Opettaja seuraa harjoittelun edistymistä säännöllisillä tapaamisilla.

2.20. Musiikki

Lukion musiikinopetus perustuu ajatukselle, että musiikki on olennainen osa kulttuuria ja inhimillistä toimintaa. Musiikinopetus tähtää siihen, että opiskelija tiedostaa musiikkisuhteensa ja syventää sitä. Omakohtainen musiikkisuhte vahvistaa itsetunte- musta ja kokonaisvaltaista hyvinvointia sekä tukee itsetuntoa. Opiskelija oppii ymmärtämään ja arvosta-amaan musiikin monenlaisia ilmenemismuotoja ja merkityksiä. Musiikin opiskelu tarjoaa elämyksiä, kokemuksia, taitoja ja tietoja sekä tilaisuuksia mie- likuvituksen käyttöön. Ne kaikki lisäävät opiskelijan musiikillista sivistystä sekä rohkaisevat häntä luo- vaan taiteelliseen ajatteluun ja elinikäiseen musiik- kin harrastamiseen.

Olennaista musiikin opetuksessa ja oppimi- sessa on ilmaiseminen, yhdessä tekeminen ja myönteiset kokemukset. Musiikillinen osaaminen sekä luovan ja kriittisen ajattelun taidot kehitty- vät vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Yhdessä musisoiminen on ainutlaatuista ryhmätoimintaa, joka vahvistaa sosiaalisia ja kommunikaatiotai- toja. Laulaminen, soittaminen, kuunteleminen ja luova tuottaminen ovat sekä työtapoja että opetuk- sen keskeisiä sisältöjä, joita musiikin yhdistäminen muuhun taiteelliseen ilmaisuun rikastaa. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon opiskelijoiden erilai- set valmiudet ja kiinnostuksen kohteet siten, että musiikin kursseilla pyritään tarjoamaan jokaiselle opiskelijalle mielekkäitä musiikillisia tehtäviä.

Taideaineena musiikki luo koulun kulttuuritoi- mintaa ja vahvistaa yhteisöllisyyttä. Se on merkit- tävä osa lukion juhlia ja muita tapahtumia. Musii- kinopiskelu syventää oman ja muiden kulttuurien tuntemusta. Se auttaa arvostamaan kulttuurien monimuotoisuutta ja ymmärtämään kulttuurien- ja taiteidenvälistä vuorovaikutusta. Opiskelija kehittä- ä valmiuksiaan taiteelliseen työskentelyyn, aktii- viseen kulttuurivaikuttamiseen, teknologian hyö- dyntämiseen musiikillisessa ilmaisussa sekä median tarjonnan kriittiseen tarkasteluun.

Opetuksen tavoitteet

Musiikinopetuksen tavoitteena on, että opiske- lija Musiikin merkitys ja hyvinvointi

- tiedostaa oman suhteensa musiikkiin ja oppii käyttämään musiikkia hyvinvointinsa edistämiseen
- oppii arvostamaan erilaisia käsityksiä musiikista

Musiikillinen osaaminen

- oppii ilmaisemaan itseään musiikillisesti, laulaen ja soittaen ja säveltäen
- kehittää taitoaan kuunnella musiikkia ja tul- kita kuulemaansa, myös musisoidessaan
- syventää musiikin eri tyyleihin, lajeihin ja historiaan liittyvää osaamistaan

Kulttuurinen osaaminen ja monilukutaito

- tunnistaa oman kulttuuri-identiteettinsä sekä oppii ymmärtämään musiikkikulttuu- rien monimuotoisuutta sekä toimimaan kulttuurien välisessä vuorovaikutuksessa myös kansainvälisissä yhteyksissä
- oppii tiedostamaan äänen ja musiikin vai- kutuksia arjen toimintaympäristöissä
- oppii tulkitsemaan äänen ja musiikin käyt- töä mediassa

Oppimaan oppiminen

- osaa toimia vastuullisesti ja pitkäjänteisesti aktiivisessa vuorovaikutuksessa ryhmän kanssa
- osaa asettaa musiikinopiskelulleen tavoit- teita sekä ohjata ja arvioida työskentelyään niiden suuntaisesti.

Musiikin kursseilla pyritään mahdollisuuksien mukaan tutustumaan ja luomaan yhteyksiä paikallisiin musiikinalan toimijoihin (esimerkiksi: muusi- kot, yhtyeet, orkesterit, kuorot, konsertit, äänitys- studiot).

Arviointi

Musiikin opetuksessa arviointi tukee myönteisesti jokaisen opiskelijan musiikillisen osaamisen kehity- tymistä ja musiikkisuhteen syventymistä. Oppi- misprosessin aikana opiskelijat saavat ja anta- vat monipuolista palautetta, mikä ohjaa opiskelijaa arvioimaan ja edistämään omaa oppimistaan.

Luottamuksellisessa ja turvallisessa ilmapii- rissä tapahtuva arviointi kohdistuu koko musiiki- nopiskelun prosessiin ja opiskelulle asetettujen tavoitteiden toteutumiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan lähtötaso sekä se, että opis- kelijan osaaminen voi ilmetä millä tahansa musii- kin osa-alueella. Musiikissa arvioidaan opiskelijan musiikillista toimintaa koulussa, ei hänen musikaal- lisuuttaan.

Valtakunnalliset pakolliset kurssit

1. Musiikki ja minä (MU1)

Oppimisessa käytetään apuna myös tieto- ja vies- tintäteknologiaa.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija löytää omat tapansa toimia musiikin alueella. Osallistumalla musiikilliseen toimintaan hän saa kokemuksia musisoinnista, syventää omaa osaamistaan ja poh- tii asemaansa musiikin kuuntelijana, tulkitsijana, tekijänä ja kulttuuripalvelujen käyttäjänä. Omakoh- taisen musiikkisuhteen kautta opiskelija ymmär- tää musiikin merkityksiä elämässä ja ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa. Kurssilla tutustu- taan opiskelijoiden omaan ja muuhun paikalliseen musiikkitoimintaan.

Opiskelija kehittää äänenkäyttöään ja soittotai- toaan musiikillisen ajattelun ja ilmaisun välineenä.

Kurssilla syvennetään musiikin ja musiikkikäsi- teiden tuntemusta käytännön musisoimnin avulla. Opiskelija oppii tarkkailemaan ääniympäristöään ja perehtyy kuulonhuoltoon.

2. Moniääninen Suomi (MU2)

Oppimisessa käytetään apuna myös tieto- ja vies- tintäteknologiaa.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii tun- temaan suomalaista musiikkia ja vahvistaa omaa kulttuurista identiteettiään. Opiskelija tutkii erilai- sia Suomessa esiintyviä musiikkikulttuureja ja nii- den sisäisiä osakulttuureja sekä oppii ymmärtä- mään niiden taustatekijöitä, kehitystä ja olennai- sia piirteitä. Kurssin toteuttamisessa otetaan myös huomioon, että suomalaiset musiikkikulttuurit ovat osa eurooppalaista ja globaalia musiikkimaailmaa.

Opiskelussa käytetään monipuolisia työtapoja, erityisesti musisoimista ja kuuntelua. Musisoitaessa kiinnitetään huomiota oman taiteellisen ilmaisun sekä kuuntelu- ja vuorovaikutustaitojen kehittämi- seen. Musiikkiohjelmistoon valitaan eri musiikin- lajeja populaari- ja taidemusiikista perinnemusiikkiin.

Valtakunnalliset syventävät kurssit

3. Ovet auki musiikille (MU3)

Oppimisessa käytetään apuna myös tieto- ja vies- tintäteknologiaa.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii tunte- maan itselleen uusia musiikinlajeja, musiikkityylejä ja -kulttuureja sekä ymmärtää musiikin kulttuurisi- donnaisuutta. Hän tarkastelee eri musiikkikulttuu-

rien käytäntöjen samankaltaisuutta tai erilaisuutta ja oppii ymmärtämään, miten jokainen kulttuuri määrittelee itse oman käsityksensä musiikista. Kurssilla tutustutaan syvällisesti joihinkin musiikinlajeihin tai musiikkikulttuureihin. Opiskelija kehittää musisointitaitojaan sekä taitojaan hankkia ja käsitellä tietoa. Kurssin voi suorittaa myös projektina.

4. Musiikki viestii ja vaikuttaa (MU4)

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija tutustuu musiikin käyttöön ja vaikutusmahdollisuuksiin eri taidemuodoissa, monimediaisissa tieto- ja viestintäympäristöissä sekä yhteiskunnassa. Opiskelija tutkii musiikin yhteyttä tekstiin, kuvaan ja liikkeeseen ja perehtyy tarkemmin musiikin käyttötapoihin esimerkiksi elokuvassa, näyttämöllä, joukkoviestimissä tai verkkoympäristöissä muutaman rajatun näytteen avulla. Sisältöjen tarkastelussa painottuu pyrkimys kokonaisuuksien ymmärtämiseen. Musiikin vaikuttavuutta tutkitaan analysoimalla olemassa olevaa materiaalia tai tuottamalla sitä itse. Kurssin voi suorittaa myös taiteidenväliisenä tai monialaisena projektina.

Paikalliset syventävät kurssit

Bändikurssi (MU8)

Bändikurssi kehittää opiskelijan taitoja yhtyesoitossa. Kurssin tavoitteena on musiikillisten taitojen kehittämisen lisäksi myös opiskelijan vastuullinen, aktiivinen ja vuorovaikutteinen toiminta ryhmän kanssa.

Kurssilla keskitytään pop- ja rock-musiikkiin monipuolisesti. Opiskelija voi keskittyä yhteen tai useampaan instrumenttiin (myös laulu) oman mielenkiintonsa ja harrastuneisuutensa mukaan. Kurs-

sin aikana tehdään demoäänitys tietokonepohjaisten studio-ohjelmien avulla sekä mahdollisuuksien mukaan esiinnytään koulun juhlassa tai tapahtumassa.

Arviointi: Suoritusmerkintä

Bändikurssi 2 (MU9)

Bändikurssi 2 on jatkokurssi, jossa opiskelija kehittää ja syventää musiikillisia taitojaan. Kurssin tavoitteena on näiden taitojen kehittämisen lisäksi myös opiskelijan vastuullinen, aktiivinen ja vuorovaikutteinen toiminta ryhmän kanssa.

Kurssilla keskitytään pop- ja rock-musiikkiin lisäksi myös blues-, jazz- ja latin-musiikkiin. Kurssin aikana tehdään demoäänitys tietokonepohjaisten studio-ohjelmien avulla sekä mahdollisuuksien mukaan esiinnytään koulun juhlassa tai tapahtumassa.

Arviointi: Suoritusmerkintä

Musiikkiprojekti (MU5)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii suunnittelemaan ja toteuttamaan ryhmässä tai itsenäisesti musiikillisen kokonaisuuden, jossa hän käyttää aiemmin hankkimiaan tietoja ja taitoja. Kyseessä voi olla esimerkiksi pienimuotoinen konsertti, ohjelmaa koulun juhliin, äänite tai taiteidenvälinen projekti.

Arviointi: Numeroarvosana.

Sävellys- ja sanoitusworkshop (MU7)

Opiskelija oppii säveltämisen ja sanoittamisen perusteita ja saa kokonaiskuvan biisintekoprosessista. Tavoitteena on opiskelijan omien musiikillisten ideoiden tuottaminen valmiiksi sävellykseksi.

Kurssilla perehdytään myös sovittamiseen pienelle kokoonpanolle sekä tekijänoikeuteen.

Opetusmenetelminä kurssilla ovat ryhmä- ja yksilöopetus sekä pienryhmätyöskentely. Soittimien lisäksi tärkeinä työvälineinä kurssilla ovat tietokoneet ja tabletit (sanoitus, nuotinnus ja äänittäminen).

Arviointi: Suoritusmerkintä

Paikalliset soveltavat kurssit

Musiikillista ilmaisu (MU6)

Kurssi suoritetaan esiintymällä koulun juhlassa tai vanhempainilloissa vähintään viisi kertaa. Opiskelija laatii myös kirjallisen raportin, jossa pohditaan eri työvaiheista saatuja kokemuksia.

Tavoitteena on opiskelijan ilmaisun ja taitojen monipuolinen kehittyminen sekä erilaisten juhlien luonteen huomioiminen.

Arviointi: Suoritusmerkintä

2.21. Kuvataide

Kuvataideopetuksen lähtökohtana on kulttuurisesti monimuotoinen todellisuus, jota tutkitaan kuvia tuottamalla ja tulkitsemalla. Opiskelijoiden kokemukset, mielikuvitus, luova ajattelu ja tavoitteellinen työskentely luovat perustan moniaistiselle taideoppimiselle. Opetuksen keskeisenä tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä omassa elämässään ja yhteiskunnassa. Kulttuuriperinnön tuntemusta vahvistetaan oppimalla vastaanottamaan, ymmärtämään ja uudistamaan traditioita. Opiskelijat tarkastelevat taiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviä esteettisiä, ekologisia ja eettisiä arvoja. Opetus luo edellytyksiä kriittisen ajattelun

kehittämiseksi, elinympäristöön vaikuttamiselle ja kestäväen elämäntavan edistämiseksi.

Kuvataideopetuksessa havainnoidaan, tuotetaan, tulkitaan ja arvotetaan kuvia visuaalisuutta ja muita tiedon tuottamisen tapoja hyödyntämällä. Opetuksessa syvennetään opiskelijan monilukutaitoa. Opiskelijat tutkivat kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin henkilökohtaisia, yhteiskunnallisia ja globaaleja merkityksiä. Opetuksessa perehdytään erilaisiin taidekäsitteisiin. Keskeisiä sisältöjä ovat opiskelijoiden omat kuvakulttuurit, ympäristön kuvakulttuurit ja taiteen maailmat, joita tutkitaan rakentamalla yhteyksiä niiden välille. Sisältöjä valitaan opiskelijoille merkityksellisistä ja vieraista kuvakulttuureista. Opiskelijat osallistuvat sisältöjen ja ilmaisun keinojen valintaan. Opetuksessa perehdytään ajankohtaisiin visuaalisen kulttuurin ilmiöihin, toimintatapoihin ja osallistumisen muotoihin.

Opetuksessa luodaan edellytyksiä työtapojen ja opiskeluympäristöjen monipuoliselle käytölle. Opiskelijoita kannustetaan välineiden, materiaalien ja ilmaisun keinojen kokeilemiseen sekä niiden luovaan soveltamiseen. Uudet teknologiat ja mediaympäristöt ovat sekä tutkittavia ilmiöitä että kuvallisen tuottamisen välineitä. Opiskelijoiden kulttuurista osaamista syvennetään yhdessä museoiden ja muiden paikallisten toimijoiden kanssa. Kuvataideopetus tarjoaa mahdollisuuksia lukion toimintakulttuurin kehittämiseksi sekä luo valmiuksia opiskelijan lukion jälkeisille opinnoille.

Opetuksen tavoitteet

Kuvataiteen opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin merkityksen omassa elämässään, yhteiskunnassa ja globaalissa maailmassa

- rakentaa kulttuuri-identiteettiään erilaisia kuvia tuottamalla ja tulkitsemalla
- syventää monilukutaitoaan ja kulttuurista osaamistaan kuvanlukutaitoa, medialukutaitoa ja ympäristönlukutaitoa kehittämällä
- ilmaisee havaintojaan, mielikuviaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen
- syventää kuvallisen tuottamisen taitojaan materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja tarkoituksenmukaisesti käyttäen
- harjaantuu tavoitteelliseen, teemalliseen ja prosessinomaiseen työskentelyyn, itsearviointiin ja yhteistyöhön
- ymmärtää työskentelyyn sisältyvien aistinautintojen, tunteiden, kauneuden elämyksien ja luovan ajattelun merkityksen omalle oppimiselle
- käyttää tutkivaa lähestymistapaa itsenäisessä ja yhteistoiminnallisessa kuvallisessa työskentelyssä
- soveltaa kuvallisen viestinnän keinoja osallistuessaan ja vaikuttaessaan kuvien avulla
- tulkitsee kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria erilaisia kuvatulkinnan menetelmiä ja käsitteistöjä käyttäen
- tarkastelee taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle eri aikoina ja eri kulttuureissa
- tutkii kuvailmaisussaan nykyisyyttä ja tulevaisuutta kulttuurisen moninaisuuden ja kestävän kehityksen näkökulmista.

Kuvataiteen kursseilla pyritään mahdollisuuksien mukaan tutustumaan ja luomaan yhteyksiä paikallisiin taide- ja suunnittelualan toimijoihin, kuten esimerkiksi eri alojen taiteilijat, mainostojat, taidegalleriat, taidemuseo, Pilke, Arktikum, Lapin yliopiston taiteiden tiedekunta ja Rovaniemen kaupungin suunnittelutahot.

Arviointi

Kuvataiteen arviointi on kannustavaa, pitkäkestoista, vuorovaikutteista ja opiskelijan kuvataiteellista osaamista kehittävää. Arviointi tukee opiskelijan omakohtaista suhdetta kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin. Monipuolinen arviointi edistää opiskelulle asetettujen tavoitteiden toteutumista kaikissa oppimisprosessin vaiheissa. Näin arvioinnilla tuetaan opiskelijan oppimaan oppimisen taitojen syventämistä. Arvioinnin kokonaisuuteen kuuluu myös itsearviointia ja vertaisarviointia. Arviointi kohdistuu visuaaliseen havaitsemiseen ja ajatteluun, kuvalliseen tuottamiseen, visuaalisen kulttuurin tulkintaan sekä esteettiseen, ekologiseen ja eettiseen arvottamiseen. Kurssien arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kuvataiteellisen osaamisen kehittyminen, erilaiset työskentelyprosessit ja työskentelyn tulokset. Arvioinnilla ohjataan työtapojen ja opiskeluympäristöjen tarkoituksenmukaiseen käyttöön yksin ja ryhmässä.

Valtakunnalliset pakolliset kurssit

15. Kuvat ja kulttuurit (KU1)

- Kurssilla kehitetään monilukutaitoa kuvia tai taidetta tulkitsemalla ja analysoimalla.
- Kansainvälisyys ja kulttuurientuntemus tulee esille omiin ja muiden kuvakulttuureihin tutustumalla. Kurssilla käsitellään digitaalista kuvaa ja perehdytään kuvalla tai taiteella vaikuttamiseen.
- Vierailuja voidaan tehdä Rovaniemen alueen taidemuseoihin, -näyttelyihin ja -tapahtumiin.
- Monimuotoiset työskentelytavat lisäävät yhteisöllisyyttä sekä ohjaavat opiskelijaa löytämään ja käyttämään omia vahvuksiinsa.
- Arvioinnissa otetaan huomioon paneutuminen opiskeltaviin aiheisiin ja keskustelui-

hin, aktiivinen osallistuminen, kurssilla tehdyt työt ja itsearviointi.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutkii kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin sisältöjä, ilmiöitä, prosesseja ja toimintatapoja
- käyttää kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin keinoja kuvailmaisussaan ja tekee omakohtaisia ratkaisuja
- tarkastelee omia ja muiden kuvakulttuureja sekä taiteen, median ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaisia ilmiöitä
- tutkii kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan näkökulmista itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä
- tarkastelee erilaisia kuvia teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista kuvatulkinnan menetelmiä käyttäen
- ymmärtää kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkityksen omassa elämässään, yhteiskunnassa ja globaalissa maailmassa.

Keskeiset sisällöt

- omat kuvat identiteettien rakentajina, kulttuurisen moninaisuuden ilmentäjinä ja kulttuuriperinnön uudistajina
- vaikuttaminen omissa ja muiden kuvissa, taiteessa, mediassa ja muissa ympäristöissä
- erilaiset käsitykset taiteesta ja muusta visuaalisesta kulttuurista
- kuvataiteen käsitteistö, kuvatyyppit ja kuvat
- kuvalliset, sanalliset ja muut kuvatulkinnan keinot
- taiteen, median ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaiset ilmiöt

16. Muotoillut ja rakennetut ympäristöt (KU2)

- Oppimisympäristöinä käytetään mm. Rovaniemen rakennettua ja luonnonympäristöä. Vierailukohteina voivat olla esimerkiksi Alvar Aallon arkkitehtuuri, Arktikum, Korundi, Design weekin tapahtumat, Ounasvaara, Kemi- ja Ounasjoki tms.
- Yrittäjyys, työelämä ja yhteiskunta tulevat esille muotoiluun, tuotteistamiseen tai arkkitehtuuriin liittyvissä tehtävissä. Tuote- tai rakennussuunnittelussa korostetaan kestävä kehitystä ja globaalia vastuuta. Aktiivisen ja osallistuvan kansalaisen rooli huomioidaan oman elinympäristön kehittämiseen liittyvissä tehtävissä.
- Arvioinnissa otetaan huomioon paneutuminen opiskeltaviin aiheisiin, aktiivinen osallistuminen ja kurssilla tehdyt työt.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutkii ympäristön kuvakulttuurien yhteyksiä omiin kuviin, taiteeseen ja kulttuuriperintöön kuvailmaisun taitojaan syventäen
- tarkastelee rakennettuja ja luonnon ympäristöjä kulttuurisen moninaisuuden ja kestävän kehityksen kannalta
- käyttää arkkitehtuurin, muotoilun ja tuotteistamisen sisältöjä, prosesseja ja toimintatapoja kuvallisen tuottamisen lähtökohdana
- osallistuu ja vaikuttaa erilaisiin ympäristöihin visuaalisuutta ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen
- tarkastelee luonnon, arkkitehtuurin ja muotoilun henkilökohtaisia, yhteisöllisiä, yhteiskunnallisia ja globaaleja merkityksiä
- ymmärtää taiteen merkityksen erilaisissa ympäristöissä ja niiden suunnittelussa sekä ajankohtaisissa yhteiskunnallisissa kysymyksissä.

Keskeiset sisällöt

- ympäristön kuvakulttuurit identiteettien rakentajina ja kulttuuriperinnön uudistajina
- luonto, rakennettu ympäristö, muotoilu, tuotteistaminen, palvelut, mediaympäristöt ja virtuaalimaailmat kuvallisen tuottamisen lähtökohtana
- ympäristön suunnittelun ja muotoilun käsitteistö ja kuvastot
- ympäristön kuvakulttuurien tulkinnan keinot
- luonnon, arkkitehtuurin ja muotoilun ajankohtaiset ilmiöt

Valtakunnalliset syventävät kurssit

17. Osallisena mediassa (KU3)

- Median ajankohtaisiin ilmiöihin tutustuessa pohditaan aktiivisen kansalaisen roolia ja harjoitellaan oman näkemyksen ilmaisemista. Kurssilla harjoitetaan kriittistä ajattelua ja korostetaan kestävästä elämäntapaa sekä globaalia vastuuta. Liikkuvan kuvan analyysissä harjoitellaan monilukutaitoa sekä mediaesityksen analysointia ja tulkintaa.
- Arvioinnissa otetaan huomioon aktiivinen osallistuminen, ideointi, itse- ja vertaisarviointi sekä kurssilla tehdyt työt.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutkii median yhteyksiä muihin ympäristöihin, omiin kuviin, taiteeseen ja kulttuuriperintöön kuvallisen viestinnän sekä tieto- ja viestintäteknologian osaamistaan syventäen
- tarkastelee mediakulttuureja kulttuurin moninaisuuden ja kestävästä kehityksen kannalta

- käyttää median sisältöjä, ilmiöitä, suunnitteluprosesseja ja toimintatapoja kuvallisen tuottamisen lähtökohtana
- osallistuu ja vaikuttaa mediaympäristöihin visuaalisuutta ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen
- tarkastelee mediakulttuurien henkilökohtaisia, yhteisöllisiä, yhteiskunnallisia ja globaaleja merkityksiä
- ymmärtää visuaalisuuden merkityksen mediaviestinnässä, mediaympäristöissä ja mediaesityksissä sekä niiden suunnittelussa ja tuottamisessa.

Keskeiset sisällöt

- mediakulttuurit identiteettien rakentajina ja kulttuuriperinnön uudistajina
- median sisällöt, tuotteet, palvelut, ilmiöt ja ympäristöt kuvallisen tuottamisen lähtökohtana
- median käsitteistö, kuvatyyppit ja kuvastot
- mediaesitysten tulkinnan keinot
- median ajankohtaiset ilmiöt ja kysymykset

Median ajankohtaisiin ilmiöihin tutustuessa pohditaan aktiivisen kansalaisen roolia ja harjoitellaan oman näkemyksen ilmaisemista. Kurssilla harjoitetaan kriittistä ajattelua ja korostetaan kestävästä elämäntapaa sekä globaalia vastuuta. Liikkuvan kuvan analyysissä harjoitellaan monilukutaitoa sekä mediaesityksen analysointia ja tulkintaa. Arvioinnissa otetaan huomioon aktiivinen osallistuminen, ideointi, itse- ja vertaisarviointi ja kurssilla tehdyt työt.

18. Taiteen monet maailmat (KU4)

- Kulttuurien tuntemus ja oman kulttuuriperinnön tietämys kasvavat kurssilla. Omien kuvien tekemisen kautta ymmärretään taiteen tuottamat elämykset, oman identiteetin rakentuminen ja taiteen arvo hyvinvoinnin lisääjänä.

- Kurssilla voidaan tutustua paikallisiin taide- näyttelyihin, taidemuseoon, maakuntamuseoon tai internetin kautta myös eri maiden ja aikakausien taiteeseen.
- Arvioinnissa otetaan huomioon aktiivisuus keskusteluissa, paneutuminen työskentelyyn ja kurssilla tehdyt työt.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutkii taiteen sisältöjen, ilmiöiden ja toimintatapojen yhteyksiä omiin kuviin, ympäristöön ja kulttuuriperintöön ilmiökeskeistä lähestymistapaa hyödyntäen
- tarkastelee eri aikoina ja eri ympäristöissä tuotettua kuvataidetta kulttuurisen moninaisuuden ja kestävästä kehityksen kannalta
- soveltaa erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja itsenäisessä ja yhteistoinnallisessa kuvallisessa työskentelyssä
- tarkastelee kuvataiteen merkityksiä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle soveltamalla kuvatulkinna menetelmiä
- tutkii omaan elinympäristöön ja yhteiskuntaan liittyviä ilmiöitä kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen
- ymmärtää taiteen merkityksen rakenteissa ja luonnon ympäristöissä, omissa kuvissa sekä vaikuttamisessa ja osallistumisessa.

Keskeiset sisällöt

- taiteen maailmat identiteettien rakentajina, kulttuurisen moninaisuuden ilmentäjinä ja kulttuuriperinnön uudistajina
- eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotettu kuvataide
- kuvataiteen käsitteistö, kuvatyyppit ja kuvastot
- kuvalliset, sanalliset ja muut taiteen tulkinnan keinot
- taiteen ajankohtaiset ilmiöt ja kysymykset

Paikalliset syventävät kurssit

1. Digitaalinen kuvailmaisuus (KU14)

- Käsitellään erilaisia multimedian osatekijöitä kuten esimerkiksi grafiikkaa, valokuvauksen ilmaisukeinoja, kuvakerronnan jatkuvuutta, painotuotteita, median kuvastoa, ajankohtaisia mediailmiöitä ja digitaalista kuvankäsittelyä sekä niihin liittyviä tietokoneohjelmia (esim. kuvankäsittely, editointiohjelmat ja taitto-ohjelmat). Tutustutaan kuvajournalismiin, tehdään kuva-analyysijä ja toteutetaan kuvareportaasi tai kuvakertomus. Tutkitaan kuvan ja tekstin yhteyttä ja typografioita.
- Arvostelussa otetaan huomioon aktiivisuus, paneutuminen opiskeluun, ideointi ja työt.
- Numeroarviointi (4-10)

2. Elokuva ja video (KU13)

- Syventymistä elokuva- ja videoilmaisuun katselun, keskustelun sekä oman videotuotoksen avulla. Kurssilla käydään läpi pääpiirteittäin elokuvan historiaa ja sanastoa sekä harjoitellaan elokuvan analysointia. Tutustutaan elokuvakerronnan keinoihin sekä videotekniikkaan ja -editointiin.
- Arvioinnissa otetaan huomioon aktiivisuus, paneutuminen opiskeluun sekä kurssilla tehdyt työt.
- Numeroarviointi (4-10)

3. Graafinen suunnittelu (KU12)

- Kurssilla tutustutaan graafisen suunnittelun perusteisiin, luonteeseen ja erilaisiin painotuotteisiin, kuten kuvitukseen, julisteisiin, esitteisiin, mainosgrafiikkaan ja pakkausten ulkoasuun. Kurssilla suunnitellaan

ja toteutetaan graafisia töitä ja kehitetään omaa ilmaisua.

- Yhteistyötahoja voivat olla esimerkiksi Lapin yliopiston graafisen suunnittelun laitos, paikalliset mainostoimistot tai muut yritykset.
- Arvioinnissa otetaan huomioon aktiivisuus, paneutuminen opiskeluun sekä tehdyt työt.
- Numeroarviointi (4-10)

4. Keramiikka (KU16)

- Perehdytään keramiikan eri tekniikoihin, esimerkiksi peukalointi-, levy- ja veistotekniikoihin ja dreijaukseen. Tutustutaan materiaaliin liittyviin tekniisiin haasteisiin ja pintakoristeluun ja lasitukseen. Pienten tekniikkaharjoitusten lisäksi työstetään yksi isompi teos omavalintaisella tekniikalla.
- Arvioinnissa otetaan huomioon opiskeluaktiivisuus, materiaalin hallinnan omaksuminen ja työt.
- Numeroarviointi (4-10)

5. Kuvataiteen lukiodiplomi (KU6)

- Edellytyksenä on, että neljä kuvataidekursssia on suoritettuna ennen diplomikurssia.
- Valtakunnallisesti vuosittain annetuista tehtävistä valitaan yksi, jonka parissa opiskelija työskentelee itsenäisesti koko kurssin ajan. Tehtävä koostuu teoksesta ja portfolioista, jotka muodostavat kokonaisuuden. Niiden arvo arvioinnissa on yhtä suuri.
- Kurssin numeroarvioinnin lisäksi diplomi arvioidaan asteikolla 1–5. Diplomityön ja sitä tukevan portfolion arvioivat sekä ohjaava opettaja että ulkopuolinen asiantuntija.
- Kurssin suorittanut saa erillisen todistuksen diplomin suorittamisesta. Kurssista numeroarviointi (4-10).

6. Nykytaide (KU5)

- Kurssilla tutustutaan nykytaiteen ajankohtaisiin ilmiöihin vieraillemalla virtuaalisesti eri taidemuseoissa ja mahdollisuuksien mukaan myös Rovaniemen taidetapahtumissa, -näyttelyissä ja -museolla.
- Aihetta lähestytään luentojen, vierailuiden ja oman taiteellisen työskentelyn kautta. Opiskelija harjaantuu tavoitteelliseen prosessinomaiseen työskentelyyn ja käyttämään nykytaiteen keinoja omassa taideprojektissa omia vahvuuksiaan korostaen.
- Kurssilla toteutetaan yksin, pareittain tai pienryhmässä projekti, jonka tarkoituksena on innostaa opiskelijoita omakohtaiseen aktiiviseen toimintaan nykytaiteen hengessä.
- Arvioinnissa käytetään vertais- ja itsearviointia sekä arvioidaan työt ja työskentelyportfolio.
- Numeroarviointi (4-10)

7. Piirustus ja maalaus (KU15)

- Kurssilla käydään läpi erilaisia piirtämisen ja maalaamisen tekniikoita. Teknisiä kokeiluja, materiaalien tuntemusta ja itsenäistä näyttelyyn tähtäävää työskentelyä. Oman piirustus- ja maalausilmaisun syventämistä. Kurssilla harjoitellaan myös vertaispalautteen antamista ja vastaanottamista.
- Arvioinnissa otetaan huomioon paneutumisen opiskeluun ja valmistuneet teokset.
- Numeroarviointi (4-10)

8. Plastinen sommittelu (KU10)

- Perehdytään kolmiulotteiseen ilmaisuun oman työskentelyn avulla. Kurssilla tutustutaan kokeilevasti eri materiaaleihin, opi-

taan plastisen sommittelun rakentamistekniikoita sekä kehitetään muototajua ja kolmiulotteista hahmottamista.

- Arvioinnissa otetaan huomioon aktiivisuus, paneutuminen työskentelyyn ja kurssilla tehdyt teokset.
- Numeroarviointi (4-10)

9. Plastisen sommittelun syventävä < kurssi (KU17)

- Persoonallisen plastisen ilmaisun syventämistä tavoitteellisen työskentelyn avulla, ilmaisun luonteeseen syventymistä. Kurssilla harjaannutaan itsenäiseen ja pitkäjänteiseen työskentelyyn.
- Kurssilla harjoitellaan vertaispalautteen antamista ja vastaanottamista.
- Arvioinnissa otetaan huomioon ideointi, suunnitteluprosessi, aktiivisuus ja paneutuminen opiskeluun.
- Numeroarviointi (4-10)

10. Taide ja ympäristö -projektikurssi (KU7)

- Vaihtuvateemainen työpaja- ja projektikurssi, jonka teema sovitaan vuosittain erikseen.
- Voidaan toteuttaa myös yhteisöprojektina.
- Kurssin tavoite on saada opiskelijat kiinnostumaan omasta ympäristöstään ja omalta osaltaan vaikuttamaan ratkaisuihin ympäristöönsä.
- Yksilö- ja ryhmätyöskentelyä.
- Mahdollinen yhteistyö jonkin ulkopuolisen tahon, esim. Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnan, taidemuseon tai Arktikumin kanssa.
- Arvioinnissa otetaan huomioon aktiivisuus, oma-aloitteisuus projektityöskentelyssä ja teokset.
- Numeroarviointi (4-10)

11. Taidegrafiikka (KU8)

- Perehdytään taidegrafiikan menetelmiin ja ilmaisuun työskentelyn, alustusten ja arviointien avulla.
- Arvioinnissa otetaan huomioon pitkäjänteinen ja tavoitteellinen työskentely, aktiivisuus ja syntyneet teokset.
- Numeroarviointi (4-10)

12. Taiteen kokeminen ja tulkinta (KU18)

Kurssilla tutustutaan Rovaniemen ja jonkin toisen kaupungin taidemuseoihin ja -näyttelyihin. Virtuaaliset museovierailut mahdollisia. Kurssiin kuuluu taide-ekskursio esimerkiksi Helsinkiin tai Ouluun. Matkaa voidaan rahoittaa omien taideteosten myyjäisillä.

- Kurssilla perehdytään taiteen katsomiseen, kokemiseen, analysointiin ja tulkintaan monin eri tavoin.
- Arvioinnissa kiinnitetään huomiota seuraaviin asioihin: osallistuminen keskusteluihin ja harjoituksiin, taideteosten analysointi ja ekskursionraportti. Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön, jonka pohjalta annetaan suoritusmerkintä.

13. Valokuva (KU9)

- Tutustutaan kameran toimintaan, valokuvan historiaan, valokuvailmaisuun ja pimiötyöskentelyyn alustusten, ohjauksen ja harjoitusten avulla. Tutkitaan valoa, väriä ja hetken vangitsemista valokuvauksen keinoin. Opitaan digitaalisen valokuvaamisen eri vaiheista ja mahdollisuuksista, esimerkiksi kuvankäsittelystä.
- Arvioinnissa otetaan huomioon aktiivisuus, paneutuminen opiskeluun, harjoituskuvat, mahdollinen kirjallinen työ tai esitelmä ja kurssin lopputyö.
- Numeroarviointi (4-10)

14. Väri ja sommittelu (KU11)

- Kurssilla käsitellään väri-ilmaisun sommittelun perusteita. Erilaisten kuvallisten tehtävien avulla harjoitellaan väri-ilmaisua: värisekoitukset, -harmoniat, -kontrastit -havainnot ja - psykologia. Tehdään sommittelutöitä, joihin liittyvät mm. rytmi, jänite, tila ja rajaus.
- Arvioinnissa otetaan huomioon aktiivisuus, paneutuminen opiskeluun ja työt.
- Numeroarviointi (4-10)

2.22. Opinto-ohjaus

Opinto-ohjauksen tehtävänä on tukea opiskelijaa opinnoissa lukioaikana ja huolehtia siitä, että opiskelijalle karttuu riittävästi sellaisia tietoja ja taitoja, joita hän tarvitsee elämään liittyvissä siirtymä- ja muutostilanteissa, kuten siirtyessään jatko-opintoihin ja työelämään sekä kohti täysivaltaista ja aktiivista yhteiskunnan jäsenyyttä.

Ohjaustoiminta muodostaa koko lukiokoulutuksen ajan kestävän jatkumon, jonka aikana opinto-ohjauksen kurssit ja muu ohjaus tarjoavat opiskelijalle mahdollisuuden hankkia perustiedot ja -taidot, joiden varassa hänen on mahdollista suunnitella lukio-opintojaan ja jatko- opintojaan sekä pohdita urasuuntautumistaan. Henkilökohtainen, luokkamuotoinen, pienryhmä- ja vertaisohjaus tukevat opiskelijaa kiinnostusten kartoittamisessa, vahvuuksien tunnistamisessa, urasuunnittelussa sekä valinta- ja ongelmatilanteiden ratkaisemisessa. Henkilökohtaisessa ohjauksessa opiskelijan tulee voida keskustella lukio-opintoihinsa, urasuunnittelunsa, jatkokoulutusvalintoihinsa sekä elämäntilanteeseensa ja tulevaisuuteensa liittyvistä kysymyksistä. Pienryhmissä opiskelijalla on mahdollisuus käsitellä asioita, jotka ovat jaettavissa muiden opiskelijoiden kanssa ja joiden esille ottaminen ryhmässä on mielekästä.

Opetuksen tavoitteet

Ohjaus toteutetaan tavalla, joka vahvistaa opiskelijoiden aktiivista toimijuutta, osallisuutta ja vastuullisuutta. Tavoitteena on, että opiskelija löytäisi omat yksilölliset, myös elinikäistä oppimista tukevat tapansa oppia. Opiskelijaa tuetaan tunnistamaan vahvuutensa ja kehittämisen kohteensa sekä etsimään tietoa siitä, miten ja mistä hän saa apua mahdollisiin opiskelun haasteisiin. Ohjauksella edistetään opiskelunvalmiuksien kehittymistä ja opintojen sujumista sekä tuetaan nuorta elämänsuunnittelun ja -hallinnan taidoissa sekä koulutukseen ja uravalintoihin liittyvissä päätöksissä.

Tavoitteena on, että opiskelija pystyy urasuunnittelussaan ja päätöksenteossa arvioimaan realistisesti omia edellytyksiään ja mahdollisuuksiaan.

Opiskelijan tiedonhakutaitoja vahvistetaan ohjaamalla häntä monipuolisesti erilaisia opiskelu-ympäristöjä hyödyntäväksi, aktiiviseksi ja kriittiseksi tiedonetsijäksi, joka osaa myös soveltaa etsimäänsä tietoa. Tavoitteena on, että opiskelija tuntee keskeiset jatkokoulutuksiin, ammattialoihin ja urasuunnitteluun liittyvät tietolähteet, ohjauspalvelut ja sähköiset hakujärjestelmät sekä osaa käyttää niissä olevaa informaatiota urasuunnittelun ja jatko- opintoihin hakeutumisen tukena.

Opinto-ohjauksen avulla opiskelija saa tietoa opiskelusta muissa oppilaitoksissa, lukion jälkeisistä jatko-opiskeluvaihtoehdoista, työ- ja elinkeinoelämästä sekä yrittäjyydestä. Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuus tutustua monipuolisesti ammatteihin ja työelämään sekä kansanopistojen, toisen asteen ammatillisten oppilaitosten, ammatikorkeakoulujen ja yliopistojen koulutustarjontaan. Opiskelijaa ohjataan siten, että hän osaa etsiä tietoa myös muiden maiden tarjoamista opiskelumahdollisuuksista ja työskentelystä ulkomailla.

Opiskelija saa ohjausta jatko-opintojensa suunnittelussa sekä opintoihin hakeutumisessa. Tavoitteena on, että opiskelija suunnittelee lukio-opintojaan ja tekee valintojaan siten, että hänellä on valmiudet hakeutua jatko-opintoihin välittömästi lukio-opintojen jälkeen. Opiskelijaa tuetaan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman, ylioppilastutkintosuunnitelman sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman laatimisessa ja suunnitelmien päivittämisessä.

Rovaniemellä ohjauksen vahvana tukena on yhteistyö Lapin yliopiston, Lapin ammattikorkeakoulun ja Lapin ammattopiston kanssa. Lisäksi tehdään yhteistyötä työelämän, paikallisten yrittäjien ja muiden tahojen mm. Ohjaamon ja Rovalan kanssa. Lisäksi opiskelijat vierailevat kolmantena

vuotena Oulun yliopiston abi-päivillä. Lukioissa vierailee lukuvuoden aikana vieraita eri jatko-opintopaikoista ja asiantuntijoita eri verkostoista esim. Taloudellinen tiedotustoimisto. Ohjauksessa hyödynnetään myös verkossa olevaa Asiantuntijaverkostoa ja muita tietolähteitä.

Valtakunnalliset pakolliset kurssit

1. Minä opiskelijana (OP1)

Tavoitteet

- Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- tutustuu lukio-opintojen käytänteisiin, opintojen rakenteeseen sekä ylioppilastutkintoon
 - harjaantuu lukiossa vaadittaviin opiskelutaitoihin sekä omien vahvuuksien ja kiinnostusten kohteiden kartoittamiseen liittyvissä keskeisissä tiedoissa ja taidoissa
 - pohtii elinikäiseen oppimiseen ja itsensä kehittämiseen liittyviä kysymyksiä.

Keskeiset sisällöt

- opiskelu- ja tiedonhankintataidot, oppimaan oppiminen
- lukio-opintojen ja ylioppilastutkinnon suunnittelu; henkilökohtainen opiskelusuunnitelma ja ylioppilastutkintosuunnitelma
- jatko-opintojen pohtiminen ja ammatillinen suuntautuminen; jatko-opinto- ja urasuunnitelma
- itsetuntemus ja sen kehittäminen
- elämänhallintataidot
- oman oppimisen arviointi
- jatko-opintoihin ja tulevaisuuden suunnitteluun liittyvät tietolähteet, sähköiset ohjauspalvelut ja hakujärjestelmät
- työelämään sekä toisen ja korkea-asteen koulutuspaikkoihin tutustuminen
- lukio-opintojen kannalta kulloinkin ajankohtaiset asiat

2. Jatko-opinnot ja työelämä (OP2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää edelleen itsetuntemustaan sekä elämänsuunnittelu- ja elämönhallintataitojaan
- perehtyy jatkokoulutuksen ja työelämän kannalta sellaisiin keskeisiin teemoihin, jotka auttavat ura- ja elämänsuunnittelutaidoissa sekä antavat valmiudet jatko-opintoihin ja työelämään siirtymiselle
- tutustuu toisen ja korkea-asteen erilaisiin koulutusvaihtoehtoihin sekä muuhun koulutustarjontaan
- lisää työelämätaitojaan sekä syventää työelämäntuntemustaan.

Keskeiset sisällöt

- jatko-opintomahdollisuudet Suomessa ja ulkomailla
- työelämätietous, muuttuva ja monimuotoinen työelämä
- yrittäjyys
- työelämä- ja työnhakutaidot
- työelämään sekä jatko-opintoihin tutustuminen
- jatko-opintojen ja tulevaisuuden suunnittelu, jatko-opintoihin hakeutuminen
- henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman, ylioppilastutkintosuunnitelman sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman päivittäminen
- lukio-opintojen kannalta kulloinkin ajankohtaiset asiat

Paikalliset syventävät kurssit

OPI-KURSSI (OP3)

Kurssin tavoitteena on tukea opiskelijaa lukio-opinnoissa ja erilaisissa oppimisen vaikeuksissa. Pääpaino on oman oppimisvaikeuden ja –tyylin tunnistamisessa sekä voimavarojen ja vahvuuksien etsimisessä. Kurssilla neuvotaan ja harjoitellaan luku-, kirjoitus-, rentoutus- ja muistiinpanotekniikoita sekä oman opiskelun arviointia. Kurssin suorittaminen edellyttää aktiivista osallistumista tunneille sekä annettujen oppimistehtävien tekemistä.

Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Paikalliset soveltavat kurssit

OPISKELIJAKUNTA (OP7)

Opiskelijakunnan hallituksen tehtävänä on koulun yhteisöllisyyden kehittäminen ja opiskelijoiden edunvalvonta. Opiskelijakunnan hallituksen jäsenet edustavat opiskelijoita erilaisissa koulun työryhmissä ja palaverieissa tuoden opiskelijoiden näkökulmia opettajien tietoon päätöksenteon eri vaiheissa.

Opiskelijakunnan hallituksen toimintaan kuuluvat seuraavat tehtävät:

- koulun viihtyvyyden ja yhteisöllisyyden edistäminen
- opiskelijoiden ajatusten esilletuonti
- lukio-opiskelun edellytysten parantaminen
- opiskelijakunnan toiminnan esittely uusille opiskelijoille
- uusien hallitusten jäsenien valinnan järjestäminen
- kouluvalokuvauksen järjestäminen
- kokousten säännöllinen pitäminen ja toiminnasta tiedottaminen
- teemapäivien suunnittelu ja järjestäminen

- yhteistyö muiden koulujen oppilaskuntien ja tahojen kanssa

oppilaskunnan raha-asioiden järjestäminen ja edistäminen

Arviointi: Kurssin suorittaminen edellyttää aktiivista osallistumista ja sitoutumista opiskelijakunnan hallituksen toimintaan, sekä vastuun ottamista ja kantamista yhteisesti sovitusta tehtävistä. Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä. Hallituskauden aikana suoritetaan sekä itsearviointia, että vertaisarviointia.

TUTOR-TOIMINTA (OP6)

Tutor toimii aktiivisesti vertaisohjaajana koulun ohjausjärjestelmässä ja innostaa opiskelijoita osallistumaan koulun kehittämiseen ja samalla koko kouluyhteisön yhteisöllisyyden luomiseen. Tutor toimii myös erilaisissa tilaisuuksissa oppilaitoksen edustajana ja esittelijänä.

Keskeiset sisällöt Kouluttautuminen tutorin tehtäviin:

- mitä on tutorointi
- ihmissuhdetaidot
- esiintymistaidot
- ryhmäytymisharjoitukset
- lukio-opintoihin ja koulun käytänteisiin tutustuminen
- Tutorina toimiminen:
- uusien opiskelijoiden tutustuttaminen koulun käytänteisiin
- uusien opiskelijoiden ryhmäyttäminen
- opinto-ohjaajan ja ryhmänohjaajan apuna toimiminen kurssivalintojen tekemisessä
- oman koulun esitleminen nivelvaiheessa yhdeksäsluokkalaisille ja heidän huoltajilleen
- tutor-toiminnan suunnittelu
- opinto-ohjaajan apuna toimiminen uusien tutoreiden kouluttamisessa

- yhteistyö opiskelijakunnan hallituksen kanssa

Arviointi: Kurssin suorittaminen edellyttää aktiivista osallistumista mahdollisimman monipuolisesti tutor-toimintaan. Kurssin suoritukseen sisältyy myös itsearviointia ja vertaisarviointia. Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä.

TYÖELÄMÄTAIDOT 1 (OP4)

Kurssin tavoitteena on vahvistaa opiskelijan kykyä arvioida omia vahvuuksia ja kiinnostuksenkohteita ammatillisen suuntautumisen etsimisessä. Opiskelijan päätöksentekotaidot vahvistuvat, jotta hän pystyy arvioimaan realistisesti omia edellytyksiään ja mahdollisuuksiaan. Kurssilla lisätään opiskelijan itsetuntemusta ja tutustutaan eri jatkokoulutuspaikkoihin, työelämään ja yrittäjyyteen.

Kurssin aikana työtetään erilaisia itsetuntemukseen ja vahvuuksiin liittyviä teemoja, vierailaan omien kiinnostusten mukaisesti eri jatko-opintopaikoissa ja tutustutaan eri ammatteihin ja yrittäjyyteen. Opiskelija tekee kurssin aikana portfolion. Kurssin suoritukseen sisältyy myös itsearviointia ja vertaisarviointia.

Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä.

TYÖELÄMÄTAIDOT 2 (OP5)

Kurssin tavoitteena on tutustua työelämään, työelämätaitoihin, työelämän pelisääntöihin ja yrittäjyyteen työelämän kautta. Kurssi tehdään itsenäisesti lomien aikana. Ennen työsuhteen tai työelämään tutustumisen alkamista opiskelija tekee työhakemuksen ja CV:n (ansioluettelo) ja esittää ne opinto-ohjaajalle. Tällä suunnitelmalla opiskelija ilmoittautuu Työelämätaidot 2 - kurssille. Varsinaisen työn tulee kestää vähintään päätoimisesti kaksi viikkoa tai 60 tuntia. Opiskelija tekee kurs-

sista portfolion saamiensa ohjeiden mukaisesti. Kurssin suoritukseen sisältyy myös itsearviointia ja vertaisarviointia.

Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä.

VAPAAEHTOISTYÖ (OP8)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija tutustuu vapaaehtoistyöhön. Kurssi jakaantuu kahteen osaan. Kurssin alussa käsitellään vapaaehtoistyön pelisääntöjä, etiikkaa, vaitiolovelvollisuuteen ja sitoutumiseen liittyviä asioita sekä kuullaan erilaisia kokemuksia vapaaehtoistyöstä. Kurssin loppuosa muodostuu käytännön vapaaehtoistyöstä, jonka jokainen suunnittelee oman mielenkiintonsa mukaisesti. Kurssi järjestetään yhteistyössä Neuvokkaan kanssa.

Arviointi: Kurssin suorittaminen edellyttää aktiivista osallistumista koko kurssiin ja käytännön vapaaehtoistyön kirjallista raportointia. Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä.

2.23. Urheiluvalmennus ja valmennusoppi

Urheilulukiolaiselle on pakollisena 12 urheiluvalmennuksen kurssia ja 1 valmennusopin kurssi. Kursseja voi suorittaa enintään 20.

Urheiluvalmennuksen tavoitteet ja sisällöt

Urheiluoppilaitoksissa tapahtuvan valmennuksen tavoitteena on ohjata nuoret urheilijat säännölliseen, päämäärätietoiseen ja vastuulliseen harjoitteluun sekä lisätä elämänhallinnan taitoja. Tämän seurauksena heillä on mahdollisuus kehittyä urheilijoina ja saavuttaa edellytystensä mukaiset tulokset ja menestys. Toimintaa ohjaa urheilija keskiössä – toimintatapa. Lisäksi valmennuksen tulee edistää taitoja kuten systemaattisuus, pitkäjänteisyys ja aloitteellisuus, jotka tukevat kasvua itsenäisinä ihmisinä, lisäävät opiskelu – ja työelämän taitoja sekä kannustavat heitä liikunnalliseen elämäntapaan. Valmennuksen toteuttamisesta vastaavat osaavat ja koulutetut valmentajat, jotka muodostavat omassa toimintaympäristössä osaamistaan jatkuvasti kasvattavan valmentajayhteisön. Keskeistä on, että lajivalmennuksessa noudatetaan lajiliiton valmennuksen linjauksia ja vastuut sekä työnjako urheilijan laadukkaaseen valmennukseen osallistuvien valmentajien ja asiantuntijoiden välillä on yhdessä sovittu.

Urheiluvalmennuksen yleiset tavoitteet

- Opiskelija kehittyä urheilijana, suorittaa lukio-opinnot ja ylioppilastutkinnon sekä kykenee arvioimaan ja suunnittelemaan jatko-opintomahdollisuuksia.
- Opiskelija ymmärtää systemaattisen harjoittelun periaatteet ja sitoutuu määrätietoiseen harjoitteluun. Hänen identiteettinsä urheilijana vahvistuu ja hän kokee urheilun mielekkääksi valinnaksi.
- Opiskelijan oma ajattelu ja päätöksentekokyky kehittyvät. Samalla hän kokee kuuluvansa yhteisöön ja osaa hyödyntää lajien välisen yhteistyön tuomaa tietotaitoa.
- Opiskelija omaksuu urheilullisen elämäntavan ja oikeat elämänhallinnan taidot, jota kautta hän ymmärtää harjoittelun, levon ja ravinnon merkityksen omassa kehityksessään.
- Opiskelija arvostaa urheilun ideoita reilusta ja sääntöjen mukaisesta kamppailusta.
- Valmennus painottaa urheilijan yksilöllistä kehittymistä harjoittelun kaikilla osa-alueilla.
- Valmennus luo kannustavan ja kehitysmuotoisen ilmapiirin, jossa opiskelijan intohimo urheiluun kasvaa ja urheilu-ura jatkuu myös urheilulukion jälkeen.
- Opiskelijan yhteistyötaidot kehittyvät ja hän kunnioittaa urheilun muita toimijoita. Urheilulukio on osa lajiliittojen valmennusjär-

jestelmää, jolloin kouluun hakeutuvat lajikkaat urheilijat ja ammattitaitoiset valmentajat. Järjestelmä pyrkii kehittämään ammattimaisen valmennuksen olosuhteita.

- Lajiliitot ja niiden kautta paikallisten seurojen edustajat ymmärtävät lukio-opintojen merkityksen urheilijan elämässä

Urheiluvalmennuksen yleiset sisällöt

- Kokonaisvaltainen kehittyminen
- valmennus ohjaa opiskelijaa hyviin elämänhallinnan taitoihin sekä ymmärrykseen lukio-opintojen jälkeisistä mahdollisuuksista
- urheilun ja opintojen yhdistämistä tukevat urheilukoordinaattorit, opinto-ohjaajat, opettajat, koulun valmentajat, rehtori, seuravalmentajat ja lajiliitot
- yhteistyön kautta urheilijoille tarjotaan mahdollisuus käyttää opintoja ja urheilua tukevia asiantuntijapalveluita, kuten fysioterapiaa, hierontaa, urheilulääkärin ja urheilupsykologin palveluita sekä ravitsemukseen liittyviä palveluita. Asiantuntijapalvelut painottavat toiminnassaan erityisosaamisalueensa koulutusta ja terveyttä edistävää harjoittelukulttuuria.
- Urheiluvalmennuksen laatu ja määrä
- valmennuksesta vastaavat koulutetut ja ammattitaitoiset valmentajat yhteistyössä mahdollisten henkilökohtaisten valmentajien kanssa
- valmennusryhmä luo laadukkaan ympäristön urheilijan kehittymiselle
- valmennus on ohjattua laji- tai ominaisuusharjoittelua
- urheilulukiovalmennus on osa urheilijan kokonaisuharjoittelua ja kokonaisuharjoittelun määrän ja laadun tulee vastata kansainväliselle huipulle kehittymisen vaadetta
- urheilulukioilla on toimiva ja aktiivinen yhteistyö lajiliittojen, paikallisten seurojen ja seuravalmentajien kanssa, jossa määrittää oppilaitosvalmennuksen rooli urhei-

lijän kokonaisuharjoittelussa

- urheilulukiot laativat yhdessä lajiliittojen kanssa valmennuksen päälinjaukset ja toteuttavat niitä omassa toiminnassaan. Urheilulukiovalmennus ja lajiliiton valmennus toimivat hyvässä yhteistyössä. Urheilulukion valmentajat kuuluvat lajiliittojen valmentajaverkostoon.
- jatkuva valmennusosaamisen lisääminen on osa koulun valmennuksen kehittämistä
- Urheilijana kasvaminen
- valmennus tähtää urheilijoiden itseohjautuvuuteen, jotta urheilijoilla on kyky ottaa vastuu omasta harjoittelustaan ja kehittymisestään lukioajan aikana ja sen jälkeen
- päivittäisessä toiminnassa on huomioitu psyykkisen valmennuksen periaatteet. Ne ilmenevät muun muassa
- jatkuvana vuorovaikutuksena urheilijoiden ja valmentajien välillä
- valmentajan tilanneherkkyytenä, jossa valmentaja osaa tunnistaa kriisitilanteet ja ohjata urheilijaa niistä eteenpäin
- realistisena valmennusohjelmanä, jossa urheilijan itseluottamus ja motivaatio kehittyvät harjoittelun myötä
- urheilulukion kurssitarjonnassa, josta on valittavissa psyykkiseen kehittymiseen liittyviä opintoja
- urheilijoiden osallistamisena valmennuksen suunnitteluun ja kehittämiseen
- Urheiluvalmennuksen monipuolisuus
- valmennuksen painopisteenä on laji- ja yleistaitavuuden sekä tarvittavien fyysisten ominaisuuksien kehittäminen perustuen terveyttä edistävään valmennuskulttuuriin
- valmentajien monipuolisen osaamisen kehittäminen eri lajien valmentajien yhteistyön kautta

Urheiluvalmennuksen lajikohtaiset tavoitteet ja sisällöt

Urheilulukioiden lajikohtaiset tavoitteet ja sisäl-

löt perustuvat lajiliittojen valmennuksen linjauksiin ja lajikohtaisiin urheilijan polun kuvauksiin. Nämä yhdessä urheilulukioiden yleisten valmennuksen tavoitteiden ja sisältöjen kanssa muodostavat suomalaisen urheiluoppilaitosvalmennuksen linjaukset.

Arviointi

Valmennuskurssit ovat koulukohtaisia soveltavia kurseja ja ne arvioidaan valtakunnallisen opetussuunnitelman määräyksen mukaisesti suoritusmerkinnällä S=suoritettu, H=hylätty.

Vaikka valmennuksen kursseista ei anneta numeroarvosanaa, on tärkeää, että opiskelija saa jatkuvaa palautetta omasta edistymisestään ja kehittymisestään. Lisäksi opiskelijan tulee oppia arvioimaan itse suorituksiaan. Tässä työvälteenä voidaan käyttää esimerkiksi harjoituspäiväkirjaa. Palaute sekä itse- että vertaisarviointi ohjaavat opiskelijaa tarkentamaan asetettuja tavoitteita ja kehittämään työskentelyään asetettujen tavoitteiden suuntaisesti.

Arvioinnissa voidaan hyödyntää erilaisia arviointimuotoja kuten itsearviointia, arviointikeskusteluja, observointia, vertaisarviointia sekä erilaisia teknisiä sovelluksia esimerkiksi älylaitteita ja videoanalyysijä.

Valmennuskurssien arvioinnissa tulee huomioida seuraavat asiat

- opiskelijaa ohjataan arvioimaan säännöllisesti edistymistään asetetuissa tavoitteissa. Näitä tavoitteita ovat muun muassa
- laji- ja yleistaidoissa kehittyminen
- fyysisissä ominaisuuksissa kehittyminen
- psyykkisissä taidoissa kehittyminen
- ryhmässä toimiminen ja yhteistyötaidot
- urheilullinen elämäntapa
- aktiivisuus ja motivaatio urheiluvalmennukseen osallistumisessa
- henkilökohtaisen opiskelu- ja valmennus-

- suunnitelman toteuttaminen
- yksilöllisyys
- jokaista opiskelijaa ja hänen kehitymistään arvioidaan yksilönä
- jokainen opiskelija kasvaa ymmärtämään oman suorituksensa arvioinnin merkityksen
- arviointi perustuu tehtyihin havaintoihin ja mittauksiin suhteessa urheilulukiotoiminnalle asetettuihin tavoitteisiin
- toiminnan dokumentointi
- dokumentointi on säännöllistä ja systemaattista niin opiskelija-, valmennusryhmä- kuin oppilaitoskohtaisestikin
- dokumentointi luo pohjan toiminnan seurannalle, arvioinnille ja kehittämiselle

Paikalliset soveltavat kurssit

Urheilijan valmennusoppi (VO01)

Urheilijan valmennusoppi on urheilulukiossa pakollinen kurssi. Urheilijan valmennusopin tehtävänä on edesauttaa urheilijan kehittymistä kokonaisvaltaisessa valmentautumisessaan omalla urheilijan polullaan.

Arviointi

Suoritusmerkintä. Opiskelijat saavat palautteen portfoliostaan ja toiminnastaan kurssilla. Lisäksi opiskelijat itse arvioivat portfoliotaan ja työskentelyään kurssilla suhteessa henkilökohtaiseen ja yleisiin tavoitteisiin.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Tavoitteet

- Opiskelija ymmärtää mitä kokonaisvaltaisen valmennuksen tarkoittaa
- Opiskelija oppii kokonaisvaltaisen valmennuksen tietoja ja taitoja sekä osaa pohtia niitä omaan urheilijan elämäänsä liittyen
- Opiskelija sisäistää valmennustiedon ja

-taidon merkityksen urheilijana kehittymisen kannalta

- Opiskelija asettaa kurssille henkilökohtaisen tavoitteensa

Sisältö

- Kokonaisvaltaisen valmennus
- Elämänhallintataidot
- Fyysinen valmennus
- Psyykinen valmennus
- Palautuminen ja huoltavat toimenpiteet
- Urheilijan ravitsemus
- Urheilijan sosiaalinen hyvinvointi ja tukiverkosto
- Antidoping

Opiskelijat laativat kurssilla portfolion teemalla Minä urheilijana.

Urheiluvalmennus (UV04)

Urheiluvalmennus (UV02)

Urheiluvalmennus (UV19)

Urheiluvalmennus (UV15)

Urheiluvalmennus (UV12)

Urheiluvalmennus (UV11)

Urheiluvalmennus (UV20)

Urheiluvalmennus (UV18)

Urheiluvalmennus (UV14)

Urheiluvalmennus (UV16)

Urheiluvalmennus (UV06)

Urheiluvalmennus (UV07)

Urheiluvalmennus (UV17)

Urheiluvalmennus (UV13)

Urheiluvalmennus (UV10)

Urheiluvalmennus (UV01)

Urheiluvalmennus (UV03)

Urheiluvalmennus (UV09)

Urheiluvalmennus (UV05)

Urheiluvalmennus (UV08)

